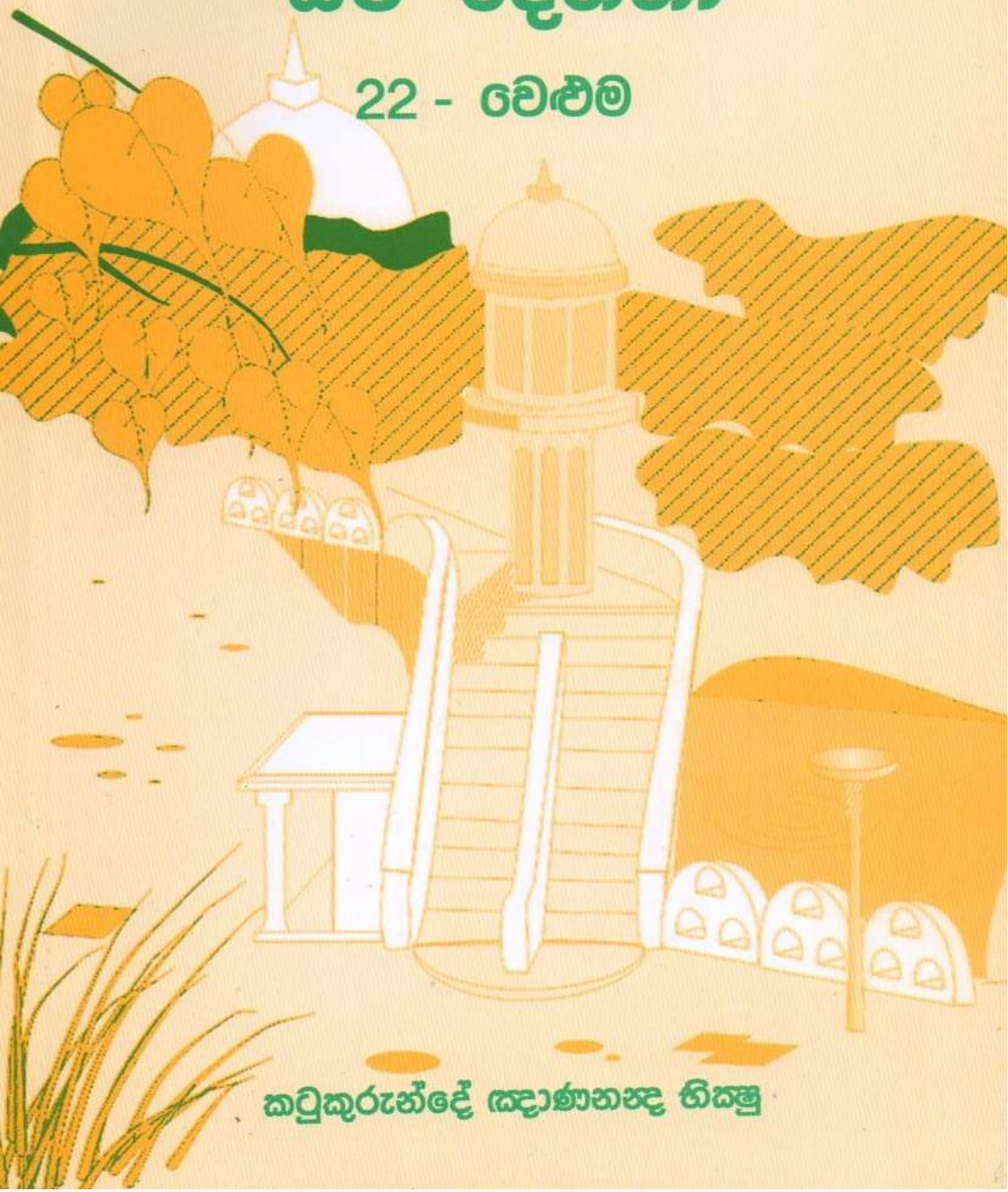

පහන් කණුව ධම් දේශනා

22 - වෙළුම

කටුකුරැන්දේ ඤාණහඤා හිඤ්ඤා

පහන් කණුව ධම් දේශනා

විසිදෙවන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2020

ධම්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2020 ජනවාරි

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනම්ය. මෙම දහම් පොත ධම්මදානයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනාදු සදහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම්මුත් සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-03-7

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනාදු සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැඟිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාරච්චි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ට්‍රීට් 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. තේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැන්න.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, චුඩ්චර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.තො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිණ්
කුසල් වේතට්ඨ
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
106. 'අනඛුතො අයං ලොකො' (පහන් කණුව 13)	1
107. 'අකොධෙන ජීනෙ කොධං' (පහන් කණුව 45)	25
108. 'න අන්තරිකෙඛ න සමුඤ්ඤ මජ්ඣෙකං' (පහන් කණුව 97)	53
109. 'යසස්සපිතො කාමකණ්ටකො' (පහන් කණුව 124)	77
110. 'න තෙන ඵෙරො හොති' (පහන් කණුව 126)	105

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡයට අරමුණු වූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ චිතත සනාතනයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡය පරමාථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විඡය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිඡයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පුණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආම්ස රසය මෙන් නොව, නිරාම්ස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථී රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සඟපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාඡයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සළකුණක්' හෝ ලැබෙනොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසු බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්' ධර්මදේශකයින්ට අනුදෑන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගග කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදු වූ, පුබුදු වූ, පහන් වූ

සිතට වතුරාසීඝ්ණය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදුරිනස කිරීම (සැදුසෙසති) සිත් කාවදින අන්දමින් එක්තු ගත්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුඵගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෞකික පරමාථී තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුකතිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාගය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘විරං තිට්ඨතු ලොකසමීං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ ඵලදායීවීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ ‘පහන් කණුව’ දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

‘කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය’ පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්මග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්මදනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාථීය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්මග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයන්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අම්ල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හඳු පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම්ග්‍රහණ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවුණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළිදැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දුරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළිදැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අම්ල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකළ බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැතිනවතුත් සමග බෙද-හඳු ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම්දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම්ග්‍රහණ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා

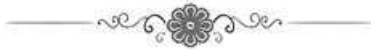
දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

22 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත්කරන පහත පුණ්‍යානුමෝදනාවේ සඳහන් ධර්මදානයට ලැදි පින්වත් පිරිසට, එම ධර්මදානය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

– අනුශාසක
(2563) - 2020 ජනවාරි

පුණ්‍යානුමෝදනාව

නැසීගිය සිරිසේන වීරසූරිය සහෝදරයාට කෘතගුණ පූර්වක පුණ්‍යානුමෝදනා වශයෙන් මෙම පොත මුද්‍රණය කර ධර්මයට ලැදි සැමදෙනා අතර බෙදාහැරීම පිණිස කටයුතු කරන ලදී. මෙයින් එම සහෝදරයාටත් අනෙක් අප නමින් මියගිය සියලු දෙනාටත් නිවන් සුව ලැබේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

වයලට් වීරසූරිය - ඉඹුල්ගොඩ
බන්දු බාලසූරිය - ගම්පහ

106 වන වේදිකාව

106 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 13)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

අනුභූතො අයං ලොකො - තනුකෙසු වීපස්සති
සකුන්තො ජාලමුක්තො’ව - අප්පො සග්ගාය ගච්ඡති’ති

– ධම්මපද, ලොක වග්ග.

සැදහැවත් පින්වත්නි,

තිලෝගුරු සම්මා සම්බුද්ධපියාණන් වහන්සේ වදළා ලෝකයේ ඇස් තුනක් තියෙනවා කියලා. මංස වක්කු, දිබ්බ වක්කු, පඤ්ඤ වක්කු කියන ඒ නම් වලින් හඳුන්වලා තිබෙනවා බුද්ධපියාණන් වහන්සේ. මංස වක්කු කියලා කියන්නේ මේ අපි කාටත් තියෙන උත්පත්තියෙන්ම ලැබුණු මේ මාංස ඇස, මසැස. දිබ්බ වක්කු කියලා කියන්නේ දෙවියන්ට එහෙම තියෙන නැත්නම් ධ්‍යාන අභිඥ වඩලා යම් කෙනෙක් උපදවාගන්න සාමාන්‍ය ඇහැට නොපෙනෙන දේවල් දකින්න පුළුවන් දිවැස. පඤ්ඤ වක්කු කියලා කියන්නේ පින්වතුනි විදර්ශනා භාවනා වශයෙන් කෙනෙකුත් ලෝකයේ යථාතත්ත්වය දැකීමට උපකාර කරගන්න නුවණැස ප්‍රඥව, ප්‍රඥ ඇස, පැණැස කියලා කියන්න පුළුවන්.

මේ විදියේ මේ ඇස් තුනක් තිබුණාට මොකද අපි සාමාන්‍ය ලෝකයේ ව්‍යවහාර කරන්නේ අනුයයි කියලා අර පළමුවෙන් කියාපු මසැස නැති කෙනාට පමණයි. මේ මාංස වක්කුසය නැති උත්පත්තියෙන් හෝ පසුව යම්කිසි හේතුවකින් අනු වුණු අය දකලා, අපි කොයිතරම් වාසනාවන්තද කියලා ආඩම්බර වෙනවා. ඒ වගේම අපිට හිතාගන්න පුළුවන් ඒ අනුයෙක් කොයිතරම් අසරණ තත්ත්වයකද ඉන්නේ කියලා. නමුත් බුද්ධපියාණන් වහන්සේට පෙනී ගියා මේ තමන් අනු නැතෙයි කියලා ඇස් තියෙනවා කියලා හිතාගෙන ආඩම්බර වෙන මේ ලෝකයාගෙන් වැඩි දෙනෙක්ම අනු බව. මොකද ඒකට හේතුව ලෝකයෙහි යථාතත්ත්වය, සත්‍යය දැකීමට අවශ්‍ය ප්‍රඥ ඇස, නුවණැස නැති නිසා. ඒ අය ජීවත්වෙන්නේ අනුයින් හැටියට. අනුයෙක් ඒ ඒ තැන ගිහිල්ලා ගස් මුල් වල හැපිලා තුවාල කරගන්නවා වගේ මේ ලෝකයේ මනුෂ්‍යයා මේ මාංස ඇස තිබුණට, ප්‍රඥ ඇස නැති නිසා අනුයින් හැටියට ජීවත්වෙමින් පස් පව් දස අකුසල්වල බැඳිලා තව

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

නොයෙකුත් අපරාධ ආදිය කරමින් ජීවත්වෙලා, සතර අපායේ අනන්ත කාලයක් දුක් විඳිනවා. මෙන්න මේ තත්ත්වය දැකලා තමයි ඒ මහාපුරුෂයන්, මහාකරුණාවෙන් යුක්ත සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයා කෙරෙහි කරුණාවෙන් නිර්වාණ ධර්මය, නිර්වාණ මාර්ගය ප්‍රකාශකොට වදාළේ. එතකොට හිතාගන්න තියෙන්නෙ පින්වතුනි මේ ධර්මය ඇසීමේ පරමාර්ථය ඇත්ත වශයෙන්ම මෙන්න මේ කියාපු තුන්වෙනි පුඤ්ඤ ඇස, පැණැස, නුවණැස පාදගැනීමයි. සාමාන්‍යයෙන් ධර්මය අසන හැම දෙනෙක්ම මේ පුඤ්ඤ ඇස ගැන උනන්දුවක් දක්වන්නෙ නෑ. බණ ඇහුවා කියන පමණින්ම සෑහීමකට පත්වෙනවා.

අපි මේ මාතෘකා කළ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරන්න යෙදුණේ අර ධර්මය ඇසීමේ නියම පරමාර්ථය තේරුම් අරගෙන, පුඤ්ඤ ඇස දියුණු කරගැනීමට උත්සාහ ගත්තු එක්තරා කුඩා උපාසිකාවක්, දැරියක් අරමුණු කරගෙනයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක අලව් නුවරට වැඩම කළා. ඒ අවස්ථාවේ අලව් නුවර වාසීන් බුදුපියාණන් වහන්සේට දනයට ආරාධනා කරලා දන් පිළිගැන්වුවා. ඒ දනයෙන් පස්සෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුමෝදනා බණ හැටියට කළ දේශනාවේදී විශේෂ අනුශාසනයක් ඉදිරිපත් කළා මරණසතිය පිළිබඳව. මරණසතිය වැඩීමේ ආනිශංස පක්‍ෂයම ප්‍රකාශ කොට වදාළා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළා මේ මරණසතිය හැම කෙනෙක්ම වැඩිය යුතු දෙයක්. 'ජීවිතය අස්ථිරයි. මරණය ස්ථිරයි. ජීවිතය අනියතයි. මරණය නියතයි' කියලා නිතරම සිහියට නගාගැනීම වශයෙන් මරණසතිය වැඩිය යුතුයි. යම් කෙනෙක් ඒ මරණසතිය වැඩුවේ නැත්නම් ඒ අය මරණය පැමිණෙනකොට හදිසියේ සර්පයෙක් දැකලා බය වුණ කෙනෙක් වගේ විලාප තියමින් මරණයට මුහුණ දීමට ශක්තිය නැතුව බයවෙලා, ඉතාමත්ම භයානක අත්දැමට දුකට පත්වෙනවාය. යම් කෙනෙක් මරණසතිය වැඩුවානම් මරණයට සිත පුරුදු කරගත්තානම් ඒ තැනැත්තා ඇතදීම සර්පයෙක් දැකලා කෝටු කැල්ලකින් ඒ සර්පයා ඉවත් කරලා හිටිය බය නැති පුද්ගලයා වගේ මරණය ඉදිරියේ බය වෙන්නෙ නැත. ඒක නිසා මරණසතිය නිතර වැඩිය යුතුයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුශාසනා කළා. නමුත් ඒ කාලයේ පවා බොහෝ දෙනෙක් ඒ මරණසති භාවනාව ගැන උනන්දුවක් දැක්වුවේ නෑ.

ඒ පිරිසේ හිටියා ජේශකාර දියණියක්. ඒ කියන්නේ රෙදි වියන්තෙකුගේ දුවක් හිටියා ඉතාම ලාබාල වයසේ. ඒ තැනැත්ති කල්පනා කළා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මේ දේශනාව මහා ආශ්චර්යාවත්. මේකෙ ආනිශංස තියෙන්න පුලුවන් කියලා ඒ තැනැත්ති තමන්ට පුලුවන් ආකාරයට රැ දවල් දෙක්හිම මරණසතිය වඩන්න අධිෂ්ඨාන කරගෙන ඒ මරණසතිය වැඩුවා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් නැවත ජේතවනාරාමයට වැඩම කළා. අවුරුදු තුනක් ගතවුණා. එක දවසක් බුදුපියාණන් වහන්සේ මහාකරුණා සමාපත්තියෙන් උදෑසන ලෝකය බලා වදරණකොට ඒ ඥානයට පෙනී ගියා අර කුඩා දරිය. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ කල්පනා කළා මොකද මේ තැනැත්තිය පෙනෙන්නේ කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේට වැටහුණා මේ තැනැත්තිය අවුරුදු තුනක්ම මරණසතිය වඩලා නුවණ මෝරලා තිබෙන්නේ. මා එතැනට වැඩම කළොත්, ධර්මය දේශනා කළොත් ඒ තැනැත්තියට ධර්මාවබෝධය වෙනවා, අනිත් පිරිසටත් විශාල සහනයක්, විශාල ශාන්තියක් වෙනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලා පන්සිය නමක් එක්ක අලව් නුවරට වැඩම කළා. අලව් නුවර අග්ගාලව විහාරයට වැඩමකළහම ඒ ප්‍රදේශවාසීන් ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට දනයට ආරාධනා කළා. අර ජේශකාර දියණියට - අර කුඩා දරියටත් අසන්න ලැබුණා බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩිය බව. කල්පනා කළා මට බොහොම වටිනා අවස්ථාවක් ලැබිලා තියෙන්නේ බණ අහන්න යන්න ඕන කියලා. නමුත් අවාසනාවකට වගේ ඒ තැනැත්තියගේ පියා, රෙදි වියන්නා එක්තරා වැඩක් භාර කළා, ඉක්මනින් වියන්න තියෙන රෙද්දක් සඳහා රෙදි විවීමට පාවිච්චි කරන සරස් දඬුව - නඩාව, ඒක නූල් පුරවගෙන එන්නයි කියලා වැඩක් පැවරුවා. ඒ තැනැත්තා ඒ රෙදි වියන ශාලාවට ගියා. එතකොට මේ දරියට ඒ කටයුත්ත කරන්න සිද්ධවුණා.

මේ අතරේ බුදුපියාණන් වහන්සේට දනය පිළිගන්වලා ඒ පිරිස සුදනම් වුණා අනුමෝදනා බණ අසන්නට. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනී ගියා යම් කෙනෙක් සඳහා ඒ අලව් නුවරට වැඩම කළානම් ඒ තැනැත්තිය මෙතැන නැති බව. ඒක නිසා නිශ්ශබ්දවම වැඩහිටියා. අර ජේශකාර දියණියත් අර සරස් දඬුවේ නූල් පුරවගෙන මල්ලක දමලා ඉක්මන් කරලා ගමන් කළා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ හිස ඔසවලා අර දරිය දිහා බැලුවා. ඥාවත්ත තැනැත්තියක් නිසා කල්පනා කළා මේ තරම් පිරිසක් මැද බුදුපියාණන් වහන්සේ මා

දෙස බලන්නේ මගේ පැමිණීම ගැන බලාපොරොත්තුවෙන් වෙන්නට ඕන කියලා. එහෙම හිතලා ඒ තැනැත්තිය අර මල්ල පැත්තකින් තියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට පැමිණියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක වරටම මේ තැනැත්තියගෙන් අහනවා ‘දූරිය කොහෙ ඉඳලද එන්නෙ?’ කියලා. මේ තැනැත්තිය පිළිතුරු දෙනවා ‘දන්නෙ නෑ ස්වාමීනි’. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා ‘කොහොටද යන්නෙ?’ කියලා. ඒකටත් මේ තැනැත්තිය පිළිතුරු දෙනවා ‘දන්නෙ නෑ ස්වාමීනි’. ‘දන්නෙ නැද්ද?’ කියලා ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුවා ‘දන්නවා ස්වාමීනි’. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇහුවා ‘දන්නවාද?’ කියලා. ‘දන්නෙ නෑ ස්වාමීනි’ කියලා ඔය විදියට පිළිතුරු දුන්නා. මේ පිරිස කලබල වුණා. මේ සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්ක කටට ආවක් කියන තැනැත්තියක් මේ පෙහෙර කෙල්ල කියලා ඒ අය කෝපයට පත් වුණා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ පිරිස සංසිඳුවලා ඇසුවා අර තැනැත්තියගෙන් ‘මොකද මම කොහෙ ඉඳලාද ආවෙ ඇහුවහම අර විදියට පිළිතුරු දුන්නෙ?’ කියලා. මේ දූරිය ප්‍රකාශ කරනවා ‘බුදුපියාණන් වහන්සේ දන්නවා මා ජේශකාර ශාලාවේ ඉඳලා එන බව. මා හිතුවා ඊට වඩා ගැඹුරු යමක්ය මේ අසන්නෙ කියලා. මා එය තේරුම්ගත්තේ, මට එය තේරුම් ගියේ මා කොයි ලෝකෙ ඉඳලා, කොතනක ඉඳලා මෙතනට ඇවිල්ලා උපන්නද කියන එක, ඒ ප්‍රශ්නයේ ඇහුවෙ කියලා. ඒක නිසා, මම ඒක දන්නෙ නැති නිසා ‘දන්නෙ නෑ ස්වාමීනි’ කියලා පිළිතුරු දුන්නා’. ඊළඟට ඒකට බුදුපියාණන් වහන්සේ සාදුකාර දීලා ‘සාදු සාදු මා ඇසුව ප්‍රශ්නටම පිළිතුරු දීලා තියෙනවා’ කියලා සතුට ප්‍රකාශ කරලා ඊළඟට ඇසුවා ‘එහෙමනම් අර කොහෙ යනවාද කියලා ඇහුවහම මොකද දන්නෙ නැහැ කියලා කිව්වෙ?’ ‘මා හිතුවා භාග්‍යවතුන්වහන්සේ අහන්නෙ මෙතනින් මැරිලා කොහේ යනවාද කියන එක, කොතන උත්පත්තියක් ලබනවාද කියන එක. ඒක මං දන්නෙ නැති නිසා ඒකටත් දන්නෙ නැහැ කියලා පිළිතුරු දුන්නා’. ඒකටත් බුදුපියාණන් වහන්සේ සාදුකාර දීලා ‘මා ඇසූ දේටම පිළිතුරු දුන්නා’ කියලා ප්‍රශංසා කලා. ඊළඟට ඇසුවා ‘දන්නෙ නැද්ද කියලා ඇහුවහම මොකද දන්නවා කියලා කිව්වෙ?’ ‘මා එයින් තේරුම් ගත්තේ’ මේ තැනැත්තිය කියනවා ‘බුදුපියාණන් වහන්සේ අසන්නේ මැරෙණ බව දන්නෙ නැද්ද කියන එකයි. මා මැරෙණ බව දන්න නිසා දන්නවයි කියලා පිළිතුරු දුන්නා’. ඒකටත් බුදුපියාණන් වහන්සේ සාදුකාර දීලා ‘ඒකම තමයි මා ඇසුවේ’

කියලා අනුමත කළා. ඊළඟට අවසාන වශයෙන් ඇසුවා ‘දන්තවද කියලා ඇහුවහම දන්නේ නැහැයි කියලා කිව්වේ මොකද?’ එතකොට මේ තැනැත්තිය කියනවා ‘මා මැරෙණ බව දන්නවා. නමුත් මැරෙණ වෙලාව අහවල් තැනක, අහවල් වෙලාවක මැරෙණවයි කියන එක මම දන්නේ නෑ. අන්න ඒක නිසා මම දන්නේ නෑ කියලා කිව්වා’.

ඒ ප්‍රශ්න හතරටම දීපු පිළිතුරු පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රසාදය පල කරලා අර පිරිසට වදළා ‘මේ තරම් කාරණයක් මේ මහාපිරිසට තේරුනේ නැත්තේ මේ ප්‍රඥ ඇස නැති නිසාය. ප්‍රඥ ඇස නැති අය අණ්ඩන්ය’ කියලා අර අපි කලින් ප්‍රකාශ කළ ඒ ගාථා ධර්මය වදළා.

අණ්ඩනො අයං ලොකො - තනුකෙසු වීපසුසති
සකුනො ජාලමුනො’ව - අප්‍යො සග්ගාය ගච්ඡති

අණ්ඩනො අයං ලොකො, මේ ලෝකය, මේ ලෝකය කියලා කියන්නේ ලෝකයා. ලෝකයේ ඉන්න මිනිස්සු, මේ ලෝකයා අණ්ඩයි. අණ්ඩ වෙලයි ඉන්නේ. තනුකෙසු වීපසුසති. මේ ලෝකේ බොහොම ටික දෙනාටයි විදර්ශනා වශයෙන් ගැඹුරු දැකීමක්, ගැඹුරු නුවණක් තියෙන්නේ. ලෝකයේ යථාතත්ත්වය හරියාකාර දකින්නේ බොහොම ටික දෙනයි.

සකුනො ජාලමුනො’ව - අප්‍යො සග්ගාය ගච්ඡති

කුරුළු වැද්දෙක් කුරුල්ලන්ට දූළක් එළුවහම එයින් බොහොම ටික දෙනයි මිදිලා යන්නේ. අන්න ඒ වගේ බොහොම ටික දෙනෙක් පමණක් මෙතනින් මියගිහිල්ලා සුගතියට, ස්වර්ග ලෝකයට, දිව්‍යලෝකවලට යනවාය. වැඩි දෙනෙක්ම අපායාදී ඒ නරක තැන්වල උත්පත්තිය ලබනවාය. හරියට අර කුරුළු වැද්ද වගේ මාරයා එලාපු ඒ දූළට අහුවෙලා අර විදියට විලාප තියමින් තමන්ගේ ඒ දේවල් වලට ආසාවල් ඇතිකරගෙන මැරිලා අපායගාමී වෙනවයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

මේ තැනැත්තිය ඒ දේශනාව අහලා ධර්මාවබෝධය කළා, සෝවාන් චුණා එහෙම කියලා සඳහන් වෙනවා පොතපතේ. ඒ තැනැත්තිය යම්කිසි ධර්මාවබෝධයක් කරගත්තා. කොහොම නමුත් ඊළඟට තමන්ට අයිති වැඩ කටයුත්ත නිම කිරීම හැටියට අර මල්ල අරගෙන රෙදි වියන ශාලාවට මේ තැනැත්තිය ගියා. ඒ යන වෙලාවේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

පියා නූල් ටික බලාපොරොත්තුවෙන් නිදි කිරීමින් ඉදගෙන ඉන්නවා. මේ තැනැත්තියත් ඒ අර සරස් දඬුව ඒ නඩාව සහිත ඒ මල්ල තබනකොට මල්ල බිම වැටිලා සද්දයක් ඇසුනා. අර තැනැත්තා, අර රෙදි වියන මනුෂ්‍යයා කිසිම කල්පනාවක් නැතුව අර සරස් දඬුව ඇද්ද, ඒ එක්කම එහි එක්තරා තියුණු කොණක් - ඒ කාලේ ඒ රෙදි වියන යන්ත්‍රවල බොහෝ දුරට මේ වගේම නොවෙන්න පුලුවනි - ඒ භ්‍රම කෙළවර කියලා කියනවා. ඒ තියුණු කොණ ඇවිල්ලා අර දරියගේ උරහිසේ ඇතිලා ලේ විලක් මැද ඒ තැනැත්තිය එහෙමම මැරිලා වැටුණා. පියාට මේ ශෝකය දරාගන්න බැරුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට අඩමින් ගිහිල්ලා 'මගේ මේ ශෝකය නිවන්න'යි කියලා අයැද ගිටියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ වදලා 'උපාසකය, අනන්ත කාලයක් මේ සංසාරයේ තමාගේ දියණියගේ මරණය පිළිබඳව ශෝකයෙන් හැඬූ කඳුළු එකතු කරලා ගත්තොත් සතර මහාසමුද්‍රයෙහි ජලයට වඩා වැඩිය' කියලා. ඒ විදියට ප්‍රකාශ කරලා අර තැනැත්තාගේ ශෝකය නිව්වා. ඒ වගේම ඒ මනුෂ්‍යයාත් ශාසනයේ පැවිදි වෙලා, උපසම්පද වෙලා රහත් වුණ බවත් සඳහන් වෙනවා.

අපේ මේ කථාවට අවශ්‍ය ප්‍රධාන කාරණය විදියට අපට පේනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතනට අර පේශකාර දියණිය වෙනුවෙන් වැඩම කිරීම. මේක සාමාන්‍ය ගමනක් නොවෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනී ගියා මේ ගමනේ ඇති ආනිශංස පක්ෂය වගේම මේ තැනැත්තිය එද ඒකාන්තයෙන්ම මරණයට පත්වෙන බව, ඒක කිසි කෙනෙකුට වළක්වන්න බැරි බව කර්මානුරූපව. ඒ නිසා ඒ මරණයට කලින් ධර්මාවබෝධයක් ලබාදීමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේම වැඩම කළේ. මෙයින් අපට හැඟෙනවා යම් කෙනෙක් භාවනාවට සිත පුරුදු කරලා තිබෙනවානම් ඒ තැනැත්තා තුළ ධර්ම ශක්තියක්, ධර්මයේ ආකර්ෂණ වේගයක් තිබෙනවා බුදු කෙනෙක් පවා තමන් ළඟට පමුණුවාගන්න.

දැන් එතකොට අපි මේ මරණසතිය ගැන කල්පනා කරලා බලමු. ඇයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තරම් අපට හිතන්න බය වෙන, හිතන්න මැළි වෙන කාරණයක් මතුකරලා මරණසතිය පිළිබඳ මේ තරම් අනුශාසනා කළේ. ඒකට හේතුවක් තියෙන්න ඕන. ලෝකයේ අප අවට හැමදෙනෙක්ම මැරෙනවා. හැමදම මරණ දැන්වීම් විතරක් නොවෙයි හදිසි මරණ, තව නොයෙකුත් ආකාරයෙන් නොග ගණනින් මැරෙන

ඒවා අහන්න ලැබෙනවා. නමුත් තමන් කල්පනා කරලා බලන්නට ඕන තමා තුළ මරණසතියක් තිබෙනවද කියලා. අතීතයේ පඬිවරු පවා ලෝකයේ තිබෙන මහාපුදුම දෙයක් හැටියට පෙන්වනවා තමන් අවට සිටින අනෙකුත් මනුෂ්‍යයින් මැරෙද්දීම සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයා තුළ තමා මැරෙනවාය කියන හැඟීම නැතිවීම ගැන. මොකද ඒකට හේතුව? සත්ත්වයා තුළ තිබෙනවා ජීවිත මදය කියලා දෙයක්. මේ ජීවිතය නිසා මත්වීමක්. ‘අනිත් අය මැරුණට මා එහෙම ලේසියෙන් මැරෙන්නෙ නෑ’ කියලා අන්න ඒ විදියේ හැඟීමක් හිත යට තිබෙනවා. අන්න ඒක මර්දනය කිරීමට මේ මරණසතිය නිතර වඩන්නට අවශ්‍ය වෙනවා. මේ ජීවිත මදය නිසා තමයි තමා මැරෙන්නෙ නැහැ කියන හැඟීම, අමරණියයි කියන හැඟීම වගේ ඇතිවන්නේ. ඒක නිසා තමයි භයානක පාපකර්මවල වැටිලා, ඒවායේ විපාක විදින්නට සිද්ධවෙන්නෙ.

මරණසතිය ඇති කෙනා නිතරම සංවේගයක් ඇතිකරගන්නවා ‘මගේ ජීවිතය කෙටියි. ඒක නිසා ඉක්මනින්ම කුසල් ධර්ම පුරන්නට ඕන. මොකද පරලොවට ගියාම වෙන දේ දන්නෙ නෑ’ කියලා අන්න ඒ විදියට යම්කිසි සංවේගයක් ඇතිවෙනවා. ඒක නිසා මේ ශාසනයේ ගුණධර්ම පිරීමට උපකාර වන කාරණා හැටියටත් දක්වලා තියෙන සංවේග වස්තු අතරින් එකක් තමයි මේ මරණය, මරණය ගැන මෙනෙහි කිරීම. මරණසති භාවනාවේ ඒ වගේම තවත් ආනිශංසයක් තිබෙනවා. ජීවිතයේ ඇති අනිත්‍ය ස්වභාවය මතුකර දීම. අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම කියලා කියන ඒ ලකුණු තුනයි විදර්ශනා වශයෙන් විදර්ශනා භාවනාවේදී අපට වඩන්නට තිබෙන්නෙ. අනිච්චං, දුකං, අනත්තං. මේ පද තුනයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නෙ. මේක තුළ තමයි විපස්සනාව තිබෙන්නෙ. තනුකෙසු විපස්සති කියලා විපස්සති කියන වචනය මෙතන යොදලා තියෙන්නෙත් ඒකටයි. එතකොට මරණසතිය තුළ තිබෙනවා මේ අනිත්‍ය සංඥාව. මේ අනිත්‍ය සංඥාව අප තුළ මතුවෙන්නෙ නැත්තෙ මොකද? ජීවිතය පිළිබඳව යම් යම් සැලැස්මවල් ඇතිකරගෙන සිටිනවා. අපි මේ අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙනවා. එහෙම නැත්නම් අවුරුදු අසූවක් ජීවත්වෙනවා. ඊට මෙහා මැරෙන්නෙ නෑ කියන එක හිත යට තිබෙනවා. මෙන්න මේක නිසා සමහර අවස්ථාවල් වල බුදුපියාණන් වහන්සේ හරියට අර පංතියක ළමයින්ගෙන් පාඩම්ගන්නවා වගේ මරණසතිය පිළිබඳව විශේෂ අනුශාසනා පැවැත්වුවා.

එක සුත්‍රයක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා පළමුවෙන්ම මරණසතියේ ආනිශංස. 'මරණසති භික්ඛවෙ භාවිතා බහුලිකතා මහඤ්චා භොති මහානිසංසා අමනොගධා අමතපරියොසානා' කියලා පළමුවෙන්ම ප්‍රකාශකොට වදලා. 'මහණෙනි මරණසතිය වඩනලද කල්හි, බහුල වශයෙන් පුරුදුකරන ලද කල්හි, එය මහත්ඵල මහානිශංස වෙයි. ඒ වගේම එය අමෘත මහානිර්වාණය කරාම ඇදගෙන යයි. ඒ කරාම අරගෙන යයි. නිර්වාණයෙන්ම කෙළවර වෙයි'. ඒ කියන්නේ නිවන් දැකීමට උපකාර වෙනවා කියලා ඒ විදියට මරණසතියේ ආනිශංස පක්‍ෂය ප්‍රකාශ කොට වදලා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා 'මහණෙනි, නුඹලා මේ මරණසතිය වඩනවද?' කියලා. එතකොට එක භික්ෂූන්වහන්සේ නමක් ප්‍රකාශ කරනවා 'ස්වාමීනි, මම මරණසතිය වඩනවා' කියලා. පංතියක ළමයින්ගෙන් ඇහුවහම අර ඉස්ඉස්සෙල්ලම කවුරුහරි කියන්නා වගේ. 'හොඳයි කොහොමද මරණසතිය වඩන්නේ?' කියලා අහනවා. එතකොට මේ භාමුදුරුවෝ කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මම හිතනවාය මට මේ රැයක් දවාලක් කියලා කියන මේ එක දවසක් මට ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් ඒ ජීවිත කාලය බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අනුශාසනාව අනුව බණ භාවනා කරලා ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් ඒක මට ලොකු දෙයක් කියලා මම එහෙම හිතනවා' ඒ කියන්නේ ඒ භාමුදුරුවන්ගේ සැලැස්ම එක දවසකට. දවසක් ජීවත් වූණොත් මට ඒ ඇති. ඊළඟට ඒක ප්‍රකාශ කළ හැටියේ තවත් භාමුදුරු කෙනෙක් ප්‍රකාශ කරනවා 'ස්වාමීනි මාත් මරණසතිය වඩනවා'. 'හොඳයි කොහොමද ඔය නම මරණසතිය වඩන්නේ?' 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මම කල්පනා කරනවා දවල් කාලය විතරක් මට ජීවත්වෙන්න ලැබුණොත් - අරිට වඩා ටිකක් අඩුයි ඒ සැලැස්ම - යටත් පිරිසෙයින් දවල් කාලයවත් මට හරියට ජීවත්වෙන්න ලැබුණොත් මේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ ශාසනය අනුව කටයුතු කරලා, මට ඒක ලොකු දෙයක් කියලා හිතෙනවා'. ඒ එක්කම තවත් භික්ෂූන්වහන්සේ නමක් ප්‍රකාශ කරනවා 'මම හිතනවයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මට මේ දවසෙන් ඒ දවල් කාලයේනුත් භාග්‍යක් ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් ඒ කාලය තුළ භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ ශාසනය ක්‍රියාත්මක කරන්න ඇත්නම් ඒක ලොකු දෙයක්'. තව භික්ෂූන්වහන්සේ කෙනෙක් ප්‍රකාශ කරනවා 'පිණ්ඩපාතය වළඳලා ඉවරවෙනතාක් මට ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් ඒ තුළ මේ බුද්ධශාසනයට අනුව ක්‍රියා කරන්න ඇත්නම් ඒක ලොකු දෙයක්

කියලයි මං හිතන්නේ. තවත් හිඤ්ඤත්වහන්සේ නමක් ප්‍රකාශ කරනවා 'පිණ්ඩපාතයෙන් අඩක් වළඳනතුරු මං ජීවත්වෙනවානම් මට ඒක ලොකු දෙයක්'. ඊළඟට තවත් හිඤ්ඤත්වහන්සේ නමක් ප්‍රකාශ කරනවා 'බත් පිඩවල් හතරක් පහක් වළඳනතුරුවත් මට ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් බුද්ධශාසනය අනුව කටයුතු කරමින්, ඒක ලොකු දෙයක් කියලා මං හිතනවා'යි කියලා. ඔන්න ඊළඟට තවත් හිඤ්ඤත්වහන්සේ නමක් ප්‍රකාශ කරනවා 'මම නම් හිතන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එක බත් ආලෝපයක්, බත් කටක් හපලා ගිලිනතුරු මට ජීවත්වෙන්න ඇත්නම්, ඒ කාලය තුළ භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ අනුශාසනය අනුව ක්‍රියාකරන්නට ඇත්නම් ඒක ලොකු දෙයක් කියලයි. ඒ කියන්නේ මගේ සැලැස්ම මේ බත් පිඩක් අනුභව කරන කාලය තුළ ජීවත්වෙන්න ඇත්නම්'. ඊළඟට අවසාන වශයෙන් තවත් හිඤ්ඤත්වහන්සේ නමක්, මේ අටවෙනි හිඤ්ඤත්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මමත් මරණසතිය වඩනවා. මම නම් හිතන්නේ - මේ ආශ්වාසය, හුස්මක් අරගෙන හුස්ම හෙලන අතරේ, එහෙම නැත්නම් හුස්ම හෙලලා නැවත හුස්මක් ගන්න අතරේ කියන ඒ සුලු කාලය තුළවත් මට ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් මේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ අනුශාසනය අනුව ක්‍රියා කරලා, ඒක ලොකු දෙයක් කියලා මා හිතනවා'යි කියලා.

මේ අට නමක්ම දුන්න පිළිතුරු පිළිබඳව ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මෙයින් වඩා හොඳ කවුද කියලා. කී දෙනෙක් පාස්ද කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අර කලින් කියාපු හය නමම, ඒ හය නමගේ මරණසතිය තියුණු මරණසතියක් නෙවෙයි. බොහොම ප්‍රමාදයට වැටීම්ව හය දෙනෙක් ඒ හය දෙනා. ඒ හය නමගේ සැලැස්ම ලොකු වැඩියි. ඒ කියන්නේ අර රැයක් දවාලක්, එහෙම නැත්නම් දවල් කාලය පමණක්, එහෙම නැත්නම් දවල් කාලයෙන් අඩක්, එහෙමත් නැත්නම් පිණ්ඩපාතය වළඳනතුරු, එහෙම නැත්නම් පිණ්ඩපාතයෙන් අඩක් වළඳනතුරු කියලා, එහෙම නැත්නම් බත් කටවල් හතරක් පහක් වළඳනතුරු කියලා ඒ විදියට කියාපු භාමුදුරුවරුන්ගේ ඒ මරණසතිය වේගය මදි. ජවය මදි. නිවන් දැකීමට ප්‍රමාද වෙනවා. නමුත් අර අවසානයේ කියාපු දෙන්නා විතරයි පාස්. කවුද? අර එක බත් පිඩක්, එක බත් ආලෝපයක් හපලා ගිලින තුරු මට ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් ඒකත් ලොකු දෙයක් කියලා මං හිතනවාය කියලා කියාපු හිඤ්ඤත්වහන්සේත්, අර හුස්මක් හෙලලා හුස්මක් ගන්නතුරු, එහෙම නැත්නම් ගත්තු හුස්මක් හෙලනතුරු කියන ඒ සුලු අවස්ථාව තුළ මට

ජීවත්වෙලා මේ ශාසනය අනුව කටයුතු කරන්න ඇත්නම් ඒක ලොකු දෙයක් කියලා හිතනවයි කියලා කියාපු හිඤ්ඤාවහන්සේ කියන ඒ දෙනම විතරයි. මෙයින් අපට හිතාගන්න තිබෙන්නෙ මේ අපි කොයිතරම් ලොකු සැලැස්මවල් ගහගෙන හිටියත් අවුරුදු දහයේ, විස්සේ, තිහේ, අපේ ජීවිතේ කොයි වෙලාවේ විනාශ වෙලා යනවාද දන්නෙ නැහැ. එබඳු අවස්ථාවක අවසාන සිතට එන්නෙ එක්තරා විත්‍රපටියක්. මේ මුළු මහත් ජීවිතය මා ගෙව්වේ, මේ ජීවිතය ගත කළේ ඉතාමත්ම නිෂ්ඵල ආකාරයකට නේද? පරලොව සඳහා, නිවන සඳහා කිසිවක් කළේ නැහැ නේද? කියන හැඟීම එනවා. අන්න ඒක නිසා, කොයි මොහොතේ එනවාද දන්නෙ නැති නිසා මේ සැලැස්මවල් කෙටි කරගැනීමට තමයි මරණසතිය වඩන්න ඕන. නිතරම මේක හිතට නගාගන්න ඕන. මේ ශාසනික ගමනට උපකාර වන වේගය තමයි සංවේගය. ජවය. එබඳු අයට ඒක මතු වෙනවා මේ මරණසතියෙන්.

මය සතර කමටහන් අතරේ මරණසති භාවනාව එක භාවනාවක් හැටියට දක්වලා තිබෙන්නෙත් ඒකයි. ප්‍රමාදයට වැටෙන ගතිය, ඒක ඉවත් වෙනවා. අප්‍රමාදය මතු වෙනවා. ඒ වගේම ජීවිත මදය කියලා කියන මත්වීම, ජීවිතය නිසා ඇතිකරගත්තු ආඩම්බරකම. දන් මරණ ගෙදරවල් වලට කොතෙකුත් යනවා. මරණය ගැන නිතර කියවනවා අසන්නට ලැබෙණවා. නමුත් හිත යට තියෙනවා අනිත් අය මැරුණාට මම නම් එහෙම ලේසියෙන් මැරෙන්නෙ නෑ කියන එක. ඒක මහා ආශ්චර්ය දෙයක් හැටියට දක්වනවා ඒ තරම් තදින් සංසාරයේ සත්ත්වයා තුළ මේ ජීවිත මදය මුල් බැහැගෙන තිබීම. ඒක කඩන්නයි මේ මරණසතිය බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ. ඒ මරණසතිය වැඩිය යුත්තෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන්. මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය - මේ පණ කෙන්ද්‍ර කියන එක මය පොල් කෙන්ද්‍රටත් වැඩිය කොයි වෙලාවේ කැඩිලා යනවාද කියන්න බැරි තරම් ඉතාමත්ම සියුම් දෙයක්. මෙන්න මේ පණ කෙන්ද්‍ර තමයි අපි මේ ලොකුවට හිතාගෙන ඉන්නෙ. ඒක නිසා කල්පනා කරන්නට ඕන මේ ආශ්වාසයක් අරගෙන ගත්තු හුස්ම හෙලාගන්න බැරි වුණොත්, හෙලු හුස්මකට හරියන්න තව හුස්මක් ගන්න බැරි වුණොත් එතන මරණය. අන්න ඒ නිසා තමයි අර අවසානයේ කියාපු අටවෙනි ස්වාමීන්වහන්සේ ඉහළින්ම සමත් වෙලා තිබුණේ. ඒ විදියට මරණසතිය වඩන්නට උත්සාහවත් වියයුතුව තිබෙණවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේන් මේ ජීවිත සැලැස්ම පිළිබඳ ලෝකයා තුළ තිබෙන සංකල්පය බිඳීමට එක අවස්ථාවක ඉතාමත්ම වටිනා දේශනාවක් ප්‍රකාශකොට වදලා. බොහොම ඇත අතීතයේ ප්‍රවෘත්තියක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මයක් ඉදිරිපත් කරන්නේ ඒ අසන අයගේ කුතුහලය මතු වෙන ආකාරයට. නියම තැනදිය යම්කිසි කාරණයක ඇති ගැඹුරුම තැන මතුකරලා දෙන්නේ. එතෙක් අර සංඝයාවහන්සේලා ඊළඟට කියන්නේ මොකක්ද, ඊළඟට කියන්නේ මොකක්ද කියලා උනන්දුවෙන් අහගෙන ඉන්නවා. ඒ විදියටයි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනා ගෛලිය. මහපුදුම ගෛලියක්. ඒ අනුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි ඉතාමත්ම ඇත අතීතයේ හිටියා අරකෝ කියන නම ඇති ශාස්තෘන්වහන්සේ නමක්'. බුදුරජාණන් වහන්සේට, බුදු ඇසට පෙනෙනවා අනන්ත කාලයක්, ඉතාමත්ම ඇත කල්පවල තත්ත්ව. ඒක නිසා මේ සංඝයාවහන්සේලා, මේ කියන්නේ පරණ කථාවක් කියලා හොඳට ඕනකමින් ඇහුම්කන් දුන්නා.

'අතීතයේ හිටියා අරකෝ කියන නම ඇති ශාස්තෘවරයෙක්. ඒ ශාස්තෘන්වහන්සේ යටතේ සිය ගණනක් ශ්‍රාවකයින් හිටියා. ගෝලයින් හිටියා. මේ ශාස්තෘවරයාගේ ඉගැන්වීම අමුතුව ක්‍රමයක්. හැමදම මේ ශාස්තෘවරයා ගෝලයින් අමතලා 'අප්පකං බ්‍රාහ්මණා ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං බහුදුකං බහුපායාසං මනතාය ගොදඤ්ඤං කත්තඤ්ඤං කුසලං වරිතඤ්ඤං බ්‍රහ්මචරියං නත්ථී ජාතස්ස අමරණං' කියලා එක්තරා පාඨයකින් අනුශාසනාවක් කරනවා. ඒකේ අදහස - බ්‍රාහ්මණයින් - බ්‍රාහ්මණයින් කියලා අමතන්නේ මේ ශිෂ්‍යයන්, මේ ගෝලයින්ටයි, බ්‍රාහ්මණයින් - මේ මනුෂ්‍යයින්ගේ ජීවිතය ඉතාමත්ම අල්ප දෙයක්. ඒක ඉතාමත්ම සුලු කෙටි කාලයක් පවතින දෙයක්. ඒ වගේම බොහෝ දුක්, බහුදුකං බහුපායාසං, බොහෝ දුක් කරදර සහිත දෙයක් මෙන්ම මේ කාරණය මනතාය ගොදඤ්ඤං, මේ කාරණය නුවණින් තේරුම්ගතයුතුයි. තේරුම් අරගෙන කත්තඤ්ඤං කුසලං, කුසල් කළයුතුයි. වරිතඤ්ඤං බ්‍රහ්මචරියං, බ්‍රහ්මචාරය කියලා කියන ඒ උසස් ශාසනික ජීවිතය ගෙවිය යුතුයි. නත්ථී ජාතස්ස අමරණං, උපන්න කෙනාට නොමැරී සිටීමක්නම් නැත කියලා ඒ විදියට දිනපතාම අනුශාසනාවක් කරනවා. එහෙම කරලා ඊළඟට ඒ අනුශාසනාව වඩාත් හොඳට හිතට කාවැද්දීමට උපමා හතක් ඒ ශාස්තෘන්වහන්සේ දැක්වූ බවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ උපමා බොහෝවිට මේ පින්වතුනුත් ඔය පොත පතේ කියවලාත් ඇති බොහොම වටිනා උපමා මරණසතිය පිළිබඳව.

පළමුවෙනි උපමාව උදැසන ඉර පායගෙන එන වෙලාවේ තණකොළ අග තියෙන පිනි බිඳු ඉතාමත්ම වේගයෙන් වේලිලා යන්නා වගේ මේ මනුෂ්‍යයින්ගේ ජීවිතය නැති වෙලා යනවයි කියන ඒ උපමාව. දෙවෙනි උපමාව දිය බුබුලේ උපමාව. ඒ කියන්නේ තදට වැස්ස වසිනකොට, ඒ වතුර බිංදු වැටෙනකොට දිය බුබුළු හැදිලා ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් ඒවා බිඳිලා යනවා. අන්න ඒ වගේ මේ ජීවිතයත් ඒ වගේම මොහොතින් බිඳිලා යනවායි කියලා ඒ දිය බුබුළු උපමාව. ඊළඟට තුන්වෙනුව දණ්ඩකින් දියෙහි ඇන්ද ඉර මෙන් කියලා උපමාව තියෙනවා. ඒ කියන්නේ වතුරේ ඉරක් ඇන්දෙත් ලී කැබැල්ලක් අරගෙන, අදිනවාත් එක්කම ඒක මැකිලා යනවා. අන්න ඒ වගේ මේ ජීවිතයත් ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් නැතිවෙලා යනවායි කියන එක. දියෙහි ඇදි ඉර මෙන් අතිත්‍යයි කියන එකයි. ඊළඟට හතරවෙනි උපමාව දෙනේ කඳුකරයේ ගලන ගඟක් එක මොහොතක්වත් නවතින්නේ නැතුව ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් පහළට ගලාගෙන යන්නා වගේ මේ ජීවිතයත් මරණය කරා ගලාගෙන යනවා. කඳුකරයෙහි නදියෙහි උපමාව. ඊළඟට උපමාව දෙනවා ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් බොහොම පහසුවෙන් දිව අගට කෙළ පිඩක් අරගෙන 'තු' ගාලා විසි කරන්නා වගේ ඒ වගේම තුවිෂ් දෙයක් මේ ජීවිතය. ඉතාම පහසුවෙන් මේක නැතිවෙලා යන්න පුළුවන්. ලොකුවට හිතාගෙන හිටියාට මේක ඉතාමත්ම ඉක්මනින්ම නැතිවෙලා යන්න පුළුවන් කියලා. ඒ කෙළ පිඩේ උපමාව. මේ එක එකක් කෙටි වචනයකින් මතක් කරගත්තහම ඒක ආශ්‍රයෙන් හිතාගන්න පහසුයි. ලොකුවට හිතන මේ ජීවිතය කෙනෙක් දිව අගට කෙළ පිඩක් අරගෙන පහසුවෙන් මේක ඉවතට දන්නා වගේ නැතිවෙලා යනවා. නැති නාස්ති වෙනවයි කියන එකයි. ඊළඟට තව උපමාවක් දෙනවා මාංශ පිඩේ උපමාව. ඒ කියන්නේ මුළු දවස තිස්සෙම, මුළු දවල් කාලය තුළම රත් කරපු යකඩ කබලකට පොඩි මස් කැල්ලක් දැමීමහම, ඒක දමනවාත් එක්කම ඒක පිලිස්සිලා ඉවරයි. අන්න ඒ වගේ මේ ජීවිතයත් බොහොම ශීඝ්‍රයෙන්ම විනාශ වෙනවාය මරණයෙන්. අවසානයේ දෙන උපමාව මරණයට ගෙනයන එළදෙනගේ උපමාව. ගව ඝාතකයෙක් එළදෙනක් මරන්න ගෙනයනකොට ඒ එළදෙන ඔසවන ඔසවන පාදයක් පාසා මරණයට ළං වෙනවා වගේ මොහොතක් මොහොතක්, ගසන ඇසි පිල්ලක් පාසා, ගන්න හුස්මක් පාසා අපි මරණයට ළං වෙනවා කියලා ඔය විදියට ඉතාමත්ම සංවේගය ඇතිකරවන විදියේ උපමා හතක් ඒ

ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ ගෝලයින්ට ප්‍රකාශ කළාය' කියලා මේ බුදුපියාණන් වහන්සේයි මේ කාරණය දක්වන්නේ.

එහෙම දක්වලා ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලා 'මහණෙනි, ඒ තරම් ඒ සංවේගය උපදවන විදියේ ජීවිතයේ කෙටි බව පිළිබඳව අනිත්‍යතාව පිළිබඳව, ජීවිතයේ ඇති දුක් ස්වභාවය පිළිබඳව ඒ අනුශාසනය කළ අරකෝ නම්වූ ඒ ශාස්තෘන්වහන්සේ ජීවත් වුණු කාලයේ මනුෂ්‍යයින්ගේ ආයුෂ්‍යය, ආයුෂ්‍ය ප්‍රමාණය අවුරුදු හැට දහසයි'. ඒක කිව්වහම අර සංසයාවහන්සේලාට කොයි විදියට හැගීමක් එන්න ඇතිද කියලා මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන්. අර තරම් සංවේගජනක උපමා හතක් එක්ක අනුශාසනයක් කළ අරකෝ නමැති ශාස්තෘන්වහන්සේ ජීවත් වුණු කාලයේ මනුෂ්‍යයින්ගේ ජීවිතයේ ආයුෂ්‍ය ප්‍රමාණය හැට දහසක් අවුරුදු. එපමණක් නොවෙයි ඒ කාලයේ හිටිය මනුෂ්‍යයින්ට ආබාධ හයයි තිබුණේ. එහෙම කාල තිබෙණ බව ඔය බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ සඳහන් වෙනවා අතීත කල්පවල. ආබාධ හයයි තිබුණේ. මොනවද ආබාධ හය? ලෙඩ හය මොනවාද? සීතල දූනෙනවා, උෂ්ණය දූනෙනවා. කුසගින්න දූනෙනවා. පිපාසය දූනෙනවා. ඊළඟට ගන්න ආහාර පාන පිට කරන්නට ඕන නිසා මළ මුත්‍ර පහ කිරීම කියන එකත් තිබෙණවා. ඔය ලෙඩ හය විතරයි තිබුණේ ඒ කාලේ. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි ඒ තරම් දීර්ඝායුෂ්ක මනුෂ්‍යයින් සිටින කාලයක, ඒ තරම් ආබාධ අඩු කාලයකයි අර ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ විදියට මේ මරණසතිය පිළිබඳව ගෝලයින්ට දිනපතා අනුශාසනා කළේ අර තරම් සංවේගජනක උපමා හතක් එක්ක. ඇත්ත වශයෙන් මහණෙනි මේ දේශනාව ගැලපෙන්නේ මේ කාලයටයි. මොකද මේ කාලයේනම් මහණෙනි, කෙනෙක් ජීවත් වුණොත් වැඩිම වුණොත් අවුරුදු සීයයි. ඊට පිංගක් අඩු හෝ වැඩි වෙන්න පුළුවන්' කියලා ඊළඟට එතනිනුත් නැවැත්වුවේ නෑ බුදුපියාණන් වහන්සේ.

මේ අවුරුදු සීය කියන එකත් දැන් මේ පින්වතුන් වුණත් කල්පතා කරලා බලන්න අවුරුදු සීය කියන එක අපි හිතන්නේ ලොකු කාලයක් කියලා. ඒකට කියන වචනයකුත් යොදනවා ශතවර්ෂයක් කියලා. ශතවර්ෂයක් කියන එක මහාලොකු කාලයක් හැටියට අපි හිතනවා. අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන්න කියලා කියනවා අපි අනිත් අයට ආශීර්වාද කරනවා. හැබැයි මේ අවුරුදු සීයක් ජීවත්වීම ලොකු දෙයක් නොවෙයි.

මේ කපුටනුත් බලි පිළි කමින් අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙනවා. නමුත් අපි හිතන්නේ මේ අවුරුදු සීය, ශතවර්ෂයක් ජීවත්වීම තමයි ලොකුම දේ කියලා. ඊළඟට ඒ සංකල්පය බිඳින්න ජීවිත මදය නැතිකරන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා පරිගණනයක් කරනවා. දැන් මේ පරිගණනය කියන වචනය මේ කාලයේනම් යොදන්නේ බොහොම විද්‍යාත්මක සංකල්පයක් එක්කයි. ලෞකික දේවල් පිළිබඳ බැඳිලා තිබෙන එකක් පරිගණනය කියන එක. බුදුපියාණන් වහන්සේත් මෙතන එක්තරා විදියක පරිගණනයක් කළා සංඝයාවහන්සේලාට. මොකක්ද මේ පරිගණනය?

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, මේ අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන මනුෂ්‍යයෙක් පිළිබඳවයි. එක අවුරුද්දක තිබෙනවා හේමන්ත, ගිම්හාන, වස්සාන කියලා සෘතු තුනක්. එතකොට අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන පුද්ගලයා සෘතු තුන් සීයයි ජීවත්වෙන්නේ'. අර සීය තුන් සීය කළා. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අවුරුද්දක් කියලා කියන්නේ මාස දෙළහක්. ඒක නිසා අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන පුද්ගලයා ජීවත්වෙන්නේ මාස එක්දස දෙසීයයි. එතනිනුත් නැවැත්වුවේ නෑ. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඒ මාස එක්දස දෙසීයක් ජීවත්වෙන ඒ පුද්ගලයාගේ ජීවිතය අඩ මස් හැටියට ගණන් බැලුවොත් - දැන් මේ කාලේත් ඔය දෙසතියකින් කියලා කියන්නේ, මාසෙන් බාගෙට දෙසතියක් කියලා කියනවා. මේ දෙසතිය වශයෙන් ගණන් බැලුවොත් - දෙදස හාරසීයයි. අර්ධ මාස දෙදස හාරසීයයි. ඊළඟට එතනිනුත් නැවැත්වුවේ නෑ. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඒ අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන මනුෂ්‍යයා ගතකරන රාත්‍රී කාල ගණන් බැලුවොත් රාත්‍රී තිස් හය දහයි ජීවත්වෙන්නේ. ඒවගේම, සාමාන්‍යයෙන් මනුෂ්‍යයෙක් ජීවත්වෙනකොට දවසකට යටත් පිරිසෙයින් වේල් දෙකක් ආහාර ගන්නවා. ආහාර වේල් වශයෙන් ගණන් බැලුවොත් අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන පුද්ගලයා බත් වේල් හත්තෑ දෙදහයි කියලා එතනිනුත් ඉවර කළේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා මේ බත් වේල් හත්තෑ දෙදහටත් අඩුයි ඇත්ත වශයෙන්ම කියනවානම්. මොකද ඒකට හේතුව, මෙයින් අඩු කළයුතුයි මවිකිරි බිව්ව කාල සීමාවත්, බත් වැරදුණු කාල සීමාවත්. බත් වැරදුණු කියන වචනයට බුදුපියාණන් වහන්සේ යොදන වචනය 'හත්තනරාය', හත්තනරාය කියලා කියන්නේ බත් වැරදීම. බත් වැරදුණු කාල සීමාවල් පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් විග්‍රහ කරනවා. කෙනෙක් බත් වැරදෙනවා

කියන ඒ අවස්ථාව ඇතිකරගන්නේ කොහොමද? ඒකට හේතු දක්වනවා, සමහර කෙනෙක් දැඩි කෝපය නිසා, තරහා වෙලා පළිගන්න හැටියට බත් නොකා ඉන්නවා. 'කුපිතොපි'. තවත් සමහර කෙනෙක් දැඩි ශෝකයක් නිසා ශෝකය දරාගන්න බැරුව උපවාස කරන්නා වගේ බත් නොකා ඉන්නවා. තවත් කෙනෙක් ලෙඩ වෙලා, දෙස්තර මහත්තුරු, වෙද මහත්තුරු ආහාර ගන්න එපයි කිව්ව නිසා, එහෙම නැත්නම් ආහාර දිවන්න බැරි නිසා ආහාර නොගෙන ඉන්නවා. බත් වරදිනවා. තවත් කෙනෙක් - දැන් මේ සමහර අය වගේ උපෝසථ, ඒ කියන්නෙ පෙහෙවස් සමාදන් වෙලා බත් වේලක් පරිත්‍යාග කරනවා. නොගෙන ඉන්නවා. සමහර කෙනෙකුට බත් අනුභව කරන්න ඕනෙ, නමුත් ලැබෙන්නෙ නෑ. නොලැබීම නිසා කියලා ඔය කාරණා පහක්ම දක්වනවා. කෝප වීම නිසා, දුකක් නිසා, ලෙඩක් නිසා, එහෙම නැත්නම් පෙහෙවස් සමාදන් වීම නිසා, එහෙමත් නැත්නම් බත් කොහෙත්ම නොලැබීම නිසා කියන ඔය කාරණා වලිනුත් බත් වලදන්න බැරි වෙනවා. බත් අනුභව කරන්න බැරි වෙනවා.

ඔය හැත්තෑ දෙදහෙන් ඔය ටිකත් අඩු කරන්න ඕන කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. අපිට හිතන්න තියෙන්නෙ සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තරම් වෙහෙසුණේ මොකටද? මේ තරම් ලැයිස්තුවක් දෙන්න? මේකෙ ගැඹුර තියෙන්නෙ අපේ සාමාන්‍ය සංකල්පය අවුරුදු සීය කියන එක ලොකු කාලයක් කියලයි. සෘතුවක්, මාසයක්, අඩ මාසයක්, දවසක්, රූයක්, බත් වේලක් කියලා ඔය විදියට හිතනකොට එන්න එන්නම තමන්ගේ කියන මේ ජීවිතය ලිහිලා යනවා. අර ලොකුවට තිබුණු ජීවිතය ලිහලා බැලීමක් බුදුපියාණන් වහන්සේ කළේ. ශතවර්ෂය ලිහලා බැලුවා. ශතවර්ෂය කියලා කියන්නේ අන්තිම කෙලවරින් බැලුවහම බත් වේල් හැත්තෑ දෙදහකටත් අඩු ආහාර වේල් ගණනක්. එහෙම නැත්නම් රාත්‍රී තිස් හයදහක් ඔය විදියට කෙනෙකුට හිතලා සංවේගය ඇතිකරන්නයි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තරම් දිග විග්‍රහයක් කළේ. මේවා එතකොට අපි මේ ධර්මයේ තිබෙන පරිගණනයක් හරි සංගණනයක් හරි කියලා නෙවෙයි මෙතන හිතන්න තියෙන්නෙ මේ ඔක්කොම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ මේවායේ ඇති ක්‍රියාත්මක ප්‍රායෝගික වටිනාකමක් අනුවයි. දැන් බොහෝවිට උගතුන් ඕවා කියාගෙන යනකොට මේවා නිකන් ලේඛන හැටියට පෙනෙනවා. නමුත් ධර්මය අනුව ජීවත්වෙන පුද්ගලයාට මේවා හිතන්න කාරණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තරම් වෙහෙසුණේ

මොකද? අප තුළ තිබෙන මේ අවුරුදු සීය, ශතවර්ෂය කියන ඒ සංකල්පය බිඳින්නයි. අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන මිනිසා රාත්‍රී තිස් හයදහයි. බත් වේල් හැත්තෑ දෙදහයි කියලා ඔය විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට මේ තැනැත්තාගේ ජීවිතයේ ඇති අනිත්‍ය ස්වභාවය, ඒක නැතිවෙලා ගිහිල්ලා ජීවිත මදය තුරන් වෙනවා.

ඔන්න ඔය විදියට කල්පනා කරන්නට ඕන. මේ විදියේ මේ සූත්‍ර රාශියකම බුදුපියාණන් වහන්සේ මරණසතියේ ආනිශංස දක්වලා තිබෙනවා. තවත් මේකට අමතරවත් තව නොයෙකුත් උපමා පෙන්වා තිබෙනවා. භාවනා කරන පින්වත් පිරිස එහෙම දන්නවා මේ හුළඟ හමන වෙලාවක පහනක් පත්තු වෙනකොට පහනේ දූල්ල කොයි වෙලාවෙ, කොයි පැත්තකින් එන හුළඟකින් නැතිවෙලා යනවාද කියලා දන්නේ නැතුවා වගේ මේ ජීවිතය කොයි පැත්තකින් හරි - අභ්‍යන්තරික, ඇතුළතින් එන ආබාධයකින් හරි, බාහිර උපද්‍රවයකින් හරි - නැතිවෙලා යනවයි කියලා. මේ පහන් දූල්ලේ උපමාව තිබෙනවා. ඊළඟට ඇසිපිය හෙලන වාරයක් පාසා මේ ජීවිතය නැතිවෙලා යන්න පුළුවන්ය, ඔය විදියේ නොයෙකුත් උපමාවල්, වටිනා උපමාවල්. මේ උපමා ආශ්‍රයෙන් නිතර මෙනෙහි කරන්නට ඕනේ මරණය පිළිබඳව.

ඒ වගේම මරණ සතිය වැඩිමේ තවත් විශේෂත්වයක් තිබෙනවා. මේ පින්වතුන් දන්නවා මෙමනි වඩන්නේ තමා සතුටට කැමති නිසා තමා උපමා කරගෙන අනිත් අයට. මරණසතිය පිළිබඳව තියෙන්නේ ඒකේ අනිත් පැත්ත. අනිත් අය මැරෙන්නවා දැකලා මේ තත්ත්වය මටත් හිමියි. මටත් මේක අයිතියි, කවදහරි මා කරා එනවා කියලා ඒ විදියටයි වඩන්න තියෙන්නේ. මෙමනි පිළිබඳව පොතපතේ දක්වන්නේ 'අත්තපමාය', තමා උපමා කරගෙන. මරණය පිළිබඳව දක්වන්නේ 'පරුපමාය'. අනිත් කෙනා උපමා කරගෙන. සාමාන්‍ය ලෝකයා මරණ ගෙදරවල් වලට ගියත් - දැන්නම් සමහරවිට මරණ ගෙදරවල් කියලා ගියාට බොහෝවිට ඒවායේ ශෝකයක් ජේන්න නෑ. කඳුළු ආදියක් එව්වර ජේන්න නෑ. ඒ වෙනුවට ගෙවල් පිටිපස්සේ තව නොයෙකුත් විනෝද උත්සව, කෑම බීම තියෙන්න පුළුවන්. ඒ විදියේ තත්ත්වයක් බොහෝවිට තිබෙන්නේ. නමුත් මරණ ගෙදරකට ගිහිල්ලා එනකොට තමනුත් මැරෙන්නවයි කියන හැඟීම අරගෙන කීදෙනාද ආපහු එන්නේ. අර මැරුණු කෙනාට පින් සිද්දුවෙන්න තමන් කරන්න ඕනේ - භාවනා

යෝගියෙක්නම් ඒ තැනැත්තා කර්මස්ථානයක් කරගෙන, ඒ තැනැත්තාට පින් සිද්ද වේවා කියලා ඒකෙන් තමන් මරණසතිය මතුකරගන්න ඕන.

ඒ වෙනුවට 'ඒ අය මැරුණට මම නම් එහෙම මැරෙන්නෙ නැහැ' කියන හැඟීමයි බොහෝ දෙනා තුළ තිබෙන්නෙ. අන්න ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ධර්මයේ දක්වන්නෙ 'පරුපමාය'. අනිත් අය උපමා කරගෙන, අනිත් අයට පැමිණුණු තත්ත්වය මටත් කොයි වෙලාවෙ එනවාද කියලා දන්නෙ නෑ කියලා සංවේගය ඇතිකරගන්නයි. මේ සංවේගය ඉතාමත්ම වැදගත් දෙයක් - එයින් අප්‍රමාදය වැඩෙනවා. ඉක්මනින් මේ ගුණධර්ම වඩන්න, සිල් රකින්න, භාවනා කරන්න, නිවන් දකින්න, මේ සංසාර දුක් කෙළවර කරගන්න ලොකු උනන්දුවක් කෙනෙකු තුළ ඇතිවෙනවා. ඒ නිසා මරණසතිය ඉතාමත්ම වැදගත් දෙයක්. මේක අර උපමා රාශියක් නැතත් තමන්ට හිතට ගැලපෙන යම්කිසි උපමාවක් නිතර මෙනෙහි කිරීමෙන් කරන්න පුළුවන්.

දැන් මේ කාලේ සමහරුන්ගේ කටට නිතරම එනවා යම්කිසි සිංදු වගේ දේවල්, ඒ විදියෙ ඔය පංචකාම සම්පත්තියට අදාල සසර වඩන දේවල් නෙවෙයි. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා 'ජීවිතං අනියතං මරණං නියතං' කියන ඒ වචන කීපය. ඒ වගේ දෙයක් හිතට පුරුදු කරගන්නට ඕන. එහෙම දෙයක් තමන්ගේ හිතට පුරුදු කරගත්තොත් තබන අඩියක් පාසා අර මරණයට ඇදගෙන යන එළදෙනක් වගේ, තමන් තබන අඩියක් පාසා හෙලන හුස්මක් පාසා හෙලන ඇසිපියක් පාසා මරණයට ළං වෙනවාය කියන හැඟීම තමන්ගේ හිත ඇතුළට දගත්තොත් ඒ තැනැත්තා තුළ අන්න අර කියාපු ප්‍රඥ ඇස දියුණුවෙනවා. විපස්සනා ඇස දියුණුවෙනවා, විදර්ශනාව. සාමාන්‍ය ලෝකයේ අපි නොවටිනා හැටියට ඉවත් කරන දේවල් වලින් තමයි ඔය වටිනා දේවල් නිෂ්පාදනය කරලා ලොකු මිලකට අපට මේ සාප්පුවල, කඩ සාප්පුවල විකුණන්නේ. අන්න ඒ වගේ මේ අපි නොවටිනා හැටියට හිතන, හිතන්න බිය වෙන මැළි වෙන මරණය, මේක තුළ තියෙනවා මහාගැඹුරක්. මරණය නිතර මෙනෙහි කරනවානම් ඒ තැනැත්තා නිතරම ගුණධර්ම වලට, කුසල්ධර්ම වලට හිත නැඹුරු කරගෙන බණ භාවනා වලට හිත නැඹුරු කරගෙන අප්‍රමාදීව ඒ කටයුතු කරනවා, කල් දමන්නෙ නෑ. මේවා මේ විශ්‍රාම ගත්තට පස්සෙ, වයසට ගියාට පස්සෙ, දූ දරුවන්ගෙන් නිදහස් වුණාට පස්සෙ කළයුතු දේවල් කියලා එහෙම කල් දමන්නෙ නෑ.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දැන් බොහෝවිට ලෝකයේ තමන්ගේ ආරක්‍ෂාව සලකාගෙන ඔය රක්‍ෂණ ක්‍රම, ආදී තැන්පතු ඇතිකරගෙන ඒ තමන්ගේ ජීවිත ආරක්‍ෂා කරගන්න, එහෙම නැත්නම් රක්‍ෂණ සංවිධාන යොදාගෙන ඉන්නවා. නමුත් මේ සැලැස්මවල් එකකටවත් මාරයා යට නෑ. මාරයා එනකොට මේ සැලැස්මවල් කොහේ ගියාද නෑ. අන්න ඒ බව නිතර මෙනෙහි කරනවානම් එබඳු පුද්ගලයා තුළ අර ධර්ම ශක්තිය වැඩෙනවා, සංවේගය වැඩෙනවා. මේ ගුණධර්ම, මේ බණ භාවනා කරන්න නිතර දිනපතාම උනන්දුව වැඩෙනවා. ඒක නිසා මරණසතිය කෙනෙකුගේ හිත යට නිතරම තිබිය යුතු දෙයක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඒක නිසාමයි සූත්‍රදේශනා රාශියක බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට මරණසතිය පිළිබඳව ප්‍රකාශකොට වදලේ. සංඝයාවහන්සේලා පමණක් නොවෙයි අර පිරිසේ හිටිය අර පෙහෙර දූරිය මරණසතිය වැඩූ හැටි ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට අපට ඒක ලොකු ආදර්ශයක්, මේ ගිහි පින්වතුන්ට ලොකු ආදර්ශයක්. සාමාන්‍යයෙන් ලාබාල වයසක කෙනෙක් මරණය ගැන හිතන්න පෙළඹෙන්නෙ නෑ. නමුත් අර තැනැත්තිය ඒක වැඩූ එකේ ආනිශංසය කොයිතරමද කියතොත් අර විදියේ අකාල මරණයක් තිබුණා. නමුත් ඊට කලින් බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන් වෙනුවෙන්ම පැමිණිලා ධර්මදේශනාවක් කරපු එක අහන්න ලැබුණා.

මන්න ඔය විදියට අපි හිතාගන්න ඕනෙ මේ නොවටිනා හැටියට සාමාන්‍යයෙන් හිත අදින්නෙ නැති දේවල් මේ ධර්මයේ තිබෙනවා. සාමාන්‍ය උගතුන් මේවා පිළිබඳව නොයෙකුත් විස්තර ලියනවා. නමුත් මේවා ක්‍රියාත්මක කරන අයටයි මේ ධර්මය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ. මේවායේ ගැඹුර තිබෙන්නෙ. ඒ මහාකාරුණික බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තරම් සවිස්තරව ජීවිතයක් පිළිබඳව නොයෙකුත් උපමා දක්වලා මේ කාරණා ප්‍රකාශ කළේ මොකටද, මේ සංසාරයේ තියෙන භයානකත්වය, මතුකර දීමටයි. මේ සසරින් මිදීමේ අවස්ථාව බුද්ධෝත්පාද කාලයක පමණයි ලැබෙන්නෙ. බුද්ධෝත්පාද කාලයක මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ඉතාමත්ම දුර්ලභ, ඉතාමත්ම වටිනා ලැබීමක්. ඒ වගේම ඒ ධර්මශ්‍රවණය, ධර්මය අනුව ක්‍රියාත්මක කරන්න පුළුවන් පරිසරය, ඒවාට උපදෙස් ලබාගැනීමේ අවස්ථාව, ඔය කියන දේවල් ඉතාමත්ම දුර්ලභ දේවල්.

අන්ත ඒක නිසා නුවණැති පින්වතුන් කල්පනා කරන්නට ඕන ධර්මදේශනාවක නියම ඵලය ලබා ගැනීමට. මේ මසැස දියුණු කරගන්න දැන් කාලෙ තවත් නොයෙකුත් ඇස් තිබෙනවා නවීන විද්‍යාව නිපදවලා. මේ ඇස් දෙක ජේන්නෙ නැතිවෙනකොට ඕකට උපැස් කියලා දෙකක් දගන්නවා කණ්නාඩි කුට්ටමක්. ඒකත් මදි වෙනකොට තව ඊළඟට අනුදක්න, දුරදක්න කියලා තව නොයෙකුත් විද්‍යාත්මක දේවල් තිබෙනවා. මේ ඔක්කොම කරන්නෙ මේ මසැසටයි. ඊළඟට දිවැස් කියන ඒවා ඔය යෝගීන් එහෙම නිපදගන්නවා අභිඥාලාභීන්. ඒවා අරිට වඩා උසස් නමුත් ඒවාත් මේ සංසාරයටම අයිති දේවල්. නමුත් නියම ඇස තමයි ප්‍රඥ ඇස. ලෝකයේ යථාතත්ත්වය දකින, අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවය දකින ප්‍රඥ ඇස තමයි නියම ඇස. ඒක විදර්ශනා භාවනාව වඩලා, මරණසතිය, අනිත්‍ය සංඥව ආදී ඒ භාවනා වඩලා කෙනෙක් දියුණු කරගතයුතු දේවල්. මේ ගස්වල වැටෙන කොළයෙන්, මලින්, ගෙඩියෙන්, ගලන ගඟින් මේ අපට දකින්න ලැබෙන දේවල් වලින් මේ හැම එකකින්ම අපට පුළුවන් මේ විදර්ශනා භාවනාව දියුණු කරගන්න, මේ ප්‍රඥ ඇස දියුණු කරන්න. මේකට හරිදුක්ම අවශ්‍යයි. හරි දෘෂ්ටිකෝණය අවශ්‍යයි. ඒකට තමයි සමමාදිධිය කියලා කියන්නෙ. යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන නියම මෙනෙහි කිරීමක් තිබෙන්න ඕන. අනියම් විදියට නෙවෙයි, අනිසි විදියට නෙවෙයි නිසියාකාර මෙනෙහි කිරීමක් තිබෙන්නට ඕන.

අනිත් අය මැරෙණවා දූකලා ඒ අයට අනිත් පැතිවලට ගිය අය, අපට විරුද්ධ අය, අපේ පක්‍ෂයට නැති අය, අපේ ජාතියට නැති අය කියලා ඒ විදියට එබඳු අවස්ථාවල් වල සතුටු වෙනවා වෙනුවට 'මේ මරණ තත්ත්වය මා කරාත් එන්න පුළුවන් බාහිර හෝ අභ්‍යන්තර උපද්‍රව වලින්' කියලා ඒක මරණසතියට උපකාර කරගන්න ඕන. ඒකයි යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන්නෙ. නිසියාකාර මෙනෙහි කිරීම. අන්ත ඒ විදියට ජීවිතය ගතකළොත් යම්කිසි කෙනෙකුත් අර පෙනෙර දැරිය වගේ දන්නෙම නැතුව තමා තුළ විදර්ශනා ඥාන පහළවෙලා ප්‍රඥ ඇස මතුකරගන්නට පුළුවන්. එබඳු අය අරු නෑ. එබඳු අය තමයි ඇස් ඇතිව ලෝකයේ ජීවත්වෙන්නෙ. අන්ත එහෙම කල්පනා කරන්න.

මේ පින්වතුන් අද මේ පෝය දවසේ මේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ දේශනාවක් ආශ්‍රයෙන් භාවනාවට අදාල වන මරණසතිය පිළිබඳව මේ පැය තුළ සිත යොදලා සිටියා. එයින් මේ පින්වතුන් තුළ

පහන් කණුව ධම් දේශනා

යම්කිසි භාවනා මනසිකාරයක් ඇතිවුණා. ඒ වගේම ආජීව අෂ්ටමක ශීලය කියන වටිනා ශීලයක් සමාදන් වුණා. ඒ ශීලය වගේම ඊළඟට බණ අසන වෙලාවේ යම්කිසි සමාධියකින් සිත් එක්තැන් කරගැනීමකින් මේ කටයුත්ත කරන්නේ. ඒ සිත් එකඟ කරගෙන සමාධියකින් යුක්තව ධර්මශ්‍රවණය කරනකොට කලින් නොතිබුණු ගැඹුරු වැටහීම් ඇතිවෙනවා ප්‍රඥ වශයෙන්. එතකොට ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වැඩීමට උපකාර වුණා මේ ධර්මදේශනය, එහෙම කල්පනා කරන්නට ඕන.

ඒ වගේම තමා තුළ මේ ඇස් කන් නාසාදී ඉන්ද්‍රිය තිබුණට ඒවායින් නිවන් දකින්නට බෑ. නිවන් දකින්නට උපකාර වෙන්නෙ ශුද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤ කියලා කියන ඒ ධර්මයේ දක්වෙන ඉන්ද්‍රිය පහ දියුණු කරගැනීමෙන්. ඒ විදියට මේ පින්වතුන් ශුද්ධාවෙන් වැඩුණා. විරියයෙන් වැඩුණා. සති කියලා කියන සිහියෙන් වැඩුණා. සමාධියෙන් වැඩුණා. ප්‍රඥවෙන් වැඩුණා. ඒකයි නියම ධර්මශ්‍රවණානිශංසය. ඒ ධර්මශ්‍රවණානිශංසයෙන් මේ පින්වතුන්ට හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ ජීවිතයේදීම මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී මේ භයානක අතිසෝරවු සංසාර දුක්ඛයෙන් අත්මිදී උතුම් අමාමහ නිවන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීමට ශක්තිය බලය ලැබේවා! ලබාගනිත්වා! කියලා අපි ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

ඒ වගේම මෙතෙක් මේ රැස්කරගත්තු කුසල චිත්ත සම්භාරය, කුසල් සිතිවිලි මේ හැම එකක්ම අනුමෝදන් කරන්නට ඕන ශාසනාරක්‍ෂක දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලයටත්, මේ ස්ථානයට අධිගෘහිත යම් දේවතාදී පිරිසක් සිටිනවානම් ඒ හැමටත්, ඒ හැම දෙනාම මේ පින් අනුමෝදන් වී ශාසනයත් අපවත් ආරක්‍ෂා කරත්වා! ඒ වගේම තමතමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාවත් කරන්න ඕන. ඒ වගේම අප නමින් මිය පරලොව ගියා වූ යම්තාක් ඥාතීහු වෙත්ද, එපමණක් නොවෙයි අවිච්ඡේ පටන් අකතිටාව දක්වා වූ යම්තාක් පින් කැමති නිවන් කැමති සත්ත්වයෝ වෙත්ද, ඒ හැම කෙනෙක්මත් මේ අපගේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වී ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී ඒ සංසාර දුකින් අත්මිදී උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාව කරගෙන දූන් මේ අවස්ථාවේ පින් පමුණුවන්න!

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

107 වන මද්දෙනය

107 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 45)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

අකෙකාධෙන ජනෙ කොධං - අසාධුං සාධුනා ජනෙ
ජනෙ කදරියං දනෙන - සචෙන අලිකවාදිනං’ති

- ධම්පද, කොධ වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

සාමාන්‍ය ලෝකයා ජීවිත සටන ජයගන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ අධර්ම මාර්ගයෙන්. වැඩි වශයෙන් අධර්මයටම නැඹුරු වුණ සමාජයක පැන නගින ගැටළුවලට අධර්මයෙන්ම විසඳුමක් සොයාගැනීම තමයි පහසු හැටියට අපට පේන්නෙ. ඒ වුණත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කොට වදලා මේ ජීවිත සටන ඇත්ත වශයෙන්ම ජයගත යුත්තේ, නියම ජයග්‍රහනයක් ලබාගත යුත්තේ ධර්ම මාර්ගයෙන්ය කියලා. ඒ ධර්ම මාර්ගයෙන් ජයග්‍රහනය ලබාගැනීමටනම් සමහරවිට යම්කිසි ලොකු පරිත්‍යාගයක් පවා කරන්න සිද්දුවෙනවා. එහෙම පරිත්‍යාගයක් කරන්න සිද්දවුණත් එයින් ලැබෙන අවසාන ප්‍රතිඵලය, ජයග්‍රහනය අර අධර්ම මාර්ගයෙන් ලබන ජයග්‍රහනයට වඩා සිය දහස් ගුණයක් වටින ගැඹුරු සැනසීමක් ලබා දෙනවා. දැන් අද අපි මාතෘකා කරගත්තු මේ ගාථාවෙන් දෙන උපදේශයත්, ඒකට අදල නිදන කථාවෙන් දෙන ආදර්ශයත් මෙන් මේ ධර්ම විජය ප්‍රතිපත්තිය පැහැදිලි කරලා දෙනවා ඇති.

රජගහ නුවර පුණ්ණ සිටාණොත්, භාර්යාවත්, උත්තරා නමැති දියණියත් මේ තුන් දෙනාම සෝවාන් භක්තිමත් උපාසික උපාසිකාවන්. ආර්ය ශ්‍රාවිකාවන්. රජගහ නුවරම සුමන සිටාණන් මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයි. ඒ සිටාණන් විවාහ යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කලා තමාගේ පුතාට මේ උත්තරාව පිළිබඳව. ඊට අකැමැති වුණා පුණ්ණ සිටාණන් ‘මගේ දුව දෙන්නෙ නෑ ඒ විදියේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටික කුලයකට. තුනුරුවන්ගෙන් වෙන්ව ඇයට ජීවත්වෙන්න බෑ’ කියලා විරෝධය ප්‍රකාශ කලා. නමුත් බොහෝ දෙනාගේ ඇවිටිලි කිරීම් උඩ ඒකට අවසානයේදී කැමැත්ත දීලා ඇසළ පුර පසලොස්වක දවසේ ඒ දියණියව විවාහ කරලා දුන්නා සුමන සිටාණන්ගේ පුතණුවන්ට. ඒ තැනැත්තිය ඒ පතිකුලයට ගිය දවසෙ

ඉඳලාම හික්කුවක්, හික්කුණියක් දැකීමට දන් දීමට බණ ඇසීමට අවස්ථාවක් ලැබුණේ නැ. මේ තැනැත්තිය හරි ඉද්ධාවන්ත තැනැත්තියක් නිසා හුරු පුරුදු තුනුරුවන් දර්ශනය නැතිවීම නිසා බොහොම කණගාටුවෙන් මාස දෙකහමාරක් පමණ ගතවුණා. එතකොට වස් කාලය අවසාන වෙන්න ළඟයි. තමන්ගේ පියාණන්ට පණිවිඩයක් ඇරියා 'ඇයි මාව මේ විදියේ හිර ගේකට දැම්මෝ? මේ වගේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටික කුල ගෙයකට පාවා දෙනවාට වැඩිය හොඳයි මම දසියක් කළානම්. මට දන් දීම, බණ ඇසීම් ආදී කිසිවක් කරන්න හික්කු හික්කුණින් හා බුදුරජාණන් වහන්සේ දැකින්නවත් මට අවස්ථාවක් නැ' කියලා බොහොම කණගාටුදයක පණිවිඩයක් යැව්වහම ඒ සිටාණන් මොකද කළේ? විසඳුමක් හැටියට කල්පනා කරලා කහවණු පසළොස් දහසක් එව්වා. ඒ රජගහනුවර ඉන්න සිරිමා නැමැති ගනිකාව දවසකට දහසක් අය කරන තැනැත්තියක්, ඒ ගනිකාව තමන්ගේ ස්වාමි පුරුෂයාට ගෙනල්ලා භාර දීලා තමන් දෙසතියක් මේ දන් පින් කිරීමට ඉඩ ලබාගන්න කියලා. සාමාන්‍යයෙන් පිය කෙනෙක් නොකරන විදියේ පුදුම විදියේ යෝජනාවක්, අදහසක්. උත්තරාවත් ඉතාමත්ම කැමැත්තෙන් ඒක පිළි අරගෙන ඒ සිරිමාව හම්බවෙන්න ගිහිල්ලා මේ ගනුදෙනුව සුදනම් කරගෙන ඇවිල්ලා තමන්ගේ ස්වාමි පුරුෂයාට පවරා දුන්නා 'මේ සති දෙක තුළ මම බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට දන මානාදී කටයුතුවල නිරත වෙනවා ධර්මය ඇසීම් ආදිය. මෙන්න මේ තැනැත්ති ඔබට පාදපරිවාරිකාව හැටියට ඉදි' කියලා. ඒ විදියට සුදනම් කරගෙන උත්තරාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා ආරාධනා කළා 'මේ දෙසතියම අපේ නිවෙසට වැඩමකරලා, මේ දන ශාලාවට වැඩමකරලා සංඝයාවහන්සේලාත් එක්ක ඒ දනය භාරගන්න' කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් සමහරවිට මේ කරන ලද විශාල පරිත්‍යාගයන් සලකලා වෙන්න ඇති ඒකට කැමැත්ත පල කරලා ඒ විදියටම දනය සඳහා දිනපතා පැමිණෙනවා.

ඉතින් ඔහොම සති දෙක ගෙවීගෙන ගිහින් අවසාන දිනයට ආසන්න වුණා. හරියටම ඒ වස් කාලය අවසානයේ මහාපවාරණ කියන ඒ පවාරණ දිනයට කලින් දවසේ මේ උත්තරාවගේ ස්වාමි පුරුෂයා මුළුතැන්ගෙය කියලා කියන කුස්සිය දිනාවට, එහෙම නැත්නම් දන ශාලාව දිනාවට තිබෙණ ඒ කවුළුව ළඟට ඇවිල්ලා බැලුවා මේ තැනැත්ති මොකද කරන්නෙ කියලා. දැක්කා මේ දැළි කුණු පෙරාගෙන දන සංවිධාන කටයුතුවල යෙදීලා ඉන්නවා. උපහාසයෙන් වගේ පොඩි හිනහවක් පහළ කළා 'අපොයි මේ මෝඩ අම්මණ්ඩි, මේ තරම් දැළි කුණු පෙරාගෙන මුඩු

මහණුන්ට උපස්ථාන කිරීමේ යෙදිලා ඉන්නවා මේ තරම් සැප සම්පත්ති අත ඇරලා' කියලා ඒ විදියට උපහාසයෙන් හිනා වුණා. මේක දැක්කා අර ළම හිටිය සිරිමාව. දැකලා ඇවිල්ලා කවුළුවෙන් බලනකොට මේ උත්තරාව එක්කයි හිනා වෙලා තියෙනෙන. ඊළඟට මේ තැනැත්තියට ටිකකට අමතක වුණා තමන් පිටතින් ආපු කෙනෙක් කියලා. එබඳු අවස්ථාවල් වල ගෙදරදෙරවල් වල වෙනවා වගේ බරපතල ඊර්ෂ්‍යාවක් ඇතිවුණා. කෝපයක් ඇතිවුණා. ඊළඟට ඒ කෝපය පිටම ඒ සිටු මැදුරේ අර දන ශාලාව, එහෙම නැත්නම් කුස්සියට ඇතුල් වෙලා ඒ අවස්ථාවේ කැවුම් පිසීම ආදී කටයුතුවලට උදුනේ තිබුණු උණු ගිතෙල් හැළිය ළඟට ගිහිල්ලා පොල් කටු හැන්දකින් තෙල් හැන්දක් අරගෙන අර උත්තරාවගේ ඔලුවට වක්කරන්න අරගෙන එනවා. ඒ එන අවස්ථාවේ උත්තරාව දුටුවා මේ එන ක්‍රමයෙ හැටියට මේ විදියෙ දෙයක් කරන්න එනවා කියලා. ඇය කළේ මොකක්ද, මෙමතී සිත විහිදෙව්වා සිරිමාව දෙසට. 'මේ මගේ මිතුරිය මේ තරම් මට විශාල උපකාරයක් කරලා තිබෙණවා. බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාට මේ දනමානාදී කටයුතු කරන්න අවස්ථාව ලබා දීම. ඇගේ ඒ ගුණයට මේ මුළු මහත් සක්වලත් ඉඩ මදි. බුන්ම ලෝකයත් උස මදි. ඒ තරම් විශාල, ලෝකය පුරවන්න තරම් විශාල ගුණයක් මේ තැනැත්තියට තියෙනවා කියලා, මා තුළ ඇත්ත වශයෙන්ම ක්‍රෝධයක් තිබෙණවානම් මේ ගිතෙල් වලින් මා දවේවා. ක්‍රෝධයක් නැත්නම් නොදවේවා කියලා සත්‍යක්‍රියාත් කළා අර මෙමතී ධ්‍යානයම පිහිට කරගෙන. එතකොට අර තැනැත්තිය ඒ උණු ගිතෙල් වක්කරනකොට ඒක ඇල් වතුර වගේ. කිසිම අමුත්තක් වුණේ නැ. ඉතින් සිරිමාව හිතුවා සමහරවිට මේ ගිතෙල් උණු මදි ඇතියි කියලා. නැවතත් ඒ හැන්ද අරගෙන ලිප ළඟට යනකොට ඔන්න දසීන් එකතුවෙලා හොඳටම ගහලා බීම දමලා තවත් තලන්න ලැස්ති වෙනකොට උත්තරාවම ඉදිරිපත් වෙලා වළක්වලා, කරුණාවෙන් නාවලා, තෙල් ගල්වලා සුවපත් කළා.

ඒ අවස්ථාවේ සිරිමාවට විශාල සංවේගයක් ඇතිවුණා, අපොයි මේ තරම් ගුණවන්ත කෙනෙකුට නේද මං මේ පිටතින් ඇවිල්ලා මේ විදියට ඊර්ෂ්‍යාවෙන් ද්වේෂයෙන් විපතක් කළේ කියලා පාමුල වැටිලා සමාව ඉල්ලුවා. මගේ හිස පැලේවිය මේ විදියට සමාව ඉල්ලුවේ නැතිනම් මේ වගේ තැනැත්තියක් කියලා සමාව ඉල්ලනකොට උත්තරාවත් කියනවා 'මම පිය කෙනෙක් ඇති දියණියක්. මගේ පියා සමාව දෙතොත් විතරක් මම සමාව දෙනවා' කියලා. එතකොට මේ

සිරිමාව කියනවා 'හොඳයි මම පුණ්ණ සිටාණන්ගෙන් සමාව ඉල්ලන්නම්'. 'නෑ නෑ පුණ්ණ සිටාණන් මාව සසරට ඉපැද්දු පියාණන්. නිවන් මගට ඉපැද්දු පියාණන් තමයි සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ. උන්වහන්සේගෙන් සමාව ඉල්ලන්න ඕනෙයි' කියලා උත්තරාව කිව්වා. එතකොට මා කොහොමද ඒක කරන්නෙ කියලා ඇහුවාම, එහෙනම් හෙට දවසට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමකරන අවස්ථාවක තමනුත් දන මානාදී යම්කිසි දෙයක් සුදනම් කරගෙන එන්න. එතකොට සමාව ලබාගන්න පුළුවන් කියලා කිව්වා.

ඉතින් ඔන්න ඔය විදියට ඊළඟ දවසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලා එක්ක වැඩමකරනකොට අර සිරිමාවත් තමන්ගේ පරිවාර ස්ත්‍රීන් එක්ක යම් යම් ඒ දන මාන ආදී දේවල් සුදනම් කරගෙන ඇවිල්ලා දනයට සහභාගී වීම් වශයෙන් ඒවා උත්තරාව මගින්ම බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජා කරන්න සැලැස්වුවා. අවසානයේදී මේ සිරිමාව බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඉදිරිපිට වැඳ වැටෙනවා සමාව ඉල්ලන්න. එතකොට හේතුව ඇහුවහම කිව්වා 'මෙන්න මෙහෙම දෙයක් මා අතින් සිද්දවුණා ඊයේ දවසෙ. මේ තරම් මහාපුදුම විදියේ ආශ්චර්යවත් ගුණ සම්පත්තියක් ඇති උත්තරාව මා ඒ කළ එක වෙනුවට මාව සුවපත් කළා. කිසි ද්වේෂයක් ඇතිකරගත්තෙ නැත. ඊළඟට මට කිව්වා භාග්‍යවතුන්වහන්සේගෙන් සමාව ඉල්ලන්න' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේත් උත්තරාවගෙන් ඒ පිළිබඳව තව දුරටත් විමසලා 'උත්තරාවෙහි අර උණු ගිතෙල් අරගෙන එන අවස්ථාවේ ඔබ හිතුවෙ මොකක්ද' කියලා ඇහුවා. එතකොට, 'මම හිතුවා මේ විදියට. මේ සිරිමාවගේ ගුණ සම්පත්තිය. දෙසතියක් මගේ දන මානාදී කටයුතු - බුද්ධෝපස්ථාන, සංඝෝපස්ථාන ආදී කටයුතුවලට අවස්ථාව සලසාදීම කියන ඒ උපකාරය කිරීම, ඒ ගුණය ගැන බලනකොට ඒක සක්වළටත් ඉඩ මදි. බුහුම ලෝකයටත්, වඩා ඉහළට යන දෙයක් කියලා එහෙම මම හිතුවාය' එහෙම තමා කළ සත්‍යක්‍රියාව පිළිබඳව ප්‍රකාශ කළා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සාදු සාදු කියලා ඒ ගැන සතුට ප්‍රකාශ කරලා 'එහෙම තමයි උත්තරාව කරන්න තිබෙන්නේ, මෙන්න මේකයි නියම ධර්ම ප්‍රතිපත්තිය, ධර්ම විජය ප්‍රතිපත්තිය' කියලා, ඒ අදහස දෙන්න අපි කලින් සඳහන් කළ අර ගාථා ධර්මය වදලා.

අකෙකාටෙන ජනෙ කොඩං - අසාධුං සාධුනා ජනෙ
ජනෙ කදරියං දනෙන - සවේවන අලිකවාදිනං

ඉතාම සරලයි.

අකොකාධෙන ජනෙ කොධං - ක්‍රෝධ නොකිරීමෙන් ක්‍රෝධ කරන්නා ජය ගන්නේය.

අසාධුං සාධුනා ජනෙ - නොහොඳ, එහෙම නැත්නම් ගුණ යහපත් කමක් නැති පුද්ගලයාව, හොඳ කිරීමෙන් එහෙම නැත්නම් ගුණ යහපත් කමින් ජය ගන්නේය.

ජනෙ කදරියං දනෙන - තද මසුරාව ජය ගත යුත්තේ දනයෙන්ය. දනයෙන් ජය ගන්නේය. දන් දීමෙන්, තමා සතු දෙයක් දීමෙන්.

සචේචන අලිකවාදිනං - බොරු කියන්නා ජයගන්න ඕනෙ සත්‍ය වශයෙන්.

ඒ විදියට ඒ ගාථාවක් එක්කම වදල ඒ දේශනාව අහලා අර සංවේගවත්ව හිටිය ඒ සිරිමාවත් - අර තරම් වරදක් කරන්න උත්සාහ කළ තැනැත්තියක් නමුත් එතන සඳහන් කරන හැටියට ඒ තැනැත්තියත් ඒ පරිවාර ස්ත්‍රීන් ආදී පිරිස සෝවාන් වුණා කියලා සඳහන් වෙනවා.

ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සිද්ධියෙන් පසුව සුත්‍ර ආදියේ අපට දකින්න ලැබෙන්නේ බුද්ධ, සංඝෝපස්ථාන ආදියෙහි යෙදෙන සිරිමාවක්. ඉතින් වෘත්තිය කෙසේ වෙතත් ඒ තැනැත්තියත් අර සෝවාන් තත්ත්වයක් ලබලා විශාල, ශාසනික වශයෙන් ලොකු ලාභයක් ලැබූ බව හෙළි වෙනවා. මේ කථාන්තරය දිහා බැලුවාම මේ කාලෙ විශ්වාස කරන්නත් බැරි තරම් ආශ්චර්යවත් සිදුවීමක් කියලා හිතන්න පුළුවනි. විශේෂයෙන්ම ඒ උත්තරාවගේ උතුම් ගුණය ප්‍රධාන වශයෙන් අපට ජ්‍යෙතවා. කොයිතරම් ගැඹුරු ශ්‍රද්ධාවක්ද තිබෙන්නට ඇත්තේ උත්තරාව තුළත්, ඒ පුණ්ණ සිටාණන් තුළත් අර විදියේ යෝජනාවක් එහෙම නැත්නම් අර විදියේ වැඩ පිළිවෙලක් ඉදිරිපත් කරන්න. සාමාන්‍යයෙන් ඒ ස්වාමී දුවක් නොකරන විදියේ විශාල පරිත්‍යාගයක් කළේ තමන්ගේ ස්වාමී පුරුෂයාට වෙත තැනැත්තියක් ගෙනත් භාර දීම. තමන්ගේ ගෙදරම භාර දුන්නා වගේ, තමන් කුස්සියට වෙලා බුද්ධෝපස්ථාන සංඝෝපස්ථාන ආදියේ යෙදුණා. ඉතින් ඒ අතින් බලනකොටත් කොයිතරම් ගැඹුරු ශ්‍රද්ධාවක් ඒ අය තුළ තිබෙන්නට ඇත්ද කියලා අපට හිතාගන්නට පුළුවන් තුනුරුවන් කෙරෙහි. ඒ වගේම විශේෂයෙන්ම මෙතන දැක්වෙන මෙහිත්‍රී සිත පිළිබඳව ඒ සිද්ධිය කල්පනා කරලා

බලන්න ඔහු. කොයිතරම් ගැඹුරු මෙහෙයක් එතන තිබෙන්නට ඇත්ද? මේ විදියේ ප්‍රාතිහාර්ය පෙන්වන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇති මෙහෙයට තමයි කියන්නේ මෙහි වේතෝ විමුක්තිය කියලා.

විමුක්තිය කියන වචනයනම් මේ පින්වතුන් නොයෙකුත් ආකාරයෙන් අහලා තියෙනවා. විමුක්තිය කියලා කියන්නේ නිදහස. මිදීම කියන අදහස. වේතෝ විමුක්තිය කියලා කියන්නේ සිත නිදහස් වීම. සිතේ විමුක්තිය. මොනවයින්ද මිදෙන්නේ? දැන් මෙහි ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට මෙහි වේතෝ විමුක්තිය ඇති කරගන්නනම් ක්‍රෝධය පිළිබඳ වැට කඩුළු ඉවත් කරන්නට ඕන. එහෙම නැත්නම් ආත්මාර්ථකාමිත්වය කියන වැට කඩුළු ඇතුළෙයි සාමාන්‍ය ලෝකයා ජීවත්වෙන්න. ඒක අහක් කරනකොට ඊළඟට තියෙන්නේ තමන්ගේ හිතවත් අය පිළිබඳව වැට කඩුළු. ඒකත් අහක් කරනකොට ඔන්න මැදහත් අය පිළිබඳ වැට කඩුළුක් තියෙනවා. ඒකත් අහක් කරනකොට ඊළඟට සතුරු අය පිළිබඳ වැට කඩුළුක් තිබෙනවා. ඔය කඩුළු ගොඩක් මැදයි මේ අපි ජීවිතය ගෙවන්නේ සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙක්. ඒකෙ හිරවෙලා ඉන්නේ. එතන විමුක්තියක් නෑ. එතකොට මේ භාවනාවේ, මෙහි භාවනාවේ පරමාර්ථය, මෙහි වේතෝ විමුක්ති තත්ත්වය කියලා කියන්නේ අන්ත අර විදියට වැට කඩුළු ඉවත් කරලා සතුරුට පවා - අර කරණය සුත්‍රයේ දක්වනවා වගේ මව් කෙනෙක් තමාගේම එකම දරුවාට මෙහි වඩන්නා වගේ ඒ සුවපත් කිරීමේ අදහස පැතිරවීම.

මේක ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රායෝගික අන්දමින් මේ උත්තරාව ක්‍රියාත්මක කළ බව අපිට පෙනෙනවා. මොකද එහි ආනිශංසත් එතනම ලැබුණු නිසා. මෙත්තානිසංස සුත්‍රයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ එකොළොස් ආනිසංසයක් දක්වනවා මෙහි. එයින් එකක් තමයි 'නාසංස අග්ගිවා විසංවා සත්තං වා බමති'. මෙහි වේතෝ විමුක්තිය නිතර පුරුදු කළ තැනැත්තාගේ ශරීරයට ගින්නෙන් විෂ වලින්, ආයුධ වලින් කරදරයක් වෙන්නේ නැත කියලා. අන්ත ඒක ඔප්පු වුණා මේ කථාන්තරයෙන්, මේ සිද්ධියෙන්. ඒ මෙහි වේතෝ විමුක්තිය ගැන, ඒවා පිළිබඳ සඳහන් වෙන තැන්වල කියවෙනවා ඒක වැඩිය යුතු ආකාරය. මෙත්තාය හික්කවෙ වෙනො විමුක්තියා ආසෙවිතාය භාවිතාය බහුලිකතාය යානිකතාය වසුකතාය අනුධිතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය කියලා පද රාශියක් එතන දක්වනවා ඒ මෙහි සිත ඒ තත්ත්වයට ගෙන ඒමට ගන්නා උත්සාහය. ඒ කියන්නේ මෙහි හිත නිකන් ආවට ගියාට

කරනවා නෙවෙයි ඒක නිතර ඇසුරු කරනවා. නිතරම මෙෙත්‍රී සිත, සුවපත් වේවා කියන අදහස පතුරුණවා. ඒ වගේම වඩනවා, භාවිතාය. ඊළඟට බහුල වශයෙන් කරනවා, 'බහුලීකතාය'. 'යානිකතාය' කියලා කියන්නේ ඒක යානාවක් බවට පත් කරගන්නවා. සමහරු හරියට යන්නෙ මෙෙත්‍රී වාහනයෙන් වගේ. ඒ තරමට මෙෙත්‍රී සිතෙන් ඉන්නේ. 'වස්තුකතාය' කියලා කියන්නේ වාස්තු කියලා කියන්නේ ගෙයක් දෙරක් හදනකොට ඔන කරන ඉඩම් කැල්ල. අන්න ඒ ඉඩම කියලා කියන්නේ අන්න එතන පදනම කියලා ගන්න පුළුවන්. තමන්ගේ හැම දේකටම පදනමක් කරගන්නවා ඒ මෙෙත්‍රී හිත. 'අනුධර්මතාය' කියලා කියන්නේ ඒකට හේතු වෙලා වගේ, ඒකත් එක්කම මෙෙත්‍රීය අනුවම තමතමන්ගේ කටයුතු කරනවා. 'පරිචිතාය' කියලා කියන්නේ පුරුදු කරන ලද. ඒ වගේම 'සුසමාරඥාය' - මැනවින් ආරම්භ කරන ලද. ඔය විදියට හොඳට මෙෙත්‍රී හිත වැඩුවාම තමයි අන්න අර වගේ ආනිශංසයක් බලාපොරොත්තු වියයුත්තේ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙණවා.

ඉතින් ඒ විදියටයි මෙෙත්‍රීයේ ආනිශංස පිළිබඳව දැක්වෙන්නේ. අපි කවුරුත් දන්නවා, නිතර ඔය සප්ඤ්ඤානා කරන කරණිය සූත්‍රයේ කාටත් පහසුවෙන්ම කමටහනක් හැටියට පවා සිහිගන්වන්න පුළුවන් එක තමයි සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා! කියන එක. ඒක ඒ කරණිය සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නෙ 'සබ්බෙ සත්තා භවනතු සුඛිතත්තා' කියලා. සබ්බෙ සත්තා භවනතු සුඛිතත්තා. සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත්වූ සිත් ඇත්තෝ වෙත්වා කියන එක. ඒක, ඒ සියලු සත්ත්වයෝ කියන අදහස කොයිතරම් ගැඹුරුද කියන එක ඒ කරණිය සූත්‍රයේ ඊට කලින් තියෙන වචන කීපයකින්, පද කීපයකින් පැහැදිලි වෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කරණිය සූත්‍රයේ දක්වා තියෙන හැටි මහ පුදුමයි. මේ කාලේ අපි මෙෙත්‍රී වඩනකොට සමහරවිට සියලු සත්ත්වයෝ කියලා හිතන්න ගියාම නානාවිධ ජාති පුද්ගලයින්ගේ නම් ආදිය මේකට කවලම් කරගන්නවා. ඒක තුළින් සමහරවිට අපි දන්නෙම නැතුව ද්වේෂ සිතුවිලින් පැන නගිනවා. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේවා හැම එකක්ම සමස්ථයක් වශයෙන් නිරවශේෂ වශයෙන් ඒ කියන්නෙ ඉතුරු නොකර, එක එක පැති අල්ලලා සියලු සත්ත්වයෝ කියලා කියන්නෙ. ඔන්න අපි ඒක නිදර්ශනයක් හැටියට ගත්තොත් යෙ කෙවි පාන භුත්තථී තසා වා ටාවාරාවා අනවසෙසා, ඒ මුල් කොටස. යම්තාක් ප්‍රාණින් භුතයින් එහෙම සිටිනවානම් සත්ත්වයින් සිටිනවානම් - යෙ කෙවි පාන භුත්තථී. තසා වා

කියලා කියන්නෙ තැනිගත්. ටාවාර කියලා කියන්නේ තහවුරු, ස්ථාවර. තැනි නොගත් කියලා ගන්න පුලුවන්. එතකොට තැනි ගත් සහ තැනි නොගත්, ඒ ඔක්කොම එකතුකරලා ඒ සත්ත්ව කොට්ඨාස සමස්තයක් හැටියට බෙදනවානම් ඔය දෙකට දන්න පුලුවන්. ඒ ඒ ප්‍රමාණයෙන්. එක්කො තැනි ගන්නා, එහෙම නැත්නම් ඒ ඒ ප්‍රමාණයෙන් ස්ථාවරයි. අනවසෙසා කියලා කියන්නේ නිරවශේෂව.

දැන් අපි නිදසුනක් හැටියට ගත්තොත් නයාගේ කටේ ඉන්න මැඩියෙක්. ඒ මැඩියාත් තැනි අරගෙන ඉන්නෙ. නයා ස්ථාවරයි, තහවුරුයි. අත අරින්නෙ නෑ. ඉතින් එබඳු අවස්ථාවල මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ කියන හැටියට මැඩියට විතරක් නෙවෙයි මෙහි වඩින්න තියෙන්නෙ. මැඩියා බේරගන්න කියලා නයා මරන්නත් හොඳ නෑ. මෙහි සිත දන්න ඕන ඒ සතාටත්. ඒකෙන් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන් දැන් නොයෙකුත් දෙනා නොයෙකුත් තර්ක විදියට අහනවානෙ. එබඳු අවස්ථාවල අපි මොකක්ද කරන්නෙ කියලා. අන්න පිරිසිදු මෙහි සිත නැතිවෙනකොට වෙන විතර්ක ඇතිවෙනවා. ඉතින් මෙතන කියන්නෙ ඒක ලෝක තත්ත්වයක්. ඉතින් සතාට හිංසාවක් නොවෙන ආකාරයට උාව බේරගන්න පුලුවන්නම් ඥානවත්තව ඒක වෙනම එකක්. නමුත් අරකයි සත්ත්වයාගේ තත්ත්වය. අපි තේරුම්ගන්න ඕන. ඒ වෙනුවෙන් නයාට ද්වේෂ කිරීමත් සුදුසු නෑ. දීඝා වා යෙ මහනතාවා මජ්ඣිමා රසුකානුක පුලා - අර තැනිගත්, තැනිනොගත් කියන හේදය අනුවයි මුල් සමස්ථය.

ඊළඟට දක්වන්නෙ ප්‍රමාණය, ශරීර ප්‍රමාණයයි. දීඝා වා යෙ මහනතාවා. දික් අය, ඒ සතුන් සිටිනවා සර්පයින් වගේ. මහත් අය අලියන් වගේ. මජ්ඣිමා, මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ. කොට ශරීර ඇති. ඊළඟට ඉතාමත්ම අනුක පුල. එතන අනු කියලා කියන්නේ අණවිඤ්ඤා වලින් දකින්නා වගේ පොඩ්ම කුඩාම ඇහැට පෙනෙන නොපෙනෙන තරම් කුඩා සතුන්. ඒ වගේම මහත් ශරීර ඇති සත්තු. ඒ හැම එකතු කරලා ශරීරයේ උස මහත ලොකු කුඩාකම් අනුව ඒකත් සමස්ථයක් හැටියට දක්වනවා. ඒ කොයි සතාටත්. ඊළඟට කියන සමස්ථය මොකක්ද? දිට්ඨා වා යෙව අභිධ්‍යා - දුටු සහ නුදුටු. සමහර කෙනෙකුට මෙහි වඩින්න පුලුවන් දුටු අයට පමණක්. නුදුටු අය ගැන බෑ. මෙතන මේ කියන්නෙ ඒ දෙගොල්ලොම එකතු කරලා. දුටු නුදුටු හැම දෙනාම. යෙ ව දුරේ වසනති අවිදුරෙ - ළඟ වාසය කරන අයත් ඇත වාසය කරන අයත්.

එහෙම නැත්නම් දුර වාසය කරන අයත් ළඟ වාසය කරන අයත්. අවිදුරෙ. භුතාවා සමහවෙසීවා - ඊළඟට ඒ වගේම උපදින සහ උපදින්න බලාගෙන සිටින. දැන් අපි සමහරවිට කුකුළෙකුට හිංසා කරන්නෙ නෑ. නමුත් කුකුළේ බිත්තරය ගැනනම් ඒ තරම් හිංසාවක් ගැන හිතන්නෙ කල්පනා කරන්නෙ නෑ. අන්න ඒ විදියට. කොයි ආකාරයෙන් බැලුවත් මේ ගැඹුරින් දක්වනවා භවයට එන්න සුදුනම් වෙන සත්ත්වයින් කියලා. මව්කුසක ඉන්න දරුවෙකුත්, කුසක ඉන්න ආකාරයටත් තේරුම්ගන්න පුළුවන්. කෙසේ හෝ මේ පැවැත්ම සහ පැවැත්ම අපේක්ෂා කරන සත්ත්වයෙකුට හෝ අපි හිංසාවක් නොකළයුතුයි කියනවා. ඒකත් මෙතන කියනවා ඔන්න සබ්බ සත්තා භවනතු සුඛිතතතා, ඔන්න දැනුයි කියන්නේ. ඔන්න ඔය කියාපු සියලුම සත්ත්වයින්. එයින් අපට ජේතවා බුදුපියාණන් වහන්සේ කිසිම සත්ත්වයෙක් අතහැරියේ නැති බව.

මේ කියන ආකාරයට අප්‍රමාණව සමස්ථයක් හැටියට ඉදිරිපත් කරලා, ඊළඟට කියනවා න පරො පරං නිකුඛෙඛඵ නාතිමඤ්ඤැඤඵ කඝච්චනං කඤ්චි. එතනත් වැදගත් දෙයක්. මෙමිත්‍රී වඩනවා. ඊළඟට අනිත් පැත්ත. මොකක්ද? න පරො පරං නිකුඛෙඛඵ. කෙනෙක් තව කෙනෙකුට නිග්‍රහ නොකෙරේවා. නිකුඛෙඛඵ කියලා කියන්නේ ගර්හා නොකෙරේවා කියන එකයි. එහෙම නැත්නම් එයාට රැවටිල්ලක්, වංචාවක් නොකෙරේවා කියන එකයි. නාතිමඤ්ඤැඤඵ කඝච්චනං කඤ්චි. කෙනෙක් කිසිම තැනක කිසිවෙකුට අවමන් නොකෙරේවා. ඊළඟට බ්‍යාරොසනා පටිස සඤ්ඤා නාඤ්ඤා මඤ්ඤාසු උකඛි මිච්ඡාය, රොස් පරොස්චිල්ලක්, ද්වේෂ සිතිවිල්ලක් වෙන කෙනෙක් තව කෙනෙකුට නොකෙරේවා! දැන් සමහර අවස්ථාවල් තිබෙනවා අපි කැමති නෑ අපේ වෛරකාරයාට මොකක්වත් කරන්න, සමහරවිට ඒකෙන් දඬුවම් විදින්න වෙන නිසා, නීතියට අහුවෙන නිසා හෝ වේවා. නමුත් යම්කිසි ආකාරයකින් අනියම් ආකාරයක හරි වෙන කෙනෙක් එයාට කළොත් ඔන්න සාදු සාදු කියලා සතුටු වෙනවා. අනුමෝදන් වෙනවා. එහෙම ගතියකුත් තිබෙනවා. දැන් මෙතන ඒකටවත් ඉඩ නෑ. අනිකෙක් තව කෙනෙකුට නොකෙරේවා! මෙතන මහපුදුම ගැඹුරු අදහසක් තියෙන්නෙ. තමන් නොකරනවා පමණක් නෙවෙයි තමන් වෙනුවෙන් වෙන කෙනෙක්වත් නොකෙරේවා කියලා ඒ තරමට පිරිසිදු මෙමිත්‍රියයි.

උත්තරාව මෙතන අර තමන්ට සතුරු කමක් කරපු එක එතනදී ඉදිරිපත් කරගන්නා ගුණයක් මතුකරගන්න. එතන තියෙනවා ලොකු ධර්මතාවක්. මේ පින්වතුන්ට සමහරවිට ඒක ප්‍රශ්නයක් වෙන්න පුලුවන් ඇයි උත්තරාව මේ විදියට අරක ලොකු ගුණයක් හැටියට ගත්තේ? ඒක ඒ සිරිමාවගේ රස්සාවේ කොටසක්. නමුත් ඒ අවස්ථාවේ ඒක උත්තරාව ගුණයක් හැටියට ගත්තේ මොකද, ද්වේෂ සිත වළක්වන්න. මේ පින්වතුන් දන්නවා රටේ කතාවක් තිබෙනවා කෙන්නදෙන් පුලුවන් කන්ද වහන්න. ඒකයි බොහෝවිට සිදුවෙන්නේ. එක දෙස් කෙන්නදකින් පුලුවන් ගුණ කන්දක් වහන්න. මේක ඒකෙ අනිත් පැත්තයි. එක ගුණ කෙන්නදකින් අර දෙස් කන්දම වැහුවා. ඒකයි යෝනිසෝමනසිකාරය කියන්නේ. ඕකටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉඩ දීලා තියෙන්නේ. තර්කකාරයින්ට ඒක නොතේරෙන්න පුලුවන්. සම්මා සංකප්ප කියන්නේ ඒකයි. සමාක් සංකල්ප කියලා කියන්නේ යම් ආකාරයකින් කෙලෙස් උපදිනවානම් ඒ කෙලෙස් නැතිවෙන මොන යම් ක්‍රමයකින් හරි හිතන්නයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියලා දීලා තියෙනවා. සංකල්ප කියලා කියන්නේ ඒකයි. මේක තර්ක කාරයින්ටනම් කියන්න පුලුවන් මොකක්ද මේ උත්තරාවගේ මහමෝඩ අදහසක්නේ මෙතන තියෙන්නේ. මේක කියන්න තරම් දෙයක්ද? නමුත් ඒ අවස්ථානුකූලව ඇය ද්වේෂ සිත වළක්වාගැනීම සඳහායි අර විදියට හිතුවේ. මේ ගුණයට සක්වළක් ඉඩ මදි. බ්‍රහ්ම ලෝකයත් උස මදි. ඒ තරම් විශාල ගුණස්කන්ධයක් මට කළා කියලා. ඒ මෙහි සිතේ ශක්තියෙන්මයි ඊළඟට සත්‍යක්‍රියාවකට හැරෙව්වේ. ඒ විදියට හිතේ තියෙන ද්වේෂය ඉවත් කරගන්නට පස්සේ ඔන්න හිතුවා මා තුළ ඇත්ත වශයෙන් ක්‍රෝධය තියෙනවානම් මේ තෙල් වලින් මාව පිවිච්චා. එහෙම නැත්නම් නොපිවිච්චා! අන්න ජේනවා මෙහි වේතෝ විමුක්තිය නියම ආකාරයෙන්ම.

මහපුදුම මෙහි ගුණයක් කරුණා ගුණයක් නිහතමානී ගුණයක් ඇති ඒ අග්‍රභාවක සාරිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ දේශනා කරපු ද්වේෂය ඉවත් කරන උපක්‍රමයක් මේකට සාධක වශයෙන් දක්වන්න පුලුවන්. ඒකට උපමාව හැටියට කියලා තියෙනවා ගෝපදේ උදකං කියලා. ඒ කියන්නේ ගවයෙක් මඩ ගොඩක එහෙම තබාපු පා සටහනක තිබෙන වතුර. ඒක පිළිබඳ උපමාවේ තියෙන්නේ මෙහෙමයි. දැන් ඔන්න මහාකාන්තාරයක කෙනෙක් වතුර පොදක් නැතුව ගමන් කරනවා. ඒ අවස්ථාවේ කොහේවත් වතුර පොදක්වත් නෑ. හදිසියෙන් දකින්නට ලැබෙනවා හරකෙක් අඩිය තියාපු තැනක වතුර සිංගක්. ඉතින් ඕක

පනිට්ඨවකින් ගන්න බැනෙ. ඉතින් මොකද කරන්නෙ හතර ගාතෙන් වැටිලා දිව ගාලා යන්තම් මහාලොකු වැඩක් වගේ ඒ වතුර ටික බොනවා මොකද, නොබි බැරි නිසා. ඒ වෙලාවේ තිබෙන්නේ හැටියට, පිපාසයට. අන්න ඒ විදියට අර ක්‍රෝධ සිත ආවහම ක්‍රෝධ සිත මොනසම්ම ක්‍රමයකින් හරි ඉවත් කරගැනීමට අර පොඩි ගුණය හරි මතුකරගන්න වෙනවා. ඒකමයි උත්තරාවත් මෙතන කළේ. අර කෙන්නදෙන් කන්ද වැහුවා. මෙතන වෙනස තියෙන්නේ ගුණ කෙන්නදෙන් නුගුණ කන්ද වැහුවා. ඒත් අර යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් නුවණින් කරපු දෙයක්. ඒකේ ප්‍රතිඵලයයි ඒ.

මේ මෙමත්‍රිය පිළිබඳව විශාල ගැඹුරු අදහසක් ගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම තවත් මේකට අමතරව එකතු කරගන්න පුළුවන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සුත්‍රයක් තිබෙනවා ආසාන පටිච්චය කියලා. ආසාන කියලා කියන්නේ දැන් අපි තරහා කියලා කියන්නේ. වචන ගණනාවක් ඕකට තියෙනවානේ. මේ තරහා කියන එකෙන් එක එක මට්ටම් තියෙනවා. අපි කවුරුත් දන්නවානෙ. ටිකක් අල්ලන්නෙ නැති ගති තියෙනවා. ඊට වඩා ඉහළට රුස්සන්නෙ නැති ගති. ඊටත් ටිකක් එහාට යනකොට තරහා යනවා. ඊළඟට ක්‍රෝධය. ඒක තව ටිකක් මෝරලා යනකොට වෛරය. ඊළඟට බද්ධ වෛරය. ඊළඟට අන්තිමට මේක ආසානය. ඔය පැත්තට ගිහිල්ලා තමයි සංසාරෙ අර සේර්වාණ්ඡ, කච්ඡපුට වගේ දේවදත්ත කථාවෙ වගේ ජාති ජාති යන්නෙ. අන්න ඒ තත්ත්වයට මේක වැඩෙනවා. අන්න එබඳු වූ දැඩිව සිතේ බැඳුණු ආසානය ඉවත් කිරීමේ ක්‍රම පහක් බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන දක්වනවා ආසාන පටිච්චය කියලා. එතනත් හරි ගැඹුරක් දක්වනවා. එතනදී බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙමත්‍රිය පමණක් නොවෙයි පෙන්නුම් කරන්නෙ. කාරණා පහක් පෙන්නුම් කරනවා කෙනෙකු තුළ ඇති බද්ධ වෛරය එහෙම නැත්නම් ආසානය ඉවත් කිරීමට. මොනවද ඒ? යම් කෙනෙක් පිළිබඳව ආසානයක් එහෙම නැත්නම් දැඩි බද්ධ වෛරයක් තිබෙනවානම් ඒ තැනැත්තා කෙරෙහි මෙමත්‍රිය පැතිරවිය යුතුයි. ඒක අපි කවුරුත් දන්නවා. ඒ පළමුවෙනි කාරණය.

ඒ මෙමත්‍රියෙන් බැරි වෙනකොට කරුණාව පැතිරවිය යුතුයි. අන්න ඒකත් අපට හිතාගන්න පුළුවන් දැන් අර වගේ අවස්ථාවක - සමහර අවස්ථාවල අපට හිතෙනවා අනේ මේ තැනැත්තා අඥනකම නිසා නොදන්නාකම නිසා මේක කරන්නේ. ධර්මය නොදන්නාකම නිසා

සංසාරයේ මොකක් හරි අඩුපාඩුවක් නිසා කියලා එහෙමවත් හිත හදගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. ඒකයි කරුණාව කියලා කියන්නේ. මෙමනිසට අහන්නේ නැත්නම් අපි කරුණාව දලා බලනවා අර ද්වේෂය ජයගන්න, අනේ මේ තැනැත්තා අසරණ වෙනවානේ මේ ධර්මයේ පිහිට නැතුව කියලා. ඊළඟට එහෙමත් බැරිනම් ඔන්න හිත උපේක්ෂාවට දැනවා. උපේක්ෂාව කියන්නේ මැදහත් බව. ඒක මට අයිති නැති දෙයක් වගේ නිකන් ඒ පිළිබඳව හිත මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයකට ගේනවා. තව තවත් මේක මතු වෙනවානම් ඊළඟට මොකද කරන්නේ? ඒ ගැනත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. අසති අමනසිකාරො. ඒ කියන්නේ නොමෙනහි කිරීම. දැන් සති මනසිකාර කියලා කියන්නේ සිහිය සහ මෙනෙහි කිරීම. බොහෝ අවස්ථාවල ධර්මයේ දක්වෙන්නේ සිහිය හා මෙනෙහි කිරීම හොඳ ගුණයක් හැටියට. නමුත් මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා අසිහිය සහ නොමෙනහි කිරීම. අන්න ඒකත් අර හේතු යුක්ති ඇතිව. ඒ කියන්නේ අවස්ථානුකූලව. අසිහිය කියලා කියන්නේ තමන්ගේ හිසට නිතර කඩාගෙන එන ඒ සතුරා හිතෙන් අහක් කරනවා. එයා ගැන සිහිය යොදන්නේ නෑ. වෙන දේකට හිත යොදනවා.

ඒ වගේම මෙනෙහි කිරීම, එයා ගැන මෙනෙහි කරනවා වෙනුවට වෙන මොකක් හරි මෙමනිසට, ධර්මයට අදාළ දෙයක් මෙනෙහි කරනවා එතනින් හිත ඉවත් කරගන්නවා. ඇහැ කඩාගෙන යන තරම්, ඇහැට බාධා වෙන තරම් තද ආලෝකයක් එනකොට අපි අනිත් පැත්ත බලන්නා වගේ, ඒ අවස්ථාවේ මට මේක එපා කියලා කියන්නා වගේ අර හිතිවිල්ලෙන් හිත ඇත් කරගන්නවා. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියට මෙමනිස ඉදිරිපත් කරගන්නවා. එහෙම නැත්නම් කරුණාව ඉදිරිපත් කරනවා. එහෙම නැත්නම් උපේක්ෂාව ඉදිරිපත් කරගන්නවා. එහෙමත් නැත්නම් නොමෙනහි කිරීම ඉදිරිපත් කරගන්නවා - ඒ හතර වෙනුව. පස් වෙනුවත් දක්වනවා කාරුණාවක්. ඒ ඔක්කොමත් කරලා හරියන්නේ නැත්නම් ඊළඟට ධර්මතාව හැටියට මෙනෙහි කරනවා කමමසුකතා කියලා ඒකට කියන්නේ. හැම කෙනාම තමන්ගේ කර්මය තමන්ගේ අයිති දේ කරගෙන, තමන්ගේ දයාදය හැටියට, බන්ධුවරයා හැටියට, තියෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා තිබෙණවා. එයා කරන දේ එයාටයි. මම කරන දේ මටයි. ඒක අපේ පැරණි බෞද්ධ මවිපියවරුන් නිතරම ප්‍රකාශ කරන දෙයක්. එබඳු අවස්ථාවල හිත මැත් කරගන්න යොදගන්නේ කර්ම පිළිබඳව, කරුමේ. ඒක එයාගේ කර්ම පුරුද්දක් වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ කෙසේ හෝ වේවා එයා කරන කර්මය එයාටයි.

ඒකට මම අනුමෝදන් වියයුතු නැ. දැන් මේ කාලේ මිය පුවත්පත් එහෙම කියවන පින්වතුන්ට ඒක හුඟක් උපකාර වියහැකි දෙයක් තමන්ගේ හිත රැකගන්න. ඒ ඒ අය කරගන්නාවෙ. ඒ ඒ අය කරන කර්ම මම අනුමෝදන් වෙන්න ඕන නැ. ඒවා අකුසල්මයි. මැරීම් ආදී මය නොයෙකුත් දේවල් ගැන අපි කී දවසක් අකුසල් ඇතිකරගන්නවද, අනිත් අය කරන දේවල් අනුමෝදන් වීමෙන්. අන්න එබඳු අවස්ථාවල එය කර්මානුරූපව සිද්ධවෙන දෙයක් හැටියට ධර්මයෙන් මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට ගේනවා. ප්‍රඥව උපකාර කරගන්නවා. ඔන්න මය විදියේ ක්‍රම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නෙ මේක ඒ තරම් බරපතල අකුසලයක් නිසා. අපේ දීර්ඝ සංසාරයේ - රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒවා කෙලෙස් බව අපි කවුරුත් දන්නවනෙ. ඒවායේ එක එක මට්ටම් එනවා. සමහර ඒවා ලේසියෙන් බෑ, යතු ගාලා ඉවර කරන්න බෑ. ඒවායේ ගොරෝසු හරිය ගොරෝසු විදියට, ඊළඟට සියුම් හරිය මොන මොන ආකාරයකින් හරි, ඔන්න මය විදියේ උපදේශ රාශියකට අපි හිත යොදවන්න ඕන, ඒවායේ ආනිශංස පක්‍ෂය දැන් මේ කතාන්දරයෙන් අපිට පෙනිලා තියෙන නිසා. උත්තරාව අර තරම් සිටු සම්පත් මධ්‍යයේ මෙහි සිත වැඩුවානම් ඇයි අපට බැරි කියලා අපිත් හිතන්නට ඕන. ඒ විදියට උත්තරා වගේ තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව වගේම මේ මෙහි ගුණයන් අපි අගය කරන්න ඕන. ඒ වගේම දැසියන් පහර දෙනකොට අනිත් පැත්ත බලාගන්න තිබුණානේ, තමන් ගහන්නෙ නැ. සිරිමාවට දැසියන්ට ඕන තරම් තලන්න ඉඩ දීලා - ඒ වෙනුවට මේ තැනැත්ති කළේ - එතැන සඳහන් වෙනවා, බැරිම තැන ඇඟ උඩ ඉඳගෙන අර දැසින් වළක්වලා තෙල් ගා නාවලා සුවපත් කළා කියලා. අන්න ඒ පිරිසිදු මෙහි සිත.

ඒකෙ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද? අවසානයේ සිරිමාවත් ආර්ය ශ්‍රාවිකාවක් බවට පත්වුණා. ඒකෙන් ඒ ඇතිවුණු චිත්ත පරිවර්තනය, විජ්ජවය කොයිතරම්ද කියතොත්, ඒ තැනැත්තිත් අන්තිමට ආර්ය ශ්‍රාවිකාවක් බවට පත් වුණා. ඉතින් අන්න ඒක තමයි අපි මුලදි කිව්වෙ සාමාන්‍ය ලෝකයේ අපි අපේ ජීවිත සටන ජයගන්න බලන්නෙ අධර්මයෙන්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කියාපු ප්‍රතිපත්ති හතර, ධර්ම විජයේ ප්‍රතිපත්ති හතර මොනවාද? අකෙකාධෙත ජීනෙ කොධං, ක්‍රෝධ නොකිරීමෙන් ක්‍රෝධ කරන්නා ජය ගනීවිය. අසාධුං සාධුනා ජීනෙ. නොහොඳ කරන තැනැත්තාව, නුගුණ ඇති තැනැත්තාව ගුණයෙන්, ගුණ යහපත්කමින් ජය ගන්නේය. ජීනෙ කදරියං දනෙන, මසුරාව දන්

දීමෙන් ජය ගන්නේය. සවේන අලිකවාදිනං, බොරු කියන්නා සත්‍ය වචනයෙන් ජය ගන්නේය.

නමුත් මේකෙ අතින් පැත්තයි සමාජයේ තියෙන්නෙ. අපි කවුරුත් දන්නවානෙ සමාජයේ සාමාන්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මොකක්ද? ක්‍රෝධය ක්‍රෝධයෙන්ම ජයගන්නට ඕන. ඊළඟට නොහොඳ කරන තැනැත්තා ඒ නොහොඳ කිරීමෙන්ම, ඒ විදියටම ජයගන්න ඕන. මසුරා මසුරු කමින්ම ජයගන්න ඕන. ඊළඟට බොරු කියන්නා ඊට වැඩිය ලොකු බොරුවක් කියලා ජයගන්නට ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ සෞම්‍ය වචන වලින් කියාපු ඒවා දැන් සමාජයේ බොහෝවිට ව්‍යවහාරයේදී ඔයිට වඩා ස්වරූපයෙන් දැකියි. මොකද ඒ තරමටම ඕලාරිකයි සමාජය. ගුණධර්ම පරිභානිය නිසා. සාමාන්‍යයෙන් ක්‍රෝධය කියලා කියාපු එක ද්වේෂය, වෛරය ආදී වශයෙන් සමාජයේ පවතිනවා. ඒ වගේම තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම සමාජයේ නිතර තිබෙන බව අහන්න ලැබෙන අගතිය, දූෂණය ආදී වචන කිව්වු කරන්න පුලුවන් මේ නොහොඳ කියන එකට. අගති දූෂණ. ඉතින් අර ක්‍රෝධය පිළිබඳව තියෙන්නෙ විසෙන් විස නැසීමේ ප්‍රතිපත්තියක්. විසෙන් විස නසන්නා වගේ ක්‍රෝධ කරන්නා ක්‍රෝධයෙන්ම නසන්න ඕන කියලා හිතනවා. මේ අගතිය පිළිබඳව එහෙම සාමාන්‍ය සමාජය කල්පනා කරන්නෙ වැළ යන අතට මැස්ස බඳින්න ඕන. සමාජයේ අපිට ඕක හදන්න බෑ. හැම තැනම ඕක තමයි තියෙන්නෙ අපිත් ඒ විදියට යන එකයි තියෙන්නෙ කියලා යම් තැනක වංචාව දූෂණය අගතිය තියෙනවානම් ඒකෙ ඒ ක්‍රමය හරි දැනගෙන ඊට වඩා ඉහළින් කරලා අපිත් සෑහෙන යමක් කමක් ලැස්ති කරගෙන අපායට යන එකයි.

අන්න ඒ විදියට සංකල්පයක් සමාජයේ තිබෙන්නෙ. ඉතින් ඒ වගේම තමයි මසුරුකම පිළිබඳවත්. කෙනෙක් මසුරු වෙලා ඉන්නවා දකිනකොට අපි විතරක් දීලා මොකටද? ඒ අය දෙන්නෙ නැත්නම් අපි මොකටද දීලා. ඉතින් ඒ ගැන හොඳ ජන ප්‍රවාද කථාවක් තිබෙනවා. අපි කොයි දෙයින් වුණත් පාඩමක් ඉගෙන ගන්නවානම් අහක දන්න හොඳ නෑ. ඒක මේ සමීප කාලෙක ඇතිවුණ කථාන්තරයක් වෙන්න ඕන. අර ආඩි හත්දෙනා අම්බලමේදී කැඳ බිව්ව හැටි කතාව. ඇතැම් කෙනෙක් අහලා ඇති. ඒ කථාව මෙහෙමයි. ඉස්සර දන්නවනෙ පාරවල් අයිනෙ අම්බලම් තිබුණා පයින් ගමන් කරන අය රැ කාලය ගතකරන්න එනවා ඒ අම්බලම් වලට. ඔය විදියට ආඩි හත් දෙනෙක් එක

අම්බලමකට ආවා හැන්දෑ යාමේ. ඒ හැම දෙනාගෙම ළඟ යන්නම් හාල් මීටක් වගේ සුලු දෙයක් තිබුණා. නමුත් ඉතින් කට්ටිය එකතුවෙලා ‘ඊට කන්නෙ මොනවද?’ කියලා ඇහුවම ‘අපි කැඳ බොමු’ කිව්වා. ඉතින් කැඳ ලිපේ තියන හැටි මේ කවුරුත් දන්නවා. ඒ විදියට නෙවෙයි මෙතන කැඳ වෙනුවට වතුර හැලියක් ලිපේ තිබ්බා. ඒක උණු වේගෙන යනකොට අර කවුරුත් හාල් මීට බැගින් දූම්මා. ඔන්න මගේ මීට, ඔන්න මගේ මීට කියලා ආඩි හත් දෙනාම තමන්ගේ හාල් මීට දලා ඔන්න බලාගෙන ඉන්නවා අන්තිමට කැඳ බොන්න. බිච්චෙ මොනවද උණු වතුර. හිතාගන්න පුලුවන් කොහොමද වුණේ කියලා. කවුරුවත් අනිත් කෙනා රවට්ටන්න අනිත් කෙනාගෙ මසුරුකම අනුව තමනුත් මසුරෙක් වුණා. ඉතින් අන්තිමට ඒකෙ ප්‍රතිඵලය ඔන්න ජේනවා. පොඩි කපාවක් වුණත් ඒකෙ ලොකු දෙයක් ඉගෙනගන්න තියෙනවා ආඩි හත්දෙනා කැඳ බිච්ච හැටි. ඒ වගේ කෙනෙක්, මසුරෙක් දූකලා අපිත් මසුරු වුණොත් අන්න ඒ විදියේ ප්‍රතිඵලයක් තමා අපටත් අත්දකින්න ලැබෙන්නෙ. මෙලෝ වශයෙන් පමණක් නොවෙයි පරලොවත්. මේ ධර්මයේ දක්වනවා මසුරුබව කියන එක විශේෂයෙන්ම අතපය පවා වැකිති වීමට හේතුවන බව. ඒක මානසික විකෘතියේම ප්‍රතිඵලයක්.

සත්‍යය පිළිබඳවත් එහෙමයි. අසත්‍යය බොරුව කියන එක නානාප්‍රකාරයි. ඒකත් සමාජයේ ඊට වඩා උග්‍ර අන්දමින් තිබෙණවා. බොරුව කියන වචනයට වැඩිය දෑත් ව්‍යවහාර වෙන්නෙ වංචාව. අර්ථ වැඩිය උග්‍ර අන්දමින් සමාජයේ පවතිනවා. ඒකත් දැනගන්න ඊට වඩා දක්ෂ වංචාකාරයෙක් වෙන්න ඕන. මේ කාලයේ ඒක ලොකු කුඩා හැම තැනම කුඳු මහත් හැම කෙනෙකු තුළම දක්ෂතාවයක් හැටියට අධ්‍යාපනයත් එක්කම වැඩෙන එකක් බවට පත්වෙලා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නෙ ඒකෙ අනිත් පැත්ත. සත්‍යයෙන් බොරුව ජයගන්නවා. ඒ මොකද ධර්මයේ බොහෝ අවස්ථාවල මේ සත්‍යයේ තියෙන වටිනාකම ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මහපුදුම ශක්තියක් සත්‍යයේ තිබෙන්නේ. දෑත් අතන අර උත්තරාවගේ කතාවෙන්ම ජේනවානෙ. සත්‍යයෙන් ප්‍රාතිහාර්ය දක්වන්න පුලුවන්. සත්‍යක්‍රියාවේ ශක්තියක් තියෙනවා. දෑත් මේ කාලෙ සත්‍ය මුකුත්ම නොකරන කෙනෙකුට බෑ සත්‍යක්‍රියාවකින් ජයගන්න. නමුත් සත්‍යයේ තියෙන ජය ඒ වටිනාකම බුදුපියාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන් දක්වලා තියෙනවා සුත්‍රදේශනා ආදියෙ. ‘සච්චං වෙ අමනං වාචා එස ධම්මො සන්නතනෝ’. සත්‍යය තමයි අමාන වචනය. ඒක සනාතන ධර්මතාවක්

කියන එක ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඒ වගේම බෝධිසත්ත්ව ජීවිතය ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා ඒ සත්‍ය පාරමිතාව ඉහළින්ම බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ රැක්ක බව. බෝධිසත්ත්ව කාලයේදී සමහර විට පරදර සේවනය වගේ දේවල් පවා කෙරිලා තිබෙනවා. ඒ බෝධි සම්භාරය තුළ. නමුත් සත්‍ය වචනයම දිගටම පාවිච්චි කළ බව සඳහන් වෙනවා. ඒ සත්‍යයේ ශක්තියමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර පස්වග මහණුන් ළඟට ඇවිල්ලා ඒ අය ගරුසරු නොදක්වා ඉන්නකොට 'මං බුද්ධකය ලබාගත්තා. මහණෙනි, කන් දෙන්න ධර්මයට' කියලා වදාළහම පස්වග මහණුන් ඒ වචන පිළිගත්තේ. අර තරම් දුෂ්කර ක්‍රියා කරලාත් බුදු වෙන්න බැරි වුණානම් කොහොමද, ඔය දැන් කිව්වට අපි කොහොමද විශ්වාස කරන්නෙ බුදු වුණා කියලා. මුලදී කිව්වහම බුදුරජාණන් වහන්සේ අහසට පැන නැගිලා ප්‍රාතිහාර්ය පෙන්නුවේ නෑ. එතනම ඉඳගෙන මෙච්චරයි ඇහුවේ. 'මහණෙනි මං මීට පෙරත් මේ විදියට කතා කළාද?' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සත්‍ය පාරමිතාවේ ශක්තියෙන් පස්වග මහණුන් තුළ තිබුණු සැක දුරුවෙලා ගියා. එයින් අපට ජේනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ 'සච්චං වෙ අමතා වාචා' - සත්‍යය අමෘත වචනයයි කියූ එකේ අර්ථය.

ඒ වගේම තමයි සත්‍ය පාරමිතාව පුරපු ආකාරය ඒ කථාන්තර වල සඳහන් වෙනවා. නිවන කියලා කියන්නේ ප්‍රඥාවෙන් ලබාගතයුතු තත්ත්වයක්. ප්‍රඥාව කියලා කියන්නේ මෝහය නැසීමක්. අවිද්‍යාව නැසීමක්. එතකොට මෝහය නසන්න බෑ තමාම රච්ච්චගෙන. බොරුව කියන්නෙ තමාවම රච්ච්චාගැනීමක්, වංචාවක්. ඒක නිසා සත්‍ය වචනයේ වටිනාකම එතන දක්වලා තිබෙනවා. මේ ලෝකයාට අභියෝගයක් වගේ දෙයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන ඉදිරිපත් කරලා තියෙන්නේ. ලෝකයා යන්නේ අර විදියට 'විසෙන් විස නසමින්' 'වැළ යන අතට මැස්ස බඳිමින්' කොහොම කොයි ආකාරයකින් හරි, දෙලොවම පිරිහුනත් මෙලොව තාවකාලිකව හරි යම්කිසි නිලතල බලය, ධන ධාන්‍ය ආදිය රැස්කරගන්න. අධ්‍යාත්මය බරපතල අන්දමින් පිරිහෙනවා. මේ කාලේත් බොහෝ දෙනෙක් හිත යොදවන දේ තමයි සමාජ සංරෝධන, සමාජ රෝධනය, පුනරුත්ථාපනය, සමාජය නඟා හිටුවීම ඔය ආදී වචනත් අපට අහන්න ලැබෙනවා. පළමුවෙන්ම අධ්‍යාත්මය, තමන්ගේ හිත පිරිසිදු කරගැනීමට උපකාර වෙනවා මේ ප්‍රතිපත්ති හතර. ඒ වගේම තමයි සමාජයටත්. සමාජය සකස් කිරීමේදීත් අර කියාපු ගුණධර්ම උපකාර වෙනවා.

අපි ක්‍රෝධය ගැන හිතලා බැලුවත්, ඒකත් බොහෝවිට දමනය කළ නොහැකි අය දඩ් අය, මාදු මොළොක් බවින් ඉතාම පුදුම අන්දමින් සමහර කෙනෙක් හික්මවලා තියෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ නාලාගිරි දමනය, අංගුලිමාල දමනය ආදී නිදර්ශනම ඒකට ප්‍රමාණවත්. අපිට ඒ මට්ටමින් කෙසේ වෙතත් තමන් ඒ මාදු මොළොක් ප්‍රතිපත්ති ගැනීමෙන් යම්කිසි ආදර්ශයක් දෙනවා අනිත් තැනැත්තාට. දැන් අර අවස්ථාවේ උත්තරාවගේ ක්‍රියාව නිසා සිරිමාව සීමාව ඉක්මවා හිතන්න පෙළඹුනා. ඒකයි අපට කරන්න තියෙන්නෙ බොහෝවිට. හිතන්න ඉඩ දෙන්න ඕන. හිතන්න ඉඩදීම තුළින් ඒ තැනැත්තා ඊට වඩා ගැඹුරු වටිනාකමක් ඇතිකරගන්නවා ඒ ගුණධර්මවල වටිනාකම පිළිබඳව. එහෙම නැතුව එක පාරටම අපිට ලේසිම ක්‍රමය තමයි විසෙන් විස නැසීම. ඒ වෙනුවට මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ දේශනා කළ ධර්ම කරුණු අපේ ජීවිතයට ක්‍රමක්‍රමයෙන් ළංකරගන්න බලන්න ඕන. මොකද බොහෝවිට අපි ඒ බණ භාවනා ආදී කටයුතුවල යෙදෙනවා. නමුත් මෙන්න මේ වල් පැළෑටි වගේ අපේ සිත්වල නා නා විධ ක්ලේෂ ඉතුරු වෙලා තියෙනවා.

ඒවාට ඕන කරන බෙහෙත් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ නොයෙකුත් දේශනාවල දක්වලා තිබෙන්නෙ. ඒ වගේම ඒ බුද්ධ කාලයේ ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවන්ගේ චරිත තුළින් අපට මෙන්න මේවාට හොඳ ආදර්ශ ලබාගන්න පුළුවන්. දැන් ඒවා ප්‍රාතිහාර්ය හැටියටයි සලකන්නෙ. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් ඒවා අමුතු දේවල් නෙවෙයි ධර්මයේ හරියට හැසිරෙන පුද්ගලයාට. එතැන සැනසීමේ කොටසක් තමයි ඒක. ඒ තැනැත්තාගේ චිත්ත ශක්තිය තුළින් විශාල පිරිසක්, සහනයක්, ආදර්ශයක් ඒ වගේම ජීවිතයට ලොකු ආලෝකයක් ලබනවා. අන්න ඒ විදියට හැකිතාක් දුරට මෙන්න මේ කියන ආදර්ශ මාර්ගයෙන් අපේ ජීවිතය සකස් කරගන්න උනන්දු වෙන්න ඕන.

විශේෂයෙන්ම තමතමන් ගැන හිතලා බලනකොට ඒ මෙත්‍රී භාවනාව, එදිනෙදා ජීවිතයේදීත් බොහෝ දෙනෙක් කියන එක තමයි ඔය භාවනාව කියන වචනයත් එක්කම මේවා කරන්න කාලය නෑ කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා කරණීය සූත්‍රයේ තිඨං. වරං නිසිනෙනාවා සයානොවා යාවතස්ස විගතමිදො කියලා. භාවනාව මුලදි ආරම්භ කළාට පර්යංකයේ ඉඳගෙන, ක්‍රමක්‍රමයෙන් හිතට ඒක හොඳට අල්ලනකොට හතර ඉරියව්වේම කරන්න පුළුවන්. දැන් මේ උත්තරාවත්

ඒ හදිසි අවස්ථාවේම අර විදියට මෙෙත්‍රී සිතට හිත දැමීමේ ඒක හොඳට පුරුදු කරලා තිබුණු නිසා. ඒකට පුරුදු කරලා නැත්නම් එයින් වැඩක්ගන්න බෑ. එදිනෙදා කොයි කටයුතු තිබුණත් මේකේ වටිනාකම තේරුම් ගත්තානම් ඒ පිළිබඳව ඡන්දය, ඕනෑකම ඇතිවුණානම් ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා ඒ තැනැත්තා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට ආසෙවිතාය, භාවිතාය, බහුලීකතාය කියන ආකාරයට ක්‍රමක්‍රමයෙන් මේක ඇසුරු කරනවා පමණක් නොවෙයි වඩනවා පමණක් නොවෙයි, බහුල වශයෙන් කරනවා. ඒක යානයක් බවට පත්කරගන්නවා. වාස්තුවක් බවට, ඉඩමක් බවට පත්කරගන්නවා. ඒකට හේත්තුවෙලාම ඉන්නවා. ඒක පුරුදු කරනවා. හොඳටම ආරම්භ කරලා ඒක කරනවා කියලා අන්න ඒ විදියට ඒ මෙෙත්‍රී සිත වඩන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෙ. ඒ වගේම තමයි ක්‍රෝධය පිළිබඳව. අනිත් ඒවා පිළිබඳවත්, ගුණ යහපත්කම පිළිබඳවත් හැමදම කල්පනා කරන්නට ඕනෙ. ලෝකයේ නොයෙකුත් වගාවල් තිබෙනවා. දැන් මේ කාලෙත් වගා ව්‍යාපාර ගැන අහන්න ලැබෙනවා. වගා සංග්‍රාම ගැන අහන්න ලැබෙනවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් කොයි වගාවල් තිබුණත් ගුණ වගාව නැති තැන එක රැයින් මේවා විනාශ වෙන්න පුළුවන් බව අපට පැහැදිලි සාධක තිබෙනවා. මහාධනස්කන්ධ ඇති නිවෙස් ද්වේෂ සිතකින් ගිනිකුරක් ළං කළ හැටියෙන් එක මොහොතකින් ඒක ඉවරයි. අපි හිතමු වෙල් යායවල්, තවත් නොයෙකුත් වතු, ඒවා - පොඩි ගිනි කුරක් ළං කරන්න බොහොම පොඩි දෙයයි කෙරුවේ. නමුත් ඒකට උපකාර වුණේ අන්න අර ක්‍රෝධ සිත, ද්වේෂ පලිගැනීම ඊර්ෂ්‍යාව ආදී කෙලෙස්. ඉන් අපට ජේනවා එතකොට මේ හැම වගාවටම වඩා ගුණ වගාව වැදගත් බව. ගුණ වගාවත් නැති තැන අනෙත් හැම වගාවක්ම පාලයි. නියඟෙන් නෙවෙයි පාලු වෙන්නෙ. ජල ගැල්මෙන් නෙවෙයි පාලු වෙන්නෙ ගුණ වගාව නැති කමෙන්.

ඊළඟට සාධු වර්යාව. දැන් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙ වචනයෙන් කියන්නෙ එතන අසාදු, සාදු කියන වචනයයි. ඉතාම මධ්‍යස්ථ වචනයක්. සාදු කියන වචනය අපේ කණට පවා හුරුයි. අපිට ඉතාම ප්‍රියයි. සාදු වර්යාව කියන්නේ ඉතාමත්ම හොඳ පැවැත්ම කියන එකයි. ගුණ යහපත්කමයි කියලා දැන් සාමාන්‍ය ලෝකයේ හඳුන්වන්නෙ ගුණ යහපත්කම, නුගුණ නෙවෙයි. එතකොට ගුණ වගාව. ඒක එකතු කරගන්නට ඕන. කැට්ටට ටික ටික එකතු කරගන්නා වගේ ඕය තමතමන් කල්පනා කරගන්න ඕන, අර කරණිය සුත්‍රාදියේ දැක්වෙන විදියට

බුදුපියාණන් වහන්සේ ගොණු කරලා දක්වපු ඒ ගුණ තමතමන්ගේ වින්ත සන්තානයට එකතු කරගන්න. ඒවා එකතුවෙලා තමයි යම්කිසි දවසක ආදර්ශමත් පුද්ගලයෙක් ලෝකයට බිහිවෙන්නෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේම කල්ප ගණනක් ඒ විදියට එකතු කරලා තමයි බුදු කෙනෙක් හැටියට ලෝකයාට මේ ධර්මය දේශනා කරන්න, අපට මේ නිවන් මාර්ගය පෙන්වා දෙන්න පුලුවන් ශක්තියක් ලැබුවේ. ඒ විදියටයි හැම කෙනාම. සංසාරයේ යමක් එකතු කළයුතුනම් එක්කරගත යුත්තේ ඕකයි. මේ ගුණධර්ම. එතකොට ඒ ගුණධර්ම තුළින්, ඒවා මෝරායාම තුළින් තමයි යම්කිසි කෙනෙකුට විමුක්තිය ලබාගන්න පුලුවන් වන්නෙ.

මේ ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය නැති කිරීමයි අපි කරන්න ඕන කියලා ඕක බොහොම ලේසියෙන් කියනවා. නමුත් ඕක කරන්නනම් අර කියාපු වල් පැළෑටිත් උදුරලා දන්න වෙනවා. ඒ පොඩි පොඩි ඒවා ඉවත් කරනවා. ඒ එක්කම ගුණ වගාව. අපි යම්කිසි තැනක වගාවක් නොකරනවානම් එතන පුරන් වෙනවා. වගාව අහක් කරලා නිකන් ඉන්න හිටියොත් - එහෙම තර්කයක් දැන් තිබෙන නිසා අපි කියන්නෙ - මෙමතී කියලා වඩන්න දෙයක් නෑ. තරහා ගියාම අපි එයාට මෙමතී කරනවා. ඒක ආයෙ භාවනා කියලා පැය ගණන් ඉඳගෙන කරන්න දෙයක් නෑ කියලා සමහර බුද්ධිවාදීන් තර්ක කරනවා. නමුත් එබඳු අය පවා සමහරවිට ඔය ධාවන තරග ආදියේ ජයග්‍රහණය කරන්නනම් මාස ගණනක් ඒ සඳහා වෙහෙසෙනවා. ඒ තුළින් පේනවා යම්කිසි ප්‍රගුණ කිරීමක්, පුරුදු කිරීමක්, පරිචිත කිරීමක්, අර කියාපු හැටියට විවිධාකාරයෙන් පුරුදු පුහුණු කිරීමක් නැත්නම් අපට අවස්ථාව ආවහම ඒක කරගන්න ශක්තියක් නෑ. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සඳහා යෝගී හැටියට පේවිලා, යෙදිලා කිරීමක් පෙන්වන්නේ. යෝග කියන වචනෙ තේරුම යෙදීම. එතකොට අන්න ඒ වගේ යෙදිලා මේ ගුණධර්ම දියුණු කරගැනීමෙනුයි, තමන්ගේ ජීවිතේට වටිනාකමක් ඉතුරුකරගන්නට පුලුවන් වන්නෙ. ඒ ගුණ වගාව. ඒක නිසා හැම කෙනෙක්ම යම් පරමාර්ථයක් තමන්ගේ ජීවිතේ ඉහළින් තියාගන්න ඕනනම් ඒ පරමාර්ථය කරගන්නට ඕන. ගුණ වගාව කියන එක. ඒ ගුණ වගාවේ අවසාන මුදුන් එක තමයි අන්තිමට ලෝකෝත්තර ගුණ වගාව. ලෝකික ගුණ වගාවෙන් පටන්ගෙන අන්තිමට ලොවුතුරු ගුණ වගාව. ඉතින් ඒ ලෝකිකත්වයේ කෙළවර වගේම, ගුණයත් එක්කම ප්‍රඥාව මෝරනවා. ගුණයත් එක්කම ඒ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා කෙටියෙන් කියන එක, ඒවා මෝරනවා අරවා තුළින්.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දැන් මේ පින්වතුන්ගෙන් අද දවසේ බොහෝ දෙනෙක් පොහොය අටසිල් සමාදන් වුණා. තවත් කෙනෙක් දස සිල් සමාදන් වුණා. මේ අවස්ථාවේ ආජීව අණ්ඩක ශීලය සමහර කෙනෙක් සමාදන් වුණා. මේ හැම එකකින්ම කරන්නේ මොකක්ද? අන්න අර කියාපු ආකාරයට වල් පැළෑටි උදුරන්නා වගේ තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ ඇතිවෙන්න පුලුවන් ඒ කෙලෙස් පිළිබඳව මූලික වශයෙන් ඒවාට යම්කිසි පියවරක් ගන්නවා. මොකද කය වචනය හික්මවාගන්නවා. දැන් සිතිවිල්ල එන්න පුලුවන්. සිතිවිල්ල එනවාත් එක්කම කය වචනය ක්‍රියාත්මක වුණොත් අපි දන්නෙම නැතුව මහාභයානක ප්‍රපාතයකට වැටෙනවා. එකකොට පළමුවෙනිම මට්ටම තමයි ශීලය.

ශීලයෙන් කරන්නේ කය, වචනය හික්මවාගැනීම. සිතුවිලි එනවා තමයි නමුත් අර ගත්තු අධිෂ්ඨානය තුළින් 'පානාතිපාතා වෙරමණි සික්කාපදං සමාදියාමි' කියලා තමන්ම, කවුරුවත් කිව්වට නෙවෙයි මම මේක මේ ප්‍රතිපත්තිය තුළ ඉන්නවා කියලා. වේරමණි කියන්නේ වෙන්වීම. පරපණ නැසීමෙන්, අනිත් සතුන් මැරීමෙන් වෙන්වීම පිළිබඳ ශික්ෂාපදය රකින්න කියලා ගත්තු අධිෂ්ඨානය. ඒක ප්‍රඥ ආලෝකයකට විහිදුවලා ඒක තුළ තමන්ගේ ජීවිතය ගෙනයාමට උත්සාහ කිරීමයි මේ ශීල සමාදනය කියලා කියන්නේ. ඒ විදියට යම්කිසි ශික්ෂාපද පහක් හෝ අටක් හෝ දහයක් හෝ කෙනෙක් දවසක් රකිනවානම් ඒ තුළින් ඇතිවෙන පුණ්‍ය කුසල රාශිය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනවා. අටසිල් පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ වර්ණනා කරන තැන දක්වනවා උපෝසථ අට්ඨංග ශීලය 'මහාජුතීකො මහාවිජාරො' කියලා. මහාජෝතිමත්, මහානාද නින්නාද නැගෙන විදියේ කුසලයක් කියලා මේ පොහොය අටසිල් රැකීම. අවම මට්ටමින් පංචශීලයවත්, ඒකත් මහාපුදුම ශක්තියක් ඇති දෙයක්. අපි පංචශීලය පොඩි හැටියට සැලකුවාට ඒක පිරිසිදුව රැක්කොත් කොයිතරම් ශක්තියක්ද? නමුත් ඒකවත් රකින්න කෙනෙක් පෙළඹෙන්නෙන් නෑ. ඒවායේ වටිනාකම දන්නෙන් නෑ. ඉතින් ඒ විදියට ශීලයෙන් කරන්නේ කය වචනය හික්මවාගන්නවා. ඊළඟට අර ගුණ නුගුණ ඒවා පහළ වෙන්නේ සිතේ.

අපි හැම කෙනෙක්ම දන්නවා 'මනො පුබ්බංගමා ධම්මා' කියලා කියාපු ඒ වචනයට අනුව මේ හැම එකකටම මූල හිතයි. ඉතින් මේක මේ හිතේ ඇතිවෙන එක, නතර කරගන්න එක පහසු වැඩක් නෙවෙයි. ඒක භාවනාමය වශයෙන් කළ යුත්තක්. අර විදියට විසිරෙන සිත

තැන්පත් කරගෙන ඊළඟට ඒක කුසල් අරමුණක පවත්වනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම කුසල් අරමුණක් දෙන්නෙ ඒකයි. හිත මොකක්හරි අරමුණක් අල්ලනවා. හිතේ ස්වභාවයම අරමුණක් අල්ලගෙන යන එකයි. අල්ල අල්ල යනවා. ඉතින් ඒ අල්ලන එක නරක අරමුණ වෙනුවට හොඳ අරමුණක් දෙනවා. ඒකයි මෙතනදී කරන්නෙ. ඒ හොඳ අරමුණ රැකගන්න යෝනිසෝමනසිකාර වශයෙන් නුවණින් කල්පනා කරලා කරන්න ඕන. සාමාන්‍ය ලෝකයා තර්කයෙන් අනවශ්‍ය දෙයක් හැටියට හිතන එක පවා සමහරවිට ඕන වෙනවා. මොකටද? අපි දන්නවා සමහර ලෙඩවලට බෙහෙත් තියෙනවා අපට කිව්වනම පුදුම හිතෙනවා. ඒක බෙහෙතක්ද කියලත් හිතෙනවා. නමුත් වැඩේ කෙරෙනවා. වතුර ඉන්පේක්ෂන් එකක් ගහලා හරි ලෙඩේ හොඳ වෙනවානම් ඒක බෙහෙතක්. අන්න ඒ වගේ යම්කිසි දේවල් තිබෙනවා ඒවා ඉතාම සියුම් අන්දමින් හිතේම පැන නගින ඒවා, ඒවාට තමන්ට ප්‍රතිකර්ම සොයාගන්න පුලුවන්. ඒ විදියේ ක්‍රමයක් තමයි දැන් අර උත්තරාව මෙතෙතනදීන් යොදගත්තේ. අර තැනැත්තියගේ පොඩි ගුණයක් එළියට අරගෙන - පොඩි හැටියට සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන එකක් එළියට අරගෙන ඒක තුළින් තමන්ගේ ද්වේෂය මකාගත්තා. අන්න ඒ විදියට අපි කල්පනා කරන්නට ඕනෙ අපේ පරමාර්ථය ගුණ වගාවනම්, නුගුණ උදුරා පළවා හැරීමනම් අන්න ඒකට අදල විදියට අපේ ජීවිතය හැඩ ගස්සාගන්න බලන්න ඕන.

ඊළඟට තියෙන ප්‍රශ්නෙ තමයි වටිනාකම් පිළිබඳ එක. අපේ වටිනාකම්ම, සමාජයේ වටිනාකම් වියයුතුම නෑ. සාමාන්‍යයෙන් මේ කාලේ කාලීන වටිනාකම් මේවා තමයි. මේ කාලේ ඔහොම බෑ කියලා නොයෙකුත් හැඟීම් තිබෙනවා. නමුත් මෙතන කාල සීමාවක් නෑ කර්මයට. කුසලාකුසල කර්ම පිළිබඳව කාල සීමාවක් නෑ. බුද්ධ කාලයේ කළත් මේ කාලයේ කළත් අකුසලයේ පාපකර්මයේ විපාක ඒකාකාරීමයි ඒක නිසා.

ඒවා කෙසේ වෙතත් අපි තබාගන්න ඕනෙ අන්න අර ධර්මයෙනුත් කර්මයෙනුත් අපට ලැබෙන ඒ වටිනාකමයි. විශේෂයෙන්ම කර්මය පිළිබඳව සංසාරික ජීවිතයේදී බලපාන නිසා. ඒ හැම තැනම අකුසලය කියලා කියන්නේ අර ධර්මයේ ආකාරයෙන්ම අදැක්‍ෂ බව. සසර විසීමෙහිදී අදැක්‍ෂ වීමයි අකුසලය කියලා කියන්නේ. අදැක්‍ෂ වෙන්නෙ මොකද, මෙතන හොඳට වගේ කළාට මොකද ගිහිල්ලා වැටෙන්න

නරක තැනක. නැත්නම් මෙතනදීම විපතට පත්වෙනවා ඒකේ ආනිශංස, ඒකේ විපාක වශයෙන්. කුසල කියලා කියන්නේ අන්ත දක්ෂකම. මේ සංසාරයේ අර විදියේ අපාය ආදී දුගතිවලට යන්නේ නැතුව නිවනට යොමු කරන වැඩ තමයි කුසල කියලා කියන්නේ. ඉතින් ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට අපේ වටිනාකම වියයුත්තේ අන්ත අර කුසල් පැත්ත. 'කුසලවිෂන්දය' කියලා කියන්නේ කුසලයටයි ඡන්දය දෙන්නේ. කුසලයටයි අපි ඡන්දේ දෙන්න ඕනේ ඡන්දය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය ආවහම. අන්ත ඒ විදියට තමන් කල්පනා කරන්න ඕන, සමාජ සම්මත කෙසේ වෙතත් අන්ත ඒ විදියට වටිනාකම් පෙළක් තමන්ගේ ජීවිතයට ඉදිරිපත් කරගන්න ඕන. මගේ ජීවිතය මෙන් මේ මේ වටිනාකම් යටතෙයි මං ජීවත්වෙන්නේ අනිත් කවුරු කිව්වා හෝ වේවා ඒවා තුළින් තමන්ගේ අර වර්තය වැඩෙනකොට අන්ත අනිත් අය අවදි වෙනවා. සමහරවිට හිනාවෙව්ව අය ඔව්වම් කරපු අය, මේ මෝඩකමක් කියලා කියාපු අය අන්තිමට තමන් ළඟට එනවා තමන්ගේ ප්‍රශ්නයක් අරගෙන. බැරැරුම් තත්ත්වයකට ප්‍රශ්න ගියාම ඒකේ පිළිසරණක් නැති වෙනකොට ඔන්න එනවා අර කලාණමිත්‍රයෙක් ලෙස ලෝකයාට පෙනෙන තැනැත්තා ළඟට. අන්ත ඒ තරම් වටින පුද්ගලයෙක් වීම දවසෙන් දෙකෙන් කෙරෙන එකක් නෙවෙයි. ඒක අපිට බුද්ධ වර්තයෙන්ම ජේනවා. නමුත් අපි හිතන්න ඕනේ අපි මේ ජීවිතයේ පමණක් නෙවෙයි ඒවා කරලා තියෙන්නේ. මේ ජීවිතයේ නෙවෙයි ඒවා ආරම්භයක් කරන්නේ. මේ දීර්ඝ කාලයක් කරපු ආරම්භයක ප්‍රතිඵලයක් හැටියට තමයි අද මෙතන ඉන්නේ. අන්ත එහෙම කල්පනා කරනකොට අපි මේවා ඒ ආපු ටිකට එකතු කරනවා මිසක් මේක අලුතෙන් කරන දෙයක් කියලා හිතන්න නරකයි. වෙනස තියෙන්නේ අර හොඳ නරක දෙක හැම තිස්සේම ඒකේ ස්වභාවයක්මයි.

මාරයා කියලා කියන්නේ ඒකයි. නරක දේයි අපට හොඳ හැටියට පෙන්නුම් කරන්නේ. ඒක ලෝක ස්වභාවය. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ පහළට ගලාගෙන යන වතුරක් වගේ සිත්වල ස්වභාවය අකුසලයට අදින එකයි. හොඳ නරක පිළිබඳ ප්‍රශ්නයේදී හැම තිස්සේම නරක එක ඉදිරිපත් වෙලා අපට පෙන්නනවා ඒකේ ආනිශංස පක්ෂයක් වගේ. බොරුවට පෙන්නනවා. ඒකට යට වුණොත් ඔන්න මාරයාට අනුචුණා. ඉතින් අපි අඩු ගණනේ වෙත කෙනෙකුට දෙස් පවරනකොට හිතන්න තියෙන්නේ මෙන්න මාරයා. එක්කො එයාට මාරයා ආරූඪ වෙලා. එහෙම නැත්නම් මට මාරයා ආරූඪ වෙලා. ඒක පිළිබඳව හරි

අවබෝධයක් ඇතිව අන්ත ආයෙ ධර්මයට එන්න ඕන. කර්මය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් ඇතිකරගන්න ඕන. ධර්මය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් ඇතිකරගන්න ඕන. කර්මයට බුදු, පසේ බුදු, රහතන්වහන්සේලාත් යටයි. ඒ තරම් බලගතු දෙයක් මේ සංසාරයේ බලපවත්වන කර්ම නීතිය. කිසි කෙනෙකුට ඒක මැඩපවත්වගන්න බෑ. ඒක නිසා ඒකට හිස නමන්න ඕන. හිස නමන්න කියලා කියන්නේ ඒකට අවනතව මේක ලෝක ධර්මතාවක් කියලා, කවුරුවත් කරන දෙයක් නෙවෙයි තමා කළොත් තමාටමයි. කළ කළ දේ පල පල දේ කියන ඒ න්‍යාය අනුව තමන්ගේ වර්යාව හරිගස්සගන්න ඕන. සිත, කය, වචනය හරිගස්සගන්නොත් ඒ අතීතයේ කරපු පාපකර්මවල විපාක දෙන්න සුදනම් වෙනවානම් ඒවායේ විපාක මර්දනය කරගැනීමට උපකාර වෙනවා අර උපපිළක ආදී ඒ කර්ම ගැන කියනවා වගේ. ඒ වගේම තමන්ගේ කුසල පක්‍ෂයට උපස්ථම්භක වෙනවා. ඒවා තව දියුණු කරගන්නත් තමන් කරන කුසලය උපකාර වෙනවා. ඒ විදියට ඒ කර්මය ගැන.

ඒ වගේම තමයි ඊළඟට ධර්මය. ධර්මය ගැන හිතනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ නිර්වාණය. ඒකම අර මහාකන්දක - සිරිපාද කන්දේ - ඇතින් ජේන එළිය වාගේ. එහෙම හිතාගන්න ඕන. අපේ ජීවිතයේ අතින් කොයි දේවල් අපි කළත්, රැකී රක්‍ෂාවල් කළත් අතින් නිලතල දරුවත්, බෞද්ධයින් හැටියට අපේ ජීවිතේ අවසාන පරමාර්ථය නිවනයි. එතකොට ඒ නිවන් එළිය තුළ තමයි අපි අතින් කටයුතු කරන්නට ඕන. ඒ එළිය දෑකලා අතින් පැත්තට හැරිලා ගියොත් සිරිපාදට යන්න බෑ. ඒ නිසා හැමකිස්සෙම ඒකත් අපි සිහියට නගාගන්න ඕන. අද ලැබුණා හෝ හෙට ලැබුණා හෝ තව කල්පයකින් ලැබුණා හෝ ඒ නිවන් අදහස පෙරදැරි කරගත්තොත් තමයි මේ ගමන හරියට යන්න පුළුවන්. ඒකම තමයි සම්මාදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ හරි දැක්ම. හරි දැක්ම නැත්නම් ලෝකයා අන්ධයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකයි ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ 'අඤ්ඤානො අයං ලොකො තනුබ්බත විපස්සති'. මුලු මහත් ලෝකයාම අන්ධයි. බොහොම ටික දෙනාටයි ඇස් ජේන්නේ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'සබ්බො පුට්ඨස්සනා උම්මත්තකා' කියලා. ලෝකයේ ඉන්නතාක් පෘතග්ජනයින් උමතු වෙන් හැසිරෙනවා කියලා. පිස්සොයි කියලා - වදරලා තියෙනවා. කෙනෙකුට සමහරවිට මේක ගැන

බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳවත් අමනාපයක් ඇතිවෙන්න පුලුවන්. නමුත් බුද්ධඥනයට ජේන්නෙ පෘතග්ජන සිත හරියට පිස්සු සිතක් වගේ, උමතු සිතක් වගේ. අන්න ඒ විදියට. එතකොට ඒ උමතු භාවයෙන් මිදිලා අර ප්‍රඥව කරා යන - ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒවායින් ඉවත් වෙලා සිත පිරිසිදු බවට, පාරිශුද්ධ බවට පත්කරන මාර්ගයටයි මේ නිවන් මග කියලා කියන්නේ, අර අටගි මග කියලා කියන්නේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කියන්නේ. සම්මාදිට්ඨියෙන් සකස් වෙලා හරි දැකුම් ඇතිකරගෙන හරි දැකුම් අනුව අර උත්තරාව කළා වගේ හරි සිතුවම් පැතුවම් ඇතිකරගෙන ඊළඟට හරි සිතුවම් පැතුවම් අනුව යන හරි වචන පාවිච්චි කරමින් හරි වචන අනුව යන හරි ක්‍රියා කරමින් හරි කර්ම කරමින් ඊළඟට ඒ අනුව දින වරියාව හරිගස්සගෙන හරි දිවි පැවතුම් බවට පත්කරගෙන ඒ උත්සාහය තුළින් හරි විර්යය, හරි වෙර දැරුම් ඒකත් මතුකරගෙන ඒක තුළින්ම හරි සිහිය කියලා කියන ඒ වටිනා ධර්මය මතුකරගෙන ඒකම තහවුරු කරගැනීමෙන්, හරි සමාධියක් ඇතිකරගැනීමෙන් තමයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සම්පූර්ණ වෙන්නේ. ඒ විදියට ඒකාග්‍ර වුණ සිතටයි අර බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ සියුම් කාරණය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණයෙන් හරියාකාරව විනිවිද දැකින්න පුලුවන් වන්නේ. අන්න ඒ තුළින් තමයි කෙනෙකුට ඔය අපි කවුරුත් ප්‍රාර්ථනා කරන අර සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී කියන අරහත්ඵල ඒ මාර්ගඵල අවබෝධයෙන් ලබාගන්න පුලුවන් ඒ උතුම් අමාමහ නිවන ලබාගන්න පුලුවන් වන්නේ ඔන්න ඔය විදියටයි. ඒකම අපේ ප්‍රාර්ථනාවයි.

ඒකාන්තයෙන්ම අපි මේ ධර්මශ්‍රවණයෙන්, සිල් සමාදන් වීමෙන් මෙතෙක් රැස්කරගත්තු ඒ කුසල සම්භාරය නිවන් සඳහා උපකාර වන ශුද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඒ බලධර්ම වැඩීමට, මාර්ග ඵල අවබෝධයට උපනිශ්‍රය වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම මෙතෙක් මේ රැස්කරගත්තාවූ මේ කුසල සම්භාරය විශේෂයෙන්ම ශාසනාරක්ෂක දෙවි දේවතාවුන් ඇතුළු දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලය උත්වහන්සේලාගේ ඒ පාරමී ප්‍රාර්ථනාවන් සම්පූර්ණ කරගැනීමට අනුමෝදන් වෙන්න කැමතිනම් අනුමෝදන් වී ඒ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනීවා! අපටද මේ ශාසනයටද ආරක්ෂාව සලසන්නවා! එසේම අපගේ මිය පරලොව ගිය ඥාතීන්හු ඇතුළු අවිච්ඡේ සිට අකතිටාව දක්වා වූ යම්තාක් කෙනෙක් මේ ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් හැම කෙනෙක්ම අනුමෝදන් වී සියලු සංසාර දුකින් අතමිදී උතුම් අමාමහ නිර්වාණ

ශාන්තියෙන් මේ සසර දුක් කෙළවර කරගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගනිමින් මේ ගාථාව කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

108 වන ඉදිගනයි

108 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 97)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

න අනන්තලිකෙඛ න සමුද්ද මජ්ඣෙකු
න පබ්බතානං විවරං පච්ඡසස
න විජ්ජති සො ජගතිප්පදෙසො
යත්ථධරීතං නප්පසහෙථ මච්චු’ති

- ධම්මපද, පාප වග්ග.

සැදුහැවත් පින්වතුනි,

ජීවත් වන හැම සත්ත්වයෙකු තුළම නිරන්තරයෙන් මරණ භය පවතිනවා. මරණයෙන් බේරී එක දවසක් හෝ ජීවත්වෙන්න මනුෂ්‍යයා නොදරන උත්සාහයක්, නොයොදන උපක්‍රමයක් නෑ. එහෙම නමුත් යම්කිසි බරපතල කර්මයක් අනුව අනිවාර්ය වශයෙන් මරණය ඉදිරිපත් වූණ අවස්ථාවේදී ඒ හැම ප්‍රයත්නයක්ම උපක්‍රමයක්ම නිෂ්ඵල වෙනවා. ඒ ධර්මතාව පෙන්නුම් කරන ගාථාවකුත් කථාන්තරයකුත් ආශ්‍රයෙනුයි අද අපි ධර්මදේශනාව පවත්වන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ.

අප තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ කපිලවස්තුපුර නිග්‍රෝධාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවේදී සුප්පබුද්ධ ශාක්‍යයා අරමුණු කරගෙනයි මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාව වදලේ. ඒ සුප්පබුද්ධ ශාක්‍යයා කියලා කියන්නේ පින්වතුනි බුදුපියාණන් වහන්සේගේම මාමණ්ඩි. යශෝධරා දේවියගේ පියා. ඒ වගේම දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේත් පියා. මාමණ්ඩි වූණ නමුදු මේ බෑණා එක්ක තදබල වෛරයක් ඇතිකරගෙන තිබුණා. මගේ දුව අතහැරලා දලා අභිනික්මන් කළාය, මගේ පුතා පැවිදි කරලා වෛරක්කාරයෙක් කරගත්තාය කියලා. මේ ඇතිකරගත්තු වෛරය නිසා එක දවසක්ද මේ සුප්පබුද්ධ ශාක්‍යයා කල්පතා කළා ‘බුදුරජාණන් වහන්සේට පිණිච්චාතය වඩින්න මම ඉඩ දෙන්නෙ නෑ’ කියලා. යම්කිසි ස්ථානයකින් බුදුපියාණන් වහන්සේට දනයට ආරාධනා කරලා තිබුණානම් ඒ වැඩමකරන පාලේ මේ සුප්පබුද්ධ මත්පැන් සාදයක් පවත්වන්න පටන්ගත්තා. කොටින්ම කියතොත් පිරිසත් එකතු කරගෙන මත්පැන් බොන්න පටන්ගත්තා පාලේ මෑද.

බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලා එක්ක පිණ්ඩපාතෙ වෙලාවේදී වැඩමකරනකොට මිනිසුන් ඇවිල්ලා කිව්වා ‘මෙන්න මෙහෙම භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වඩිනවා’ කියලා. ‘වෙන පාරකින් යන්න කියන්න මම තමයි වැඩිමහලා’ කියලා ඉඩ දුන්නේ නෑ පාරෙ, කීප සැරයක්ම අර මනුෂ්‍යයින් කිව්ව නමුත්. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතින් ආපහු හැරුණා. එතකොට මේ සුප්පබුද්ධ ශාක්‍යයාත් ඕත්තුකාරයෙක් යැව්වා බුදුරජාණන් වහන්සේ මොකක්ද කියන්නේ කියලා අහගෙන එන්න කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සිනහවක් පහළ කළා. සිරිත් වශයෙන් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ අහනවා ‘මොකද භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ සිනහ පහළ කරන්නට හේතුව?’ කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා ‘පේනවා නේද මේ සුප්පබුද්ධ ශාක්‍යයා මේ තරම් බරපතල කර්මයක් කරලා අදින් හත්වෙනි දවසේ ඒ ප්‍රාසාදයේ යට තට්ටුවේ පඩි පෙළ ළඟදීම පොළොව පලාගෙන අවිච්ඡට, නිරයට යනවා’ කියලා. ඒක අහගෙන ගිහිල්ලා අර ඕත්තුකාරයා සුප්පබුද්ධ ශාක්‍යයාට කිව්වහම කල්පනා කළා ‘හොඳයි ඒක එහෙම වුණත් මම එතෙතදීම ඒක වෙන්න ඉඩ දෙන්නෙ නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේට බොරු කිව්වා කියන චෝදනාව ඇතිකරන විදියට මම ක්‍රියා කරන්න ඕන කියලා කල්පනා කරලා තට්ටු හතක් තියෙන ඒ ප්‍රාසාදයේ, උඩම තට්ටුවට ආහාර පානාදිය ගෙනත් තියාගෙන, හත් දවසම උඩ තට්ටුවේ ගතකරන්න විධි විධාන යොද ගත්තා. පඩිපෙළවල් අහක් කරලා ඒ හැම තට්ටුවක් ළඟම දෙරවලුත් වහළා දෙරවල් ළඟ හිටෙව්වා මුර හටයින්. වැරදිලාවත් මම පහතට යන්න සූදනම් වුණොත් ඒක වළක්වන්න කියලා.

මේ විධිවිධාන ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේට අහන්න ලැබුණහම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා සුප්පබුද්ධ ශාක්‍යයා ප්‍රාසාදයේ උඩු මහල් තලයේ තියා අහසට පැන නැග්ගත්, නැවක නැගලා මුහුදට ගියත්, පර්වතයන් අතරට ගිහිල්ලා හිටියත් ඒ සිදුවීම එහෙමම සිදුවෙනවා කියලා. ඒ අදහස තමයි අර අපි මාතෘකා කරගත්ත ගාථාවෙන් ඒ අවස්ථාවේ සංඝයාවහන්සේලාට වදලේ.

න අනතලිකෙඛ න සමුද්ද මපේඛඩි
 න පබ්බතානං විවරං පච්ඡස
 න විජ්ජති සො ජගතිප්පදෙසො
 යසුධර්මිතං නප්පසහෙථ මච්චු’ති

අහසෙහි හෝ මුහුදු මැද හෝ පර්වතයන් අතරට ඇතුල්වී හෝ යම් තැනක සිටියේ මාරයා යට නොකරයිද, එබඳු තැනක් මේ ලෝකයෙහිනම් නැත කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක ස්ථිර වශයෙන්ම නියත වශයෙන්ම ප්‍රකාශ කළා. හත්දවස ගෙවුණ තැන, බුදුපියාණන් වහන්සේ යම් අවස්ථාවක පිණිඩපාතයේ වඩිනකොට ඒ ශාකායා ඒ පාර අවහිර කළාද හරියටම ඒ වෙලාවට සුප්පබුද්ධ ශාකායාගේ මඟුල් අශ්වයා - මංගල අශ්වයා කියලා කියන්නේ සුප්පබුද්ධ ශාකායා පාවිච්චි කරන අශ්වයායි - යට තට්ටුවේ හිටි ගමන්ම කුලප්පු වෙලා බිත්ති වලට ගහන්න පටන්ගන්නා. මේ සද්දය ඇහිලා සුප්පබුද්ධ ශාකායා මොකද මේ කලබලේ කියලා ඇහුවහම මේ අශ්වයා කුලප්පු වෙලයි කිව්වා. ඒ අශ්වයා සුප්පබුද්ධ ශාකායාට විතරයි හීලෑ වෙන්නෙ. ඉතින් ඒක නිසා හිතුණා ගිහිල්ලා ඒ අශ්වයා දමනය කරන්න ඕන කියලා. දෙර ළඟට යනකොට දෙර ඉබේටම විවෘත වුණා. ඊළඟට අර මුරකාරයාත් ඒ පැත්තටම තල්ලු කළා. ඊළඟට කියවෙනවා එතන අර පඩිපෙළවලත් අහක් කරලා තිබුණේ. සමහරවිට එහාට මෙහාට තල්ලු කරලා වෙන්න ඇති ඒක නියන්න ඇත්තෙ, නමුත් වෙලාවට ඒකත් කිට්ටු වුණා කියලා කියනවා යම්කිසි ධර්මතාවක් නිසා. අර කර්මය විපාක දෙන්න ඕන නිසා. ඉතින් ඔය විදියට තට්ටු හතෙන්ම පහළට තල්ලු වෙගෙන ගිහිල්ලා හරියටම ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයටම පඩිපෙළ කෙළවරට එනකොටම, මුලට එනකොටම එතනදීම පොළොව විවර වෙලා අවිච්චිට ගියා කියලා එහෙම ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ගාථාව වදළ අවස්ථාවේත් ඒ කාරණය ආශ්‍රයෙන් බොහෝ දෙනා ධර්මාවබෝධය කළා. නමුත් මෙන්ම මේ සිද්ධිය ඇතැම්විට මේ කාලයේ කෙනෙක් සැක කරන්නත් පුලුවන්. මේ සිද්ධිය තුළින්, ධර්මකථාව තුළින් බැලූ බැල්මට අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේට මග අවුරපු ඒ ශාකායා ඒක නිසා නිවන වෙනුවට නිරයට මාර්ගය පාද ගත්තු බවයි. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ පිහිට කරගෙන අතින් අය නිවනට මාර්ගය පාදගන්න අතර මේ පාපකාරී සුප්පබුද්ධ ශාකායා නිරයටම මාර්ගය පාදගන්නා බුදුපියාණන් වහන්සේට පිණිඩපාතයේ යාමට නොදීමෙන්. ආර්යෝපවාදී කර්මය කියන එක ඉතාම බරපතල කර්මයක් හැටියට දක්වනවා බුදුපියාණන් වහන්සේට නිග්‍රහ කිරීම. බුදු, පසේබුදු,

රහතන්වහන්සේලා ආදී ආර්යයන්වහන්සේලාට නිග්‍රහ කිරීම. ඒවායේ බරපතල විපාක තියෙන බවත් දැක්වෙනවා.

විශේෂයෙන්ම දැන් මෙතන මේ නිරයට ගිය කථාව ඇතැම් කෙනෙක් සමහරවිට විශ්වාස නොකරන්න පුලුවන්. මේ ධර්ම සාහිත්‍යයේ කොතෙකුත් දෙව් ලෝ, බ්‍රහ්ම ලෝ ගැන සඳහන් වෙනවා. දිව්‍යලෝක, බ්‍රහ්ම ලෝක වල තිබෙන සැප සම්පත් ගැන සඳහන් වෙනවා. දිව්‍යමය සඵ, දිව්‍ය ආහාර, දිව්‍ය විමාන ඕවා ගැන අපි බොහොම සතුටින් කියවනවා. ඒවා ගැන විශ්වාස කළත් බොහොම දෙනා, විශේෂයෙන්ම මේ යුගයේ යම ලෝකයක්, නිරයක් ආදිය ගැන, ඒවායේ තියෙන විස්තර ගැන විශ්වාස කරන්න අකමැතියි. ඒවා අහන්නවත් කැමති නෑ. නමුත් බොහෝ දෙනාට අයිතියම එතනයි. අපේ මේ ධර්ම සාහිත්‍යයේ තිබෙන ඒ ධර්මකථාවල් ආශ්‍රයෙන් නිරයේ තිබෙන දුක් ස්වභාවය ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ කාරණා කිහිපයක් අපි ඊළඟට මතුකරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළා සංඝයාවහන්සේලාට 'මහණෙනි, ඒකාන්තයෙන්ම අනිෂ්ටවූ දුක් සහිතවූ අමනාපවූ තැනක් ගැන කියනවානම් කියන්න වෙන්තේ නිරය ගැනයි. කොයිතරම් මේ නිරය දුක් ස්වභාවයයිද කියතොත් ඊට උපමාවක් දීමක් අමාරුයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළා.

එතකොට එක්තරා හිඤ්ඤාවක් අහනවා ඒ වුණත් භාග්‍යවතුන් වහන්ස, උපමාවක් දෙන්න පුලුවන්ද කියලා. හොඳයි එහෙනම් මං උපමාවක් දෙන්නම් කියනවා. ඔන්න දෙන උපමාව. මහණෙනි යම්කිසි අපරාධකාරයෙක් අරගෙන එනවා රජු ඉදිරියට. රජු වධකයින්ට කියනවා මේ මනුෂ්‍යයා ගෙනිහිල්ලා උදේ වරුවේ අඩයට පහරවල් සියයක් දෙන්න කියලා. අඩයට සියකින් මේ පුද්ගලයාට අනින්න උදේ වරුවේ. ඔන්න ඉතින් ඇතලා ඉවර වෙලා ආවහම ඒ මනුෂ්‍යයා තාම ජීවත්වෙනවාද? ඔව් කියනවා. එසේය ස්වාමීනි කියනවා. එහෙනම් දවල්ටත් ඒ විදියටම අඩයට පහරවල් සියයක් දෙන්න කියනවා. ඒත් තාම ජීවත්වෙනවා කියලා කිව්වට පස්සෙ ඊළඟට සවස් වරුවටත් ඒ විදියටම අඩයට පහරවල් සියයක් දෙනවා. මහණෙනි, මේ අඩයට පහරවල් තුන් සියයක් ලබන ඒ මනුෂ්‍යයා දුකක් දෙමිනසක් විදිනවද කියලා ඇහුවහම එසේය ස්වාමීනි, අඩයට පහරවල් තුන්සිය ගැන අමුතුවෙන් කියන්න ඕනද එක අඩයට පහරක් වුණත් කෙනෙකුට බොහොම දුක් දෙන එකක්.

එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ එක්කම පොඩි ගල් කැටයක් අල්ලට අරගෙන මේ ගල් කැටයද වැඩිය ලොකු, හිමාලය මහාපර්වතයද? ස්වාමීනි මේ ගල් කැටය ඉතාම පොඩියි හිමාලය පර්වතය එක්ක සමාන කරන්නවත් බෑ. ඒ තරම් විශාලයි. එතකොට කියනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ අන්න ඒ වගේම මහණෙනි, මේ වරපුරුෂයා අඩයට පහරවල් තුන්සියකින් ලබන දුක මේ අතේ තියෙන ගල් කැටය වගේ. නිරයේ තියෙන දුක හිමාලය පර්වතය වගේ මහාවිශාල දුකක් කියලා ඒ විදියට එතනදී ප්‍රකාශ කරනවා. තවත් ඒකට අදාල ධර්ම කොටස් තිබෙනවා. එක තැනක කියවෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ නිරයේ තියෙන දුක් ස්වභාවය පියවරින් පියවරට වගේ දක්වනවා. පාපකර්මයන් විපාක දෙනන සුදුනම් වෙලා ඉන්න නිරිසතුන්ට ඒ විපාක දීමට උපකාර කරන යමපල්ලන් ගැන කියවෙනවා එතන. නිරයට වැටුණු කෙනෙකුගේ අත්දෙකටත් පා දෙකටත් රත් වුණු යකඩ උල් අනිනවා ඒ වගේම පපුවටත් අනිනවා. ඒකට කියන්නේ පංචවිධ බන්ධනය. පස්තැනකින්ම රත්වුණු යකඩ උල්වලින් අනිනවා. ඒ විදියේ දුකක්. ඒ විදියේ දඬුවමක් ගැන කියවෙනවා.

ඊළඟට ඒ වගේම කියවෙනවා යමපල්ලන් නිරයට වැටිවිච සත්භියෙක්, නිරයට වැටිවිච කෙනෙක්ව භාන්සි කරවලා, බාවලා කෙටේරියකින් අසිනවා. එතන කියවෙනවා, අපට හිතාගන්නත් බැරි තරම් කොයිතරම් දුක් ලැබුණත් කර්මය ගෙවෙනතාක් ඒ තැනැත්තා මැරෙන්නේ නැත, විඳවනවා. අපටනම් හිතාගන්නත් බෑ. පොඩි පහරක් ලැබෙනකොට කෙනෙකුගේ ජීවිතය නැතිවෙනවා. නමුත් කර්ම ශක්තිය තුළින්, වින්දවන්න ඕන නිසා කර්ම ශක්තිය විපාක නොදී නැතිවෙන්නෙ නෑ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. එතකොට මේ කර්මය විපාක දෙන ක්‍රමයක් මෙතන මේ දක්වලා තියෙන්නෙ. ඊළඟට මැරුණත් ආයෙත් ශරීර මතුවෙනවා. ඔය යක්ෂ ලෝකවල, ප්‍රේත ලෝක, නිරය ආදී තැන්වල අපට හිතාගන්නත් බැරි අන්දමේ, මේ ධාතු හතර සුදුනම් වෙලා ඉන්නෙ කර්ම වේගය ගෙවා දන්නයි. කර්ම ශක්තීන් ගෙවා දුම්මටයි, මේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු හතර සුදුනම් වෙලා ඉන්නෙ.

හිතාගන්නත් බැරි පුදුම අන්දමට අර ඕපපාතික කියන ඉබේ පහළ වෙන ශරීර කර්මානුරූපව පහළ වෙනවා. ඒ වින්දනය ලැබුවට පස්සෙ ඊළඟට මැරිලා යනවා. ආයෙත් උපදිනවා. යළි ශරීර පහළ

වෙනවා. ඔන්න ඔය විදියටයි. එතකොට බාවලා කෙටේරියකින් අසිනවා වගේම වැයකින් අසිනවා යමපල්ලන්. ඊළඟට දක්වනවා රථයක බැඳලා රත්වුණු යකඩ පොළොවක ඒ අතට මේ අතට ඇවිද්දවනවා. ඊළඟට ඒ වගේම දක්වනවා ලෝභ භාජනයක දමනවා. ගිනිගෙන දිලිහෙන ලෝභ භාජනයක, කැකැරෙන ලෝභ භාජනයක දමනවා. ඒකෙ උඩට පහළට යනවා මේ නිරිසතා දූවෙමින්. නමුත් මැරෙන්නෙ නෑ එක පාරට. ඒවා විඳවනවා. උඩට පහළට දිග අතට ඔය විදියට යනවා. ඔන්න ඔය විදියට නා නා ප්‍රකාර - ඒ පාපකර්මවලට අනුව නිරිසතුන් දුක් විඳින ආකාරය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා.

ඔය විදියට දුක් දීලා ඊළඟට මහානිරයට වැටුණහම ඊටත් වඩා බරපතලයි. මහානිරය ගැන සඳහන් වෙන්නේ - අපට හිතාගන්නත් බැරි තරම් මහාපුදුම විදියේ ස්ථානයක් ඒක. යොදුන් සියයක් පමණ දිග ප්‍රමාණයක යකඩ ප්‍රාකාර වලින් වට කරලා තියෙන, ඒවායේ ඉහළටත් යකඩ, පහළින් රත් වෙව්ව යකඩ, පොළොව කාමර වගේ බෙදලා තියෙනවා කියලා ඒ විදියටයි දක්වන්නෙ. ඒ නිරිසතා මේ කියාපු රත්වුණු යකඩ උඩ දූවෙනවා. නැගෙනහිර බිත්තියෙන් ගිනි සිළක් ඇවිල්ලා බටහිර බිත්තියේ වදිනවා. බටහිර බිත්තියෙන් ගිනි සිළක් ඇවිල්ලා නැගෙනහිර බිත්තියේ වදිනවා. දකුණු බිත්තියෙන් ගිනි සිළක් ඇවිල්ලා උතුරු බිත්තියේ වදිනවා. උඩින් ගිනි සිළක් ඇවිල්ලා පහතට පොළොවට වදිනවා. පොළොවෙන් ඉහළට. ඔය විදියට හැම පැත්තෙන්ම ගිනි සිළ. ගිනි සිළ මැද මේ සත්ත්වයා කර්මානුරූපව අඩා දෙඩා භයානක අන්දමේ දුක් විඳිමින් වැළපෙමින් මරණයට පත්වෙනවා. නැවතත් උත්පත්තිය ලබනවා.

ඔය විදියට දීර්ඝ කාලයක් දුක් විඳින අතරේ හිටිගමන්ම වගේ නැගෙනහිර පැත්තේ දෙර ඇරෙනවා කියනවා. එතකොට ඒ පැත්තට දුවලා යනවා මේ නිරිසතා බේරෙන්න හිතාගෙන. ඒ දුවන අතරේත් සම් මස් නහර ඒ හැම එකක්ම දූවෙනවා. ඒ කීට්ටුවට එතකොට ආයෙ දෙර වැහෙනවා. ඊළඟට මේ පැත්තට දුවනවා බස්නාහිර දෙරෙන්. ඔය විදියට මහාපුදුම අන්දමේ දුක් සමූහයක් විඳිනවා. එතනින් ගිහිල්ලා ඊළඟට වැටෙනවා - එතන කියවෙනවා ගුළු නරකය කියලා එකක්. ගුළු නරකය කියලා කියන්නේ අසුවි පිරිව්ව අසුවි වළක් වගෙයි. ඒක ඇතුළෙ ඉදිකටු තුඩක් වැනි කට ඇති, ඉදිකටු වැනි පණුවන් අර නිරිසතාගේ සම් මස්

නහර ඇට නහර විදිමින් ඇට මිදුළු කනවා කියලා කියවෙනවා. ඒ තරම් බරපතල දුක් විඳවනවා.

ඊළඟට එතනින් ගිහිල්ලා හුණු අළු නිරයක, කුක්කුර නිරය කියලා කියනවා. ඔය විදියට කුක්කුර නිරයේ වැටෙනවා. එතනින් ගිහිල්ලා - මේ පින්වතුනුත් අහලා ඇති කටු ඉඹුලු ගහ ගැන කියන එක. ඒකට එතන කියන්නේ සිම්බලි වනය කියලා. ඉඹුල් වනයක්. අගල් දහසයක් පමණ දිග ඇති කටු සහිත ඉඹුල් ගස්වල නංවනවා බස්සනවා මේ නිරිසතුන් අර යමපල්ලන් විසින්. ඊළඟට කියවෙන්නේ අසිපත්‍ර වනය. අසිපත්‍ර වනය කියලා කියන්නේ ගස් තියෙනවා ඒවායේ කොළ හරියට කඩු වගේ. ඒවා වැටෙනවා වැටෙනකොට අර නිරි සතුන්ගේ, අර පවුකාරයන්ගේ අත්පා කැපෙනවා, නාස් කන් ආදිය අර වැටෙන කොළ වලට කැපිලා යනවා. ඊළඟට වේතරණි කියලා ගඟක් ගැන කියවෙනවා ගලාගෙන යන ගඟක්. ඕකට වැටෙනවා එතනින් ගං ඉවුරුවල දැලිපිහි තල වගේ තියුණු කැපෙන ආයුධ තියෙනවා. මේකෙ ගසාගෙන යන අතර නිරිපල්ලන් මේ නිරිසතුන් බිලි කොක්කකින් උඩට අරගෙන, එළියට අරගන්නවා. ඔන්න එතන තමයි කියවෙන්නේ, මොකක්ද නුඹට ඕන කියලා ඇහුවහම බඩගිනියි කිව්වහම අර ලෝභ ගුලි කටට දනවා. ඒවාත් ඒ පුද්ගලයාගේ කටත් බඩත් දවාගෙන බඩවැලුන් අරගෙන අධෝ මාර්ගයෙන් පිට වෙනවා. ඊළඟට ඒ වගේම පිපාසෙයි කිව්වහම ඒකට ලෝ දිය කටේ වක්කරනවා. එතරම්, කියන්නත් බැරි තරම් පුදුම විදියේ දුක් වේදනා දෙන තැනක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ සූත්‍රවල දක්වන්නේ.

නිරයේ විදින්න වෙන වේදනා ගැන ඒ විදියටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඊළඟට එක් අවස්ථාවක එක සූත්‍රදේශනාවක සඳහන් වෙනවා නිරයේ ආයුෂ පිළිබඳවත්. ඒක සඳහන් වෙන්නෙ කෝකාලික කියන සූත්‍රයේ. කෝකාලික කියලා කියන්නේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේ ප්‍රධාන ශ්‍රාවකයා. ඒ ශ්‍රාවකයා සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලාන කියන අගුශ්‍රාවකයන්වහන්සේලා දෙනම පිළිබඳව දැඩ් වෛරයක් ඇතිකරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේට ගතු කියන්න ගිහිල්ලා සාරිපුත්‍ර මොග්ගල්ලාන දෙනමම පාපී අදහස් ඇති, පාපිෂ්ඨ අයයි කියලා කිව්වහම බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා 'නෑ, නෑ කෝකාලික එහෙම කියන්න එපා. ඒ අය සුපේශල අය'. නැවත නැවතත් දෙනුත් වරක්ම කියලා වැඩි වෙලා ගියේ නෑ ඒ කෝකාලික හික්කුළුගේ ශරීරයේ අඛ ඇට

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තරම් බිබිලි හැඳිලා ඒවා මුං ඇට තරම් වෙලා, කඩල ඇට තරම් වෙලා, නෙල්ලි ගෙඩි තරම් වෙලා, බෙලි ගෙඩි තරම් වෙලා විශාල, විසප්පුවෙන් පටන්ගෙන මහාතුචාල බවට පත්වෙලා ලේ සැරව ගලලා එතැනම කළුරිය කළා කියලා කියනවා.

ඒ කළුරිය කළ අවස්ථාවේදී, මැරුණ අවස්ථාවේදී සහම්පති බ්‍රහ්ම රාජයා බුදුපියාණන් වහන්සේට එද රාත්‍රී ඇවිල්ලා මේ කාරණය ප්‍රකාශ කළා, කෝකාලික මැරිලා ගිහිල්ලා පදුම නිරයේ උපන්නා කියලා. ඉතින් ඔය කාරණය බුදුපියාණන් වහන්සේ පසු දවසේ සංඝයා-වහන්සේලාට ප්‍රකාශ කළා ඊයේ රාත්‍රියේ මෙන් නම් මෙහෙම සහම්පති බ්‍රහ්ම රාජයා ඇවිල්ලා මට කිව්වා කෝකාලික හික්කුසු ව සාරිපුත්‍ර මොග්ගල්ලාන දෙනම පිළිබඳව වෛරය ඇතිකරගැනීමේ අක්‍රමය පිට අවසානයේ ගිහිල්ලා පදුම නිරයේ උපන්නා කියලා. එතකොට එක්තරා හික්කුසු වක් ඇසුවා ස්වාමීනී මේ පදුම නිරයේ ආයුෂ ප්‍රමාණය කොයි තරම්ද කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා ‘මහණ පදුම නිරයේ ආයුෂ ප්‍රමාණය මෙතෙක් වර්ෂ සිය ගණනක්, සිය දහස් ගණනක් කියලා එහෙම ප්‍රමාණ කරන්න බෑ’ කියලා. උපමාවක් වත් දෙන්න පුළුවන්ද කියලා ඇහුවා. පුළුවන් කියලා ඔන්න ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාවක් දෙනවා. කොසොල් රටේ - ඒ කාලේ දකින්න ලැබෙන උපමාවක් වෙන්න ඇති - විශාල තල ප්‍රමාණයක් පුරවාගත්තු ගැලක යම්කිසි කෙනෙක් අවුරුදු සියයකට වරක් තල ඇටයක් ඉවත් කරනවා. අර තල ගැල, තල කරත්තය නිමාවට පත්වෙනවා ඉක්මන්. නමුත් අඛබ්බද නිරය, ඇහුවේනම් පදුම නිරය ගැන, බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ අඛබ්බද නිරයේ ආයු ප්‍රමාණය ඊට වැඩියි. එහෙම ප්‍රකාශ කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ‘අඛබ්බද නිරයේ ඉඳලා ක්‍රමක්‍රමයෙන් විසි ගුණය බැගින් ආයුෂ වැඩි වෙන නිරය සමූහයක නම් කියනවා අඛබ්බද, නිරඛබ්බද, අහා, අකට ආදී නම් වශයෙන් සඳහන් වෙනවා. අවසානයටයි පදුම නිරය කියවෙන්නේ.

එතකොට අඛබ්බද නිරයේත් අර තරම් දීර්ඝ කාලයක් ජීවත්වෙන්න වෙනවා ඒ නිරිසතාට. ඊළඟට පදුම නිරය. කාලය පිළිබඳව කියනකොටත් හිතාගන්න බැරි තරම් දීර්ඝ කාලයක්. ඔන්න ඔය නිරාදායය එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍ර වලින් දක්වන්නේ. මේවා දැන් මේ කාලයේ ඇතැම් කෙනෙක් උගතුන් එහෙම හිතන්න පුළුවන් පසු කාලයක එකතු කළ දේවල් එහෙම නැත්නම් අතීතයේ

තියෙන ඒ මිථ්‍යා මත බුදුපියාණන් වහන්සේන් ඉදිරියට ගන්නා කියලා. නමුත් අපට කියන්න තියෙන්නේ දැන් කෙනෙක් විශ්වාස කරනවානම් අර දිව්‍ය විමාන ගැන. විමාන පහළ වීම කුසල් ශක්තියට අනුව ඒ සැප විදීමට ගැලපෙන ආකාරයට ශරීර පහළ වීම. ඇත්ත වශයෙන්ම අභිඥ ලාභීන්ටයි ඒක විෂය වෙන්නේ. කවුරුත් අහලා තිබෙනවා මසැස, දිවැස, පැණැස කියලා ඇස් තුනක් තිබෙනවා මේ ශාසනයේ ධර්මයේ සඳහන් වෙන. මාංශ වක්‍රස්සයෙන්, මාංශ ඇහෙන් තමයි සාමාන්‍ය ලෝකයා දකින්නේ. වෙන උපකරණ උපකාර කරගන්නත් ඒ මාංශ ඇහැ විතරයි එතනදි ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ. දිවැස නියමාකාරයෙන් ඇතිකරගන්නනම් ඒකට අර ධ්‍යාන වඩන්න ඕන. ඊළඟට ප්‍රඥ වක්‍රස්සය කියලා කියන්නේ ඊටත් වඩා ගැඹුරු, මේකේ යථා තත්ත්වය - පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාව පෙන්නුම් කරන නිවන් ලබාදෙන ඇසයි. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙනෙක් පමණමයි ඒ පැණැස පිළිබඳව, ප්‍රඥ වක්‍රස්සය මතුකරලා දෙන්නේ. නමුත් දිව්‍ය වක්‍රස්සය මතුකරගත්තු යෝගීන් බුද්ධ කාලයට කලිනුත් හිටියා. ඒ ධර්මයේම සඳහන් වෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනයේ හැටියට අතීත ජාති සිය දහස් ගණන් ලක්ෂ ගණන් ඇතට පෙනෙන යෝගීන් හිටියා කියලා. ඒ වගේම අභිඥ ලාභීන්, අහසින් යන්න පුලුවන් අය හිටියා.

අභිඥලාභීන් අර කාරණා දකලා තියෙනවා දිව්‍යලෝක, බ්‍රහ්ම ලෝක, අපායේ තියෙන ඒ දුක් ස්වභාවය එහෙම. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ අතීතයේ තියෙන නිසාම මේවා පොත්වලට ඇතුළු කලා නොවෙයි ඒ අයටත් පෙනුනා යම්කිසි ප්‍රමාණයකට - පිරිසිදුවම පෙනුනේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දිවැස ගැන කියනකොට ඉතාමත්ම පිරිසිදුවූ දිව්‍ය වක්‍රස්සයක් ගැනයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳව සඳහන් වෙන්නේ. එතැන පිරිසිදුවීම කියලා කියන්නේ අන්න අර දිව්‍යලෝක ආදියට උත්පත්තිය ලබා දුන්න කර්ම පිරිසිදුව පෙනෙනවා. ඒ වගේම මෙතන ආත්මයක් නැත, කර්ම වේගය තුළින්මයි මේවා මතුවෙන්නෙ කියන එක බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රත්‍යක්ෂ වුණා. නමුත් අර අතීත් අභිඥ ලාභීන්ගෙන් ඇතැම් අය හිතාගන්නා මේක මවන කෙනෙක් ඉන්න ඕන. දැන් ඕපපාතික ශරීරයක් මැව්වනම ඒක බ්‍රහ්මයා හරි කවුරුහරි වෙන්න ඇති මේක මවන්න ඇත්තේ කියලා. එහෙම නැත්නම් ඔය අපායේ දුක් දීම් ආදිය ගැන මේක කවුරුහරි සර්ව බලධාරී කෙනෙක් පැනෙව්ව නිසාය මේක වෙන්නෙ කියලා.

නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ ඔක්කොම කර්මයෙන් සිද්ධවෙන්නෙ කර්මානුරූපව. සාමාන්‍ය ජීවිතයේ කෙනෙකුට දකින්න පුලුවන් දර්ශනයක් තමයි ඔය දැන් පහනකට මෙරු පනිනවා. මෙරු වගේම පළඟැටියනුත් පනිනවා. උන්ට ජේනවා අර තමන්ගේ සගයන් එහෙම මැරෙණවා. ඒත් පනිනවා. ගින්නට පනිනවා. ඔන්න ඔය විදියට කර්ම වේග ගෙවා දන ශක්තීන් ක්‍රියාත්මක වෙනවා සජීව අජීව වස්තු දෙකෙන්ම. දැන් අර කථාවේ කියවුණේ, අශ්වයා කුලප්පු වුණේ මොකද? අශ්වයාගෙ කුලප්පුවට හේතුව අර සුප්පබුද්ධගේ ඒ ඇතිවෙච්ච අකුසලයේ විපාකයක් හැටියට. ඒ අකුසලයම ක්‍රියාත්මක වීමක්. අශ්වයා තුළින් ක්‍රියාත්මක වුණ ඒ ක්‍රියාදමය තමයි අන්තිමට සුප්පබුද්ද ශාක්‍යයා ඇදගෙන ආවේ පහළට. අන්න ඒ විදියට අපට හිතන්නත් බැරි ආකාරයට - ඔය මේ කාලෙ වුණත් බොහෝවිට මනුෂ්‍ය ලෝකයේ පවා හදිසි අනතුරු කියලා හිතෙන දේවල් - ඒවායේ බාහිරව පෙනෙන හේතු සාධක වික විතරයි අපි ලොකුවට ගන්නෙ. යටින් තියෙන්න පුලුවන්, ඒ කියන්නේ ඒකට අදාල පුද්ගලයින්ගේ කර්ම වේග. ඒවාට ඇදීලා එනවා. හෙණ පහරක් හරි ගහලා ඒ කර්මය විපාක දෙන විදියට මේ ධාතු හතර සුදනම් වෙලා ඉන්නවා මේ අපේ සිතෙන් ඇතිකරගන්න කර්ම ශක්තිය ඵල ගන්වන්න, කර්මයක විපාකයක් හැටියට. විපාකය කියලා කියන්නේ පැසීම.

අර ශාක්‍යයා කළ කර්මය හත්දවසක් තිස්සෙ පැසුණා. හිතාගන්න පුලුවන් කාරණයක් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පිණ්ඩපාතයේ වැඩි වෙලාව, ඒ මොහොතටම තමයි අර අශ්වයා කුලප්පු වෙලා ඒ ක්‍රියාදමය ආරම්භ වුණේ. මේ සිත තුළ ක්‍රියා කරන එක්තරා කර්මවක්‍රයක් තිබෙණවා. මේ විඤ්ඤාණය තුළින් ඒ කර්මවක්‍රය බොහෝ අවස්ථාවල ඔය හතේ ඒවායින්, හත්දවස - ඒ විදියට වක්‍රයක් කරකැවෙනවා. ඒක ඒ කර්මය හරියට පැසුණු අවස්ථාව. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ශාපයක් නිසාවත් නෙවෙයි මේක සිද්දවුණේ. බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනුනා. ඒ කළ බරපතල කර්මය හත්දවසක් තුළ පැසීලා මේ විදියට විපාක දෙනවා කියලා. උන්වහන්සේ ඒක අනාගත වාක්‍යයක් හැටියට ප්‍රකාශ කළා පමණයි. නැතුව ඒක ශාපයක් කළාවත් නෙවෙයි. ඒ විදියටම අර නිරාසතුන් පිළිබඳවත් අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ ඒකමයි අපි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතර මතුකරලා දෙන ආකාරයට සතුන් මැරීම්, හොරකම් කිරීම් ආදී ඒ අකුසල කර්ම නොකළයුතු බව දක්වන්නේ මේ විපාක - ඒ කර්මය තුළම විපාක දීමේ ශක්තිය තිබෙන

නිසයි. ඒක මෙලොව පමණක් නෙවෙයි. දැන් සාමාන්‍ය ලෝකයා මෙලෝ මසැසට ගොදුරු වෙන ටික පමණයි ලෝකය හැටියට සලකන්නේ. විශ්වය හැටියට සලකන්නේ.

මෙතෙක් පෙනෙන ඒ ග්‍රහ ලෝක ටික, ඕක විතරයි ලෝකය හැටියට සලකන්නේ. දැන් ඒක මිථ්‍යාවක් බව ඒ අයටම ටික ටික තේරීගෙන යනවා. නමුත් බුද්ධඥනයට විෂය වුණ අනන්ත අප්‍රමාණ මේ ලෝක ධාතුන් තිබෙනවා. ඊළඟට ඊටත් වඩා ගැඹුරු දේ තමයි මේ කර්මය පිළිබඳ ධර්මතාව. 'මනොපුබ්බංගමා ධම්මා මනො සෙට්ඨා මනොමයා', කියපු තැන ඒ මනසට මුල්තැන දීලා තියෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ. මනසයි පෙරටු වෙන්නේ. මනසයි ශ්‍රේෂ්ඨ. මනොමයා කියන වචනය ගැනත් අපි හිතන්නට ඕන. මනොමයා. මනසින්ම මේවා මැවීලා තියෙනවා. සංස්කාර කියන වචනයේ සකස් කිරීම් කියන අර්ථය වගේම ඊට වඩා ගැඹුරු දෙයකුත් තියෙනවා කර්මයත් ආශ්‍රිතව. මේ අපේ චේතනා ශක්තිය තුළින් ජනනය කරවන යම්කිසි ශක්තියක් බලයක් තියෙනවා.

අතීතයේ සමහරවිට සිත්තරුන් පවා කුඹලෙකුගේ පින්තූරයකින් ඒක දක්වුවේ මොකද, කලයක් තනන්නත් කලයට කලින් ඒක ගැන හිතවිල්ලක් එන්නෙ. හිතවිල්ලට අනුවයි කලය සකස් වෙන්නේ. ඒ වගේම මෙන් මේ කර්මයේ තියෙනවා යම්කිසි ශක්තියක්, අර ධාතුන් හතර ඒ අනුව සකස්කරවන. ඒ සකස් කිරීම තවත් යම් යම් දේවල් උපකාර කරගෙනයි කරන්නෙ. ඉතින් මනුෂ්‍ය ලෝකයේ කෙරෙන දේවල්නම් ඒකට සමහරවිට අනිත් උපකරණ - නොයෙකුත් දේවල් නිෂ්පාදනය කිරීමේදී උපකාර කරගෙන කරන්නෙ. ඒ ටික විතරයි අපි නිර්මාණ හැටියට සලකන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මෙන් මේ ඕපපාතික සත්ත්වයින් පිළිබඳව, ඉබේම පහළ වන ශරීර - ඉබේම කියලා කිව්වට මොකද ඒක යට තියෙන්නෙ කර්මයයි. කර්ම වේගය ඊළඟට මතු වෙනවා, වෙනත් ඒකට කර්මානුරූපවූ ශරීරයක් හැටියට.

දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා අපාය කියනකොට සතර අපායක් ගැන ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. තිරිසන් ලෝකය පළමුවෙන්ම. අපි කිව්වේ අර පළඟැටියන් ගැන, මෙරුන් ගැන. ඊටත් වඩා මහමුහුදේත්, වනයේත් සතුන් එකිනෙකා කාගන්න හැටි. එක එක සතුන්ගේ ස්වාභාවික ආහාරය හැටියට තියෙන්නේ අනිත් සතුන්. මේක දෙවි

කෙනෙක් මැව්වානම් ඒ දෙව් කෙනාගේ ඇති දෙව් කමක් නැහැ. නමුත් අන්ත අර කර්ම වේග අනුව ඒ ඒ භවයේ සත්ත්වයා උපදිනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ කාරණය කොයිතරම් ගැඹුරින් ප්‍රකාශ කළාද කිව්වොත් එක් අවස්ථාවක වදලා 'මහණෙනි, යම්කිසි භවයක විපාක දෙන න කර්මයක් නැත්නම් ඒ භවය ඇතිවෙන්නෙත් නැත. කොට්ඨම දූන් සමහර ධර්මකථාවල සඳහන් වෙනවා බුඞ්ම කෙනෙක් පහළ වෙනකොට ඒකට අදාල විමානයත් පහළ වෙලා ඉවරයි. කර්මානුරූපවම ඒකට නිසි පරිසරයත් සකස් වෙනවා, විමානයක්. ශරීරයත් එහෙමයි. භවය කියන එක පවා ඒ ආකාරයයි. එතකොට තිරිසන් ලෝකයේ විවිධාකාරයේ කර්ම වේගය ගෙවා දනවා සත්ත්වයා කරන ඒ කර්මය අනුව. ඒක අපට ඇස්වලින් ජේන දෙයක්.

ඒවගේම ප්‍රේතාදී ඒ ආත්මභාව ගැන කියනකොටත් කියවෙනවා යම්කිසි උකුස්සන්, කවුඩන්, කපුටන් වැනි සතුන් ඇවිල්ලා මේ නිරිසතුන්ට අනිමිත් මහපුදුම විදියේ වේදනා ගෙනදෙනවා. ඇතැම් කෙනෙකුට මසෑසට නොපෙනුනත් යටත් පිරිසෙයින් තරමක් දුරට සහේතුක නිගමනයක් හැටියට මේ ප්‍රේත ලෝක ගැනත් හිතාගන්න පුළුවන්. ඇතැම් කෙනෙකුට ඒක දකින්නත් ලැබෙණවා අතියම් ආකාරයෙන්. දැන්තම් වශීකර්ම, මෝහ නිද්‍රාවට පත්කිරීම ආදී කථාන්තර වලිනුත් යම් යම් ප්‍රමාණයට එළිවෙනවා. භූතාත්ම, ප්‍රේතාත්ම බොහෝවිට දුක් විදින සියුම් ශරීර ඇති ආත්මයන් අන්ත ප්‍රේත ලෝක. ඒක මනුෂ්‍ය ලෝකයම ආශ්‍රය කරගෙනයි තියෙන්නේ. සමහරවිට තනිකර ඇට සැකිළි, මහාදුක් විදින තත්ත්ව. ඒ ප්‍රේත ලෝක ගැන කියවෙන ධර්ම කොට්ඨාශ තමයි පෙනවනු කියන ධර්ම ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වෙන්නේ. සමහරවිට නිවෙස්වල ඇතැම් අයට ඇල්ම ඇතිකරගෙන ඒ ඇල්ම නිසා, තණ්හාව නිසා, ගිජුකම නිසා තව නොයෙකුත් පංචශීලයට අදාල ඒ පාපකර්ම නිසා ප්‍රේතාත්ම වල උපදිලා භයානක දුක් කම්කටොළු විදින හැටි. ඇතැම්විට ඒ ප්‍රේතයින්ගේ ශරීර පිළිබඳවත් සඳහන් වෙනවා. අසුවි මුඛ කියලා - උගුර ඉදිකටුව වගේ විශාල බඩක් තියෙනවා. මේ විශාල බඩ පෝෂණය කරන්න ඕනේ, ඉදිකටුව වගේ උගුරෙන් ආහාර. ඊළඟට ඒ ආහාර සොයන්න ගිහිල්ලත් ආහාර ලැබෙන්නේ නැ. අසුවි සමහරවිට, ආහාර සොයාගෙන යනකොට ඒක ආහාර වෙනුවට අසුවි බවට පරිවර්තනය වෙනවා. වතුර සොයාගෙන ගංගාවල් ළඟට යනකොට ඒක ලේ ගහක්. එක්කෝ ඒක හිදිලා. ඕනන් ඕය විදියට දුක් අදෝනාදිය අරන් ආපහු එනවා. ඒ අතට දුවනවා, මේ අතට දුවනවා. ඕය විදියට ප්‍රේත

ලෝකයේ විදින දුක අනන්තයි කියලා ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. ඒවාට නිදර්ශන ඉඳහිටලා මේ පින්වතුන්ට ඔය නොයෙකුත් භූතාවේශ ආදී ඒවා තුළින් තරමක් දුරට අනුමාන වශයෙන්වත් හිතාගන්න පුළුවන් මට්ටමක් මේ ප්‍රේත ලෝක ගැන තියෙනවා.

ඒ වගේම තමයි යක්ෂ ලෝකය, අසුර ලෝකය කියන එක. අසුර ලෝකය කියලා කියන්නේ යක්ෂයින් රාක්ෂසයින් කියලා කියන ඒ රෝදු ගති ඇති සත්ත්වයින්. ඔවුණුත් ඒ සැප විදිනවා නෙවෙයි. ඒත් දීර්ඝ කාලයක් ඒ තත්ත්ව වල සිටිනවා. අර මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ඒ විදියට කරපු කාරකම් වල ඒ සංසාර පුරුද්දම අනුව, එකිනෙකා කාගන්නවා. කාගන්නවාත් එක්කම ආයෙත් හැඳෙනවා ඒ ශරීර. ආයෙත් කාගන්නවා අනන්ත අප්‍රමාණ වාරවල් වල. අපට මේක කියනකොට මහාපුදුම හිතෙනවා නමුත් මේ ධාතුන් හතර ආශ්‍රයෙන් ඒක සිද්ධවෙන දෙයක්. ඒක යෝගීන්ට පෙනුනා. අභිඥානීන්ට මේ කාරණා පෙනෙනවා. හිතාගන්නත් බැරි පුදුම විදියට අර කර්ම වේග අනුව සත්ත්වයා මැවෙනවා. මේ විඤ්ඤාණයේ තියෙන කර්ම ශක්තීන් අනුව රූප මැවෙනවා. ඊළඟට ඒ දුක විදිනවා. දුක විඳලා ඒකට අදාළ දුක විදින තුරු ජීවිතය පවතිනවා. මේ පින්වතුන්ට වූණත් සමහරවිට රෝහල්වල පවා ඒකාන්ත සාධකයක් නොවුවත් ඇතැම්විට දකින්න ලැබෙන්නවා - දෙස්තරලාත් හිතන්නේ මේ ලෙඩා මැරෙයි කියලා. මැරෙන්නේ නෑ. ජීවත්වෙන්නේ නෑ, මැරෙන්නේ නෑ. දුක විදිනවා. වින්දවනවා. අපි ඒකට කියන්නේ වින්දවනවා. අන්න ඒ වගේ ධර්මතාවක් තියෙන්නේ ඔය ප්‍රේත ලෝක, යක්ෂ ලෝක ආදී ඒවායේ ඒ කර්මය ඉවරවෙන තුරු ජීවත් වෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා කර්මය විපාක නොදී ගෙවෙන්නේ නෑ කියලා. කරන ලද කර්මය කිසිසේත් විපාක නොදී ගෙවෙන්නේ නෑ කියලා. විපාක දෙන ආකාරය තමයි එතෙතදි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඒක විපාක දෙන්නට කලින්, එහෙම නැත්නම් කර්මය සම්පූර්ණයෙන් පැසෙන්න කලින් යම් යම් ප්‍රතිකර්ම කරලා ඒ බලය අඩු කරන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් අහෝසි කරන්න පුළුවන්.

නමුත් අර කලින් කියාපු ඒකාන්ත වශයෙන් විපාක දෙන, අනිවාර්ය වශයෙන් විපාක දෙන ඇතැම් ආර්යෝපවාදී කර්ම වැනි බරපතල කර්ම, ආනන්තර්ය කර්ම, ඒවාට කාටවත් පිළියම් කරන්න බෑ. කිසි කෙනෙකුට පිළියම් කරන්න බැරි තරම් බරපතල කර්මත් තිබෙන්නවා.

ආනන්තරීය කර්ම කියලා කියන. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ හැම තැනම තියෙන්නේ, අපි නිරන්තරයෙන් මතක් කරලා දෙන්නේ, අප්‍රමාදීව ධර්මයේ හැසිරෙන්න කුසල් කරන්න කියන එක. කෙනෙක් බය කරන්න කියන දෙයක් නෙවෙයි මේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ලෝක තත්ත්වය ප්‍රකාශ කරන්නේ. මේ ලෝකය තුළ තිබෙනවා - අපි විශ්වාස කරනවා, දිව්‍යලෝක බ්‍රහ්ම ලෝක ගැන, ඒ සුරංගනා කථාවල් කියලා අහක දන්න නරකයි. දිව්‍ය විමාන පහළ වෙනවා, මේ මේ විදියට බ්‍රහ්මයන් ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට වන්දනා කලා ආදී වශයෙන්. අර කුසල් ශක්තීන් තුළිනුයි ඒ තත්ත්ව ලැබුවේ. එහෙමනම් අර අකුසල් වලටත් විපාකයක් තියෙන්න ඕනෙ. ඒවා කොහෙද විදින්න? ඇතැම් කෙනෙක් කියන්න පුළුවන් මේ ලෝකේ විතරයි තියෙන්නේ කියලා. නමුත් බුද්ධඥානයෙන් අභිඥා ලාභීනුත් දුටු කාරණා අනුවත් අර කියාපු විදියට ප්‍රේත ලෝක, යක්ෂ ලෝක අන්තිම වශයෙන් නිරය. බරපතලම තැන තමයි නිරය. ඒ නිරයේ ඔය කියාපු විදියට ඒ නිරිසතා දැඩි පීඩන විඳිනවා. නමුත් ජීවිතය රැකෙනවා. දුක් වේදනාවල් ඒ කර්මය ගෙවනතාක් විඳිනවා. ඔන්න ඔය තත්ත්වයයි මේ සංසාරය තුළ සංසාර භය කියලා කියන්නේ. දැන් සංසාරයේ සංවේග වස්තු අතරින් අපාය භය කියන එක එකක්. ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණය ඊළඟට අපාය භය. ඇත්ත වශයෙන්ම බෞද්ධයා ඔය කාරණා හිතට දගන්න ඕන සංසාරයේ භයානකත්වය ගැන. මේ විදියේ තත්ත්වලටත් අපිට මුහුණ පාන්න වෙනවා කියලා.

කවුරුත් අහලා තියෙනවා මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ අර තරම් අභිඥාලාභී තත්ත්වයක් ලැබුවත් අතීතයේ මව්පියන් මැරූ අකුසලයෙන් අවිච්චි නිරයේ දීර්ඝ කාලයක්, කල්ප ගණන් පැසුණු බව. ඒ වගේම තවත් නොයෙකුත් කථාන්තර තියෙනවා. පාපකර්මය අනුව කල්ප ගණන්, හිතාගන්නත් බැරි තරම් දීර්ඝ කාල. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාවක්වත් දෙන්න බෑ කියලා කිව්වේ. ඉතින් අපි කර්මය ගැන කල්පනා කරලා බලනවානම් පෙනෙනවා මේ සංසාරයේ භයානකත්වය තිබෙන්නේ අපේ මේ චේතනා ශක්තිය තුළ බව. හරියාකාරව මේක යෙදුවේ නැත්නම් අර අකුසල් පැත්තට යොමුවුණොත් ඒ හැම මොහොතක්ම ඒ ඇතිකරගන්නා කර්මය ඊළඟට කොච්චර කාලයක් විපාක දෙනවාද කියලා අපිට කියන්න බෑ. ඒ තරම් භයානකයි. ඇතැම්විට උපමාවකින් කියනවානම් වේගයෙන් දුවන වාහනයක සුක්කානම අතට දුන්නා වගේ, අපට මේ හිතක් පහළ වෙලා

තියෙන්නෙ, හිත කියන එක තියෙන්නෙ. මේක අපි හරියට යෙදුවොත් හිතත් ඒ හා සම්බන්ධව තියෙන ඉඤ්ඤාත් හරියාකාරව යෙදුවොත් අපට පුළුවන් අර සුගති තත්ත්ව වගේම යම් අවස්ථාවක නිවනටද ළං වෙන ශක්තීන් ඇතිකරගන්න. නමුත් පංචශීලයත් කඩලා අනෙකුත් ඒ ශීලාදී ගුණධර්ම ගැන නොතකා තමන්ගේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒ කෙලෙස් මුල් වලට යට වෙලා ක්‍රියා කළොත් ඒවායේ විපාක අර කියාපු ස්ථානවල, තිරිසන් ලෝකවල, ප්‍රේත ලෝකවල, අසුර ලෝකවල, අපායේ, නිරයේ ඒවායේ විදින්න වෙනවා. ඕකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සංසාරයේ භයානකත්වය දැක්වුවේ. කර්මවක්‍රය කරකැවීගෙන කරකැවීගෙන යනවා. ඒ කර්මවක්‍රය පසේබුදු රහතන්වහන්සේලාටත් යම් යම් ආකාරයට විපාක දෙනවා. අර මුගලන් මහාරහතන්වහන්සේ පිළිබඳ කථාවලේ වගේ ධර්මකථාවලේ කොතෙකුත් ප්‍රකටයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ බුද්ධ ශක්තිය තුළින් යම්කිසි ප්‍රාතිහාර්යාත්මක විදියට අර දෙවදත් තෙරුන් පෙරලූ ගල තවත් ගල් ඉදිරිපත් වෙලා වැලකුණා කියලා කියනවා. ඒ වුණත් එයින් පතුරක් ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පාදයේ ගැටුණේ. අන්න අර ටිකක් හරි සිරිලා හරි ඒකෙ විපාකය දෙන ස්වභාවයක් මේ කර්මයේ තිබෙණවා. ඒ තරම් බරපතලයි කර්මය. ඒ වගේම බුදු, රහතුන්ටත් විපාක දෙනවානම් කර්ම අප ගැන කවර කථාද කියල හිතන්න තියෙන්නෙ.

ඉතින් මේ හැම එකක්ම අපි සාමාන්‍ය කථාන්දර හැටියට කිව්වේ ඒවායේ කථා රසය විදීමට නෙවෙයි. ඇත්ත වශයෙන් රසයක් විදින්න දෙයක් නෑ නිරය කථාවේ. දිව්‍යලෝක පිළිබඳ කථාවලේනම් කවුරුත් ආසාවෙන් ඇහුම්කන් දෙනවා. ඒවා සමහරවිට විශ්වාස කරනවා පමණක් නෙවෙයි ඒ ප්‍රාර්ථනා මුල් තැන තියාගෙන පින් දහම් කරනවා. නමුත් අර පාපකර්ම කරනකොට මේ අපායවල් ගැන බොහෝ දෙනාට හිතෙන්නෙවත් නෑ. එක්කො මේවාට හිතාවෙනවා, භාසායට ලක්කරනවා ඔය කිව්වට ඔවා කොහොමද වෙන්නෙ කියලා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ විශ්වයේ තියෙන තත්ත්වය ප්‍රකාශ කළේ. මේ විදියේ පුදුම දේවල් තිබෙණවා. මේ විදියේ පුදුම ස්ථාන තිබෙණවා කර්ම විපාක දෙන. එතකොට මේ හැම එකක්ම තුළින්ම අපි කල්පනා කරගන්න ඕනෙ අපට ඕන කරන්නෙ අන්න අර සංසාර භය ඇතිකරගන්න. ඒ සංසාර භය තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා මේ කර්මවක්‍රයෙන් මිදෙන ආකාරය. කර්මවක්‍රයෙන් මිදෙනවයි කියලා කිව්වේ ඒවායේ විපාක - මේවා මේ රහත් වුණත් බුදු වුණත් තිබෙණ

බව ඇත්ත. නමුත් මේ සිත තුළ තිබෙන කර්ම ශක්තීන් වියලවන ක්‍රමයක් බුදුපියාණන් වහන්සේලා ඉදිරිපත් කළා ලෝකයට. මොකද මේ කර්මය කියලා කියන්නේ අර සක්කායදිට්ඨියත් එක්ක, මමය, මාගේය කියන හැඟීමත් එක්ක යන විත්ත ශක්තියක්.

ඒකයි අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා කියන්නේ. ඔන්න අපි දැන් ධර්මයේ ගැඹුරු පැත්තට හැරෙනවා. අවිද්‍යාව නිසයි මේ සංස්කාර රැස් වෙන්නේ. ඒ අවිද්‍යාව කියන එක තුළ තිබෙන්නේ අන්න අර මමකියයි. මමය, මාගේය කියන හැඟීම. ඒක නිසා සත්ත්වයා ලෝභයත්, ද්වේෂයත්, මෝහයත් කියන මේ කාරණා මුල්කරගෙන යම් යම් ක්‍රියාදාම වලට පෙලඹෙනවා සිතීන්, වචනයෙන්, කයෙන්. ඒ ක්‍රියාදාම අනිච්චය වශයෙන් සම්බන්ධ වෙලා තියෙනවා විපාකත් එක්ක. ඒක ජනනය කරනවා යම්කිසි ශක්තියක්, විශ්වයට ලබා දෙනවා වගේ හරියට. ඒ ශක්තිය විපාක නොදී ඉවර වෙන්නේ නෑ. ඒ විපාක දීම් වශයෙන් එතන පටන්ගත්තු ඒ සත්ත්වයාගේ ඒ විඤ්ඤාණය යම් තැනකට යනවානම් ඒකට අනුරූපව ඊළඟට නාමරූපයත් පහළ වෙනවා ඒක අනුව ඒවායේ වින්දන ලබාදෙන.

ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙනවා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ පහදලා දුන්නා මේකෙන් මිදීමටනම් අර කියාපු මමකිය එහෙම නැත්නම් ආත්ම සංඥාව දුරු කරන්නට ඕන. ඒක ඉවත් වෙනකොට මේ ලෝකයේ ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාදාමයක් හැටියටම දකිනවා. උපේක්ෂාවයි එතනදී උපකාර වන්නේ. උපේක්ෂාවෙන් දකිනවා ලෝක තත්ත්වය. දැන් අපේ, මමය, මාගේය කියන හැඟීම නිසා තමයි ලෝභය හෝ ද්වේෂය හෝ ඒ නිසාම ඇතිවන මෝහය, ඒ අනුව සිත කය වචනය අපි යොදන්නේ. නමුත් මේ හැම එකක්ම හේතු ප්‍රත්‍යය සමූහයකින් සිදුවන දේවල් කියලා දුටුවොත් ඒක අනුව උපේක්ෂාව ඇතිකරගන්න පුළුවන් - මැදහත් බව. ඒක ගැඹුරින් ඇතිකරගන්නා අවස්ථාවල් තමයි, ඔය ධර්මයේ දැක්වෙන්නේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගිහිල්ලා මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුප්පාද ධර්මතාව - හේතු කාරණා රාශියක් නිසයි මේක ඇතිවුණේ කියලා ඒ කර්ම පටලැවිල්ලෙන් හිත මැත් කරගන්න ඕන. මේ හැම සත්ත්වයාම දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ එනකොට මේ විඤ්ඤාණයේ රැස්වෙලා තියෙනවා කර්ම බීජ රාශියක් සංසාර පුරුදු වශයෙන් හෝ එක් රැස් කරගෙන තිබෙනවා. ඒකට අනුරූපවමයි අපේ ක්‍රියා කලාපය. ඒකට සැහෙන්න ප්‍රතිකර්ම නොගත්තොත් ක්‍රියාත්මක

වෙන්නයි බලන්නේ. නමුත් ඒ හැම අවස්ථාවකදීම බැලුවොත් නුවණින් කල්පනා කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ ආකාරයට පාලනයක් කරගන්න හැකිවෙනවා.

ඒකෙ පළමුවෙනි පියවර තමයි ශීලය කියලා කියන්නේ. ශීලය තුළින් කරන්නේ යම් කෙනෙක් සතුන් මැරීම ආදියට හුරුව, ඒකට නැඹුරු වුණ සංසාරික පැවැත්මක් ඇතුළු ආචාරානම් පහසුවෙන්ම වගේ සතුන් මැරීමට යොමු වෙනවා. නමුත් එහෙම කර්මයටම ඉඩ දෙන්නේ නැතුව එතෙතදි නුවණ පාවිච්චි කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන ඒ ධර්මයෙන් හික්මෙනවා. අන්න ඒකයි අපි කියන්නේ කර්මවක්‍රය බිඳින්න ධර්ම වක්‍රය උපකාර කරගන්නවා කියලා. මනුෂ්‍යයාගේ සිතේ තියෙනවා නුවණ කියලා විශේෂ ශක්තියක්. ප්‍රඥාව කියලා කියන්නේ ඒකයි. ඒ ප්‍රඥාවේ බීජය අපේ මේ යෝනිසෝමනසිකාරය කියන නුවණින් මෙතෙහි කිරීම කියන කාරණය තුළ තිබෙනවා. එතකොට විශේෂයෙන්ම යෝගාවචර පින්වතුන් කල්පනා කරන්නට ඕන, ලෝක සත්ත්වයා, සංසාරයේ දුකට පත්වෙන සත්ත්වයා අයෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන වැරදි මෙතෙහි කිරීමෙයි යෙදිලා ඉන්නේ. නමුත් අපි ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ආකාරයට නිසි ආකාරව මෙතෙහි කිරීම - යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන්නේ නිසියාකාරාව හරි මෙතෙහි කිරීම, හරි පැත්තට හරවාගැනීම - ඒ පැත්තට හරවා ගත්තොත් අන්න එතෙතදි අපේ ක්‍රියාදමයන් වෙනස් කරන්න පුළුවන්. හිතුවලි පාලනය කරගැනීම, වචනය පාලනය කරගැනීම, ක්‍රියාවන් පාලනය කරගැනීම. ඒ තුළින් තමයි ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර දුගති මාර්ගයෙන් මිදිලා ඊළඟට යම්කිසි ඉඩ වරයක් සලසාගන්නේ තමන්ගේ හිත් සන්සුන් කරගැනීමට. ඊළඟට එතන ඉඳලා තියෙන්නේ විදර්ශනාත්මක වශයෙන් මේ ලෝකයේ යථා තත්ත්වය දැකීම. මේ හැම එකක්ම උපේක්‍ෂාව තුළින් කර්ම වේගයක විපාකයක් හැටියට දකිනවා. ඒ විපාකයට තවත් එකතු කරන්න යන්නේ නෑ.

දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් අනිත් අයටයි දෙස් කියන්නේ. නමුත් මේ තුළ ඇති කර්ම වේග අපට ජේන්නේ නෑ. කර්ම වේග තුළින්, බාහිර දේවල් පමණක් නොවෙයි මනුෂ්‍යයින් පවා ක්‍රියාත්මක වෙනවා. ඇතැම්විට තමන්ට තමන්ගේ මරණය සිදු කරන ඝාතකයා ආයුධයක් වගේ වෙලා තියෙනවා. තමන්ට ආයුධයක් වගේ. දැන් මෙතෙතදිත් අර අශ්වයා කුලප්පු වීම ඒක තුළින් කර්මය ක්‍රියාත්මක වුණා. ඔය විදියට

ඇතැම් අය කුලප්පු වෙනවා අපේම කර්ම වලින්. ඒ කුලප්පු වීම තුළින් ඊළඟට ඒකට අපි දක්වන ප්‍රතික්‍රියාවෙන් තවත් සමහරවිට කර්ම පටලැවිල්ල දිගටම යනවා. ඕකයි ඇතුළත පටලැවිල්ලයි පිටත පටලැවිල්ලයි කියලා ඔය පටලැවිලි දෙක අන්තිමට ගැටගැහෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා ‘මේක මේ කර්ම වේග ගෙවී යාමක්’ කියලා. ඒ ගෙවී යාමට හිත යොදලා ඒකට එකතු කරන්නේ නැතුව, තවත් අලුතෙන් එකතු කරගන්නේ නැතුව උපේක්‍ෂාවට හරවන්න කියලා. ඒ විදියට තමයි ක්‍රමක්‍රමයෙන් මේ සංසාරයෙන් මිදෙන්න පුළුවන් වෙන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඒ ප්‍රතිපත්තිය තුළින් අර කියාපු බරපතල කර්ම වේග වලට අසු වෙන්නේ නැතුව මේ හැම දෙයක්ම ධර්මතාවක් හැටියට දකිනවා. ඒ ධර්මතාවයේ සිත පවත්වා ගන්නවා. ඊළඟට වතුරාර්ය සත්‍යය කියලා කියන්නේ මේ හැම එකක්ම දුකක්ය, මේ දුකට හේතුව තමයි තණ්හාව. දුකට හේතුව කියලා කියන්නේ අන්න අර තණ්හාව නිසා තමයි ඇලුම් හෝ ගැටුම් හෝ පවතින්නේ ලෝකයා තුළ.

මමය කියලා ගත්තු දෘෂ්ටිය තුළ ඊළඟට ඒ එක්කම යන එකක් තමයි මාගේය කියන එක. එතකොට ඒ දෙක නිසා ඇතිවෙන, පැන නගින ප්‍රශ්න රාශිය තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ශික්‍ෂා පද තුළින් මර්දනය කරන්න උත්සාහ කරන්නේ. සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාම මිථ්‍යාවාරය, බොරු කීම ආදී දේවල් වලට සත්ත්වයා යොමු වෙන්නේ අර කියාපු කෙලෙස් මුල් - ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියාපු කෙලෙස් මුල් සත්ත්වයා තුළ තිබෙන නිසයි. ඒවායින් කර්ම පටලැවිලි වලට තව තවත් දිගට ගිහිල්ලා කවදවත් මේක ලිහාගන්න බැරි වෙනවා. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා උපේක්‍ෂාවෙන් ඒවා ගෙවී යන්න සලස්වන්න කියලා. අලුත් කර්ම නෑ ඒ වෙනුවට මේක දකිනවා යම්කිසි ක්‍රියාවලියක් පමණයි - ක්‍රියාදමයක් පමණයි. ඒක එතන එතනම සංසිද්ධවගැනීම. ඒ සංසිද්ධ කරා යාම තමයි මෙතන නිවන කියලා කියන්නේ. එතකොට යම් අවස්ථාවක මමය, මාගේය කියන අර කියාපු දැඩි ග්‍රහණය ඉවත් කළානම්, ඒ එක්කම ඒ වගකීමත් ඉවත් කළා වෙනවා. කර්මයක් කිරීම කියලා කියන්නේ යම්කිසි වගකීමක් භාරගැනීමක්. ඒකට තමයි උපාදනය කියලා කියන්නේ, අල්ලාගැනීම. උපාදනය නිසා කරන කර්මයේ වගකීමත් තමන්ටම එනවා. ඒක නිසා තමයි එතන කර්මයත් එක්කම විපාකය බැඳිලා තියෙනවා කියලා කියන්නේ. ඒක පැසෙනවා යම් අවස්ථාවක. සමහරවිට කල්ප ගණන්

යනවා ඒක පැසෙන්න. ඒතාක් අර සත්ත්වයා නිරයේ දුක් විඳින්නා වගේ වින්දන රාශියකට ගොදුරු වෙනවා.

මන්න ඔය සංසාර තත්ත්වය තේරුම් අරන් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අපට පෙන්නුවේ මේ සංසාරයෙන් මිඳෙන ආකාරය. මේ සංසාරය මනාපුදුම විදියේ අන්තෝජටා, බහිජටා කියන්නා වගේ ඇතුළතත් ගැට, පිටතත් ගැට. මේ ගැට ගොඩක්. මේකෙන් මිඳෙන ආකාරයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවා. ශීලයේ පිහිටලා, සමාධිය වඩලා, ප්‍රඥව දියුණු කරගැනීමෙන් මේකෙ යථා තත්ත්වය යථාභූත වශයෙන් දකින්න ඕනෙ. මෙතන තියෙන්නෙ තනිකර දුක් ගොඩක් පමණයි. ඇත්ත වශයෙන්ම මෙතන ආත්මයක් කියලා ගන්න දෙයක් නෑ. ආත්මයක් කියලා වෙන්කරගන්න දෙයක් නෑ. මෙතන හේතු ප්‍රත්‍යය රාශියක් විතරයි. යම්කිසි ක්‍රියාවලියක් තියෙනවා. ඒකේ ප්‍රතිඵල ඊළඟට තියෙනවා ඒකත් අනුව.

ඒ තත්ත්වය දකලා හිත උපේක්ෂාවට ගැනීමෙන් තමයි මේ විමුක්තිය ලබාගැනීමට පුළුවන් වන්නේ. එතකොට ඒකේ රහසයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ තිබෙන්නේ සමයක් දෘෂ්ටිය වශයෙන්. සාමාන්‍ය මට්ටමින් ගත්තොත් අර දස වස්තූක සමයක් දෘෂ්ටිය කියලා කියන ඒ කුසලයට, අකුසලේ පැත්තෙන් ඉවත්වෙලා පවි පැත්තට හිත යන්න නොදී කුසලයෙහි හිත රඳවාගැනීමෙන් දුගතියට යන දෙර වහනවා. ඊළඟට සුගති තත්ත්වය තුළ යම්කිසි සැතපිල්ලක්, සහනයක් තමන්ට ලැබෙණවා ධර්මයට හිත යොදන්න. ඔය විදියට එතනිනුත් නවතින්නෙ නැතුව බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ, අර ගැඹුරින්ම වදළ දුක්බ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග කියලා කියන යථා තත්ත්වය පිළිබිඹු කරන චතුරාර්ය සත්‍යයන් දකිනවා. දුක පිළිබඳ යම් ක්‍රියාවලියක් දුකින් කෙළවර වෙනවා කියලා නොදැනීමම තමයි එතන අවිද්‍යාව කියලා කියන්නෙ. අවිද්‍යාව කියලා කියන්නේ චතුරාර්ය සත්‍යය නොදැනීම කියලා අපි තෝරනවා. ඒකෙ අදහස මොකක්ද යම් නොදැනීමක් නිසා දුක් රැස්කරගන්නවානම් ඒක තමයි අවිද්‍යාව.

එතකොට දැනීම පහළ වුණ අවස්ථාවේ අර දුක් ඇතිකරන ක්‍රියාදමය එතනින්ම ඉවර වෙනවා. ඒකයි, ඒ ක්‍රියාදමයක ආරම්භය තමයි සංස්කාර නමින් හඳුන්වන්නෙ. අවිද්‍යාව නිසා ආත්ම කියන සංඥව ගත්තු ක්‍රියාවලියක් ක්‍රියාදමයක් ආරම්භ වෙනවා. එතන ඉඳලා තමයි අන්තිමට ඒක කෙළවර උපාදන ස්කන්ධය කියලා

පංචුපාදනස්කන්ධය නමින් හඳුන්වන එකතු කරගත්තු රූප ගොඩක්, එකතු කරගත්තු වේදනා ගොඩක්, සංඥා ගොඩක්, සංස්කාර ගොඩක්, විඤ්ඤාණ ගොඩක් කියලා අපි මේ පංචුපාදනස්කන්ධයක් කියලා කියන සත්ත්වයෙක් හැටියට සලකන මේ ගොඩවල් පහක් ඇතිවෙනවා. ඒක දුකක් බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා. ඒවා එකතු වීම දුකක්. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේක ලිහලා දැන හැටි. ලිහලා දැන් නේ යථා තත්ත්වය දැකීමෙන්. නොදැකීමෙන්, නොදැනීම නිසා මේවා ගොඩ ගසාගන්නවානම් අල්ලාගන්නවානම්, ඒවා දැනීම නිසා අනභරීමටයි වෙන්නේ. අනභරුණු තැන, දැන් යම්කිසි වගකීමකින්, වගකීමත් එක්කමනම් ඒකේ ප්‍රතිඵලය විපාකය, ඒ වගකීම අනභරිය අවස්ථාවේදී එයින් නිදහස් වෙනවා. ඒ විදියේ දෙයක් මෙතන තිබෙන්නේ.

එතකොට අවසාන වශයෙන් මේ පංචුපාදනස්කන්ධය මමය, මාගේය කියලා ගන්නේ නැතුව මේ හැම එකක්ම හේතු ප්‍රත්‍යය නිසා බව තේරුම් ගත යුතුයි. එක භික්ෂූන්වහන්සේ නමක් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඇහුවා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මොකක්ද මේ රූපයට හේතුව? ප්‍රත්‍යය. රූපය ඇතිවෙන්න හේතුව. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා ධාතු හතරයි මේකට හේතුව. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු හතරෙනුයි මේ රූපය ඇතිවෙලා තියෙන්නේ. ඔන්න සරල උත්තරය. අනභවා මේ වේදනාවට හේතුව මොකක්ද? හේතුව, ප්‍රත්‍යය. වේදනාවට හේතුව ස්පර්ශයයි. සංඥාවට හේතුව මොකක්ද? සංඥාවට හේතුවත් ස්පර්ශයයි. සංස්කාර වලට හේතුව මොකක්ද? සංස්කාර වලටත් හේතුව ස්පර්ශයයි. විඤ්ඤාණයට හේතුව මොකක්ද? ඒක ටිකක් ගැඹුරු දෙයක්. විඤ්ඤාණයට හේතුවනම් නාමරූපයයි. ඒක ඔය යෝගාවචර පින්වතුන් සමහරවිට අහලා ඇති බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ ලෝකයා ග්‍රාහ්‍ය, ග්‍රාහක සම්බන්ධය කියලා කියන්නා වගේ ආත්මයක් සහ ආත්මයට අයිති දෙයක්, අල්ලගන්න කෙනෙක් සහ අල්ලගන්න දෙයක් තියෙනවා කියන ඒ ප්‍රඥප්තිය තුළයි ඉන්නේ. අන්න එතකොට මේ විඤ්ඤාණයට ගොදුරුවෙන දේ තමයි මේ නාමරූපය කියලා කියන්නේ. නාමයත් රූපයත්. එතකොට රූපය කියන එක හැදිලා තියෙන්නේ අර ධාතු හතරෙන්. නාමය කියන්නේ වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර කියන ඒ ධර්ම පහයි. ඔය විදියට ගත්තහම අපි, මෙතන මේ විදියට එක්තරා ද්වයතාවයක්, දෙකක් තුළ යන හටනක්. දෙකක් කරගෙන ඇතිකරගත්තු මහාපටලැවිල්ලක් මෙතන තියෙන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකෙ යථා තත්ත්වය පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා. මේ විඤ්ඤාණයට හේතුව මේ නාමරූපයයි. එතකොට මේ අවබෝධය තුළින් අන්තිමට මේ හැම එකක්ම - වේදනාවක් ඇතිවුණා ඒකට හේතුව අභවලා නෙවෙයි ස්පර්ශයයි. සංඥාවට ස්පර්ශයයි, සංස්කාර වලට ස්පර්ශයයි හේතුව. ඒක මෙහෙ ඇතුළෙම දැක්කා. අන්ත යෝනිසෝමනසිකාරය. අයෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන්නේ අනිත් එක්කෙනා පිළිබඳව, අනිත් පැත්තෙනුයි ඒක බලන්නෙ. අර මුවාට වතුර පෙනුනා වගේ. මෙතෙතදී පෙනෙනවා මේක ඔක්කොම ඇතුළෙමයි තියෙන්නේ. රූපය මේ ධාතු හතර නිසා අන්ත ඒ විදියේ ආකල්පයක්, ඒ විදියේ අවබෝධයක් තුළින් තමයි යම්කිසි අවස්ථාවක මේ පංචුපාදනස්කන්ධය පිළිබඳ ගැටළුව තමන්ටත් විසඳගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඒකට මාර්ගයයි භාවනා මාර්ගය. මනසිකාරය - යෝනිසෝමනසිකාරය. දැන් එතකොට මේ පින්වතුනුත් ඔය ශීලය සමාදන් වීම තුළින් කය, වචනය හික්මවාගෙන යම්කිසි නිස්කලංක පරිසරයක් ඇතිකරගන්නා සිත සමාධිමත් කරගන්න.

ඒ පරිසරය තුළ සිත ඒකාග්‍ර කරගත්තොත්, ඒ විසිරෙන ස්වභාව ඉවත් කරලා නිවරණයන්ගෙන් හිත ඉවත් කරලා, මැත් කරලා සිතේ ශක්තිය උරගා බලලා සම්පූර්ණයෙන්ම එක අරමුණක සිත රඳවාගන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇතිකරගත්තොත් ඒ ශක්තිය උපකාර කරගෙන තමයි මේ බාහිරව තිබෙන දෙයක් නොවෙයි තමන්ගේ පංචුපාදනස්කන්ධය තුළම තිබෙන ක්‍රියාවලිය - රූපය, වේදනාව, සංඥාව, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ ස්කන්ධ පහේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. මේ රූපය කියලා කියන්නේ මමය, මාගේය කියලා මේ සරසගෙන හිටියත් ධාතු හතර විතරයි මෙතන තියෙන්නේ. වේදනාව කියලා කියන්නේ අනිත් අයට සම්බන්ධ බාහිර ඒවා කෙසේ වෙතත් මේක ස්පර්ශය තුළයි, ස්පර්ශයෙනුයි ඇතිවන්නේ. ස්පර්ශයයි වේදනාවට ඉතාමත්ම සමීප ප්‍රත්‍යය, හේතුව. සංඥාවටත් එහෙමයි ස්පර්ශයයි. ඔන්න ඔය විදියට නුවණින් ඒක දකින්න පුළුවන් අවස්ථාවේදී තමයි අර කියාපු මාර්ගඵල අවබෝධය තුළින් යම් අවස්ථාවක මේ සංසාර දුකින් මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. මේ හැම එකක්ම තුළින්ම අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ සංසාර දුකින් නිදහස්වීමයි. සසර ගැන කළකිරීම නැති කෙනාට නිවනක් බලාපොරොත්තු වෙන්න බෑ. සංසාරයත් තියාගෙන නිවනත් ලබාගන්න බෑ. සංසාරය ගැන කළකිරීම් ඇතිවෙන්න උපකාර වෙනවා කර්මය ගැන

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

- විශේෂයෙන්ම ඔය පාපකර්මවල විපාක දෙන ආකාරය ගැන හිතනකොට කෙනෙකුට සංසාර භය ඇතිවෙනවා. ඒක තමයි ඒකට සංවේග වස්තු කියලා කියන්නේ. මනුෂ්‍ය ලෝකයේ පෙනෙන සසර දුක ගැන හිතලා සීමාවකට පත්වෙන්නේ නැතුව අන්න අර කියාපු බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ආශ්‍රයෙන් තවත් තැන් තියෙනවා මේ කර්මය විපාක පැසෙන කියලා තේරුම් අරගෙන, එබඳු තැන්වලට ගියොත් කොයි විදියේ තත්ත්වයක් අපිට ඇතිවෙයිද කියලා භය ඇතිකරගෙන තමයි මේ භයානක සංසාරයෙන් මිදෙන්න ඕන.

එතකොට මේ අද දවසේ රැක්ක ප්‍රතිපත්තිය තුළින්, රැක්ක ශීලය තුළින්, කළ භාවනාව තුළින් මේ ධර්මශ්‍රවණය තුළින් මේ පින්වතුන්ට යම් ශක්තියක්, යම් සංවේගයක් ඇතිවුණානම් මේ සංසාර දුක කෙළවර කරලා උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙන්න - ඒකට උපකාර වෙන ශ්‍රද්ධා, විරියය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ, කියන ඉන්ද්‍රියයන් දියුණු කරගෙන යම්කිසි අවස්ථාවක ඒවා උපනිශ්‍රය කරගෙන මේ පින්වතුන්ට මේ ජීවිතයේදීම කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රයත් පිහිට කරගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී අරහත් කියන මාර්ග එල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට ශක්තිය, බලය ලැබේවා! ඒ වගේම මේ ධර්මදේශනාව ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ අපගේ නෑ හිතවතුනුත් ඇතුළු යම්තාක් සත්ත්වයන් මේ පින් අනුමෝදන් වෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒ හැම කෙනෙක්ම මේ පින් අනුමෝදන් වී ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනීවායි ප්‍රාර්ථනා කරමින් මේ ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

109 වන වේදිකාව

109 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 124)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

යස්සඡතො කාමකණටකො
අකෙකාසො ච වධො ච ඛන්ධනං ච
පබ්බතො වීය සො ධීතො අනෙජො
සුබ්බකෙබ්බසු න වෙදති ස භික්ඛු’ති

– යසෝජ සුත්‍රය, උදන පාළි, බු.නි.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නව අරහාදී බුදුගුණ අතරින් පුරිසදම්ම සාරථී ගුණයක් ඉතාමත්ම ගැඹුරු ගුණයක්. අශ්ව රථයක් ඵලවන දක්ෂ රථාචාර්යයෙක් අශ්වයින් යහමගට, හරි මගට යොමුකරන්නා වගේ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේත් තමන්වහන්සේගේ මහාප්‍රඥවත්, මහාකරුණාවත් උපකාර කරගෙන දමනය කළහැකි පුද්ගලයින් දමනය කිරීමේ රථාචාර්යයෙකු වගේ ඒ සියලුම සත්කයින් යහමගට ගන්නා, දූන් අපි මාතෘකා කරගත්තු මේ උදන ගාථාවට නිදන වශයෙන් තිබෙන කථා ප්‍රවෘත්තියත් ඒකට හොඳ නිදර්ශනයක්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක යසෝජ කියන තෙරුන්වහන්සේ ප්‍රධාන පන්සිය නමක් සංඝයාවහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දැකීමට ජේතවනාරාමයට වැඩම කළා. වැඩමකරලා ඒ ආගන්තුක භික්ෂූන් වශයෙන් ආවාසික භික්ෂූන් සමග සෙනසුන් පනවාගැනීම, පාත්‍රා සිවුරු තැබීම ආදිය පිළිබඳව පිළිසඳර කථා ආදිය සම්බන්ධයෙන් කථාවේ යෙදෙන අතරේ මහාභඩ්ධ්, මහාභයියෙන් කැගහන ශබ්දයක් ඇති කළා. ගාල ගෝට්ටියක් වගේ ශබ්ද ඇති කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේට මේක ඇහිලා ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා ‘කවුද ආනන්ද අර මාලු මරන තැනක මාලුවෝ කොල්ල කන කෙවුලෝ වගේ, මාලුකාරයෝ වගේ මේ කැගහන්නේ?’ එතකොට ආනන්ද භාමුදුරුවෝ කියනවා ‘ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ යසෝජ තෙරුන්වහන්සේ ප්‍රමුඛ පන්සියක් පිරිස ඇවිල්ලා මේ විදියට මේ සෙනසුන් සකස් කිරීමේදීය මේ සද්දය

පැන නැගෙන්නේ' එතකොට 'එහෙනම් ආනන්ද ගිහිල්ලා ඒ නමලාට එන්න කියන්න ශාස්තෘන්වහන්සේ එන්න කිව්වා කියලා' ඔන්න ඉතින් ආනන්ද භාමුදුරුවෝ ගිහිල්ලා අර පිරිසට කිව්වා 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එන්න කියනවා' කියලා.

යසෝජ තෙරුන් ඇතුළු ඒ පන්සිය නමක් ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඳලා එකත්පසින් ඉඳගත්තාට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'මොකද මහණෙනි මේ මහාහසියෙන් කැගහන්නේ? කැ ගොස්සන් ගහන්නේ මාලුකාරයින් වගේ?' කියලා ඇහුවහම ඔන්න කියනවා යසෝජ භාමුදුරුවෝ 'ස්වාමීනි අපි මේ ඇතින් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දකින්න ඇවිල්ලා මේ විදියට මේ සෙනසුන් සුදුනම් කිරීමේදී මෙහෙම ගැටීමක් ඇතිවුණා' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'ඔය නමලා යනවා. මා එක්ක වාසය කරන්න එපා. පිටත් වෙලා යන්න' කියලා එලෝ ගත්තා, 'මම නුඹලා එළවනවා, තෙරපනවා' කියලා. ඉතින් මේ යසෝජ තෙරුන්වහන්සේ ප්‍රමුඛ පන්සිය නමක් බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඳලා පැදකුණු කරලා පාත්‍ර සිවුරු අරගෙන පිටත් වෙලා ගියා. ක්‍රමක්‍රමයෙන් වාරිකාවේ වඩින අතරේ වජ්ජී රටට වැඩමකරලා ඒ වෙනකොට වස් කාලය ළඟයි, වගේගුමුදු කියන ගඟ තෙර කොළ කුටි, කොළ සෙවිලි කළ කුටි සාදගෙන වස් විසීමට සුදුනම් වුණා. සුදුනම් වුණු අවස්ථාවේ යසෝජ තෙරුන්වහන්සේ තමන්ගේ පිරිසට අමතලා මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා 'ඇවැත්නි, අපගේ හිතවැඩ කැමතිවූ, අප කෙරෙහි අනුකම්පාව ඇතිවූ ඒ සානුකම්පී භාග්‍යවතුන්වහන්සේ විසින් අපේ හිතවැඩ සලකාම අපව තෙරපුවා. දැන් ඉතින් යම් ආකාරයකින් වාසය කිරීමෙන් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සතුටු වෙනවානම් ඒ ආකාරයෙන් අපි මේ වස් තුන් මාසය ගතකරමු' කියලා. අර සංඝයාවහන්සේලාත් බොහොම හොඳයි කියලා ඒක පිළිගත්තා. ඔන්න ඉතින් අප්‍රමාදීව දැඩිව චීර්යය කරලා අර පන්සිය නමක් ඒ කාලය තුළ, වස් තුන් මාසය අවසාන වෙනකොට අභිඥලාභී මහරහතන්වහන්සේලා බවට පත්වුණා.

මේ වස් කාලයෙන් පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුපිලිවෙලින් වාරිකාවේ වැඩමකරලා, වජ්ජී රටට, එහෙම නැත්නම් විශාලා මහනුවර - ඒ වජ්ජී ප්‍රදේශයේමයි, විසාලා මහනුවර මහාවනයේ කුටාගාර ශාලාවක - බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ වජ්ජී රටට වැඩියහම වාසය කරන තැන - වැඩම කළා.

වැඩමකරලා ඒ සඟ පිරිසත් එක්ක තමන්වහන්සේගේ සිතින් අර වග්ගමුද තීරයේ හිඤ්ඤන්වහන්සේලාගේ සිත් විමසලා බැලුවා. දුටුවා රහත් වෙච්ච බව අභිඥලාභීව. එතකොට ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට කියනවා 'ආනන්ද අර වග්ගමුද තීරයේ හිඤ්ඤන්වහන්සේලා ඉන්න දිසාවෙන් ආලෝකයක් එනවා වගේ. මට ඒ පැත්ත හිතන්නත් බොහොම ප්‍රියයි. කිසි පිළිකුලක් නෑ. දූතයෙක් අරින්න ඒ සංඝයාවහන්සේලාට, ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔබවහන්සේලා දකින්න කැමතියි කියලා ඒ අයට එන්න කියන්න' ඔන්න ඉතින් ආනන්ද භාමුදුරුවෝ අභිඥලාභී එක්තරා සංඝයාවහන්සේ කෙනෙකුට පැවරුවා දූතයෙක් හැටියට ගිහිල්ලා මේ පණිවිඩය භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වෙනුවෙන් අර වග්ගමුද තීරයේ හිඤ්ඤන්ට කියන්න කියලා. එතකොට අර හිඤ්ඤන්වහන්සේත් දන් වගේ ඔය අලුත් ක්‍රම නැතත් පැරණි වචනයෙන් කියනවානම් මේ අලුත් ක්‍රම ඔක්කොම පරාද වෙන විදියට දික් කළ අතක් වක් කළ සැණින් මහාවනයේ කුටාගාර ශාලාවෙන් අතුරුදහන් වෙලා, අර වග්ගමුද තීරයේ හිඤ්ඤන්වහන්සේලා ඉදිරියේ සාද්ධියෙන් වැඩමකරලා එතන පෙනී හිටියා. පෙනී හිටලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ඒ පණිවිඩය ඒ වග්ගමුද තීරයේ හිඤ්ඤන්වහන්සේලාට කිව්වහම ඒ ස්වාමීන්වහන්සේලාත් සෙනසුන් සකස් කරලා තියලා ඒත් අර විදියටම දික් කළ අතක් වක් කළ සැණින් එතනින් අතුරුදහන් වෙලා, මහාවනයේ කුටාගාර ශාලාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරියට පැමිණියා.

ඒ එන වෙලාව එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ සමාධියෙන් වැඩ ඉන්නවා. ආනෙඤ්ජ සමාධි කියලා කියන්නෙ ඒකට - නොසෙල්වෙන සමාධියක්. මොකක්ද කියලා කෙලින් කියලා නෑ. යම්කිසි ආනෙඤ්ජ සමාධිය නමින් හැඳින්වෙන නොසෙල්වෙන අන්දමේ සමාධියක බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ ඉන්නවා. අර සංඝයාවහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සිත පිළිබඳව සොයලා බලලා තේරුම් ගත්තා මේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මෙන්න මේ සමාධියෙන් ඉන්නෙ, අපිත් ඒ සමාධියෙන් ඉන්න ඕන කියලා ඒ පන්සිය නමක් එතනම ඉඳලා භාවනාවට වැටුනා, සමාධියට වැටුනා. ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට මේක ප්‍රභේලිකාවක්. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේමයි ආරාධනා කළේ මේ සංඝයාවහන්සේලාට එන්න කියලා. කෝ ආවට මොකද අර වෙනද වගේ - බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙනද සංඝයාවහන්සේලා පැමිණියහම කොහොමද, දුරබැහැර ඉඳලා වැඩියානම් කොහොමද හොඳට පිණිවිසානය ලැබුණාද, කරදර නැතුව

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පැමිණියාද කියලා පිලිසඳර කථාවක් කරන ස්වභාවය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ තිබුණා. නමුත් මේ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේම ආරාධනා කරලා මෙන්න සමාධියෙන් වැඩ ඉන්නවා. මේ වෙනකොට හැන්දෑ කාලය. දැන් ඔන්න රාත්‍රී පළමුවෙනි යාමයත් ඉක්මනතුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ එක පැත්තක සමාධියෙන් වැඩ ඉන්නවා, අර පන්සිය නමත් මෙහෙම ඉඳගෙන ඉන්නවා. ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට මේක ප්‍රභේලිකාවක්. ඉතින් ඔන්න පළමුවෙනි යාමය ඉකුත් වෙනවත් එක්ක ආනන්ද භාමුදුරුවෝ නැගිටලා සිවුරු එකස් කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට පහත්වෙලා වැඳලා කියනවා 'ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඒ වග්ගමුදු තීරයේ හිඤ්ඤත්වහන්සේලා මේ වැඩලා ඉන්නවා. ආගන්තුක හිඤ්ඤත්වහන්සේලා එක්ක භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිලිසඳර කතා කරන සේක්වා!

ඔහොම දැන් ඊ පළමුවෙනි යාමයත් ඉක්මිලා ගිහිල්ලා. බොහොම වෙලාවක් මේ අය මෙනන ඉඳගෙන ඉන්නවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ නිහඬයි. ඔන්න ඊ ළඟට මැදුම් යාම, මධ්‍යම යාමයත් ගෙවිලා ගියා අර විදියටම මේ බුදුරජාණන් වහන්සේත්, අර පිරිසත් ඉඳගෙන ඉන්නවා. ආනන්ද භාමුදුරුවෝ ආයෙත් නැගිටලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට කීට්ටු වෙලා කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, දැන් මධ්‍යම යාමයත් ඉක්මිලා. මේ ආගන්තුක හිඤ්ඤත්වහන්සේලා බොහොම වෙලාවක් බලාගෙන ඉන්නවා ඉඳගෙන. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිලිසඳර කතා කරන සේක්වා! බුදුරජාණන් වහන්සේ නිහඬයි. ඔන්න ඊ ළඟට අන්තිම යාමය. අළුයම් යාමය ආවා. අරුණ නැගෙන වෙලාවට. ඒ වෙලාවෙන් ඔන්න ආනන්ද භාමුදුරුවෝ ආයෙමත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා අර විදියට කියනවා 'දැන් රාත්‍රිය ඉක්මවිලා ගිහිල්ලා. ඔන්න ඉර උදවත් - අරුණත් නැගලා. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ හුඟක් වෙලා වැඩ ඉන්න ආගන්තුක හිඤ්ඤත්වහන්සේලා සමග පිලිසඳර කතා කරන සේක්වා! කියලා. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ සමාධියෙන් නැගිටලා කියනවා 'ආනන්ද, ආනන්දට හරියට කාරණය තේරුණානම් ඔව්චරවත් කතා කරන්නෙ නෑ. මමත් මේ පන්සිය පිරිසත් මෙව්වර වෙලා හිටියෙ, ආනෙඤ්ජ - අර නොසෙල්වෙන අන්දමේ සමාධියක'. එහෙම කියලා ඔන්න ඊ ළඟට ප්‍රකාශ කළ උදන ගාථාව තමා අපි අද මාතෘකාව හැටියට තැබුවේ.

යසසජ්ජො කාමකණටකො

අකෙකාසො ච වධො ච බන්ධනං ච
පබ්බතො විය සො ධීතො අනෙජො
සුඛදුකෙඛසු න වෙදති ස හික්ඛු

යම් කෙනෙකුන් විසින් - යම් හික්ඛුවක් විසින් කාමය නැමති කටුවත්, ආක්‍රෝෂ කියන බැනීමත්, වද බන්ධන ආදියත් ජයගෙන තිබෙනවාද, ඒ හික්ඛුව පර්වතයක් මෙන් නොසැලී සිටී. සැප දුක් දෙකෙහි ඒ හික්ඛුව කම්පා නොවෙයි. ඕකයි ඒ ගාථාවේ අදහස.

දැන් මේ කථාන්දරය තුළින් අපි මේකෙ ඇතුළත බලමු. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහාකරුණා ගුණයත්, මහාප්‍රඥාවත් උපකාර කරගෙන කරපු මහාආශ්චර්යවත් වටිනා, උපාය මාර්ගයක් මෙන් නියෙන්නෙ. අර නොහික්මීව්ව සංඝයාවහන්සේලා හික්මවීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහාකරුණාවෙනුයි එහෙම තෙරපුවේ. ඉතින් එතන ඉඳලා වටිනා ආදර්ශයක් අර යසෝජ තෙරුන්ගෙන් සමාජයට ලැබෙනවා. දැන් ඒ විදියේ තෙරපීමක් වුණහමනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි වෛරය ඇතිකරගෙන, අනේ! මෙව්වර දුර ඉඳලා ඇවිල්ලත් අපට එක වචනයක්වත් කතා කළේ නෑ කියලා තරහා වෙලයි යන්නෙ දැන් කාලෙ. අව්වර දුර ආවාට මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේ ගෝලයෝ ටික තෙරපුවා. එපමණක් නෙවෙයි, ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා තමන්වහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවකයන්වහන්සේලාගේ පන්සිය නමක් පිරිස පවා ඔය විදියටම කෙවුල් වාදයෙන් එලවපු අවස්ථා ගැන. කෙවුලන් වගේ, මාලුකාරයන් වගේ කෑගහනවා කියලා. එලෙව්ව අවස්ථාවල් තියෙනවා. මහා කරුණාව ගැන කිව්වට මොකද එතරම් විනය ගරුකව මහපුදුම විදියට ඒ අවස්ථානුකූලව දැඩි විනයක් තුළ සංඝයාවහන්සේලාව හික්මවූ බව ජේනවා.

ඊළඟට මේ කතාවේ තියෙන වටිනාම කාරණය තමයි අර යසෝජ තෙරුන්වහන්සේගේ ප්‍රතිචාරය. මේ මහාකාරුණිකයන්වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්, අපට ආදර්ශයක් දෙන්නයි, අපට පාවචක් උගන්වන්නයි අපව තෙරපුවේ කියලා ඒකම කර්මස්ථානයක් කරගන්නා. ඒකම කර්මස්ථානයක් කරගෙන අර තමන්ගේ පිරිසටත් හාරසිය අනූනවයක් වුණ අනිත් සංඝයාවහන්සේලාටත් ඒ කාරණය මතක් කරලා දුන්නා. ඒ හැම දෙනාම ඒකමතිකව දැඩිව උත්සාහ කරලයි බුදුරජාණන් වහන්සේ යම් ආකාරයකින් සතුටු වෙනවානම්, ඒ ආකාරයේ තත්ත්වයක් ලබාගෙන අන්තිමට බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න වැඩම කළේ. ඒ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ ආරාධනා කළ ආකාරයත් කල්පනා කරලා බලනකොට ආලෝකයක් එනවා කියලා තමන්වහන්සේම ආරාධනා කළා. එතකොට ආරාධිත අමුත්තන් වෙනුවෙන් සාමාන්‍යයෙන් සිරිත තියෙන්නේ එන්න කියලා, බොහොම හොඳයි ආව එක කියලා එහෙම පිලිසඳර කතා කිරීම. නමුත් මෙතන වෙන මොකක්ද එකක් තියෙන්නේ. අපට, ලෝකයාට තේරුම්ගන්න බැරි දෙයක්.

දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා තමන්ගේ හිතවතෙක් ආහාරගන්න වෙලාවට ආවොත්, ඔන්න ඔය පුටුව ඇදගෙන මේසෙට ළංවෙන්න කියලා පිගානකුත් තියලා කන්න ආරාධනා කරනවා, කෑමට ආරාධනා කරනවා. ඒ වගේම මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ තියෙන වටිනාම රසවත් ආහාරය - අපිට එතන නොකිව්වත් අපිට හිතාගන්න පුළුවන් - අරහත්ඵල සමාධිය වෙන්න පුළුවන්, සාමාන්‍යයෙන් කියන්නේ නොසෙල්වෙන සමාධිය කියලා. ආනෙඤ්ජ සමාධිය කියලා පොදුවේ කියනකොට චතුර්ථ ධ්‍යාන, ධ්‍යාන අවස්ථාවයි සඳහන් වෙන්නේ. නමුත් ඒ කොයි ධ්‍යානයක් තුළින්ද ඵල සමාපත්තියට සම්වදින්න පුළුවන්. ඉතින් මෙතන හිතාගන්න පුළුවන් සමහරවිට අරහත්ඵල සමාධියේ සිටියා කියලා, කෙසේ හෝ වේවා බුදුරජාණන් වහන්සේ යම් සමාධියක සිටිනවානම් අන්න අර හික්කුන්වහන්සේලාත් ඒකටම සම්වදිලා හිටියා. එතකොට එතනින් අපට පෙන්නුම් කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අය පිළිගත්තේ පිලිසඳර කතාවෙන් නෙවෙයි නිභ්ඤියාවෙන්. නිභ්ඤියාවෙන් අමුත්තන් පිළිගැනීමේ මහාඋත්තරීතර ආදර්ශයක් ඒ කතාව තුළින් අපට ලැබෙණවා. ලෝකයාට හිතාගන්නත් බැරි විදියේ පුදුම දෙයක්. එතකොට තමන් වළඳන රසවත් නිර්වාණ ආහාරය, රසවත්ම ඒ නිවන් සුවය, ඒ ආධ්‍යාත්ම ශාන්තිය තුළින් සංග්‍රහ කළා බුදුරජාණන් වහන්සේ අර අමුත්තන්ට. ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට මේක තේරුම්ගන්න බෑ. ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගේ නියමිත කාර්ය භාරයනෙ අමුත්තන් හඳුන්වා දීම. ඉතින් බලාගෙන හිටියා මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිලිසඳර කතා කරනකන්. නමුත් ඔන්න ඕකයි තත්ඛය. ඉතින් ඒ එක පැත්තක්.

ඊළඟට අපි තව දුරටත් කල්පනා කරලා බලනවානම් අර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පුරිසදම්ම සාරථී ගුණයත් එක්කම යන විශාල පිරිසක් පවා නිභ්ඤියාව තුළ හික්මවීමේ ශක්තිය. ඒකට බොහොම නිදර්ශන ධර්මකථාන්දර තුළින් ලැබෙණවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ

නිහැඬියාව ප්‍රිය කළ බව හෙලිවෙන ඉතාම වටිනා ගාථා කීපයක් සඳහන් වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය දේශනා කරලා සතියකින් පමණ හිමාලයේ ඉඳලා වැඩිය නාලක තාපසයාට ඒ මුණ ප්‍රතිපදාව දක්වා වදාළ ගාථා අතර සඳහන් වෙනවා ඉතාම ලස්සන ගාථා කීපයක් නිහැඬියාව පිළිබඳව. උපමා වශයෙන් කියනවා දැන් ඔය කුඩා ගංගා ඇළ දෙළ පාරවල් ගලාගෙන යන්නේ ශබ්ද නගමින්. කුඩා දිය කඩිති ආදියේ ශබ්ද තියෙනවා. ඔය වෙල් යායවල් අසළ තියෙන දිය කඩිතිවල ඔය මොකක් නමුත් සද්දයක් තියෙනවා. නමුත් මහාසමුද්‍රයේ ඇත කිසි සද්දයක් නෑ. ඔය කාරණය ඒ ගාථාවල සඳහන් වෙනවා.

සණන්තා යනති කුසෙසාබහා - තුණහී යාති මහොදයී

‘කඩිති ගලති හඬ කර කර - නිහඬව යේ මහසමුද්‍ර’ අන්න ඒ විදියට ඒ ලස්සන ගාථාවකින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. අර දිය කඩිති, පොඩි පොඩි දිය පාරවල් සද්ද කර කර යනවා. නමුත් මහාසමුද්‍රය, ගැඹුරු මහාසමුද්‍රය නිහඬව ගලනවා. ඒ කාරණයේ ඊළඟට කියන ගාථාව ඊටත් වඩා ලස්සනට කියනවා.

යදුනකං තං සණති යං - පුරං සන්තමෙවතං
අඩස්කුමභුපමො බාලො - රහදෙ පුරොව පණ්ඩිතො

යම් තැනක අඩුවක් තියෙනවානම් එතන ශබ්දයක්. යමක් පිරිලානම් ඒක ශාන්තමයි. ඒක නිහඬයි. ඊළඟට අඩස්කුමභුපමො බාලො - බාලයා, මෝඩයා අඩක් පිරවූ කළයක් වගේ. රහදෙ පුරොව පණ්ඩිතො - පිරුණු නිසල විලක් වගෙයි පණ්ඩිතයා. මේ අදහසම තමයි අපේ මේ සිංහල වහරට ඇවිල්ලා තියෙන පිරුළ කවුරුත් දන්නවා පිරුණු කළේ දිය නොසැලේ. පිරුණු කළේ දිය නොසැලේ උපමාවමයි මෙතන තියෙන්නේ. ඉතින් අන්න එතනිනුත් අර නිහඬතාවයේ අගය බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ නාලක තාපසයාට පෙන්නවා. ඔය ජාතක කථා ආදිය කියවපු පින්වතුන් දන්නවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම සභාවට වඩිනකොට ඉස්සෙල්ලම අහන ප්‍රශ්නය තමයි - ධර්ම සභාව කියලා කියනකොට සභාවකට බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩින්න කලින් සංඝයා පිරිස රැස්වෙලානෙ ඉන්නෙ. රැස්වෙලා නිකන් ඉන්නවාම නෙවෙයිනෙ. දැන් මේ පිරිසක් රැස්වුණහම මොන මොන විදියේ කථාවල් වෙනවාද කියලා මේ පිරිසනෙ දන්නෙ. සාමාන්‍ය ලෝකයේ. මෙතන කෙසේ වෙතත්. අර ධර්ම සභාවෙන් අර විදියේ යම් යම් කථාවල්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඇතිවෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉස්සෙල්ලම අහන ප්‍රශ්නය මොකක්ද, 'මහණෙනි, මා එන්නට පළමු කිනම් කථාවකින් සිටියහුද?' ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා දෙතිස් තිරස්වන කථානම්මු කථා තිස් දෙකක්. ඔය පින්වතුන් සමහරවිට අහලත් ඇති. ඒවා දන්නේ නැතත් ඒවා කරනවත් ඇති. දෙතිස් කතාවල් කියලා කියන්නේ තිරිසනුත් කතා කරනවා නෙවෙයි. තිරිසන් වචනය යොදලා තියෙන්නේ පහත් කියන එක. ඒ කියන්නේ ගිහිගෙයින් නික්ම පැවිදිවූ සංඝයාවහන්සේලාට, යෝගාවචර පින්වතුන්ට එහෙම එව්වර ගැලපෙන්නේ නැති කථා කියන එකයි. ඕපාදුපාදී. ඒ විදියේ දෙතිස් කතාවකින් යෙදිලා හිටියොත් ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පිරිසට අවවාද කරනවා කියලා බොහෝ අවස්ථාවල මෙන්ම මේ විදියට ප්‍රකාශයක් තියෙනවා.

'සනතිපාතිනං වො භික්ඛවෙ දවයං කරණියං. ධම්මිවා කථා අරියොවා තුණ්හිභාවො'

මහණෙනි එක් රැස්වූ නුඹලා විසින් දෙකක් කළ යුතුයි. දෙකෙන් එකක් කියන එකයි අදහස. කරතොත් දැහැමි කථා. නැතහොත් උතුම් නිහැඬියාව. ඔය දෙකෙන් එකක් කරන්න. ඉතින් එයින් පෙන්නුම් කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ නිහැඬියාවට දුන් තැන. කරතොත් දැහැමි කතාව. නැතිනම් උතුම් ආර්යවූ නිහඬිතාව. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ නිහැඬියාව පිළිබඳ ගරුකිරීමත්, ශ්‍රාවකයන්වහන්සේලා අර විදියට නිහඬිභාවය තුළ හික්මීමත් හෙලිවෙන ඉතාමත්ම වටිනා කථාන්දරයක් තමයි - මේ ධර්ම සාහිත්‍යයේ තිබෙන වටිනාම දේශනාවක් සාමඤ්ඤඵල සුත්‍රය කියන එක. අජාසත්ත රජ්ජුරුවන්ට දේශනා කළ ඒ දේශනාව. ඒකට නිදන කථාව වශයෙන් එන ප්‍රවෘත්තිය ඉතාමත්ම අලංකාර අන්දමින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ ශ්‍රේෂ්ඨ ගුණය පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා.

මේ වගේ පුර පසලොස්වක දවසක රාත්‍රියේ අජාසත් රජතුමා ඇමති මඩුල්ල පිරිවරාගෙන තමන්ගේ ප්‍රාසාදයේ මතුමහල් තලයේ හඳ එළියේ සුහද සාකච්ඡාවක යෙදිලා හිටියා. අජාසත් රජ්ජුරුවෝ කියනවා 'හඳ එළියෙන් ආලෝකවත් වුණ මේ රාත්‍රිය ඉතාමත්ම දර්ශනීයයි. ඉතාම රමණීයයි. මෙවැනි රාත්‍රියක කෙබඳුවූ ශ්‍රමණයෙක්, බ්‍රාහ්මණයෙක් ඇසුරු කිරීමෙන් මගේ හිත ප්‍රසාදයට පත්වෙයිද?' කියලා ප්‍රශ්නය නැගුවා අර ඇමතිවරුන්ගේ අදහස හොයන්න. ඔන්න ඉතින් ඒ පිරිස අතර පූර්ණ කස්සප කියන ශාස්තෘවරයාගේ ශ්‍රාවකයෙක් හැටියට හිටිය ඇමතියෙක්

කථා කරනවා 'දේවයිනි, මෙන්න මෙහෙම පූර්ණ කස්සප කියලා ශාස්තෘවරයෙක් ඉන්නවා විශාල ගෝල පිරිසක් ඇති, බොහොම වයස්ගත වටිනා කෙනෙක්. අන්න එබඳු ඒ ශාස්තෘවරයෙක් ඇසුරු කිරීමෙන් දේවයන්වහන්සේගේ සිත ප්‍රසාදයට පත් කරගන්න පුලුවන්' කියලා. අජාසත් රජු නිහඬයි. ඒ විදියටම එක එක ඇමතියන් නැගිටලා, මේ පින්වතුන් අහලා තියෙන ඒ කාලේ ඡඩ් ශාස්තෘන්වහන්සේලා - පූර්ණ කස්සප, මක්ඛලී ගෝසාල, අජිත කේසකම්ඛලී, සංජය බෙල්ලට්ඨිපුත්ත, පකුධ කච්චායන, නිගණ්ඨනාට්ඨපුත්ත කියන ඡඩ් ශාස්තෘවරුන් පිළිබඳව අර විදියේ වර්ණනාවක් කරලා රජපුරුවන්ට ආරාධනා කළා මෙන්න මේ ශාස්තෘවරු ඇසුරු කළොත්, උපස්ථාන කළොත් රජපුරුවන්ට සිත පහදවගන්න පුලුවන් කියලා. නමුත් අජාසත් රජු නිහඬයි.

ඊළඟට ඔක්කොම කියලා ඉවරවුණාට පස්සෙ අජාසත් රජු, ළඟ හිටිය ජීවක වෙදදුරු තුමා දිහා බලලා කියනවා 'ඇයි යාළුවා ජීවක, මොකද නිශ්ශබ්ද?' ඒ අවස්ථාව වෙනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහ නුවර ජීවක වෛද්‍යාචාර්යතුමාගේ අඹ වනයේ වැඩ වාසය කරනවා එක් දහස් දෙසිය පනහක සඟ පිරිසක් ඇතිව. ඔය කාරණය එතකොට ජීවක වෙදණන් කියුවා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නව ගුණ පාඨයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා - මහරජාණෙනි, ඉතිපිසො හගවා අරහං සමමා සමබුද්ධො ආදී එවැනි කීර්ති රාවයක් ඇති ශාස්තෘන්වහන්සේ දැන් අපේ අඹ වනයේ වැඩසිටිනවා. එක් දහස් දෙසිය පනහක සඟ පිරිසක් එක්ක. අන්න ඒ ශාස්තෘන්වහන්සේ ඇසුරු කළොත් දේවයන්වහන්සේට පුලුවන් සිත ප්‍රසාදයට පත් කරගන්න' එතකොට එක පාරටම අජාසත්ත 'එහෙනම් යාළුවා ජීවක, වාහන සුදුනම් කරන්න. ඇත් වාහන' ඔන්න ඉතින් කඩිමුඩියේම ඒ ජීවක වෙදණන් බිසෝවරුන් සහිතව මුලු මහත් රජ පිරිසටම ඒ රාත්‍රියේම ඒ ආරාමයට යන්න හස්ති වාහන ආදිය සුදුනම් කළා.

ඉතින් මේ පිරිස ඔන්න ඊළඟට පිටත් වුණා. පිටත් වෙලා අඹ වනය කිට්ටුවට එතකොට අජාසත් රජපුරුවන්ට විශාල හයක්, ලොමු දැහැගැන්මක් ඇතිවුණා. එහෙම ඇතිවෙලා කියනවා 'යාළුවා ජීවක, මා හිතනවා ඔබ මා වංචා කරන්නෙ නැතෙයි කියලා. ඔබ මාව සතුරන්ට පවරා දෙන්නෙ නැතෙයි කියලා. කොහොමද මේ තරම් එක් දහස් දෙසිය පනහක් සංඝයාවහන්සේලා ඉන්න තැනක කැරීම් කිවිසීම්

හඬක්වත් නැත්තෝ? රජපුරුවෝ බය වුණා මේ නිහඬියාව තුළින්. එතකොට රජපුරුවෝ බය කරන නිහඬියාව තුළ තේජසක් තියෙනවයි කියලා අපට හිතාගන්න පුළුවන්. ඒ විදියේ පිරිසක් ඉන්නවානම් කොයිතරම් සද්ද තියෙන්න ඕනද? රජතුමාට පුරුදු එහෙම එකක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන වැඩ ඉන්නවා කියලා එක්කගෙන ආවේ. පස්සේ බලනකොට මේ කවුරුවත් නැති තැනක් කියලා හිතලා. ඔන්න එතකොට ජීවක වෙදතුමා රජපුරුවෝ සැනසුවා 'නෑ නෑ එහෙම එකක් නෑ. බය වෙන්න එපා රජතුමාණෙනි මේ ඇත පෙනෙන්නේ පහන්' කියලා. ඉතින් මේ කතාව තුළින් අපට පේනවා අර එක් දහස් දෙසිය පනහක්වූ සඟ පිරිස නිහඬව බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මදේශනා කරන තැන, දේශනා කරන බලාපොරොත්තුවෙන් නිහඬව සිටි බව.

ඒ වගේම අන්‍ය තීර්ථක පරිබ්‍රාජකයින් අතරත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මෙන් මේ විශේෂ ශක්තිය පිරිස් නිහඬ කිරීම ආදිය පිළිබඳව කීර්ති රාවය පැතිරිලා තිබුණ බවට තවත් හොඳ නිදර්ශනයක් තියනවා. සකුළදියි කියන පරිබ්‍රාජකයාත් මෝරනිවාප නමැති පරිබ්‍රාජකාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහ නුවර පිණ්ඩපාතෙට යන්න සුදනම් වෙලා කල්පනා කළා දැන් කල් වැඩියි පිණ්ඩපාතේ වඩින්න මම යන්න ඕනෙ මේ සකුළදියි පරිබ්‍රාජකයාගේ මෝරනිවාප පරිබ්‍රාජකාරාමයට කියලා ඒ පැත්තට වැඩම කළා. ඒ වෙනකොට සකුළදියි පරිබ්‍රාජකයා විශාල පරිබ්‍රාජක පිරිසක් එක්ක අර තිරස්වාන කතා කියන ඒ ඕපාදුප කථාවල යෙදිලා. බොහොම මහහඬින් ඒ කතාවල යෙදිලා හිටියේ. ඇතදීම දැක්කා බුදුරජාණන් වහන්සේ එනවා. දැකලා තමන්ගේ පිරිස නිහඬ කළා කියනවා. දැන් අපි නිශ්ශබ්ද වෙන්න කියන වචනයට පෙළේ බොහෝවිට තියෙන්නේ 'අප්පසද්ද' අල්ප ශබ්ද වෙන්න කියලා. නිහඬියාව කියන එකට නියම වචනෙකුත් තියෙනවා තුෂ්ණිමිභාවය කියලා. බොහෝවිට පිරිසක් නිහඬ කරනකොට 'අප්පසද්ද හොනතු හවනතු' - නිහඬ වෙත්වා නිහඬ වෙත්වා' ශබ්ද කරන්න එපා. හවත් ගෞතමයින්වහන්සේ මේ පැත්තට එනවා. ඒ හවත් ගෞතමයින්වහන්සේ අප්පසද්ද - අල්ප ශබ්දයට කැමතියි. නිහඬ භාවයට කැමතියි. ඒ වගේම නිහඬ භාවයට වර්ණනා කරන කෙනෙක්. අපි නිහඬව හිටියොත් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ හිතාපි මෙහාටත් එන්න සුදුසුයි කියලා' ඔන්න පිරිස නිහඬ කළාට පස්සෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙට වැඩම කළේ. ඒ වැඩම කළාට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අර සුපුරුදු විදියට සකුළදියි පරිබ්‍රාජකයාගෙන්

අහනවා ‘කොහොමද ඇවැත්නි, අපි එන වෙලාවට කොයි විදියේ කතාවකද යෙදිලා හිටියේ?’ කියලා.

ඉතින් මේ පරිබ්‍රාජකයා කියනවා ‘අපි ඒ කළ කථාවනම් භාග්‍යවතුන්වහන්සේට අහන්න එව්වර දුර්ලභ දෙයක් නෙවෙයි. ඒ කථාව තිබියේවා. නමුත් ඔන්න මෙහෙම විශේෂ ප්‍රවෘත්තියක් තියෙනවා මට භාග්‍යවතුන්වහන්සේට දන්වන්න’ කියලා වෙන කථාන්දරයක් කියනවා. මොකක්ද ඒ කථාව, පහුගිය දවස්වල - දැන් ඒ කාලේ තිබුණා ඒ විදියේ පරිබ්‍රාජක පිරිස් රැස්වෙලා සාකච්ඡා කරන තැන්, ඒවාට කියන්නේ කුතුහලසාලා කියලා - දැන් කාලේ ඔය සම්මන්ත්‍රණ ශාලා කියලා තියෙන්නෙ. ඒ විදියේ. ඒ කාලේ ධනවත් පිරිස් ධනවත් අය ශාලාවල් හදලා දීලා තිබුණා අර විදියේ තැනින් තැන ඇවිදින සත්‍ය ගවේෂකයින්ට ඇවිල්ල සාකච්ඡා කරන්න. ඉතින් ඒවා ගැන, ඒගොල්ලො කතා කරන්නෙ මොනවද කියලා දැනගන්න අයට කුහුලෙන් එතනට ගිහිල්ලා අහගන්න පුළුවන්.

ඒ විදියේ රැස්වීම් ශාලාවක රැස් වුණු විශාල පරිබ්‍රාජක පිරිසක් අතර - නොයෙකුත් ආගමික පිරිස් අතර මෙන්ම මෙහෙම අතුරු කතාවක් ඇතිවුණාය. ප්‍රවෘත්තියක් මේ සකුළුදසී පරිබ්‍රාජකයා බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරන්නෙ. කොයි විදියේ කතාවක්ද? ඒ පිරිස කියනවා ‘මේක අපේ අගු මගධ දෙරටට විශේෂ ලාභයක්. මොකක්ද? අර කියාපු ෂඩ් ශාස්තෘවරයන්වහන්සේලාත්, ශ්‍රමණ ගෞතමයින්වහන්සේත් මේ වස් කාලයේ, මේ අපේ නගරයේ වාසය කරනවා. මේක ලොකු දෙයක්’ එහෙම කතා කරලා ඊළඟට කියනවා ‘ඒක අපේ ලොකු ලාභයක්’ ඒ අතර කතාවක් ඇතිවුණා ‘මේ ශාස්තෘන්වහන්සේලාගෙන් කවුද මේ ගෝලයින්ගෙන් ගරු බුහුමන්වලට ලක් වෙව්ව කෙනා. වඩාත් ගරු බුහුමන් වලට ලක් වෙව්ව කෙනා?’ දැන් ඔය කතාව ඇතිවුණ හැටියේ ඔන්න එක පිරිසක් කියනවා, අතීත සිද්ධියක්. ‘අතීතයේ අර පූර්ණ කස්සප කියන ශාස්තෘවරයා පිළිගන්නා පිරිසකට ධර්මදේශනා කරන අතරේ ඒ පිරිසෙන් එක්කෙනෙක් නැගිටලා අනිත් අය අමතලා කියනවා ‘මේ මේ.. ඔය ප්‍රශ්නෙ එයාගෙන් අහන්න එපා. එයා දන්නෙ නෑ ඕක. අපෙත් අහන්න. අපෙත් ඇහුවොත් අපි කියනවා’ කියලා බාධාවක් කළේ. එතකොට පූර්ණ කස්සප ශාස්තෘවරයා අන්දෙක ඔසවලා කැගහනවා ‘නෑ නෑ ඒ ප්‍රශ්නෙ මගෙන් ඇහුවෙ. ඔයා මොකද කතා කරන්නෙ?’ කියලා ඔන්න ඊළඟට එතන මහාපටලැවිල්ලක්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඇතිවෙලා සිත් දූෂ්‍ය කරගෙන ඒ පිරිස නික්මිලා ගියා කියලා ඔය ප්‍රවෘත්තියක් කියනවා. ඊළඟට තවත් කොටසක් කියනවා පූර්ණ කස්සප වගේම මක්ඛලී ගෝසාලන් අර කියාපු අර ඡඩ් ශාස්තෘන් පිළිබඳවමත් ඒ අයගේ පරිබ්‍රාජක පිරිස් අතර ඔන්න ඔහොම අසමගියක්, වාදරෝපණයක්, ඒ නොසතුටු වනික්ම යාමක් සිද්දවුණා කියලා. ඔන්න ඒක කියලා ඉවර වෙලා කියනවා 'නමුත් ශ්‍රමණ ගෞතමයින්වහන්සේ එක් අවස්ථාවක සිය ගණන් පිරිසට ධර්මදේශනා කරන අතරේ එක හික්කුචක් කැස්සා. එතකොට ඒ ළඟ හිටිය හික්කුචක් දණහිසෙන් සංඥවක් දුන්නා 'ආයුෂ්මතුන් ශබ්ද කරන්න එපා. ශබ්ද කරන්න එපා. අපේ ශාස්තෘන්වහන්සේ ධර්මය දේශනා කරනවා' කියලා. අර සකුඵදයී පරිබ්‍රාජකයා කොහොමත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ප්‍රසාදයක් තිබෙන නිසා ඔන්න ඔය සිද්ධිය බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බන්ධයෙන් වර්ණනාත්මකව ප්‍රකාශ කළා.

ඒ වගේම ඊළඟට කියනවා, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිළිබඳව වර්ණනාත්මකව තවත් ප්‍රකාශ කරනවා 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ යම් තැනක සිය ගණන් පිරිසකට ධර්මය දේශනා කරනවානම්, ඒ අවස්ථාවේ ඒ පිරිස බොහොම ඕනෑකමින් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දිහා බලාගෙන සිටිනවා ඒ ධර්මය ලබාගන්න, අහගන්න' ඊට උපමාවක් දෙනවා ඊළඟට. 'යම්සේ සතර මං සන්ධියක යම්කිසි පුරුෂයෙක් පිරිසිදු මී වදයක් මිරිකනවානම් මීනිස්සු ඒ මී පැණි බොන්න බලාගෙන ඉන්නවා වගේ ඒ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් ධර්මය දේශනා කරන තැන එය අහන් ඉන්නවා' කියලා. ඔන්න ඔය විදියේ ප්‍රසාදජනක වර්ණනාවක් අර සකුඵදයී පරිබ්‍රාජකයාත් කළා. ඒ එක නිදර්ශනයක්.

ඒ වගේම තවත් හොඳ නිදර්ශනයක් තිබෙනවා. සමණමණ්ඩිකා පුත්ත කියන පරිබ්‍රාජකයා හා සම්බන්ධව. ඒක සැවැත් නුවර සිදුවීමක්. සැවැත් නුවර තිබුණා මල්ලිකාරාමය කියලා අර විදියටම අර අන්‍ය තීර්ථකයින්ට ඇවිල්ලා රැස් වෙන්න ශාලාවක් මල්ලිකා දේවිය සාදපු. ඒ මල්ලිකාරාමයේ සමණමණ්ඩිකාපුත්ත කියන පරිබ්‍රාජකයා සිටින අවස්ථාවක්. ඒ අවස්ථාවේ සැවැත් නුවරම හිටියා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඉතාමත්ම ශ්‍රද්ධාවන්ත ශ්‍රාවකයෙක්. පංචකංග කියලා වඩු බාසුන්නැහෙන කෙනෙක්. බාසුන්නැහෙන කියන්න හොඳ නෑ. අතීත වහරෙන් කියනවානම් වඩු මහත්මයා. වඩු මහත්මයෙක් හිටියා පංචකංග කියලා. මේ පංචකංග කියන වඩු මහත්මයා සැවැත් නුවරින් නික්මිලා

මහදවල් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දකින්න ඕන කියලා යන අතරමග හිතුනා මේ මහදවල් මේ අවේලාව භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දකින්න සුදුසු නැහැ. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ වෙලාවේ භාවනාවේ වැඩසිටිනවා. ඒකට වඩනේ පටිසල්ලයෙන් - භාවනාවෙන්, ඒ කියන්නේ විවේකීව සිටින අවස්ථාව. ඊළඟට කල්පනා කළා එහෙනම් සංඝයාවහන්සේලාවත් දකින්න ඕනේ කියලා. ආයෙන් කල්පනා කළා. නෑ, ඒ සංඝයාවහන්සේලාත් මේ වෙලාවේ භාවනාවෙන් වැඩ ඉන්නවා. ඒකටත් සුදුසු නෑ මේ වෙලාව, අකාලයයි. එහෙනම් මං දැන් ඒ ඉතිරි කාලයට යන්න ඕනේ මල්ලිකාරාමයේ සමණමණ්ඩිකා පුත්ත පරිබ්‍රාජකයා හම්බවෙන්න කියලා ඔන්න ඒ පැත්තට හැරිලා යන්න ගත්තා. ඒ යනකොටත් සමණමණ්ඩිකාපුත්ත අර වගේම තිරශ්චාන කථාවෙන්, එතකොට හත්සියයක් පිරිස එක්ක. ඒ තිරශ්චාන කථාවේ යෙදිලා හිටියා. ඇතදිම දකලා අර පිරිස නිහඬ කළා. 'අප්පසඤ්ඤා වොනොනා හොනතු, හවත්නි නිහඬ වෙත්වා. සද්ද කරන්න එපා. ඔන්න එනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගිහි ශ්‍රාවකයෙක් පංචකංග ගහපති. මේ සැවැත් නුවර යම්තාක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ සුදු වස්ත්‍රයෙන් සැරසුනු ගිහි ශ්‍රාවකයින් වෙත්ද, එයින් එක්කෙනෙක් මේ පංචකංග ගහපති. මේ ගිහි ශ්‍රාවකයින් පවා - ඔන්න ඒ වාක්‍යය හොඳට මතක තියාගන්න - භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ ගිහි ශ්‍රාවකයින් පවා නිහැඬියාව තුළ හික්මවන ලද අය. නිහැඬියාව වර්ණනා කරන අය. ඒක නිසා අපි නිහඬව හිටියොත් මේ පිරිසට, අපට මෙතනට එන්න සුදුසුයි කියලා හිතලා මෙතනට එන්න ඉඩ තියෙනවා' කියලා තමයි ඒ සමණමණ්ඩිකා පුත්ත පරිබ්‍රාජකයා තමන්ගේ පිරිස නිහඬ කළේ. ඒ වඩනත් අපි මතක තියාගන්න ඕනේ. ඊළඟට ඒ වගේම පංචකංග ගහපති කියන ඒ පංචකංග වඩු මහත්මයා එතැනට ඇවිල්ලා ධර්ම සාකච්ඡාවක් පැවැත්වුවා. ඒක දිගට නැතත් අපි ඔය සිද්ධිය විතරයි දැන් කියන්නේ.

ඉතින් මේ නිදර්ශන රාශිය තුළින් අපට ජේතවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇත්ත වශයෙන්ම නිහැඬියාව ප්‍රිය කළ උත්තමයෙක්. ඒ වගේම නිහැඬියාව තුළ තම පිරිස හික්මවූ බව - දැන් කාලයක් අපි හිතමු ආගන්තුක වශයෙන් දහ දෙළොස් දෙනෙක් ආවත් කොච්චර ගාලගෝට්ටියක්ද? අතීතයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ආපු පිරිස් ගැන හැම තිස්සෙම සදහන් වෙනවා පන්සියක් විතර. පන්සිය පන්සිය පිරිස් එනකොට අර වගේ කතා කරන්න ඇරියොත්, කෑ ගොස්සන් ගහන්න ඇරියොත් කොහොමට හිටිද? ඉතින් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ

අන්ත ඒ කියාපු ශක්තිය තුළින් අර තරම් සිය දහස් ගණන් පිරිස් නිහඬ කළ බව ජේනවා. ඒවාට ඉතින් ඉඳ හිටලා පහු කාලයේ යම් යම් අඩුපාඩුකම් සිදුවුණා ඒ පිරිස්වල පිරිස් වැඩිවීම තුළින්, ඒ ශාසන පරිහාණිය තුළින්. නමුත් ආරම්භයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශක්තිය තුළ ඒ නිහඬියාවට ලොකු තැනක් ලැබුණු බවයි ඉන් අපට ජේන්නෙ.

එතකොට මේක අපට පාඩමක් අර කථාවෙන් ලැබුණු හික්මීම පිළිබඳ. හික්මවීම පිළිබඳ පාඩම වගේම නිහඬියාවේ අගය. මේ කාලේ ඊට වඩා වෙනස් විදියට ක්‍රියා කෙරෙන නිසා මේ පින්වතුන් සමහරවිට දන්නෙත් නැතුව ඇති ශාසන චාරිත්‍ර අතරත් නිහඬියාවට ලොකු තැනක් ලැබුණා. නිදසුනක් වශයෙන් කියනවානම් අපි හිතමු දයක මහත්මයෙක් ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ඊළඟ දවසට ආරාධනා කරනවා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු සඟ පිරිසට. කොහොමද බුදුරජාණන් වහන්සේ මේක පිළිගන්නේ? කොහොමද පිළිගන්නේ? නිහඬියාව තුළින්. නිහඬියාවෙන්. කියන්නේ නෑ 'අපොයි දයක මහත්තයලා වගේ අය ඉන්නවානම් අපට කිසි පාඩුවක් නෑ' කියලා යන්තම් ඇරයුම් කරනකොටම ඒක පිළිගන්නවා නෙමෙයි. ඇත්ත වශයෙන් දනාරාධනාව පිළිගැනීම නෙවෙයි අතීතයේ සිදුකළේ. අනුකම්පාවෙන් ඉවසා වදරනවා. අනුකම්පාවෙන් ඉවසීම. දැන් දන්නවනේ මේ පින්වතුන් බුද්ධ පූජාව පූජා කරනකොට 'අධිවාසෙතු නො භනෙන භොජනං පරිකප්පිතං, අනුකම්පං උපාදය පතිගණනාතු මුත්තම'. අපට අනුකම්පාවෙන් පිළිගන්නා සේක්වා, කියලා කියනවා මිසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉස්සර වෙලා ඒකට වචනයක් දෙන්නේ නෑ. ඒකට කියන්නේ නිහඬියාව. ඒක උතුම් ශාසන චාරිත්‍රයක්. මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේ ආමිසයට නෙමෙයි ගරු කරන්නේ, නිරාමිසයට.

ඒ චාරිත්‍රය අනුව එතකොට දනාරාධනාවක් පවා පිළිගන්නේ නිහඬියාවෙන්. ඥාවත්ත දයකයා දන්නවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නිහඬියාව තුළ ඒක පිළිගත්තු බව. ඊට පස්සෙයි ඒක පිළිබඳව අනෙකුත් කතන්දර කරන්නේ. ඉතින් ඔන්න ඕක පැරණි චාරිත්‍රයක්. ඊළඟට ඒ වගේම නිහඬියාවට ලැබුණු තැනක් ශාසනයේ සභා රීති අතරත් තිබුණා. අපි කියන්න ඕන නෑ මේ කාලේ තියෙන රැස්වීම් ආදිය පිළිබඳව. සංසන්දනය කරන්න පුලුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ සංඝ රැස්වීම්වලදී විශේෂයෙන්ම ඔය විනය කර්ම, සංඝ කර්ම ආදියේදී සභා සම්මත කිරීමට යම් යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කිරීම පිළිබඳව

'ඤාති' කියලා සිරිතක් තියනවා. ඉස්සෙල්ලා ඉදිරිපත් කරන්නෙ මෙන්න මේ විදියේ කාරණයක් අපි ඉදිරියේ තිබෙනවා කියලා. ඒක පිළිබඳව සංඝයාවහන්සේලාගේ අනුමැතිය, සම්මුතිය ලබාගැනීමට එක්තරා පාඨයක් ප්‍රකාශ කරනවා. මෙන්න මේ කාරණය මේ විදියේ දෙයක් අපි දැන් කරනවා කියලා. ඒකට කැමති අය ඒක පිළිගන්නවා. කැමැත්ත දක්වන්නේ නිහැඬියාවෙන්. අකමැතිනම් පමණක් කතා කරනවා. එතකොට ප්‍රතිකේෂ්පයටයි වචනෙ පාවිච්චි කරන්නෙ. නිහැඬියාව තුළින් එතනත් පෙනෙන්නෙ පිළිගැනීම. සභා සම්මත කෙරෙන්නෙ, ඒකමතික වෙන්නෙ නිහැඬියාව තුළින්. ඔන්න ඔය වාරිත්‍රය, සභා වාරිත්‍ර අතර.

ඊළඟට අපි කවුරුත් දන්නවා විවේක වාසය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහොම ප්‍රශංසා කරලා තියෙනවා. අප්පසදදු, අප්පනිගෙසාසං. ශබ්ද අඩු. සෝභා අඩු තැන් තමයි. මොකද ඒකට හේතුව? මේ ශාසනයේ භාවනාව කියලා කියන්නේ සිත් සමාධිමත් කිරීමේ ප්‍රයත්නයට. විශේෂයෙන්ම මූලික අවස්ථාවලට ශබ්දය කටුවක්. 'ශබ්දකණටකාක්ඛානා' කියලා කියනවා. විශේෂයෙන්ම ප්‍රථම ධ්‍යානය, පළවෙනි ධ්‍යානය බිඳෙනවා ශබ්ද ඇතිකමෙන්. ඉතින් අර භාවනාවට ආරම්භයක් කරන පින්වතුන්ට මේ ශබ්දය මහගැහැටක්, කරදරයක්. ඒක නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ නිහැඬියාවට නිතරම විශාල තැනක් දුන්නෙ.

අපි නුවණින් කල්පනා කරලා බලන්න ඕන. ඒ විදියේ තැනක් නිහැඬියාවට දෙන්නෙ මොකද? ඒ ආරම්භය කරන්නෙ නැතුව බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්මෙව්වෙ නැත්නම් යසෝජ්‍ය ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට අර කියාපු උතුම් අධ්‍යාත්ම ශාන්තිය ඇතිකරගන්න බැරි වෙනවා. ඒ අධ්‍යාත්ම ශාන්තිය අර ගාථාවෙන් කියවෙන ආකාරයට සැප දුක් වලට නොහෙල්වෙන, පර්වතයක් වගේ නොසෙල්වෙන 'අනේජ' - නොසෙල්වෙන සමාධියක්. සිතත් කයත් නොසෙල්වෙන අන්දමින් තබාගැනීමේ ශක්තියක්. නමුත් ඒක ඇතිකරගැනීමටනම් ආරම්භක වශයෙන් පරිසරයේ යම්කිසි නිහැඬියාවක් තිබෙන්නට ඕන. විවේක වාසයක්, ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ නිහැඬියාවට ඒ තරම් තැනක් දුන්නේ. අර කියාපු උතුම් තත්ත්වයට නිකන්ම යන්න බෑ. ඒකට සුදනම්වීම වශයෙන් යම්කිසි කටයුතු රාශියක් කරන්න තියෙනවා, නිහැඬියාවක් තුළ. ඉතින් ඒ අන්තිමට ලබාගන්න අධ්‍යාත්මික ශාන්තිය

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කොයිරම් උතුම්ද කියන එකටත් ධර්ම සාහිත්‍යයේ කොතෙකුත් නිදර්ශන තියෙනවා.

අපි දිග කථාවක් කෙටියෙන් සඳහන් කළොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිනිර්වාණය සඳහා කුසිනාරාව දක්වා වඩින අවස්ථාවේ පුක්කුස මල්ලපුත්ත කියන ඒ මල්ල පුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේ ගහක් මුල වැඩ ඉන්නවා දැකලා අනේ කොයිරම් ශාන්තද මේ පැවිද්දන් වාසය කරන විහරණය කියලා සතුට ප්‍රකාශ කලා. ඊට පස්සෙ අතීත ප්‍රවෘත්තියක් ප්‍රකාශ කලා තමන්ගේ ශාස්තෘන්වහන්සේ හැටියට සලකන ආලාරකාලාම පිළිබඳව. ආලාරකාලාම කියලා කියන්නේ ආකිඤ්චඤ්ඤයතන කියන සමාධි තත්ත්වය ලබාගත්තු කලින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුරුවරයෙක් හැටියටත් වගේ ගත්තු යම්කිසි ශාස්තෘවරයෙක්. උන්වහන්සේගේ අතීත ප්‍රවෘත්තියක් අර පුක්කුස මල්ලපුත්ත ප්‍රකාශ කලා. වර්ණනා වශයෙන් කිව්වේ. එක් අවස්ථාවක ආලාරකාලාම ගහක් ළඟ සමාධියේ වැඩ ඉන්න අවස්ථාවේ ඒ ගඟෙන් එතෙර වෙන්න පන්සියයක් ගැල් - කරත්ත සමූහයක් ගියා. ඒ යනකොට ආලාරකාලාම සමාධියේ හිටියේ. කරත්ත ටික ගියාට පස්සෙ, ඒ ගැල් පිටිපස්සෙන් ආපු මනුෂ්‍යයෙක් ආලාරකාලාම මේ සමාධියෙන් වැඩ ඉන්නවා දැක්කා. ඒ සෘෂිවරයාගේ, ශාස්තෘවරයාගේ සිවුරෙ පවා මඩ වැදිලා තියෙනවා. මෙව්වර මේ ගැල් පිරිසක් ගියා දැක්කෙ නැත්ද කියලා ඇහුවා. නෑ මම දැක්කෙ නැතෙයි කිව්වා. සද්දෙකුත් ඇහුණෙ නැතෙයි කිව්වා. ඒක ප්‍රශංසා කලා අර පුක්කුස මල්ලපුත්‍රයා ඒ තරම් පන්සියක් ගැල් ගිහිල්ලත් ශබ්දයක් නෑහෙන තරමට කොයිරම් ශාන්ත විහරණයකින්ද ඒ ආලාරකාලාම ශාස්තෘවරයා හිටියෙ කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'ගැල් පන්සියක් යනකොට ඒ ශබ්ද නෑසෙන අන්දමේ සමාධියෙන් සිටීමද වැඩිය ලොකු, හෙණ පුපුරමින් ගවයින් හතර දෙනෙකුත්, ගොවියන් දෙදෙනෙකුත් මැරෙණ අවස්ථාවේ ඒ කිසිවක් නොදන ඉන්න තරමට ශක්තිමත් සමාධියකින් සිටීමද වැඩිය ලොකු?' ඔන්න එතකොට පිළිගන්නවා අර දෙවෙනියට කිව්ව එකයි ලොකු. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ, තමන්වහන්සේ සම්බන්ධ ප්‍රවෘත්තියක් ප්‍රකාශ කරනවා.

'මම ආතුමාව කියන ස්ථානයක විවේකයෙන් වැඩ වාසය කළ අවස්ථාවක්. ඒ අවස්ථාවේ හදිස්සියේම හෙණ පුපුරමින් මහාධාරාණිපාත වර්ණාවක් වැහැලා, හෙණ පහරකින් ගවයින් හතර දෙනෙකුත්, ගොවියන්

දෙදෙනෙකුත් මැරුණා. මහාජනකායක් එතන රැස්වුණා. මම ඒ සමාධියෙන් නැගිටලා එතන සක්මන් කරමින් ඉන්න අවස්ථාවේ ඒ පිරිසෙන් එක්කෙනෙක් ආවහම මම අහනවා, මොකද ඇවැත්නි මෙතන මේ විශාල පිරිසක් රැස් වෙලා ඉන්නේ? මෙන්න මෙහෙම සිද්ධියක් වුණා ඇයි ඔබවහන්සේ දැක්කෙ නැත්ද? මම දැක්කෙ නෑ කියනවා. ඇහුණෙ නැත්ද? ඇහුණෙ නෑ කියනවා. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සැතපිලාද හිටියේ? මම සැතපිලත් නෙවෙයි හිටියේ. ඔබවහන්සේට සංඥව ඒ වෙලාවේ තිබුණාද? සංඥවත් තිබුණා. ඔන්න එතකොට ඒ තැනැත්තා, ඒ මහජනකායෙන් ආපු ඒ පුද්ගලයා පුදුමය ප්‍රකාශ කරනවා. එතකොට භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එහෙනම් ඔබවහන්සේ සැතපෙන්නෙත් නැතුව, සංඥවත් ඇතුළුව, අවදිව සිටගෙනත් අර තරම් සද්දයක් ඇහුණෙ නැත්තෙ මොකද කියලා පුදුමය ප්‍රකාශ කරනවා.

එයින් අපට ජේතවා, ඒක තමයි පින්වතුනි, අරහත්ඵල සමාධිය කියලා කියන්නේ. මුළු ආයතන හයම - මෙතෙක් අපට මේ වද දුන්න ආයතන හය - නිරුද්ධ වෙන අවස්ථාවයි. ඒ සමාධි ශක්තිය තුළින්, විදර්ශනා ප්‍රඥව තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලැබූ සමාධීන් අර ආලාරකාලාමගේ ඒ ධ්‍යාන තත්ත්වයන් පරද්දන එකක්. විදර්ශනා වශයෙන් ලෝකයේ ශුන්‍යත්වය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගෙන මේ ආයතන හයම, ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන මේ ආයතන හයම නිරුද්ධ වුණ අරහත්ඵල සමාධි තත්ත්වය වෙන්වට ඕනෙ එතන ඒ කියාපු සමාධිය, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කියපු විශේෂ සමාධිය. ඒ සමාධියේ ඉන්නකොට හෙණ පුපුරමින් අර විදියේ දෙයක් වුණත් ඇහෙන්නෙ නෑ. ඒ තරමට, ඒක තමයි උපරිම වශයෙන් අධ්‍යාත්ම ශාන්තිය. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ නිතර ප්‍රකාශ කරනවා 'ධම්මීවා කථා අරියො වා තුණහිභාවො' කරතොත් දූහැමි කථා, නැතහොත් ආර්ය නිහඬභාවය කියන එක. ආර්ය නිහඬභාවය කියන එක උපරිම වශයෙන් තේරුම් කරනවානම් තෝරන්නේ ඕකයි. ආර්ය නිහඬභාවය කියලා කියන්නේ අන්ත උතුම්ම අර්ථයෙන් අධ්‍යාත්ම ශාන්තිය වන අන්ත අර කියාපු ඵල සමචතයි.

අපට හිතන්න පුලුවන් ආනඤ්ජ කියන වචනෙ තිබුණත් අර ගාථාවෙහුත් ප්‍රකාශවෙන ආකාරයට එද ඒ යසෝජ තේරුන්වහන්සේ ඇතුළු පන්සිය පිරිසත් බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒ අවස්ථාවේ වැඩ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඉන්න ඇත්තෙ අන්න අර කියාපු පර්වතයක් වගේ නොසෙල්වෙන ඒ අරහත්ඵල සමාධියේ වියයුතුයි.

කෙසේ හෝ වේවා ඒ තමයි බුද්ධ කාලයේ නිහඬියාවට ලැබුණ තැන, දැන් පින්වතුනි වර්තමාන සමාජයේ නිහඬියාවට මොකක්ද ලැබීව්ව තැන? තැනක් නැහැයි කියන්න වෙන්නෙ. එළිවුණ ජාමෙ ඉඳලා රැ වෙනකල් ශබ්දයයි රජ කරන්නෙ. මේ පින්වතුන් දන්නවා සමාජය තුළ ශබ්දයයි රජ කරන්නෙ. ගෝලීකරණ ගාලගෝට්ටියට යටවෙලා ශබ්ද තරංග අතර අතරමැදි වෙලා මේ ගිහි ගෙවල් වල පින්වතුන් පමණක් නෙවෙයි සමහරවිට අනිත් තැන්වලත් මහාගාලගෝට්ටියක්, ශබ්ද තරංග ගොඩක් තියෙන්නෙ. නිහඬියාවට තැනක් නෑ. සිත සන්සුන් කරගැනීමට අර මූලික යෝගාවචරයෙකුට උපකාර වෙන සතිය, සමාධිය මතුකරගැනීමට ඒ අනුව ප්‍රඥා දියුණු කරගැනීමට අවස්ථාවක් නැති වෙන තරමට මේ පරිසරය ශබ්ද වලටම යට වෙලා තිබෙන්නෙ. හඬ නැගෙන නවීන කර්ණාභරණය පැළඳගෙන තනිවම කතා කර කර යන අය මගතොටේ නිතර දකින්න ලැබෙණවා. මොකක්ද කර්ණාභරණය කියලා කියන්න ඕනෙ නෑ. අන්න ඒ තරමට ලෝකයා ශබ්දයටයි ප්‍රිය කරන්නෙ. නිහඬියාව වදයක් වෙව්ව තත්ත්වයක් මේ සමාජය තුළ තියෙන්නෙ. ඉතින් ඒක සමහරවිට යුගයේ අවශ්‍යතාවක් හැටියට සලකන්නත් පුළුවන්.

නමුත් මේ මාධ්‍යය රැල්ලට යටවෙලා අර නිහඬිතාවයේ අගය අවතක්සේරුවට ලක්කිරීම ගැන යටත් පිරිසෙයින් බෞද්ධ අපිවත් අවදිමත් වෙන්න ඕන. මේ කියන්නෙ නිහඬියාව වෙනුවෙන් උද්ඝෝෂණ කරන්න කරන ආරාධනාවක් නෙවෙයි. පින්වතුන් වරදවලා වටහාගන්න එපා. අපි ටිකක් සැලකිලිමත් වෙන්න ඕනෙ අපේ ආදර්ශය තුළින් නිහඬියාවට තැනක් දෙන්න. නිහඬියාවට තැනක් නෑ කියලා අපි උද්ඝෝෂණය කරනවා කියන්න නෙමෙයි, බෞද්ධ වටිනාකම් මතුකරගන්න බුද්ධ කාලයේ තරම් අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා නෙවෙයි. නිවන බලාපොරොත්තු වෙනවානම්, සමාධිය බලාපොරොත්තු වෙනවානම් අර කියාපු අධ්‍යාත්ම ශාන්තිය බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒ ගැන අපි උනන්දු වෙන්න ඕනෙ. අන්න අර කියාපු පහත් ශබ්ද - දැන් හැම පැත්තෙන්ම අපේ රූවි අරුවිකම් තීරණය කරන්නෙ වාණිජ සභ්‍යාඥයේ ප්‍රචාරණ මාධ්‍යයයි. අපේ රූවි අරුවිකම් තෝරණ ක්‍රමය ඒකයි. එතකොට ඒ වගේ පුදුම යුගයක් මේකෙ

තියෙන්නෙ. මාධ්‍ය රැල්ලට යටවෙලා හැමෝම. නමුත් නුවණින් කල්පනා කරන්න ඕන. ගෙදර දෙරවල් වල අර භාවනා කරන යෝගාවචර පින්වතුන් අපට ඇවිල්ලා කියන්නෙ මේකයි, අපටනම් භාවනා කරන්න ඕන නමුත්, අර කියාපු විදියට උදේ ඉඳලා රැ වෙන කුරුත් රැ එළි වෙනකුරුත් ශබ්දයයි රජ කරන්නෙ. නමුත් අපි නිවන බලාපොරොත්තු වෙනවානම්, විමුක්තිය බලාපොරොත්තු වෙනවානම් අර කියාපු අධ්‍යාත්මික ශාන්තිය බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ලෝකයේ තියෙන ඒ රැල්ලට, ඒ ශබ්ද රැල්ලට යටවෙන්නෙ නැතුව අන්න අර නාලක සූත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට නිහැඬියාව, ඒකෙ වටිනාකම තේරුම්ගන්න ඕන.

අපි දන්නවා අතීතයේ සංඝයාවහන්සේලා කලින්ම ශීලය තුළ පිහිටලා සමාධියක් ඇතිකරගැනීමට මේ තරම් සමාජ රැල්ල සෝභාකාරී නැතත්, ඒ සඳහා, ඇත කැලෑවේ වන සතුන් මැදට ගියෙ ඒ වන සතුන්ගෙන් එන සද්ද අවචර කරදර නෑ කියලා හිතලා වෙන්න ඇති. නමුත් ඒ තරමටම දැන් මනුෂ්‍යයා ශබ්දයට ප්‍රිය කරන නිසා එක විනාඩි පහක් ශබ්දයක් නැතුව ඉන්න එක වදයක්. ඒ තරමටයි දැන් සමාජයේ රුවිකකිය ගිහිල්ලා තියෙන්නෙ. ඒක නිසා අපට කියන්න වෙන්නෙ බුද්ධ වචනය අනුව ඒක පහත් රුවිකකියක්. අර කිව්වනෙ, 'අධස්සුමභූපමො බාලො - රහදෙ පුරොව පණ්ඩිතො', දිය අඩු කලයයි සෙලවෙන්නෙ. පිරුණු කලය නොසෙල්වෙනවා. ඉතින් නිසල විළක් වගේ, ඒ විදියේ පරමාර්ථයක් අප තුළ තිබෙණවානම් අන්න අර අනවශ්‍ය ශබ්දවත් යටත් පිරිසෙයින්, අනවශ්‍ය සද්ද අඩු කරගෙන අපේ දිවි රටාව සකස්කරගන්න අපි අපිම උනන්දු වෙනවා මිසක් - ඒ කියන්නෙ උද්ඝෝෂණයක් කියලා අමුතුවෙන් දෙයක් කරන්න නෑ මෙතන. මේ සංසාරයේ අපි විමුක්තිය බලාපොරොත්තු වෙනවානම්, උතුම්ම නිවීම - ඒකට යන මාර්ගයේ එක පියවරක් තමයි විවේකය. පින්වතුන් අහලා තියෙනවා 'කාය විවේක, චිත්ත විවේක, උපධි විවේක' කියලා විවේක තුනක් තියෙනවා. කාය විවේක කියලා කියන්නෙ අන්න අර කයින් වෙන් වෙනවා අර පිරිස කෙරෙන්. කයෙන් වෙන් වෙනවා. කයෙන් වෙන් වෙනවා කියලා කිව්වට ඒ තරම්ම අර ශබ්ද පැතිරෙනවානම් ඒක සම්පූර්ණ විමුක්ත විමක්, වෙන්වීමක් වෙන්නෙ නෑ.

දැන් ඇසත් කණත් ගැන හිතලා බලනකොට ඇස වසාගැනීම අපහසු නෑ. ඒක නිරායාසයෙන්ම කෙරෙනවා මොහොතක් පාසා, ඇස

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වැසීම. අපට යමක් අප්‍රියනම්, අපි යමක් දැකීමට අකැමතිනම් දැස වහගන්න පුළුවන් අපට. නමුත් කණ වහගන්න පුළුවන්ද එහෙම? ඒක කෘත්‍රීම ප්‍රයත්නයක් තුළින්, කණේ ඇබයක් ගහගන්නොත් ඒක හරි අමුතුයි. කණේ ඇබයක් ගහගෙන භාවනා කරන්නත් බෑ. සමහරු එහෙම කලා. ඒකයි අර කියන්නේ - කන්දෙස්කිරියාව, ඒක කොයි විදියේ හැදිවිච වචනයක්ද මං දන්නේ නෑ. නමුත් කන්දෙස්කිරියාව කියන එක හිතන්න තියෙන්නේ අන්තිමට කරන්න දෙයක් නෑ කණටම දෙස් පවරනවා. කන්දෙස්කිරියාව. කණට දෙස් පවරන්න වෙන අවස්ථාවලේ තියෙනවා අතේ මේ කණ නිසානේ මට මේ කරදරය. ඇස් දෙකනම් මට වහගන්න පුළුවන්. කණ දෙක එහෙම වහගන්නවත් බෑනේ. ඉතින් කන්දෙස්කිරියාවට කණදිගෙන ඉන්නවා. ඔන්න ඕකයි තත්ත්වය. ඒ කාරණයත් ඔන්න ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා වටිනා ගාථාවක් හැටියට, බුද්ධ වචනයක් හැටියට,

විඤ්ඤාන සාරාණි සුභාසිතානි - සුතං ච විඤ්ඤානං සමාධිසාරං.

වටිනා ගාථාවක්. විඤ්ඤාන සාරාණි සුභාසිතානි, සුභාසිතයෝ, සුභාසිතය කියලා කියන්නේ හොඳින් කියන ලද්ද. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයන් සම්පූර්ණයෙන්ම සුභාසිතයන්. භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ හැම වචනයක්ම සුභාසිතයක් හැටියට සලකන්න. ඉතින් නමුත් මෙතන කියන්නේ මොකක්ද? විඤ්ඤාන සාරාණි සුභාසිතානි, සුභාසිතයෝ, එහෙම නැත්නම් සුභාසිතයන්ගේ හරය ඒවා දැනගැනීමයි. සුභාසිත කියලා කියන ඒ බුද්ධ වචනය තියෙන්නේ අපට ඉගෙනගන්නයි, දැනගන්නයි. ඔන්න ඊළඟට වැඩිය වටිනා දෙයක් කියවෙනවා. සුතං ච විඤ්ඤානං සමාධිසාරං, මෙහෙම අහලා ඉගෙනගත්තු දේ, දැනගත්තු දේ හි සාරය මොකක්ද? සමාධියයි. චිත්ත ඒකාග්‍රතාවයි. එතකොට අපි කවුරුත් බුද්ධ වචනය ඉගෙනගන්න බොහොම දඟලනවා. බුද්ධ වචනය කටපාඩම් කරගන්න එහෙම නැත්නම් යන්ත්‍රගත කරගන්න, ඉගෙනගන්න, අධ්‍යයනය කරන්න, පර්යේෂණය කරන්න කවුරුත් සුදුනම් වෙනවා. අන්න සුභාසිතයක් ඉගෙනගැනීමට උත්සාහ කිරීම හොඳයි. මොකද සුභාසිතයන් තියෙන්නේ ඉගෙනගන්නයි, දැරගන්නයි. නමුත් ඉගෙනගන්නට පස්සේ සුතං ච විඤ්ඤානං, අර ඉගෙනගත්තු දෙයෙහි සාරය මොකක්ද? හරය මොකක්ද? අරටුව මොකක්ද? පරමාර්ථය මොකක්ද? සමාධියයි. චිත්ත ඒකාග්‍රතාවයයි. මෙයින් අපට ජේනවා බුද්ධ වචනය කියන්නේ

ප්‍රතිපත්තියට නැගීම සඳහා ආරාධනාවක්, අභියෝගයක්. ධර්මය කියලා කියන්නේ අපි අර එහිපසසික කියලා කිව්වේ. ඇවිල්ලා බලන්න. එතකොට ධර්මය අපි ඉගෙනගන්නවා. ධර්මය කරන ආරාධනාව අභියෝගය පිළිගන්න අපි සුදුනම් නෑ. පිළිගන්න සුදුනම්නම් අන්න අර විදියට නිහඬ පරිසර, විවේකය ඒවාට ඇලුම් කරන්න ඕන. ඒවා ප්‍රිය කරන්න ඕන. ශබ්දයට තියෙන අර කැදරකම අර කන්දෙස්කිරියාවල් වලට තියෙන කැදරකම අඩු කරගන්න ඕන.

තිරච්ඡාන කථා කියලා පොතේ තියෙන්නේ තිස් දෙකයි. සමහරවිට හැට හතරක් විතර තියෙන්න පුලුවන් දන්නම් අර කියාපු ඔපදුප කතන්දර. තිස් දෙකටත් වැඩිය තියෙන්න පුලුවන් අප විසින් නොඇසිය යුතු අන්දමේ කතන්දර. අපේ කණට නිතර ඇහෙන්නේ, කියවන්න ලැබෙන්නේ, අහන්න ලැබෙන්නේ ඒ විදියේ දේවල්. ඒවා තුළ හිත දුෂ්‍ය වෙනවා එන්න එන්නම. එතකොට සමාධිය පිරිහෙනවා. අධ්‍යාත්ම ශාන්තියෙන් අපි ඇත් වෙනවා. අපි බොහෝ දෙනා මේ කාලේ කතා කරන අර ශෝලීයකරණය වගේ වචනයක් තමයි පරිසර දුෂණය කියන එකක්. මේකත් මේ වර්තමාන සමාජයට බොහොමත්ම එළියට ආපු වචනයක්. පරිසර දුෂණය. ඉතින් මේකට පරිසර දුෂණය කියලා ඒ ද්‍රව්‍ය වලට දෙස් කියන එකයි බොහෝ දෙනා කරන්නේ.

නමුත් පින්වතුනි මානසික පරිසර දුෂණය ගැන කතාවක් නෑ. මානසික පරිසර දුෂණයට හේතුවන දෙයක් තමයි ඔන්න ඔය කියාපු අර කන්දෙස්කිරියාව නැත්නම් ශබ්ද, සීමාන්තික අන්දමින් ශබ්දය ඉහවහා යන ගතිය. ඒකට වෙන ප්‍රියවීම තුළින් අපිට වෙන්නේ අර ගැඹුරු සද්ධර්ම ප්‍රාර්ථනා එහෙම නැත්නම් නිර්වාණ ප්‍රාර්ථනා ඉටු කරගන්න විශේෂයෙන්ම ගිහි පින්වතුන්ට ගිහි ගෙවල් වල අවස්ථාව නැතිවෙලා යනවා. ඉතින් අපි මේ කරන්නේ දැනුවත් කිරීමක් නිහඬියාව බුද්ධ කාලයේනම් උතුම්, ප්‍රායෝගික වශයෙනුත් වටිනා, පෞද්ගලික වශයෙනුත්, පිරිසක් අතරින් පිරිස් රැස්වූ තැනක් නිහඬියාවට ලොකු තැනක් ලැබුණා. අපි සාමාන්‍යයෙන් හිතන්නේ පිරිස් රැස්වූ තැන රැස්වීමක් කියලා කියන්නේ ගාලගෝට්ටියක්. කෑ කෝ ගැසිල්ලක්. ඒ වගේ අදහසක් තියෙන්නේ. ඒක අර කපුටන් රැස්වූ තැනක්. කපුටන්ගේ රැස්වීමක්නම් එහෙමයි. දැන් කාලේ තියෙන ඔය මං නම නොකිව්වත් ලොකු ලොකු තැන්වලත් ඔය විදියටම තමයි. කපුටන් රැස්වුණාට වැඩි වෙනසක් නෑ.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අර එක්දස් දෙසිය පනහක් රැස් වුණ පිරිසක කැරීම, කිවිස්සීම හඬක්වත් නැහැ. ශාස්තෘන්වහන්සේ තමන්වහන්සේගේ ‘පුරිසදම්ම සාරථී’ ගුණයෙන්, උපාය කෞෂල්‍යය ඥානයෙන්, මහාප්‍රඥාවත්, මහාකරුණාවත් මිශ්‍ර කරලා අර විදියට පිරිස හික්මවන්නේ. ඇතැම් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පිරිස හික්මවපු හැටි උන්වහන්සේගේම වචනයෙන් කියවෙන්නේ ‘සංහෙන පී විනෙමී, පරුසෙනපී විනෙමී, සංහපරුසෙනපී විනෙමී’ - ඇතැම් අවස්ථාවල මම මොළොක් වචන වලින් ඇතැම් අය හික්මෙව්වා. දැඩි වචනයෙන් හික්මෙව්වා. දැඩි වචනයත්, මොළොක් වචනයත් කවලම් කරලා පරුස වචනත් මිශ්‍ර කරලා මම හික්මෙව්වා. මෙනත අන්ත පැහැදිලි වුණා යසෝඡ කථාවෙන් ඉස්සෙල්ලා දැඩි වචනයෙන් අර පිරිස හික්මෙව්වා. පස්සෙ උන්වහන්සේලාට ආරාධනා කළා, එන්න භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දකින්න කැමතියි කියලා ආරාධනාවකුත් යැව්වා. ඒ විදියට ඒ පිරිස් දමනය කිරීම, දමනය කළයුතු පුරුෂයින් දමනය කිරීමේ උතුම් බුද්ධ ගුණය එක පැත්තකින් අපට තිබෙණවා.

ඒ වගේම මේ කථා සාරය හැටියට මිරිකලා ගත්තොත් අන්ත අර නිහැඬියාවයි අපට මතුකරගන්න තියෙන්නේ. දැන් මේ යුගයේ වෙනස්කම් අපි නොතකනවා නෙවෙයි. බුද්ධ කාලයේ අවුරුදු දෙදහස් ගණනක් තිස්සේ නොයෙකුත් විපර්යාස මධ්‍යයේ අපි මේ හිතන භෞතික දියුණුව කියලා කියන ඒ දියුණුව තුළින් යම් යම් විපර්යාස සිදුවෙලා තිබෙණවා. නමුත් අපි කල්පනා කරන්න ඕන භෞතික දියුණුවේ නිෂ්ඨාව, අවසානය, ආධ්‍යාත්මික පරිහානිය නොවෙන්නනම්, භෞතික දියුණුවේ අවසාන පියවර ආධ්‍යාත්මික පරිහානිය නොවෙන්නනම්, අපි බෞද්ධයින් වශයෙන්වත් අන්ත අර කියපු නිහැඬියාවේ අගය තේරුම්ගන්න ඕන. ඇඟිලි තුඩකින් මුලු ලෝකයම පාලනය කරන්න පුළුවන්. ලෝකයේම තියෙන දේවල් අපට ඇඟිලි තුඩකින් එළියටගන්න පුළුවන්. ඇඟිලි තුඩෙන්ම අපිට ඒක වහලා දන්නත් පුළුවන්. ඒ විදියේ දෙයක් තියෙනවා. ඒක නිසා නුවණැති පින්වතුන් කල්පනා කරන්නට ඕන ඇඟිලි තුඩ ක්‍රියාත්මක කරන්නට ඕන ඇසිය යුතු දේ ඇසීමට, නොඇසිය යුතු දේ, අර කන්දෙස්කිරියාව වසා දැමීමට. ඇඟිලි තුඩ පාවිච්චි කරන්න හරියට දැනගත්තොත් මෙන්න මේ ප්‍රශ්නයට තම තමන්ට අර උද්දෝෂණ නැතුව ආදර්ශයක්වත් ලෝකයට දෙන්න පුළුවන්. එතකොට අපි මේ පින්වතුන්ට ඉදිරිපත් කළේ ඔන්න ඔය කාරණා.

අපි මේ යන ධර්ම ගමන ඇතැම්විට බැලූ බැල්මට අපේ මේ කියන වචන පවා යල්පැනපු දේවල් හැටියටත් පේන්න පුලුවනි. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේනම් ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නෙ - දැන් ඔය ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා 'සතං ච ධමමො න ජරං උපෙති' - සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය කවදවත් ජරාවට යන්නෙ නෑ. යල්පැනපු තත්ත්වයකට පත්වෙන්නෙ නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේලා පහළ වුණත් තථාගතයන්වහන්සේලා පහළ වුණා හෝ නොවුණා හෝ මේ ධර්ම ස්වභාවය, ලෝකයේ තිබෙන මේ ධර්මතාවල් කවදත් සත්‍යයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඉතින් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ බෞද්ධයින් හැටියට අර කියාපු උතුම් පරමාර්ථනම් ඒකට නිසි පරිසරයක් අවම මට්ටමින් හරි සකස් කරගැනීමට අපි උනන්දු වෙන්නට ඕන. එහෙම නැත්නම් අර කියාපු මාධ්‍ය රැල්ලට ඉඩ දීලා, ශබ්ද රැල්ලට ඉඩ දීලා, ගෝලීයකරණ ආදී ඒ ප්‍රඥප්තිවලටම යටවෙලා අපි එදිනෙද ජීවිතය, පාච්‍ය දුන්නොත් අපේ ඇතුළත තියෙන ශක්තීන් - සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥව දියුණු කරගැනීමට සඳහා අප තුළ තියෙන ශක්තීන් මොට වෙනවා. එන්න එන්නම මොට වෙනවා. මොකද අර බාහිරෙන් එන ඒ ශබ්ද වලට යටවෙලා අපි ඒ පහත් රුචිකත්වයට යටවෙලා ඉදිරියට තියෙන ඒ අධ්‍යාත්මික ශාන්තිය නැතිකරගන්න ඉඩ සැලසෙනවා.

ඒක නිසා මේ පින්වතුන් නුවණින් කල්පනා කරන්නට ඕන අද දවසේත් මේ තම තමන්ගේ, එදිනෙද ජීවිතයේ විවිධ කටයුතු ඔක්කොම අතහැරලා තමන්ගේ ජීවිතය සකස් කරගැනීමී වශයෙනුත්, අන් අයට ආදර්ශයක් වශයෙනුත් මේ වටිනා දවස, වටිනා ශීලයක් සමාදන් වෙලා මේ පින්වතුන් ගෙව්වා. ගෙදර දෙරවල් වල තිබෙන අර කියාපු කන්දෙස්කිරියාවෙන් ටිකක්හරි ඇත්වෙලා මේ තරමක හරි නිහැඬියාවක් තිබෙන පරිසරයක තමන්ට පුරුදු කර්මස්ථානයක හිත යොමුකරගෙන සතියෙන් දවස ගත කිරීම තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ නිහැඬියාව අගය කිරීමේ ඒ ප්‍රතිපත්තියට වැටිලා අභ්‍යන්තර නිහැඬියාව, ඇතුළත නිහැඬියාව සකස් කරගැනීමට යම් ශක්තියක් ඒ වෙනුවෙන් වැය කළා.

ඒ එක්කම මේ අපේ ධර්මදේශනාව ගැන - මේ ටිකකට කලින් අපි මේ දයක මහත්තයෙකුටත් කිව්වා අද මේ දේශනාව සමහරවිට පරස්පර විරෝධී හැටියට පේන්න පුලුවන් කියලා මොකද මා ඉදිරියේ තියෙන්නෙත් ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍රයක්. නමුත් කරන්න දෙයක් නෑ. අර

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කිව්වා වගේ ඒ උද්දෝෂණය කරන්න වෙනවා. ඒ පරස්පර විරෝධී බව තුළිනුත් මේ කාරණය අපි පණිවිඩයක් හැටියට දෙන්නෙ මේ පිරිසට. මේ විදියේ පරිසරයක අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන යටත් පිරිසෙයින් ඇසිය යුතු දේට කණ දෙන්න. නොඇසිය යුතු දේට කණ වසාගන්න බැරි නිසා අර විදියට ඒ වෙනුවෙන් යම්කිසි ප්‍රයත්නයක් කරන්න පුළුවන්නම් තමන්ට, අනිත් අයට හිංසාකාරී නොවන අන්දමට ඒකවත් කරලා හරි තමන්ගේ අධ්‍යාත්මික දියුණුව සලසාගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

එතකොට අද දින මේ පින්වතුන් ඒ රැක්ක සීලය තුළින්, කළ භාවනාව තුළින්, මේ ධර්මදේශනාවට කන්දීම තුළින් යම් කුසල ශක්තීන් ඇතිකරගන්නා. ඒ කුසල ශක්තිය අපි බොහෝවිට ප්‍රකාශ කරන්නෙ අපේ මේ ධර්ම ගමන තුළ අපි එදිනෙදා ජීවිතයේ පාවිච්චි කරන පංචේන්ද්‍රියන් වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වා දුන්න ආධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රියයන් පහක් අපි මතුවකරගන්නවා. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය කියන ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රියයන්ට යටවෙලයි ලෝකයා ගතකරන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුවකරලා දුන්නා ශ්‍රද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියන අධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රිය පහක්. ඒ ඉන්ද්‍රිය පහ දියුණු කරගත්ත කෙනාටයි නිවන. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒවා හරියට පිහිටන්නෙ සෝවාන් තත්ත්වයට පැමිණියාට පස්සෙයි. ඒ ඉන්ද්‍රිය කියලා කියන්නෙ රජ්ජුරුවෝ, ඉන්ද්‍රිය කියලා කියන්නේ යම් යම් සීමාවන් සහිත බලපුළුවන්කාරකමක්. ඒ ඉන්ද්‍රියන් ඇතිකරගත්තු කෙනාට ඒ පහම බල හැටියටත් පිහිටනවා. ඒකයි පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල කියලා කියන්නෙ.

ශ්‍රද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා කියන්නෙ ඒ ඉන්ද්‍රියන් ඇතිකරගැනීමටත්, ඒ බල පහ ඇතිකරගැනීමටත් අද දවසේ තම තමන්ගේ ප්‍රමාණයෙන් අර කියාපු ශීලය තුළින් සමාධිය තුළින් මේ පින්වතුන් යම් ප්‍රයත්නයක් කලා. ඊටම උපකාරයක් වශයෙන්, අනුග්‍රහයක් වශයෙන් උපස්ථම්භක වීමටයි අපි මේ වචන කීපය ප්‍රකාශ කළේ. ඒ හැම එකක්ම උපකාර කරගෙන ධර්මශ්‍රවණයෙනුත් ගතහැකි දෙයක් තියෙනවානම් අර කියාපු ඉන්ද්‍රියන් වර්ධනය කරගැනීමට එය කරගනිමින් මේ ශාසන පරිහානි යුගයේ - තමන්ට ඇත්ත වශයෙන්ම තේරෙනවා - හැමෝම කියනවා දන්නම් අපට සසර දුක තේරෙනවා කියලා. ඒක ඇත්තනම් ඒ සඳහා යම් ක්‍රියාමාර්ගයක් ගතයුතුයි.

මේ රැස්ගත්තු පුණ්‍ය සම්භාරය ඒ ගත්තු ප්‍රයත්නය සඳහා උපකාරවත් වේවා! ඊට බාධක ධර්ම දුරු වේවා! උපකාරක ධර්ම ළඟා වේවා! ඉක්මනින්ම ඒ තමන් බලාපොරොත්තු වෙන උත්තමාර්ථයන් සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන උත්තම මාර්ග එළ ප්‍රතිවේදයෙන් ලබාගැනීමට මේ කුසල ශක්තිය ඒකාන්තයෙන්ම උපනිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. එසේම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වාම සියලු සත්ත්වයෝ මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීම තුළින් තම තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් සියලු සංසාර දුකින් මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරමින් ගාථාව කියන්න!

‘එතතාවතා ච අමෙහති...’

110 වන දේශය

110 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 126)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

න තෙන ථෙරො හොති - යෙනස්ස පලිතං සීරො
පරිපකෙකා වයො තසස - මොසජ්ඣේණාති වුවවති

යමහි සචචං ව ධමෙමා ව - අහිංසා සංයමො දමො
ස වෙ වනතමලො ධීරො - ථෙරො ඉති පවුවවතිති

– ධම්මපද, ධම්මධු වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

වැඩිහිටි බව බාහිර පෙනුමෙන්ම මනින්නයි ලෝකයා පුරුදු වෙලා සිටින්නේ. පැසුණු හිසම බුහුමන් ලැබීමේ සුදුසුකම නොවන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට පෙන්වා දෙනවා. වයසින් පමණක් මෝරා ගිහිල්ලා, ගුණ සම්පත්තියෙන් නොවැඩුණු තැනැත්තා නිකරුණේ දිරාපත් වුණු කෙනෙක් හැටියටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වන්නේ. බාහිර පෙනුම කෙසේ වෙතත් ගුණ සම්පත්තියම කෙනෙකුට ගරු බුහුමන් ලැබීමේ සුදුසුකම වියයුතු බව ප්‍රකාශ කෙරෙන ගාථා දෙකකුයි අද අපි මාතෘකා හැටියට තබාගත්තෙ.

මේ ගාථා දෙක බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේදී දේශනාකර වදලේ ලකුණටක හද්දිය කියන ඒ තෙරුන්වහන්සේ අරමුණු කරගෙනයි. එක දවසක්ද බුදුරජාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්න ලකුණටක හද්දිය ස්වාමීන්වහන්සේ පැමිණිලා උපස්ථාන කරලා ආපසු යන අතරේ ආරණ්‍යයක හිඤ්ඤන්වහන්සේ තිස්නමක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න පැමිණියා. ඇවිල්ලා වැඳලා එකත් පසෙක ඉඳගත්තාම බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා ඒ හිඤ්ඤන්වහන්සේලාගෙන් ‘අර මෙතන ඉඳලා ගිය තෙරුන්වහන්සේ දුටුවාද?’ කියලා. ඉතින් මේ හාමුදුරුවෝ කියනවා ‘අපි දැක්කෙ නෑ’ කියලා. ‘ඇයි එනකොට කවුරුවත් හම්බවුණේ නැත්ද ඉදිරියට?’ ‘සාමණේර කෙනෙක්නම් දැක්කා’ යි කීවා. ‘මහණෙනි ඒ සාමණේර කෙනෙක් නෙවෙයි. ඒ ථෙර කෙනෙක්’. ‘අපොයි බොහොම පොඩි ශරීරයක් ඇති කෙනෙක්නේ’ ‘මහණෙනි මම ඒ විදියට හිස පැසුණු පමණින් කෙනෙකුට තෙර කියලා කියන්නේ නැත. යම්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කෙනෙකු තුළ - යම් කෙනෙක් චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගෙන තිබෙනවානම්, අභිංසා ධර්මය තුළ පිහිටා සිටිනවානම්, අන්ත ඒ තැනැත්තාටයි මම ථෙර කියලා කියන්නේ' මෙහෙම ප්‍රකාශ කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කලින් කියාපු ගාථා දෙක වදලා.

න තෙන ථෙරො හොති යෙනසස පලිතං සිරො - හිස පැසුණ පමණකින් කෙනෙක් තෙර කෙනෙක් වන්නේ නැත.

පරිපකෙකා වයොතසස - ඒ තැනැත්තාගේ වයස මෝරලා ගිහිල්ලා, මේරිලා ගිහිල්ලා නමුත්,

මොසජ්ඣෙණා'ති වුවවති - වයසින් මේරුවා පමණයි ඔහු නිකරුණේ දිරාපත් වුණ, නිකරුණේ වයස ගත වුණු කෙනෙක් හැටියටයි හඳුන්වනු ලබන්නේ.

යමහි සවචං ව ධමෙමා ව අභිංසා සංයමො දමො - නමුත් යම් කෙනෙක් තුළ චතුරාර්ය සත්‍යයත්, ධර්මයත්, අවිහිංසාවත්, සංයමයත්, දමනයත් කියන මේ ගුණධර්ම තියෙනවානම්

ස වෙ වනතමලො ධිරො - කෙලෙස් මල වමාරා හල ඒ හිඤ්ඤන්වහන්සේම, ඒ තැනැත්තාම,

ථෙරො ඉති පවුච්චති - ථෙර කෙනෙක් යැයි කියනු ලැබේ.

ඔන්න ඔය විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ථෙර කෙනෙක් හැඳින්වුවේ ඒ අවස්ථාවේ. ඉතින් මේ ලකුණටක හද්දිය කියන භාමුදුරුවෝ ගැන කියනවානම් මේ ලකුණටක කියන වචනේ තේරුම මිටි කියන එකයි. ඉතාමත්ම මිටියි. දැන් ඔය අපි අග්‍රඹු මිටි කියලා කියන්නේ. එතකොට මේ හද්දිය භාමුදුරුවෝ ඒ නමින් හැඳින්වුනේ ශරීරය ඉතාමත්ම මිටි නිසයි. ඒ වගේම ශරීරය ඉතාම විරූප විදියයි. ඒ මිටි ස්වරූපය නිසා, විරූප බව නිසාම මේ තෙරුන්වහන්සේට බොහෝවිට අපහාස, විහිලු තහලවලට මුහුණ දෙන්න සිද්දවුණා. ඒක නිසාමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ උන්වහන්සේගේ මිටි සිරුර තුළ තිබෙන මහාගුණ ශරීරය නිරන්තරයෙන්ම මතුකරලා දුන්නේ, කොයිතරම්ද කියතොත් ධම්මපදයේම ගාථා කීපයක්ම ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ නිමිති කරගෙනයි. එපමණක් නෙවෙයි වෙන තැන්වලත් කියනවා මහාගැඹුරු, නිවන පිළිබඳ ගැඹුරු ගාථා කීපයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියෙනවා උදන ගාථා, ප්‍රීති වාක්‍ය වශයෙන් ලකුණටක තෙරුන්වහන්සේ අරමුණු කරගෙන.

ඒ විදියේ ධම්මපදයේම සඳහන් වෙන තව ගාථාවක්, වටිනා ගාථාවකට හේතු වුණ කාරණය හැටියට දැක්වෙන්නේ මෙහෙමයි. මේ ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ දුටු අවස්ථාවලේ වල අර සාමනේරවරුන් මේ හමුරුවන්ගේ නාභයෙන් කන් දෙකෙන් ඇදලා 'බාප්පේ.. පැවිද්ද ගැන කලකිරිලාද?' කියලා ඔය විදියට විහිලූ තහලූ කරනවා. නමුත් ඒ එකකින්වත් ලකුණටක හද්දිය හමුදුරුවෝ ක්‍රෝධයක්, සිත් දූෂ්‍ය කරගැනීමක් ඇතිකරගත්තේ නෑ. සංඝයාවහන්සේලා අතර ඒ ධර්ම සභාවෙදි කථාවක් ඇතිවුණා 'පේනවා නේද මේ ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ මේ තරම් මේ විහිලූ කරද්දි උපේක්‍ෂාවෙන් ඉන්නවා, ඉවසා ඉන්නවා කියලා. මේ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනට වැඩමකරලා අහනවා 'කුමක්ද මහණෙනි මේ කතා කරන්නේ?' කියලා ඇහුවම විස්තරය කිව්වා ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේට ප්‍රශංසා මුඛයෙන් තමයි බොහෝ දෙනා අහලා තියෙන මේ වටිනා ගාථාව ධම්මපදයේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ උපේක්‍ෂා ගුණය ගැන.

සෙලො යථා එකසනො - වාතෙන න සමීරති
එවං නිජුපසංසාසු - න සම්ඤ්ජනති පණ්ඩිතො

මහණෙනි මෙන්න මේ විදියටයි පණ්ඩිතයෝ. කොහොමද? මහාසන, තනිකර ගල් පර්වතයක් කුණාටුවකට හෙලවෙන්නෙ නැතුවා වගේ නිජු ප්‍රශංසා දෙක තුළ පණ්ඩිතයින් කැලඹෙන්නෙ නෑ, හෙල්ලෙන්නෙ නෑ කියන එකයි ඒ ගාථාවෙ අදහස. ඒ විදියට කොතෙකුත් අවස්ථාවල සඳහන් වෙනවා. මේ වගේම ධර්මකථා අටුවා ආදියෙහි තෙරුන්වහන්සේ මේ විදියේ අග්‍රටුම්භි ශරීරයක් ලැබීමට නොයෙකුත් හේතූන් දක්වනවා. එකක් ඔය බොහොම සුප්‍රකට කාරණයක් නිසා ඒක කියන්න වෙනවා.

මේ එකක් තමයි කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණයෙන් පස්සේ ඒ ධාතු වෛත්‍යය හැදෙන අවස්ථාවේ ඒක භාර ප්‍රධාන වඩුවා හැටියට, කර්මාන්තකරුවා හැටියට හිටියේ මේ තෙරුන්වහන්සේය. ඒ අනිත් පිරිස විශාල කරලා ඒ වෛත්‍යය හදන්න සුදනම් වෙනකොට මේ ලකුණටක හද්දිය හමුදුරුවෝ - ඒක ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්න පහසුයි කියලා ඒක කුඩා හැටියට සැලසුම් කලයි කියන, ඒ අකුසලයෙන්ය මේ ශරීරය මිටි වුණේ කියලා ඔහොමත් දක්වනවා. කොයි හැටි නමුත් උන්වහන්සේ උපේක්‍ෂාවෙන් ඒ හැම එකක්ම දරාගෙන සිටියා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

තවත් ඒ වගේම අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේගේ දර්ශනය තුළින්ම, ඒකම නිමිති කරගෙන වටිනා ගාථාවක් වදාළ අවස්ථාවක් තිබෙනවා. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට දේශනා කර කර ඉන්න අතරේ, එහෙම නැත්නම් සංඝයාවහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟ වැඩ ඉන්න අවස්ථාවේ ඇත එනවා ලකුණටක හද්දිය ස්වාමීන්වහන්සේ. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා සංඝයාවහන්සේලාගෙන් 'මහණෙනි, අර ඇත එන ඉතාමත්ම විරූප, අගුටු මිටි අනිත් අයගේ උපහාසයට ලක්වුණු ඒ භික්ෂුව ජේතවාද?' 'එසේය ස්වාමීනි' කිව්වා. 'මහණෙනි මේ භික්ෂුව මහාසාද්ධිමත්, මහාආනුභාව සම්පන්න කෙනෙක්. ඒ ලකුණටක හද්දිය නමට සමවදින්න බැරි සමාපත්තියක් සොයාගැනීම පහසු නෑ. යම් අර්ථයක් සඳහා කුලපුත්‍රයින් ගිහි ගෙයින් නික්ම පැවිදි වෙනවානම්, ඒ උතුම් නිර්වාණ අර්ථය සාක්ෂාත් කරගෙනයි ඒ භික්ෂුව සිටින්නේ' කියලා ඊළඟට ගාථා දෙකක් වදාළා. ඒ ගාථාවල අර්ථය පමණක් අපි මේ අවස්ථාවේ කියනවා. ඒ ගාථා දෙකේ අර්ථය මෙහෙමයි.

'භංසයින්, කොස්වා ලිහිණින්, මොණරුන් ඒ වගේම ඇතුන්, මුවන් ආදී ඒ වන සත්තු හැම දෙනෙක්ම සිංහයාට බයයි. සිංහයාගේ ශරීර ශක්තියට, ඒ කිසිම සතෙකුගේ ශරීර ශක්තිය සමකරන්න බෑ. ඒ අන්දමින්ම මනුෂ්‍යයින් අතර යම් කෙනෙක් ලාබාල වුවත් ප්‍රඥවන්තනම් ඒ තැනැත්තාටයි 'මහා' කියන උප පදය යොදන්න වෙන්නේ. මහා කියලා කියන්න වෙන්නේ, එබඳු ඒ ලාබාල නමුත් ප්‍රඥවන්තයාටයි. ලොකු ශරීරයක් ඇති බාලයාට මෝඩයාට නෙවෙයි'. අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙන වටිනාකම. ඉතින් එක පැත්තකින් එහෙම ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේට උපහාසය, අපහාසය, නින්දාව විහිලූ තහළු ලැබුණෙත්, මහපුදුම කර්ම වේගයක් නිසා, ඒකටත් නොයෙකුත් කර්ම, හේතුන් දක්වනවා අතීත කථාන්දරවල. ඒ කථාන්දර අපිනම් කියන්න යන්නේ නෑ. උන්වහන්සේට මිහිරි කටහඬක් තිබුණා. කොයිතරම්ද කියතොත් ඒ ඒ කරුණ පිළිබඳව අග්‍ර බව, ලැබුණ. එතදග වගය කියලා කොටසක් තියෙනවා ධර්ම සාහිත්‍යයේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ - අර හරියට උපාධි ප්‍රදනෝත්සවය වගේ ඒ සංඝයාවහන්සේලා හඳුන්වලා දුන්නා මගේ ශ්‍රාවකයින් අතර මේ මේ අංශයෙන් ප්‍රධානයි කියලා.

එහෙම අවස්ථාවක ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ හඳුන්වලා දීලා තිබෙන්නේ මඤ්ජුසසරානං, මිහිරි හඬ ඇති, මිහිරි හඬින් ධර්මදේශනා කරන සංඝයාවහන්සේලා අතර අග්‍රයී කියලා. නමුත් ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ ඒ ප්‍රශංසා කරන අය ගැන අමුතු ඇල්මක්වත්, නින්දා කරන අය ගැන අමුතු ද්වේෂයක්වත් ඇතිකරගන්නේ නැතුව පුදුම උපේක්ෂාවක් ඇතිකරගෙනයි වාසය කළේ. ඒකට හේතුව අපට හිතාගන්න පුළුවන්. ථෙර ගාථා කියන ග්‍රන්ථයේ බොහෝවිට තෙර තෙරණියන්ගේ චරිතත් එක්කම ඇතැම්විට ආත්ම කතාව, තමාගේ ජීවිත කතාව ප්‍රකාශ කරන විදියටයි ඒ ගාථා සඳහන් වෙන්නේ.

ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ පිළිබඳව මෙහෙම සඳහන් වෙනවා වටිනා ගාථා පෙළක් ථෙර ගාථා නම් කෘතියේ. උන්වහන්සේ බොහෝවිට ඔය අම්බට්ඨක කියන වනයේ භාවනායෝගීව සිටි බව ජේතවා ඒ ගාථා වලින්. උන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මම' - තමන්ම අඳුන්වනවා - 'හද්දිය, ධ්‍යාන කරමින් සිටිනවා අම්බට්ඨක වනයේ ගහක් මුළු'. එහෙම ප්‍රකාශ කරලා උන්වහන්සේ කියනවා 'ලෝකයේ ඇතැම් අය ඔය මිනිඟු බෙර, ගැට බෙර, පනා බෙර, වීණා ආදී සංගීත වලින් විනෝද වෙනවා. මට ඒ සංගීත ඕනෙ නෑ. මම ගහක් මුළු - බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ ශාසනයේ අර ධ්‍යාන සුවයෙන් ඒ සතුට ලබනවා' කියලා ප්‍රකාශ කරනවා. 'ඒ වගේම මේ ඇතැම් අය මගේ ශරීරය, රූපය අනුව මනිනවා. ඒ වගේම මගේ ස්වරය අනුව මගේ පස්සෙන් ඇදීලා එනවා. ඒ කවුරුත් අර ඡන්ද රාගයට යටවෙලා. ඒ අය මා හරියට හඳුනාගත්තේ නෑ'. ඔය විදියටත් උන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

ඉතින් මෙන්න මේ කියන මිනුම් දණ්ඩ පිළිබඳ කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ අර හතරේ ඒවා කියවෙන තැනක සංඝයාවහන්සේලා අමතලා, ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ අරමුණු කරගෙන නෙවෙයි මුළු ලෝකයාටම ප්‍රකාශ කරනවා සත්‍ය කාරණයක් හැටියට සිද්ධාන්තයක් හැටියට. 'මහණෙනි ලෝකයේ පුද්ගලයින් හතර දෙනෙක් ඉන්නවා. කවුද ඒ හතර දෙනා. රූපප්‍රමාණො රූපප්‍රසන්නො, සොප්‍රමාණො සොප්‍රසන්නො, ලුඛප්‍රමාණො ලුඛප්‍රසන්නො, ධම්මප්‍රමාණො ධම්මප්‍රසන්නො. ඔන්න හතර දෙනා. පළමුවෙනි එක්කෙනා 'රූපප්‍රමාණො රූපප්‍රසන්නො'. රූපයම ප්‍රමාණ කරගෙන මිණුම් දණ්ඩ කරගෙන රූපයෙහි පැහැදෙන අය. රූපයේ පමණකින්ම පැහැදෙන අය ඉන්නවා ලෝකෙ.

‘සොසප්පමාණො සොසප්පසනො’, කීර්ති සෝභාව, වර්ණනාව කීර්ති රාවය අහලා ඒකෙන් පමණක් ඒක මිණුම් දණ්ඩ කරගෙන, කීර්ති රාවය නිසාම කෙනෙක් පිළිබඳ ප්‍රසාදය ඇතිකරගන්නවා. ‘ලුඛප්පමාණො ලුඛප්පසනො’, රූක්‍ෂ ප්‍රතිපද, දැඩි වුන ආදිය රකින අය දකලා, ඒ රූක්‍ෂ ප්‍රතිපදව, කටුක ප්‍රතිපදව දකලා ඒ කටුක ප්‍රතිපදව නිසාම කෙනෙක් කෙරෙහි පැහැදෙනවා, මෙයා මේ තරම් අමාරු දේවල් කරනවාද. හතරවෙනි කොට්ඨාශය. ‘ධම්මප්පමාණො ධම්මප්පසනො’. ධර්මයම මිණුම් දණ්ඩ කරගෙන, ධර්මයේම ප්‍රසාදය ඇතිකරගන්නවා.

ඊළඟට මේක පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ එතෙන්දීම ගාථා පෙළකුත් දක්වනවා. මේක විවරණය කිරීම වශයෙන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා යම් කෙනෙක් රූපයෙන් මනිනවානම්, කීර්ති රාවයේ පමණකින් කෙනෙක් පස්සේ යනවානම්, ඒ අය ඡන්ද රාගයට යට වෙව්ව අය. ඒ අය පුද්ගලයෙක් හරියට හඳුනාගත්තේ නැහැ. ඊළඟට ඇතැම් කෙනෙක් ඒ පුද්ගලයාගේ ඇතුළත තේරුම්ගත්තේ නෑ. පිටත ප්‍රතිපත්ති ගරුක ජීවිතය දිහා බලලා ඒක ගැන හිතුවෙන් නෑ. එබඳු අය එහෙම පිටින්ම ආවරණය වෙලා, මෝහයෙන් ආවරණය වෙලා ඒ අය අර කීර්ති රාවයට ඇදිලා යනවා. තවත් කෙනෙක් ඉන්නවා ඒ තැනැත්තාට කෙනෙකුගේ ඇතුළත ගුණධර්ම පේන්නේ නෑ. බාහිරව ප්‍රතිපත්ති ආදිය නිසා ලැබෙන ලාභ සත්කාර ආදිය දකිනවා. දකලා ඒ තැනැත්තාත් ඒත් සීමාසහිත අවබෝධයක් තියෙන නිසා අර කීර්ති රාවයට යටවෙලා ඒකට ඇදිලා යනවා.

නමුත් යම් කෙනෙක් තව කෙනෙකුගේ ඇතුළත ගුණ සම්පත්තියත් දකිනවා. තේරුම්ගන්නවා. ඒ බාහිරව දකින්න ලැබෙන ප්‍රතිපත්ති ගරුක බවත් හරියට තේරුම්ගන්නවා. අන්න එබඳු අය විවෘත මනසකින්ම අර කීර්ති රාවයට යටවෙන්නේ නෑ. සත්‍ය තත්ත්වය වටහා ගෙනමයි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්නේ. ඔන්න ඔහොම ධර්මතා වශයෙන් ලෝකයේ පිළිගන්නවා. ඉතින් මේකට අටුවාවේ - ඒක බුද්ධ මතය කියලා කියන්නත් බෑ, නමුත් යම්කිසි අනුපාතයක් දක්වනවා. ඒ අනුව කල්පනා කරන්න සුදුසු නිසා අපි ඒක මෙතන දක්වනවා. කවුරුවත් සංගණනයක් කරලා මුලු ලෝකයේ සත්ත්වයා පිළිබඳව ඒ විදියේ තීරණයක් කලා නොවෙයි. නමුත් දළ වශයෙන් යම් අනුපාතයක් අටුවාවේ මෙහෙම සඳහන් කරනවා. අර පළමුවෙන් කියාපු ගනය රූපප්පමාණො රූපප්පසනො. ඒ ගැන මෙහෙමයි අටුවාව කියන්නේ.

මුලු ලෝක සත්ත්වයාගෙන් තුනෙන් දෙකොටසක්ම රූපප්‍රමාණය. රූපයට ඇදිලා යන අය. රූපයම මිණුම් දණ්ඩ කරගන්න අය. එක කොටසක් පමණයි රූපය මිණුම් දණ්ඩ කර නොගෙන වෙනත් හේතූන් නිසා කෙනෙකු පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්නේ. ඊළඟට සෝසප්‍රමාණය ගැනයි අටුවාවේ කියන්නේ ලෝකයෙන් පහෙන් හතර කොටසක්ම කීර්ති රාවයට ඇදිලා යන කොටසක්. එක කොටසක් පමණයි කීර්ති රාවයට ගහගෙන යන්නේ නැත්තේ, නුවණින් කල්පනා කරන්න කැමති, නුවණින් කල්පනා කරන්නේ.

ඊළඟට ලුබ්‍ධප්‍රමාණය කියන එක ගැන කියනවා. ලෝකයේ සත්ත්වයින්ගෙන් දහයෙන් නව කොටසක්ම රූක්‍ෂ කටුක ප්‍රතිපදාව දැකලා ඒකේ පැහැදිලා ඒකට ඇලිලා යනවා. දහයෙන් එක කොටසක් පමණයි, එපමණකින් රැවටෙන්නේ නැතුව, එපමණකින් තීරණ වලට යන්නේ නැතුව ගැඹුරින් කල්පනා කරලා ප්‍රසාදය, පැහැදීම ඇතිකරගන්නේ. ඔන්න 'ධම්මප්‍රමාණය' ගැන කියන්නේ අටුවාවේ මෙහෙම. ලෝකයේ සිටින සත්ත්වයින්ගෙන් ලක්‍ෂයක් දෙනාගෙන් අනූ නව දහස් නවසිය අනූ නවයක්ම අධර්මය ප්‍රමාණය කරගෙන, අධර්මය තුළයි ප්‍රසාදය ඇතිකරගන්නේ. ලක්‍ෂයකින් එක්කෙනෙක් පමණයි ධර්මය ප්‍රමාණ කරගෙන, ධර්මය පිළිබඳ පැහැදිලා නියමාකාර පැහැදීමක් තියෙන්නේ. ඉතින් ඔය ටික අනුපාත වශයෙන් දැක්වුවේ දළ වශයෙන් අන්න අර ලෝකයේ ප්‍රවණතාව, ලෝක ස්වභාවය පෙන්වුම් කරන්න වෙන්න ඇති.

මෙතන වැදගත්ම දේ බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට අපට පෙන්වන්නේ. 'ධම්මප්‍රමාණය ධම්මප්‍රසන්නා'. අපි එතකොට අර මුල තුනට නෙවෙයි යටවෙන්න ඕන. මුල කියාපු තුනට නොවෙයි. රූපය ප්‍රමාණ කරගන්න නෙවෙයි. ඒ වගේම කීර්ති රාවයට රැවටෙන්න, ඒවාට ඇදිලා යන්න සුදුසුත් නෑ. කටුක ප්‍රතිපදාව බාහිරව දැක්ක පමණින් ඒකටත් ප්‍රසාදය ඇතිකරගන්න සුදුසු නෑ. ධර්මානුකූලවම ධර්ම විනිශ්චයක පිහිටලා ධර්මයම ප්‍රමාණ කරගතයුතු බවයි කිව්වේ. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා අපට ඒකට ආදර්ශ දීලා තියෙනවා බොහෝ අවස්ථාවල. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති, බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව සඳහන් වෙන තැන්වල බොහෝවිට දෙතිස් මහාපුරිස ලක්ෂණ ගැන කියවෙනවා. කිසිම කෙනෙකුට නැති තරම් මහාපුදුම විදියේ රූප සම්පත්තියක් බුදුරජාණන් වහන්සේට හිමි වෙලා තිබුණ බව ධර්මයේ නොයෙක් අවස්ථාවල සඳහන් වෙනවා. වක්කලී කියන

තෙරුන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුද්ධ ශරීරය ගැන ඒ පැහැදීම කොයිතරමද කියතොත් නොදැක ඉන්න බැරි වුණා. ඒ තරමට මහාපුදුම ඇල්මක් ඇතිකරගත්තා. ශ්‍රද්ධාව දැඩි ඇල්මක් බවට පත් වුණා. නමුත් ඒ ඇල්ම කැඩූ හැටි බුදුරජාණන් වහන්සේ මහපුදුමයි. එතන එක අවස්ථාවක සඳහන් වෙනවා ධර්මයේ, ඔන්න වක්කලී තෙරුන්වහන්සේ බොහොම දැඩිව ගිලන් වුණා. අසනීප වුණා. අසනීප වෙලා හිඤ්ඤන්වහන්සේ නමක් ඇරියා බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඳලා ආරාධනා කරන්න වක්කලී තෙරුන් බොහොම දුර්වලව ඉන්නවා අනුකම්පාවෙන් වඩින්න කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේත් වක්කලී තෙරුන් දකින්නට පැමිණියා.

ඇවිල්ලා ඇහුවා ‘මොකද?’ එතකොටම වක්කලී තෙරුන් ඇදේම නැගිටිනවා ඒ ශ්‍රද්ධාවට. ‘නෑ නෑ ඔහොම ඉන්න මට ආසන තියෙනවා’ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෙඩා එහෙමම තැන්පත් කරවලා ‘මොකද මේ?’ ‘මට කුකුසක් තියෙනවා’ ‘මොකක්ද කුකුස, ශීලය පිළිබඳවද? වක්කලී තෙරුන්ට ඇතිවෙච්ච කුකුස මොකක්ද?’ ඔන්න කියනවා ‘බෙහොම කාලයකින් මට බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න යන්න බැරි වුණා. මට ඒ තරම්වත් ශරීර ශක්තියක් නැති නිසා’ අන්න ඒකයි එතකොට වක්කලී තෙරුන්ට තිබුණ කුකුස. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙනද වගේ දකින්න ලැබුණේ නෑ කියලා. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ, බොහෝවිට මේ පින්වතුන්ටත් අහන්න ලැබෙණ වටිනා ප්‍රකාශයක්, පුදුම විදියේ ප්‍රකාශයක් කළා. ‘වක්කලී මොකටද මේ කුණු කය දැකීමෙන් ඇති වැඩේ? ‘කිං තෙ වකකලී ඉමිනා පුතිකායෙන දිට්ඨෙන’, ‘මොකද වක්කලී මේ කුණු කය දැකීමෙන් නුඹට ඇති වැඩේ?’ ‘යමෙක් ධර්මය දකීද, හේ මා දකී’. ‘යො ධම්මං පසසති. සො මං පසසති’. ඒකම අනිත් පැත්තටත් කියනවා. ‘යමෙක් මා දකීනම් හේ ධර්මය දකී’. ඒක අවධාරණය කරන්නයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අකාරයට ප්‍රකාශ කළේ. නිකම් වචනයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ නෑ. එතන ගැඹුරු අදහසක් තියෙන්නේ. නැත්නම් මුල පාඨය කියලා නවත්වන්නත් තිබුණා. ඒක අපට ඒ ගැඹුරින් හිතන්නයි ඒ කිව්වේ.

වක්කලී තෙරුන්ගේ අවස්ථාවේ හැටියට උන්වහන්සේ හිතුවා බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙනද වගේ දකින්න නොලැබීම මට ලොකු පාඩුවක්. හිත එකඟ කරගන්න බෑ. සමාධිමත් කරගන්න බෑ. ඒක ගැන

කුකුසක් පවා ඇතිවුණා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මොකක්ද ප්‍රකාශ කරන්නේ, මොකටද මේ කුණු කය දකලා මේකෙ ඇලිලා ඇති වැඩක් නෑ. යමෙක් ධර්මය දකිනවානම්, ධර්මය දැක්ක වෙලාවේ මා දුටුවා වෙනවා. ඊළඟට මා දුටුවහම ධර්මය දකිනවා කියලා කියන එකේ තේරුම මොකක්ද? මෙතෙක් කල් වක්කලී නුඹ මා දුටුවේ නෑ. මා දුටුවේ නෑ. මගේ ශරීරය, කුණු කය විතරයි දුටුවේ. දැන් ධර්මය දකින්න. ධර්මය දැක්කොත් මා දකිනවා. අන්න ඒ විදියටයි තේරුම්ගන්න තියෙන්නේ. 'යො මං පසසති සො ධම්මං පසසති' කියන එකේ තේරුම, යමෙක් මා දකීද හේ ධර්මය දකින්නේය කියලා කිව්වේ, ඒක වක්කලී තෙරුන්වහන්සේට එල්ල කරලා කිව්වේ. වක්කලී තෙරුන් මෙව්වර කාලයක් මා ළඟ බලා හිටියාට මා දැක්කෙ නෑ. බාහිර කුණු කය විතරයි දැක්කෙ. මා දකින්නනම් ධර්මය දකින්න ඕනෙ කියලා. ඊළඟට ඒ පිටම විපස්සනා විදර්ශනා කර්මස්ථානයක් දුන්නා. පසුව වක්කලී තෙරුන් රහත් බවට පත්වුණ ආකාරය ඒ කතන්දරයේ තව දිගට තියෙනවා. අපි ඒ ටික විතරයි කියන්නේ මේ අවස්ථාවේ. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේම ලොකු පාඩම දුන්නා ඒ තරම් ඒ රූප සම්පත්තියක් තිබිලත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකට ඔබ්බේය දුන්නේ නෑ. ඒ වෙනුවට ඒ අවස්ථාව බලලා වක්කලී තෙරුන්ට කිව්වා මේ කුණු කය දකලා මොකටද වැදගත් දේ තමයි ධර්මය දැකීම. අන්න ධම්මප්පමාණ දැකීම.

දැන් ඔය ලුබ්භමාණො ලුබ්භසනෙතා කියන එකට ගැලපෙන විදියේ කථාවක් තියනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ලොකු හක්තියක් ඇතිකරගෙන හිටිය පරිබ්‍රාජකයෙක් තමයි මහාසකුච්ඡයි පරිබ්‍රාජකයා. තමන් පරිබ්‍රාජකයෙක් නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන ඒ කීර්ති සෝමය නිසාත් ඒ විදියටම තව නොයෙකුත් හේතුන් නිසා ලොකු ප්‍රසාදයක් ඇතිකරගෙන තිබුණා. ඉතින් එක් අවස්ථාවක දීර්ඝ සාකච්ඡාවක කොටසක් වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ සකුච්ඡයි පරිබ්‍රාජකයාගෙන් අහනවා 'උදයී මොකද හිතන්නේ? මගේ ශ්‍රාවකයින් මට ගරු කරන්නේ පූජා කරන්නේ මොන හේතුන් නිසාද?' ඔන්න එතකොට මේ පරිබ්‍රාජකයා කියනවා 'මට ජේන හැටියට කාරණා පහක් නිසා භාග්‍යවතුන්වහන්සේට මේ ශ්‍රාවකයින් ගරු සන්කාර කරනවා' කියලා 'මොනවද කාරණා පහ?' 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ අල්පාහාරයි. ආහාර ටිකයි ගන්නේ. ආහාර ටිකක් ගැනීම පිළිබඳව වර්ණනා කරනවා. ඒක පළවෙනි කාරණය. දෙවෙනි කාරණය භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ලැබෙණ ලැබෙණ හැටියට හොඳ හෝ නරක හෝ සිවුරු පාවිච්චි

කරනවා. ඒ වගේම ඒ ප්‍රතිපත්තියේ අගය, ධුතංග ආදී වශයෙන් ඒක වර්ණනා කරනවා. තුන්වෙනි කාරණය ලැබෙන ලැබෙන හොඳ හෝ නරක හෝ - ලද දෙයින් සතුටු වීමේ ගුණයයි එතන කියන්නේ, සනතුටියි, පිණ්ඩපාතය පිළිබඳවත් ඒ විදියට සනතුටියි භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කෙරෙහි තිබෙනවා. ඒ වගේම අනිත් අයටත් ඒක වර්ණනා කරනවා. හතරවෙනි කාරණය ලැබෙන හැටියට සේනාසන පිළිබඳවත් සන්තුෂ්ටියක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කෙරෙහි තියෙනවා. ඒකෙ වර්ණනාවත් කියනවා. පස්වෙනි කාරණය භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දැඩි විවේකයට ලැදියි. දැඩි විවේකයෙන් ඉන්නවා. ඒක ගැන වර්ණනා කරනවා. ඒක නිසයි මේ ශ්‍රාවකයින් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදෙන්නේ.

මන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'නෑ උදයි ඔය කාරණා පහ නෙවෙයි. ඔය කාරණා පහට ශ්‍රාවකයින් මට ගරු කරනවා නොවෙයි, මේකයි ඇත්ත කාරණය'. අර අල්පාහාර ගැන කියාපු කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුවෙන් මතුකරනවා. 'මගේ ශ්‍රාවකයින් ඉන්නවා ධුතංගධාරීව - එතැන ධුතංග කියන වචනය විස්තර වෙන්නේ නැතත් අපට හිතාගන්න පුලුවන් ධුතංගධාරීව ආහාර පිළිබඳව, ඉතාමත්ම සුලු ආහාරයෙන් යැපෙන අය. නමුත් මම නම් ඇතැම්විට සම්පූර්ණ පාත්‍රයක පවා ආහාරය වළඳනවා. මං ඒ තරම් රුකුණ ප්‍රතිපදාවත් ඒ පැත්තෙන් නෑ. නමුත් අර විදියේ මට වඩා දැඩිව, ආහාරය පිළිබඳ හික්මෙන ශ්‍රාවකයින් මට එහෙමනම් ගරු කරන්න ඕනෙ නෑනෙ. ඒ අයට කියන්න පුලුවන් මං භාග්‍යවතුන්වහන්සේට වඩා ලොකුයි කියලා. නමුත් ඒ වෙන හේතුවක් නිසයි කියලා පෙන්වන්නයි කිව්වේ'.

ඒ වගේම දෙවෙනි කාරණය ගැනත් එහෙම කියලා මේ සිවුරු පිළිබඳවත් කියනවා 'මට වඩා රුකුණ කටුක සිවුරු අඳින මුලු ජීවිතයම පාංශුකුල විවර දරන' - මහාකාශ්‍යප මහතෙරුන්වහන්සේලා වගේ අය ගැනයි එතන සඳහන් වෙන්නේ, නම් වශයෙන් සඳහන් නොකළත් - බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ විදියට ප්‍රකාශ කරන්නට හේතුව, ඇතැම් සංඝයාවහන්සේලා ඒ විදියට දැඩිව සිවුරු පිළිබඳ ප්‍රතිපත්තිය රකිනවා. මම නම් ඇතැම් අවස්ථාවල ගෘහපතියන් දෙන සිවුරු හිටත් පරිභෝග කරනවා. එහෙම කරනවානම් ඉතින් අර කවිටිය මට ඒකට ගරු කරන්න හේතුවක් නෑනෙ. අර විදියට පිණ්ඩපාතය පිළිබඳවත් මම ඇතැම්විට මිහිරි පිණ්ඩපාත පවා වළඳනවා'. ඊළඟට සේනාසන පිළිබඳවත්.

‘ඇතැම්විට ඇතැම් අය කටුක අන්දමින් ගස්මුල එහෙමත් ජීවත්වෙනවා. මම ඇතැම් අවස්ථාවල හොඳ සේනාසනලවලත් ඉන්නවා. ඒ වගේම මම නිරන්තරයෙන්ම විවේකයෙන්ම සිටිනවාත් නෙමෙයි ඇතැම් සංඝයාවහන්සේලා නිරන්තරයෙන් ආරණ්‍යගතව එහෙම ඉන්නවා. මම නම් සමහරවිට රාජ රාජ මහාමාත්‍ය ආදීන්, තීර්ථකයන් ඇසුරු කරමිනුත් වාසය කරනවා. අන්න ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා ඒ රුක්‍ෂ ප්‍රතිපදාව නිසා නෙවෙයි, ඒ කියාපු එකක්වත් නිසා නෙවෙයි මගේ ගෝලයින් මට සලකන්නේ’. ඔන්න වෙන කාරණා පහක් ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

මගේ ශ්‍රාවකයින් මට ගරු කරන්නේ මා තුළ තියෙන ආර්ය ශීලය නිසා. ඊළඟට ඥාන දර්ශනය නිසා, ඊළඟට මගේ ප්‍රඥාව නිසා, කෙනෙකුට සමකරන්න බැරි තරම්වූ ඒ ප්‍රඥාව නිසා. වතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව ඕනම ප්‍රශ්නයකට උත්තර දෙන්න පුළුවන්කම නිසා. ඊළඟට මේ ප්‍රතිපදාව පිළිබඳව සංඝයාවහන්සේලා හික්මවන්න මට පුළුවන්කම නිසා. ඔන්න ඔය විදියේ ධර්මමය කාරණා නිසයි මගේ ගෝලයින් මට සලකන්නේ. මේ හැම එකක් තුළින්ම මේ පින්වතුන් සලකාගන්න ඕනෙ අපේ ධර්මයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීපු මිනුම් දඬු මොනවාද කියලා - කෙනෙකු තුළ ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්න ඕන. ඊළඟට අනිත් පැත්ත බැලුවහම අර පේර කියන වචනය සඳහන් වුණා. ඇත්ත වශයෙන්, මේ පින්වතුන් සමහරවිට දන්නවත් ඇති මේ වර්තමාන යුගයේ පේර කියන වචනය ශාසනික ව්‍යවහාරයක් වශයෙන් සලකනවානම්, දැනට සම්මත ව්‍යවහාරය අනුව උපසම්පදවෙන් දසවසක් වුණ අය පේර නමින් හැඳින්වෙනවා. විසිවසක් වෙනකොට මහාපේර වෙලා ඉවරයි, ඒකට සුදුසුකම් තිබුණා හෝ නොතිබුණා හෝ. ඉතින් ඔය විදියටයි ව්‍යවහාරයේ තියෙන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන ඊට වඩා ගැඹුරු අර්ථ දෙන්නෙ පේර කියන වචනයට.

මේකටම අදල දේශනාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ - එහෙම ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුණාට නොවෙයි - මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා තමන්වහන්සේගෙ අතීත සිද්ධියකුත්, මේ ජීවිතයේදීම අතීත සිද්ධියකුත් සිහියට නගමින්. මහණෙනි, එක් අවස්ථාවක සම්බෝධිය ලැබූ ළඟදීම තේරුණා තීරයේ අප්පල් නුග රුක මුල මං වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවේ ඉතාමත්ම මහළු වයෝවෘද්ධ බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන්, බ්‍රාහ්මණයින් මාව හමු වෙන්න ඇවිල්ලා ඇතැම් අය මට වන්දනා කළා,

ඇතැම් අය තමන්ගේ නම කියලා ඉඳගන්නා. කොහොම කොහොම හරි ඒ අය ළඟින් ඉඳගෙන මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශයක් කරනවා. හවත් ශ්‍රමණ ගෞතමයින්, වයෝවාද්ධ මහඵ බමුණන්ට, බ්‍රාහ්මණයින්ට, වැඩිහිටියන්ට සලකන්නෙ නැතෙයි කියලා අප අතරෙ කතාවක් තියෙනවා. ඒ අයට නැගිටලා ආසනය දෙන්නෙ නැත. ගරු සත්කාර බුහුමන් කරන්නෙ නැත කියලා මේ විදියේ අපේ පිරිස අතර මෙහෙම කතාවක් තියෙනවා, ඒක එහෙමමයි. අපට දැන් තේරුණා ඒක එහෙමම බව. ඒක සුදුසු නෑ. ඔන්න එව්වරයි කිව්වෙ බ්‍රාහ්මණයෝ. මේ බමුණන් ආවාම බුදුරජාණන් වහන්සේ ගරු කළේ නෑනේ! අපට දැන් තේරෙනවා ඒක ශ්‍රමණ ගෞතමයන් පිළිබඳව පැතිරුණු රාවය ඇත්ත බව. ඒකනම් සුදුසු නෑ. ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ යමක් ප්‍රකාශ කළ බවක් එතන කියවෙන්නෙ නෑ. ඒ වෙනුවට මෙන්න මෙහෙමයි සඳහන් වෙන්නෙ.

‘මහණෙනි එතකොට මට මෙන්න මෙහෙම අදහසක් ඇතිවුණා - බමුණන්ට මුකුත් කිව්වා නෙමෙයි - මට මෙන්න මෙහෙම අදහසක් ඇතිවුණා. අතේ මේ අය දන්නෙ නෑනෙ මේ ථෙර කෙනෙක් කවුද කියන එකවත්. ථෙරකරණ ධර්ම මොනවාද කියන එකවත්. ථෙර කෙනෙක් කියන්නෙ කාටද? ථෙර කියන්නෙ, ස්ථවිර කියන්නෙ මේරු කියන අදහසයි. වැඩිහිටි කියන අදහසයි, සාමාන්‍යයෙන් කියනවානම්. වැඩිහිටියා කියන්නෙ කවුද කියන එකවත් මේ අය දන්නෙ නෑ. වැඩිහිටියෙක් විමට උපකාර වෙන කාරණා මොනවාද කියලාවත් මේ අය දන්නෙ නෑ නේද කියලා ඒ හිතුවිල්ල තමන්වහන්සේට ඇතිවුණ බව කියලා ඔන්න දැන් ආයෙන් මේ සංඝයාවහන්සේලා අමතලා ඊළඟට කියනවා ‘මහණෙනි, මෙන්න මම එහෙනම් කියනවා කෙනෙක් ථෙර කෙනෙක් වෙන හැටි. ඒ ථෙර සංකල්පය පිළිබඳව ඔන්න විවරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙනවා. යම්කිසි කෙනෙක් වැඩිහිටි වුණත් වයසින් වැඩිහිටි නමුත් ඒ තැනැත්තා, ඊළඟට කියවෙනවා කාරණා දහසකින් මේ විදියට. අකාලවාදී - ඒ තැනැත්තා කාලානුරූපව කතා කරන කෙනෙක් නෙවෙයි. අභූතවාදී - සත්‍යයට අනුව කථා කරන කෙනෙකුත් නෙවෙයි. අන්‍යථවාදී - අර්ථ සම්පන්න දෙයක් කියන කෙනෙකුත් නෙවෙයි. අධම්මවාදී - අධර්ම විදියේ කථාවල් කරන කෙනෙක්. අවිනයවාදී - විනයට අනුකූල නොවන දේවල් කතා කරන කෙනෙක්. අනිධාන වාදී. වාච. භාසිනා - හිතේ තැන්පත් කරගෙන, රැකගෙන, ආරක්‍ෂා කරගතයුතු, සිහිකටයුතු දේවල් කියන කෙනෙක්

නෙවෙයි. ඊළඟට අකාලෙන - කල් යල් නොබලා කතා කරන්නේ, නිසි කාලෙට නෙවෙයි නුසුදුසු අවස්ථාවල, අකාලෙන. අනපදෙසං - හේතු කාරණා රහිතව යමක් කියන්නේ. අනසුභංගිතා - අර්ථයකට හේතු නොවන, කාටවත් ප්‍රයෝජනයක් නැති, දෙලොවට නැති වැඩ කතා කරන කෙනෙක්. ඔන්න ඔය විදියට ඒ නරක පැත්ත. එබඳු වැඩිහිටියෙකුට මම කියන්නේ බාලො පේරො කියලයි. මෝඩ පේර කෙනෙක් කියලයි ඒ විදියේ කෙනාට මං කියන්නේ.

ඔන්න ඊළඟට අනිත් පැත්ත ප්‍රකාශ කරනවා. නමුත් යම් කෙනෙක් දහරො, එතන කියනවා, ඉතාම ලාබාලයි. කලු කෙස් ඇති, තරුණ කෙනෙක් වෙන්න පුලුවන්. නමුත් ඒ තැනැත්තා මෙහෙමයි. කාලවාදී - අවස්ථානුකූලව කතා කරන්නේ. භූතවාදී - සත්‍යානුකූලව. අස්වාදී - අර්ථවත් දෙයක්. ඒ වගේම ධම්මවාදී - ධර්මානුකූල දෙයක්. විනයවාදී - විනයානුකූල දෙයක් කතා කරන්නේ. ඒ වගේම නිධානවාදිං වාචං භාසිතා - හිතේ තැන්පත් කරගතයුතු වැදගත් දෙයක් මතුකරලා දෙන්නේ. අවස්ථානුකූලව කාලෙන සාපදෙසං - හේතු උදහරණ සහිතව, ඊළඟට අසුභංගිතං - අර්ථ සහිතව. ඔන්න ඔය විදියට ඒ කථා කරන විලාසයෙන්, ඒ ඉදිරිපත් කරන කාරණා ආශ්‍රයෙන් එබඳු ඒ වයසින් ලාබාල නමුත් ඒ තැනැත්තා මම හඳුන්වන්නේ පණසිතො පේරො නමින්. නුවණැති පේර කෙනෙක් කියලයි.

එහෙම ඒ පේර කියන වචනය හඳුන්වලා ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා පේරකරණ ධර්ම හතරක්. කෙනෙකු නියම වශයෙන් වචනයේ පරිසමාප්තාර්ථයෙන්ම පේර කෙනෙක් හැටියට හඳුන්වන්න උපකාරවන කාරණා හතරක් එතෙතදී බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙනවා. මොනවද, යම්කිසි කෙනෙක් - හික්කුළුක් පිළිබඳවයි ඒ කියන්නේ - ශීලවන්තයි, ශීලය ගැන දීර්ඝ විචරණයක් තියෙනවා. ඊළඟට කෙටියෙන් සලකතොත් බහුශ්‍රැතයි. ධර්මය හොඳට දරාගෙන සිටිනවා. සාමාන්‍ය ඔය යන්ත්‍ර සුත්‍රවල දරාගෙන හිඳීමක් නෙවෙයි අතීතයේ හැටියට ඒ ධර්මය දරාගන්නේ හිතෙන්. සුතා, ධතා, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුප්පට්චිද්ධා, ඔය ආදී වචන මාලාවකින් දක්වනවා ධර්මය අහලා, හිතේ දරාගෙන වචනයෙන් වාචෝද්ගත කරලා නිතර සජ්ඣායනා කරන්න පුලුවන් තරමට මනසානුපෙක්ඛිතා - හිතෙන් නිතර ඒ ධර්මය විමසලා බලනවා. දිට්ඨියා සුප්පට්චිද්ධා - සමයක් දෘෂ්ටිය හා සංසන්දය කරලා, ඒ තුළින් දෘෂ්ටිය

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මතුකරගන්නවා. අන්න ඒ විදියට ධර්මඥනය ඇති බහුශ්‍රැත පුද්ගලයා ගැනයි මෙතන කියවෙන්නේ. ඒ බහුශ්‍රැත භාවය දෙවෙනි කාරණය. ඊළඟට සතර ධ්‍යානය, ඒ කියන්නේ සමාධි ශක්තියයි. මෙලොවම සැප විභරණයක් හැටියට සලකන, සමාධි ශක්තිය ඇති තැනැත්තා. අවසාන වශයෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ ඒ උතුම් අරහත්‍වය ලබාගත්තු, සසර දුක් කෙළවර කරලා උතුම් චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධයෙන් අරහත්ඵලය ලැබූ. ඔන්න ඔය කාරණා තුළින් වචනයේ පරිසමාප්ත අර්ථයෙන්ම ථෙර කෙනෙක් වෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ.

ඉතින් ඔය විදියේ සුත්‍රදේශනා ආශ්‍රයෙන් අපට හිතාගන්න පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නේ අන්න අර ධර්මප්‍රමාණ, ධර්මයටයි මුල්තැන දෙන්න ඕන. ධර්මය අනුවයි මනින්න ඕන. නමුත් ලෝකයාගේ ස්වභාවය මේ දිරාපත් වන ශරීරයේ, මේක නොයෙකුත් වර්ණ ඡායාරූප ආදියෙන් ශරීරය හැඩවැඩ ගන්වලා ඒවා තුළින් සත්ත්වයාගේ ආකර්ෂණය ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගැනීමටයි බොහෝ දෙනා වෙහෙසෙන්නේ. නමුත් අපි කල්පනා කරන්න ඕනේ, නුවණැති අය, අර විදියට ඒ කීර්ති රාව ආදියට, ගසාගෙන යන්නේ නැති වෙන්න. මෙන්න මේ ධර්මප්‍රමාණ කියලා කියන පිරිස ඇත්ත වශයෙන්, ලක්ෂයෙන් එකක් හැටියට දැක්වුවේ යම්කිසි හේතුවක් ඇතුවයි. ඒ තරමටම ලෝකයා ඇදිලා යන්නේ අන්න අර විදියේ දේවල් වලටයි. මෙහෙම හරවත් දේවල් වලට නොවෙයි. තමන් කල්පනා කරන්න ඕන බුදුරජාණන් වහන්සේ අර ලකුණටක හද්දිය තෙරුන් මුල් කරගෙන අපට මේ පාවිච්චි දුන්නේ. උන්වහන්සේ වර්ණනා කිරීම වශයෙන්ම නෙවෙයි. අපට මතුකරලා දුන්නා ඒ විදියේ ශරීරයක් තුළත් මහාවට්ඨනා උතුම් ගුණධර්ම තිබෙන බව. බුදුරජාණන් වහන්සේවත් ඒ ගුණ මතුකරදුන්නේ නැත්නම් විශාල පිරිසක් පව් රැස්කරගන්නවා. අර සාමණේරවරුන් කණෙන් ඇදලා, නාහෙන් ඇදලා තව විදියට විහිළ තහළ කරලා ඇතුළත තියෙන ගුණ සම්පත්තිය නොදක. මහාශරීරයක් ඇති කෙනෙක් හිටියානම් විහිළ කරන්න යන්නේ නැත කවුරුවත්. බාලයෙක් වුණත්.

නමුත් මේ රහතත්වහන්සේ නමකට අර විදියේ මේ තරම් විහිළු තහලු කළේ අන්න අර ඒ කට්ටියගේ මිනුම් දැඩු වැරදි නිසා. ඒවාට ඉතින් විපාක ඇති. අපි එතකොට කල්පනා කරන්න ඕනේ මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකර දීපු කාරණා. ඊළඟට ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ අර කියාපු ථෙර ගාථාවල ප්‍රකාශ කරනවා

කායගතාසනියට උන්වහන්සේ ඇලුම් කළ බව. බුදුරජාණන් වහන්සේ මට යම් වරයක් දෙනවානම් මම මෙන්න මේ විදියේ වරයක් ඉල්ලන්නේ. මුලු ලෝකයා හැම කල්හිම කායගතාසනිය වඩන්නවා! කියලා. කායගතාසනිය වඩන්නවා! ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් වරයක් හැටියට බලාපොරොත්තු වුණාම නෙවෙයි, කිව්වේ වරයක් දෙනවානම්, දෙන න සුදනම්නම්, මම ඉල්ලා හිටින්නේ මා වෙනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට, හැම කෙනාටම, හැම කල්හිම කායගතාසනිය වඩන්න කියන්නවා! කියලා.

එයින් අපට යම්කිසි කාරණයක් හෙළි වෙනවා. ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ ඇත්ත වශයෙන් ඒවා ගැන කළකිරුණේ නැතත් උපේක්ෂා ගුණයෙන් යුක්තව ඒවා ඉවසා දරාගෙන හිටියත් සමහරවිට සංවේගයක් ඇතිවෙන්න ඇති, අනේ මේ ලෝකයා මේ ශරීරයේ යථා තත්ත්වය දන්නේ නැති නිසානේ මට මේ විදියට විහිළ තහළ කරන්නේ. නොපෙනෙන ගුණ සම්පත්තිය නුවණින් දැකීමේ අපොහොසත්කම නිසා තමයි මේ පෙනෙන අගුටු මිටි ශරීරයට මේ විදියට විහිළ කරන්න කියලා. ඒ අවබෝධය තුළින් ලෝකයා, තමන් මේ අරගෙන යන ශරීරයේ තත්ත්වය ගැන නිරන්තරයෙන් සිතන්නවා. ලස්සනට එකතු කරගත්තු මස් ටික බොහොම ඉක්මනින් ගෙවිලා යනවා. අපි ඇත්ත වශයෙන් අපේ ඡායාරූපයක් ගන්නවානම් ගන්න තියෙන්නේ අපේ ශරීරයෙන් වැඩි කාලයක් පවතින මේ ඇටසැකිල්ලයි. ඇටසැකිල්ලටයි වැඩි තැනක් දෙන්න ඕන. අනිත් ඒවා බොහොම ඉක්මනින්ම දිරාපත් වෙනවා වයස්ගත වෙනකොට. අපි දන්නවා දැන් කුඩා අවදියේදී, කුඩා දරුවෙකුගේ ශරීරය මුල් මාස කීපය තුළ නිකන් පුම්බපු වගේ. බැලුම් බෝලයක් වගේ හැදිලා තියෙනවා, හැදි හැදී එනවා. අත පය එහෙම - ඒ පිම්බීම. මැදි වයස ගෙවිලා යනකොට ඔන්න ඇකිලෙන්න පටන්ගන්නවා, රැළි වැටෙනවා.

ඉතින් අර පුම්බපු මස් ටික එහෙමම ගෙවිලා යනවා. ඒවා දියවෙලා යනවා. අන්තිමට සොහොනට ගිහිල්ලා හරි සිහිපත් කරගන්න උපකාර වෙන්නේ ඇටසැකිල්ල විතරයි. අතීතයේ අමුසොහොනට ගිහිල්ලා හරි තමන්ගේ මිතුරෙක් දකිනවානම් දකින්න ලැබෙන්නේ, වැඩි කලක් තිබෙනවානම් තිබෙන්නේ ඇට සැකිල්ල. නමුත් ලෝකයා ඒක ගැන හිතන්නේ නෑ. අන්න අර කුණු මස් - ඒ ටිකට, ඒක තුළින් වටිනාකම් ඇතිකරගෙන ඒවාම සරසමින් ලෝකයාවත් රවට්ටමින්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තමුනුන් රැවටෙමින් යන ගමන දැකලයි ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ අර විදියේ වරයක් බලාපොරොත්තු වෙන්න ඇත්තේ. අපිට හිතාගන්න පුළුවන් ලෝකයා වෙනුවෙන්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ ලකුණටක හද්දිය තෙරුන් කෙරෙහි තිබුණ සුවිශේෂ සැලකිල්ල පෙන්නුම් කරන තවත් අවස්ථා තිබෙනවා ධර්මයේ. සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ - මහාකාරුණික කෙනෙක්. සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ දීර්ඝ ධර්මකථාවක් ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේට - අපිට හිතන්න පුළුවන් භාවනාවට උපකාර වන අන්දමින් පවත්වමින් යන අතර, ඒ අතරතුරදී ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ රහත් වුණා කියලා කියවෙන්නේ. ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ ගැඹුරු ශ්‍රීති වාක්‍යයක්, නිවන පිළිබඳ ශ්‍රීති වාක්‍යයක් උදන කියන ඒ ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වෙනවා. එපමණක් නෙවෙයි ඒ ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ කොයිතරම් නිහතමානීද කියතොත් රහත් වුණාට මොකද සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේටවත් ඇගෙව්වේ නෑ තමන් ඒ වැඩ ටික කරගත්තා කියලා. ඉතින් සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ - ඒ අග්‍රග්‍රාවකයන්වහන්සේ, නැවත නැවතත් ධර්මකථා පවත්වනවා මේ ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ, සේබ, තාම රහත් වුණේ නෑ කියලා හිතාගෙන. මේක දැකලා බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් උදන ගාථාවක් ප්‍රකාශ කළා. ඒකත් නිවන පිළිබඳ ගැඹුරු එකක්. ඒක අපි කියන්න යන්නේ නෑ මේ පින්වතුන් උනන්දුනම් ඒවා සොයාගන්න පුළුවන්. අර උදන කියන ග්‍රන්ථයේම තවත් ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ ශ්‍රීති වාක්‍යයක් වශයෙන් ගාථාවක් වදළා ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ නොරහත්ය කියලා හිතාගෙන සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ තව තවත් ධර්මය කියනවා දැකලා.

මන්න ඔය විදියේ මහපුදුමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ, ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ පිළිබඳව හුවා දැක්වූ අවස්ථා. වෙන දේවල් වලට නෙවෙයි. ලකුණටක හද්දිය තෙරුන්වහන්සේ උපකාර කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට පාඩමක් ඉගැන්වුවා. තමන් ඒ ලොකුස කියලා හිතන, වටිනා කියල හිතනදේ කොතැනද තියෙන්න පුළුවන්? සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන තැන්වල නෙවෙයි, සමහරවිට. අර විදියේ මිටි ශරීරයක වුණත් අග්‍රට මිටි ශරීරයක තැන්පත් වෙලා තිබෙන්න පුළුවන්. ඒකයි කිව්වේ ඔය කියන ලකුණටක හද්දිය හිසුව නොලැබූ සමාපත්තියක් සොයාගැනීම පහසු නෑ. මහාසාද්ධිමත්, මහානුභාව-

සම්පන්න කෙනෙක්. ඒ වගේ මහාසාද්ධිමත්, මහානුභාවසම්පන්න කෙනෙක් වුණත් අර විදියට විහිළ තහළ කරනකොට ඒවා පිළිබඳ පලිගැනීම් වශයෙන්, තමන්ගේ ශක්තීන් පෙන්වන්න නොගියා පමණක් නොවෙයි, වෙන එකක් තබා රහත් වුණු බවවත් ඒ සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේටවත් ඇගෙව්වෙ නෑ. අපට ඒක ගැන හිතන්න තියෙන්න උන්වහන්සේගේ නිහතමානී ගුණය එක පැත්තකින් පෙන්වුම් කෙරෙනවා. ඒ එක්කම අපි මෙන්න මේ දේශනාව තුළින් මතුකරන්නේ ලෝකයාට බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්න 'ධම්මපසමාණෝ ධම්මපසසනෝ' - ධර්මයම ප්‍රමාණ කරගෙන, ධර්මයේම පැහැදීම් ඇතිකරගැනීම කියන කාරණයයි. ඒකට අදාලව තවත් අපට කාරණා දක්වන්න පුළුවන්.

ඇත්ත වශයෙන් අපි බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මේ ධර්මයේම තිබෙනවාය අභියෝගයක් වශයෙන් කෙනෙකුත් ඒ ඇතට එක්කගෙන යාම ගැන. නිවන් කරා ගෙන යන හැටි - අර ඕපනයික කියන වචනය තුළින්. ධර්මයේ සත්‍යයක් තිබෙනවා ධර්මයම නිවන් කරාම ඇදගෙන යනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ තල්ලු කරනවාම නෙවෙයි. උන්වහන්සේගේ පුණ්‍යශක්තිය නිසා ඒ වගේ මහාපුදුම අන්දමේ මහාපුරිස ලක්ෂණ ඇති ශරීරයක් ලැබුණත්, අනිත් ඒවා හැම එකක්ම තිබුණත් ඇතැම් අවස්ථාවල්වල යම්කිසි ධර්ම කාරණයක් පිළිබඳ ඒත්තු ගැන්වීමට ඔය බමුණත් එක්ක එහෙම මහාදීර්ඝ ධර්ම සාකච්ඡා කරලා, තර්ක විතරක් ඉදිරිපත් කරමින් ඒ විදියට ඒ අය තුළ තිබෙන සැකය දුරු කලා. ඒ වගේ බැරිම අවස්ථාවකම කෙනෙකුගේ මාන්තය කඩන්න ප්‍රාතිහාර්ය යෙදුවා මිසක් ප්‍රාතිහාර්ය බලයෙන් කෙනෙකුට ධර්මය බලාත්කාරයෙන් කාවද්දන්න උත්සාහ කළේ නෑ. කොතරම්ද කියතොත් කේවඩ්ඪ කියන එක්තරා භික්ෂුවක් ආරාධනා කලා බුදුරජාණන් වහන්සේට විශාල පිරිසක් ධර්මයට හරවාගැනීමට සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පෙන්වන්න යම්කිසි භික්ෂුවක් පත් කරන්න කියලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කලා. 'මම කියනවා ඒක නෙවෙයි නියම ප්‍රාතිහාර්ය - අනුශාසනා ප්‍රාතිහාර්යයි. සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය ඒ වගේම ආදේශනා ප්‍රාතිහාර්ය කියලා කියන අනුන්ගේ හිත් බැලීමේ ශක්තිය, ඒවා නෙවෙයි නියම ප්‍රාතිහාර්ය, අනුශාසනා ප්‍රාතිහාර්යයි'. ඒකට දක්වන්නේ ධර්මයේ මෙන්න මේ මේ විදියට. 'එවං

විතකෙකථ, මා එවං විතකකයිසු'. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මෙන්න මේ මේ විදියේ විතර්ක පවත්වන්න. කාම විතර්ක ආදිය පවත්වන්න එපා. නෙකධමම විතකී ආදිය පවත්වන්න. ව්‍යපාද විතර්ක පවත්වන්න එපා. අව්‍යාපාද, මෙත්තා - මෙමත්‍රිය, සම්බන්ධ අවිභිංසා සංකල්ප පවත්වන්න. ඔන්න ඔය විදියට පැවැත්විය යුතු විතර්ක හඳුන්වලා දෙනවා. එවං විතකෙකථ, මා එවං විතකකයිසු, මේ විදියට විතර්ක කරන්න. මේ විදියට නොකරන්න. එවං මනසිකරොථ, මා එවං මනසිකරොථ. මේ විදියට මෙනෙහි කරන්න. මේ විදියට මෙනෙහි කරන්න එපා. ඉදං පජහථ, ඉදං උපසමපජ්ජ විහරථ. මෙන්න මේ මේ දේවල් අතහරින්න. මෙන්න මේ මේ දේවල් වලට එලඹ වාසය කරන්න. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉහළම ප්‍රාතිහාර්යය හැටියට සලකන්නේ. අනුශාසනා ප්‍රාතිහාර්ය. ඒ විදියටමයි කෙනෙක් නිවන කරා යන ප්‍රතිපදව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ. ඒකත් පටිච්චසමුප්පාදය කියලා කියන අර හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව යන එකක්. එකකට එකක් සම්බන්ධ වෙන හේතු ප්‍රත්‍ය පරම්පරාවක් තුළිනුයි කෙනෙක් නිවනට ළං වෙන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ බලහත්කාරයෙන් ඇදගෙන යනවා නෙවෙයි. ඒක ප්‍රකාශ කරන වටිනා එක්තරා සූත්‍රදේශනාවක මෙහෙමත් සඳහන් වෙනවා. ඔන්න කෙනෙක් යම්කිසි ශ්‍රද්ධාවකින්, අර කියාපු වැරදි විදියට නෙවෙයි, ධර්මය අහලා සම්මාදිට්ඨිය ඇතිකරගන්න පුළුවන් විදියට යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන තමා තුළ තියෙන හරියාකාර මෙනෙහි කිරීමේ ශක්තිය යොදලා ඇසූ ධර්මය කෙරෙහි හිත යොදලා තමයි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්නේ. ඉතින් ඒ විදියට මෙහෙමත් ප්‍රකාශ වෙනවා. ඔන්න ශ්‍රද්ධාව ඇතිවුණාට පස්සෙ. සද්ධා ජාතො උපසංකමති, ශ්‍රද්ධාව ඇතිවුණාට පස්සෙ ඒ තමා තුළ ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්න උපකාර වුණු ශ්‍රාවකයා ළඟට කීට්ටු වෙනවා. උපසංකමනො පයුරුපාසති. කීට්ටු වෙලා පයුරුපාසනය කරනවා කියලා කියන්නෙ ළඟ ඉඳගන්නවා. පයුරුපාසනො ධම්මං සුනාති. ළඟ ඉඳගත්තහම මේ තැනැත්තාට අහන්න ලැබෙනවා අර ශාස්තෘවරයාගෙන්. ඒ ධර්මය අහන්න ලැබුණහම සුක්ඛා ධම්මං ධාරෙති. ධර්මය හොඳට දරාගන්නවා. ධනානං ධම්මානං අස්ථං උපපරික්කති, එතනින් සැහීමකට පත්වෙන්නෙ නෑ. දරාගත්තු ධර්මයේ අර්ථය තමන් පරීක්ෂා කරලා බලනවා නිවහල්ව. අස්ථුප පරික්කාය සති ධම්මා නිජ්ඣානං කමනති, අර්ථය පරීක්ෂා කරගෙන යනකොට, හිතාගෙන යනකොට මේක මේ කාරණය ඇත්ත නෙවෙන්නම්. ධම්මා නිජ්ඣානකනති කියලා කියන්නෙ හිතාගෙන

යනකොට සංසන්දනය කරලා තමන්ගේ ධර්මයත් එක්ක, මේ කියන හැටියට මේක ඇත්ත නෙවෙන්නම්. අන්න ඒ විදියේ අවබෝධයක් එන අවස්ථාවක්. මේක වෙන්න පුලුවන් කියන අවබෝධය එනවා. ධම්ම නිජ්ඣාන කනිනියා සති ඡනෙද ජායති. මේක වෙනවමයි කියලා නෙමෙයි, වෙන්න පුලුවන් කියන හැඟීම ආවට පස්සෙ ඔන්න එනකොට ඡන්දය ඇතිවෙනවා.

ඡන්දය කියන එකත් ඔය නිකන්ම දෙන එකක් නෙවෙයි එනකොට ඒ ජේන හැටියට. ඡනෙද, ඡන්දය මතු වෙන්නෙ අන්න අර අවස්ථාවේ. ධර්මයේ ඇත්ත වශයෙන් මේක ප්‍රතිපත්තියට නැගුවොත් මේක ඵලදයකයි කියන ඒ වැටහීම යම් අවස්ථාවක එනවා. මේක වෙන්න පුලුවන් කියලා. ඡන්දජාතො උසස්හති. ඡන්දය ඇතිවුණාට පස්සෙ උත්සාහය. අන්න වීර්යය දරනවා. ඡන්දජාතො උසස්හති. උත්සාහ කරගෙන යනකොට වැයම් කරගෙන වීර්ය දරාගෙන යනකොට එක් අවස්ථාවක් එනවා අර ඉන්ද්‍රිය සමතාව කියලා කියන තත්ත්වයට ආවහම උසස්හිතො කුලෙති. දූන් දූඛිව වීර්යය දරණ කෙනෙක්, දූන් මේ පින්වතුන්ගේ අවබෝධයට උපකාර වෙන යම් උපමාවක් වශයෙන් කියනවානම් කෙටියෙන් අපි හිතමු ලොකු ධාවන තරඟයක් කියලා, ඔය ධාවන තරඟයක මුල් වට කීපය ඇතැම් කෙනෙක් හෙමිහිට දුවන්නෙ. නමුත් අවසාන වටය මුලු වීර්යය යොදලා කොහොම හරි දිනන්න ඕන කියලා මහාපුදුම වීර්යයකින් දුවනවානෙ. අන්න ඒ වගේ වීර්යය දරලා යම් අවස්ථාවක දූඛිව අර පදනති කියලා කියන්නේ. පධාන වීර්යය. ඒකත් ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නෙ චතුරංග සමන්තාගත වීර්ය කියලා. සම්, නහර, ඇට පමණක් ඉතිරි වේවා, ලේ මස් වියැලී යේවා, පුරිස කාමයෙන්, පුරිස වීර්යෙන්, පුරිස පරාක්‍රමයෙන් යම් අර්ථයකට පැමිණිය යුතුද එහි නොපැමිණිනම් වීර්යයාගේ බහා තැබීමක් නොවන්නේ යැයි ඒ විදියට දූඛි වීර්යයක් යොදනවා. ඒ වීර්යය යොදන්නේ හරියට අවස්ථාව ආවහමයි. අන්න එතෙතදි කියවෙනවා එතත ඡනෙද ජායති. ඡන්ද ජාතො උසස්හති. ඉස්සෙල්ලා කරන්නෙ උත්සාහයක්. උත්සාහයක් කියලා කියන්නේ මේක යම්කිසි විදියක වීර්යයක් දරනවා තමයි. නමුත් උත්සාහ කරලා කුලෙති - ඔන්න විශේෂ අවස්ථාවක් එනවා. කුලෙති කියලා කියන්නේ අන්න සම කරනවා. ඉන්ද්‍රියයන් සම කරනවා. අධික වීර්යය තියෙනවාද, අතින් ඉන්ද්‍රියයන් අඩු වැඩි තියෙනවාද කියලා ඒවා සම කරගෙන ඉවරවෙලා තමයි අන්න පධාන වීර්යය යොදන්නෙ.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඉන්ද්‍රිය හරියට සම කරන අවස්ථාවේ තමයි අර කියාපු පටාන විරියය එළඳයි වෙන්නේ. ඒක කල්පනය කරන්න යුතු කාරණයක්. තුලයිතා, තුලනය කරනවා. තමාගෙම ඒ ශක්තීන්, ඉන්ද්‍රිය බල ආදී ධර්මයන් පිළිබඳව අපි කලින් අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා, ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤ කියන මැදින් ඉන්න සතිය මේවා හොඳට කිරා බලනවා. ශ්‍රද්ධාවත් ප්‍රඥාවත් සම කරගන්නවා. විරියයත් සමාධියත් සම කරගන්නවා. සම කරගෙන හරියට එල්ලය ආවාට පස්සේ තමයි, අන්ත එල්ලයට ආවාට පස්සේ තමයි අර ප්‍රධාන විරියය කියලා කියන උත්කාෂ්ට විරියය යොදන්නේ. ඒකයි තුලයිතා පදහනි. පහිතතොනා සමානෝ, ඊළඟට ප්‍රධාන විරියය යෙදුවට පස්සේ තමාම ධර්මය දකිනවා මේක සත්‍යය බව. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන චතුරාර්ය සත්‍යය තමන්ම අවබෝධ කරගන්නවා, කිව්ව පමණින් නෙවෙයි මේක. අන්ත ඒ එක එකක් අනිකට උපකාර වෙන අන්දමට මහපුදුම ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවක් උඩයි එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතිපදාව පවා දැක්වුවේ.

ඒ විදියටයි නිවන කරා ළං විය හැක්කේ. නැතුව කාටවත් තමන් ශ්‍රද්ධාව හක්තිය ඇතිකරගත්තු පමණට ඒ අන්ධ හක්තිය තුළින් කෙනෙක් අරගෙන ගිහිල්ලා අර ඇතැම් ආගම්වල කියන්නා වගේ නිවනේ දන්න බෑ. සුගතිගාමී කරන්න බෑ. අරගෙන යන්න බෑ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ

**තුමෙහි කිව්ණං ආතප්පං - අකඛාතාරො තථාගතා
පටිපනනා පමොකකන්ති - ඤායිනො මාර බඤ්ඤා**

කළයුතු කිසි නුඹලාම කළයුතුයි. ඒ විරියය නුඹලාම දැරිය යුතුයි. තථාගතයන්වහන්සේලා ගුරුවරු පමණයි, මේ ප්‍රතිපදාවට බැස්ස අය පමණයි පටිපනනා පමොකකන්ති ඤායිනො මාර බඤ්ඤා, ප්‍රතිපදාවට බැහැලා ධ්‍යාන වඩන අය විතරයි මාර බඤ්ඤායෙන් මිඳෙන්නේ. එයින් අපට පෙනෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ හැමතිස්සෙම ධර්මයයි මතුකරලා දුන්නේ. තමා ශාස්තෘවරයෙක් විතරයි.

එපමණක් නෙවෙයි බුද්ධත්වයෙන් පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කල්පනා කළා කියලා සඳහන් වෙන, මේ පින්වතුන්ටත් ඉතාම ආදර්ශීන් කියමනක් තිබෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් කල්පනා කළා මට නිරන්තරයෙන් ගරු සත්කාර කරමින් ඉන්න ගුරුවරයෙක් ඉන්නවාද

කියලා. ගුරුවරයෙක් නැති පාඩුව බුදුරජාණන් වහන්සේටත් තේරිලා වගේ - දැන් ඉතින් මං කාටද ගරු සත්කාර කරමින් වාසය කරන්නේ? මුලු ලෝකය දිහා බැලුවත් නෑ කෙනෙක්. කිසිම කෙනෙක් සොයාගන්න නෑ තමන්වහන්සේට වඩා ගුණයෙන් ඉහළ, හැබැයි දුටුවා ධර්මය. ධර්මය දුටුවා, මේ ධර්මය තමයි හැම බුදුවරුන්ම - අතීත බුදුවරුන් ගැන හිතලා බලනකොට හැම බුදු කෙනෙක්ම ධම්මං එව සකකරොනොනා ධම්මං ගරුකරොනොනා. හැම කෙනෙක්ම ධර්මයට සත්කාර කරමින් ගරුකාර කරමින් ජීවත් වුණේ. මමත් ඒ විදියටයි, මමත් ධර්මයටයි ගරු කරන්නේ. අන්න ඒක නිසා 'ධම්ම ගාරවතාව' කියන එකයි මේ ශාසනයේ චටිනාම දේ. වෙන කියාපු අර බාහිර මිනුම් දඬු නෙවෙයි. රූපය නොවෙයි, කීර්ති සෝභාව නෙවෙයි. රූක්ෂ ප්‍රතිපදාව නොවෙයි ධර්මයමයි. මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේලා පවා 'ධම්මං එව සකකරොනොනා ධම්මං ගරුකරොනොනා'.

ඒකත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ 'උප්පාදවා තථාගතානං අනුප්පාදවා තථාගතානං ධීතාව සා ධම්මධාතු ධම්මධීතතා ධම්මනියාමතා ඉද්දප්පව්වයතා පටිච්චසමුප්පාදෙ' ආදී වගයෙන් ඒ පටිච්චසමුප්පාදය කියන ගැඹුරු ධර්මය ගැන ප්‍රකාශ කරන අවස්ථාවේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, තථාගතයන්වහන්සේලා උපන්නේ හෝ වේවා නූපන්නේ හෝ වේවා, තථාගතයන්වහන්සේලාගේ උපත සිදුවූයේ හෝ වේවා නුවූයේ හෝ වේවා, ධීතාව සා ධම්මධාතු, ඒ ධර්ම ධාතුව ඒ ධර්ම ස්වභාවය කවදත් ඒ විදියටම පවතිනවා. මොකක්ද අර ධම්මධීතතා ධම්මනියාමතා ඉද්දප්පව්වයතා පටිච්චසමුප්පාදෙ. මේ ඉද්දප්පව්වයතා පටිච්චසමුප්පාද කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ නැති දෙයක් අමුතුවෙන් මතුකර නිපැදුවා නෙමෙයි, නිෂ්පාදයක් නෙවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නිෂ්පාදනයක් නෙවෙයි. තථාගතයන්-වහන්සේලා උපන්නත් නූපන්නත් ලෝකයේ කවදත් පවතින සත්‍යයක්. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට ඒ එක්කම ප්‍රකාශ කරනවා 'තං තථාගතො අභිසම්බුජ්ඣති අභිසමෙති අභිසම්බුජ්ඣධිං අභිසමෙඤා දෙසෙති විචරති විහජති උත්තානිකරොති පසස්ථාහිතාව'. තථාගතයන්වහන්සේලා කරන්නේ මෙච්චරයි. තං තථාගතො, තථාගතයන්වහන්සේ දේශනා කරනවා. පඤ්ඤාපෙති, පනවනවා. පට්ඨපෙති ඒවා තවත් විස්තර කරනවා. විචරති, විචර කරනවා. විහජති, විහාග කරලා දක්වනවා. උත්තානිකරොති, අනිත් අයට අනිත් සාමාන්‍ය ලෝකයාට තේරෙන මට්ටමට එය පහත් කරලා පහතට කරලා පෙන්නුම්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කරනවා අර පොඩි දරුවෙකුට යමක් කිට්ටු කරලා පෙන්වන්නා වගේ වැඩිහිටියෙක්, ප්‍රමාණයේ හැටියට. උත්තානිකරොති එහෙම අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන් මට්ටමකට ඉදිරිපත් කරලා පසසථානිවාහ, බලවු! බලන්න කියලා කියනවා.

අන්න එතකොට තථාගතයන්වහන්සේලා තමන්වහන්සේලාගේ කෘත්‍ය ඒ විදියටයි ප්‍රකාශ කරන්නේ. හැමතැනම අපට ජේතවා එතකොට, ධර්මයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ගරු කළේ. මේ ශාසනයේත් අපි හැමතිස්සෙම, ධම්ම ගාරවතාව පුරුදු කරන්න ඕන. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති. පුද්ගල ගෞරවයට වඩා ධර්ම ගෞරවය මේ ශාසනයේ ශ්‍රේෂ්ඨයි. දැන් මේ මා ළඟ ඉන්න ශිෂ්‍ය නම ධර්මය දේශනා කරනවානම් මං මේ ආසනයෙන් නැගිටිනවා. පුද්ගල ගෞරවය නෙවෙයි එතන ධර්ම ගෞරවය පිට. ධර්මාසනයේ ඕනෑම කුඩා දරුවෙකුට, ශාසනයේ දරුවෙකුට බය නැතුව ඉදගන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියෙන්නේ අන්න අර ධම්ම ගාරවතාව නිසා. කවුරුත් කල්පනා කරන්නට ඕන මෙන් මේ ධර්මය වටිනාකම් අපේ ජීවිතවලට ළං කරගන්න. ඒවා ගැන අවබෝධයක් නැති වෙතකොට තමයි අන්න අර කියාපු අර දේවල් වලට ඇදිලා යන්නේ, ගසාගෙන යන්නේ. ඒකට කියන්නේ අධික වතුරකට, සැඩ වතුරකට ගසාගෙන යන විදියකට තමයි ලෝකයා අර කියාපු රැල්ලට යන්නේ. රැලට අහුවෙලා, රැල්ලට ගහගෙන යන්නේ නැතුව යම් ස්ථාවර ශක්තියක් ඇතුව ධර්ම මාර්ගයේ යන්නනම් මෙන් මේ කාරණා සිහියට නගාගන්න ඕන. අර කියාපු රූපප්‍රමාණො රූපප්‍රසන්නො පැත්තට යන්නේ නැතුව, සොසප්‍රමාණො සොසප්‍රසන්නො වෙන්නේ නැතුව, ලුඛප්‍රමාණො ලුඛප්‍රසන්නො වෙන්නේ නැතුව, ධම්මප්‍රමාණො ධම්මප්‍රසන්නො වීමට මේ පින්වතුන් අද වගේ දවසක අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන.

ඔබට මේ වටිනා දවසේ තම තමන්ගේ ඒ ශීලාදී ගුණධර්ම පිරීම ධර්ම මාර්ගයේ යාමට අර බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්වූ පළමු පියවර. ඒක නිසා තමන්ගේ නිවෙස්වලින් කරදර කටයුතු තිබුණත් ඒ ධර්ම මාර්ගයේ පළමුවෙනි පියවර වශයෙන් වටිනා ශීලයක් සමාදන් වෙලා ඒ වගේම මේ දවස බණ භාවනාවට යොමුකරලා ඒ කටයුතු කරගන්නා. මේ අවස්ථාවේ ධර්මශ්‍රවණය තුළින් තම තමන්ගේ බණ භාවනාවට නිවනට උපකාරවන යම් යම් කාරණා මතුකරගන්න පුළුවන්. නිතර මතුකර දක්වන ආකාරයට ශ්‍රද්ධා, චීර්යය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ, කියන

නිවනට උපකාර වන ඉන්ද්‍රියධර්ම, බලධර්ම නැතොත් ඇතිකරගැනීමටත්, ඇතොත් ඒවා දියුණු කරගැනීමටත් මේ දේශනාව උපකාර වුණා කියලා අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා.

මෙය, අවුරුද්දක් අවසානයේ පෝය. දැඩි අධිෂ්ඨානය ඇතිකරගන්න ඕන මේ කාල විපර්යාස, කාල විපත්ති මධ්‍යයේ මේ ජීවිතය කොයි අවස්ථාවේ කොතැනක ඉවර වෙනවාද දන්නේ නෑ. 'අනිමිතං අනඤ්ඤං අවවානං ඉද ජීවිතං' කියන එක මේ යුගයේ වඩාත්ම සත්‍යය වෙලා තියෙනවා. කොතැනද, කොයි හැටියටද, කොයි වෙලාවෙද මරණය වෙන්නේ කියන එක විතරයි ප්‍රශ්නය. මරණයනම් නියතමයි. අන්න ඒක නිසා අප්‍රමාදීව මේ ධර්ම මාගීයේ ගමන් කිරීමට මේ අද දින අපි කළ දේශනාව උපකාර වෙත්වා! කියලා අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන. මේ තුළින් මේ පින්වතුන් රැස් කරගත්තු කුසල ශක්තියක් උපකාර කරගෙන ධර්මශ්‍රවණ ආනිශංසය තුළින් කල්‍යාණමිත්‍ර පිහිටත් උපකාර කරගෙන, බණ භාවනා මුදුන්පත් කරගෙන, සෝවාන් සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට ධර්මශ්‍රවණය උපකාර වෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. තමන් නමින් නැසී මිය පරලොව ගියාට ඥාතීන් ඇතුළු අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා සියලු සත්ත්වයින්ම ධර්මශ්‍රවණමය, ධර්මදේශනාමය කුසලයත් අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. දැන් මේ විදියට ගාථා කියන්න.

'එතතාවතා ව අමෙහි...'

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලතාවයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
17. මෙත් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දැක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 6 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 9 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 10 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 11 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 12 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 13 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 14 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 15 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 16 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 17 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 18 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 19 වෙළුම
40. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 20 වෙළුම
41. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 21 වෙළුම
42. සබ්බාසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
43. විදසුන් උපදෙස්
44. භාවනා මාගීය
45. උත්තරීතර හුදෙකළාව
46. සසුන් පිළිවෙත
47. චලන විත්‍රය
48. දිය සුළිය
49. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
50. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
52. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
53. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
54. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
56. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
57. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
58. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම

59. නිවනේ නිවීම – දසවන වෙළුම
 60. නිවනේ නිවීම – එකොළොස්වන වෙළුම
 61. නිවනේ නිවීම – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
 62. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 1 වෙළුම
 63. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 2 වෙළුම
 64. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 3 වෙළුම
 65. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 4 වෙළුම
 66. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
 67. ස්පඨියේ ආශ්වදිය
 68. මනසේ මායාව
 69. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය
-

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net